

2025

ARVIOINTIKERTOMUS

Arviointikertomus hyväksytty tarkastuslautakunnassa 29.4.2026

Arviointikertomuksen taitto ja sivunvalmistus:
Jyväskylän kaupungin ulkoisen tarkastuksen ja arvioinnin yksikkö.

SISÄLLYS

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä ja arviointikertomuksen sisältö	5
2. Kaupungin sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointi.....	8
2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	9
2.2 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	18
3. Talouden tasapainoisuuden arviointi ja kustannuskehitys.....	20
3.1 Kaupungin ja konsernin talouden tasapainoisuus.....	21
3.2 Kustannuskehityksestä Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa.....	28
4. Tuloksellisuusarvioinnit	35
4.1 Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy:n tavoitteiden toteutuminen	36
4.2 Tilapalvelu-liikelaituksen tavoitteiden toteutuminen.....	43
4.3 Hiilineutraali Jyväskylä 2030 -tavoitteen toteutuminen.....	54
4.4 Elinvoimaa ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuus – Elinkeinopalvelujen tavoitteiden toteutuminen.....	65
4.5 Elinvoimaa ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuus – Ekosysteemihankkeet	71
4.6 Elinvoimaa ja työllisyyttä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuus – Työllisyyspalvelujen tavoitteiden toteutuminen.....	80
4.7 International House Jyväskylä – Vieraskielisten kotoutujien työllisyyden edistäminen	85
4.8 Kaupungin digihankkeiden eteneminen.....	98
4.9 Tarkastuslautakuntien yhteisarviointi – Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen.....	104
5. Toimenpiteet edellisten vuosien arviointien perusteella	120
6. Tarkastuslautakunnan työskentely	124
LIITTEET.....	132

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Kaupungin uusi valtuustokausi on alkanut tilanteessa, jossa Jyväskylällä on hyvät edellytykset edistää asukkaidensa hyvinvointia ja koko Keski-Suomen elinvoimaa. Tarkastuslautakunnan arvioinnin mukaan kaupunki on viime vuosina onnistunut vähentämään palvelujen järjestämisen kustannuksia ja sopeuttamaan toimintaansa muuttuvassa toimintaympäristössä. Investoinnit ovat parantaneet asukkaiden arkea ja kaupungin houkuttelevuutta.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan palvelujen kustannusten kasvua tulee hillitä myös jatkossa. Tavoitteena on, ettei palvelurakenteen ylläpitämiseen tarvitsisi ottaa lisää lainaa. Kaupungin lainanhoitokyky on tällä hetkellä tyydyttävä, mutta lainamäärä on vielä kohtuullinen kasvavan kaupungin tarpeisiin nähden.

Arviointikertomuksessa tarkastellaan tekijöitä, joissa kaupungin tulee parantaa toimintaansa. Esimerkiksi valtuuston asettaman vuoden 2030 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi tehdyt toimenpiteet eivät ole riittäviä, vaikka päästöjä on saatu vähennettyä. Tarkastuslautakunta painottaa etenkin liikenteen päästövähennysten roolia tavoitteen toteutumisen kannalta. Lisäksi arvioinneissa todetaan, että kaupungin työtilojen sisäilmaan on kiinnitettävä enemmän huomiota, ja että edullisista pienvuokra-asunnoista on pulaa halutuilla asuinalueilla. Kysyntä on kohdistunut etenkin sellaisiin asuntoihin, jotka mahtuvat Kelan hyväksymien asumiskustannusten rajoihin. Tarkastuslautakunta on huolissaan myös siitä, saavutetaanko perustietotekniikan ulkoistukselle asetetut tavoitteet.

Työllisyys on kaupungin talouden kannalta keskeinen kysymys. Jyväskylän työttömyysturvamaksujen osuus verorahoituksesta on vertailukuntien korkein eli korkea työttömyys on kaupungin taloudelle merkittävä rasite. Arvioinnin mukaan maahanmuuttajille tarjottavista palveluista noin puolet toimii hyvin ja puolet vaatii vielä kehittämistä. Myös elinkeinojen ja työllisyyden edistämiseen liittyvien toimenpiteiden kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta tulee arvioida nykyistä paremmin.

Keski-Suomen tarkastuslautakunnat nostavat yhteisarvioinnissaan esiin huolen lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tilanteesta. Arvioinnin tavoitteena on muodostaa yhteinen tilannekuva ja kehittää kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyötä, jotta perhekeskusverkoston toiminta olisi vaikuttavampaa.

Tarkastuslautakunta arvioi kaupungin toimintaa asukkaiden ja valtuuston päätösten näkökulmasta. Arvioinnin tarkoituksena on tukea kaupungin kehittämistä ja varmistaa, että palvelut toimivat mahdollisimman hyvin myös tulevaisuudessa. Arviointikertomus toimii laajana keskustelunavauksena sekä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden että kaupunkilaistenkin suuntaan.

Aino Kenttälä

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄ JA ARVIOINTIKERTOMUKSEN SISÄLTÖ

Kunnan tehtävä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla (kuntalaki 1 §). Tarkastuslautakunnan tulee arvioida riippumattomasti kaupunginvaltuuston tahdon toteutumista sekä tuottaa kaupungin toiminnan ja taloudenhoidon kannalta luotettavaa ja olennaista tarkastus- ja arviointitietoa. Tarkastuslautakuntatyön tarkoitus on vahvistaa julkisten varojen käytön läpinäkyvyyttä ja tehokkuutta.

Tarkastuslautakunnan tehtävät kuntalain 121 §:n mukaan:

Valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Vuonna 2025:

- *Tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä koskevan päätösehdotuksen valmistelu valtuustolle.*
- *Tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman toteutumisen seuranta. Tarkastuslautakunta päätti antaa tilintarkastuksen väliraportin tiedoksi kaupunginhallitukselle 11.12.2025.*
- *Tilintarkastajan havaitsemista epäkohdista aiheutuvien toimenpiteiden seuranta.*
- *Esitysten tekeminen lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien suorittamisen yhteensovittamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla. Yhteiset kokoukset.*

Arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Vuonna 2025:

- *Valtuuston päättämien sitovien taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi.*
- *Kaupungin toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi. Tähän sisältyy kahdeksan (8) tuloksellisuusarviointia.*
- *Keski-Suomen liiton, hyvinvointialueen ja kuntien tarkastuslautakuntien yhteisarviointi lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämisestä.*
- *Tarkastuslautakunnan kehittämissuositusten / kaupunginhallituksen lausuntoon ja vastauksiin liittyvien toimenpiteiden toteutumisen seuranta.*

Arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Vuonna 2025:

- *Talouden tasapainottamisen / sopeutustoimien toteutuminen valtuustokaudella.*

Huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Vuonna 2025:

- *Valtuusto päätti 27.1.2025 tarkastuslautakunnan esityksestä tilintarkastuspalvelujen optiovuosien 2025–2026 käytöstä.*

Valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Vuonna 2025:

- *Tarkastuslautakunta antoi sidonnaisuudet valtuustolle tiedoksi 24.11.2025.*

Valmistelee kunnanhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Vuonna 2025:

- *Valtuusto päätti tarkastuslautakunnan talousarvioksi 359 500 euroa.*

Tarkastuslautakunta on päättänyt (22.1.2026) valtuustokauden 2025–2029 arviointisuunnitelmastaan ja antanut sen tiedoksi valtuustolle (16.2.2026). Aikaisemmat arviointikertomukset löytyvät kaupungin verkkosivulta <https://www.jyvaskyla.fi/arviointikertomus/arviointikertomukset>.

Tarkastuslautakunta perustaa sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointinsa kaupungin talousarvioon, toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen sekä käyttää tuloksellisuus- ja tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa muita julkisia lähteitä, kuten Tutkihallintoa.fi-sivustoa, Kuntaliiton tuottamaa raportointia, Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen, Sotkanetin ja Tilastokeskuksen tietokantoja sekä tutkimuksia. Käytetyt lähteet on koottu arviointikertomuksen loppuun. Lautakunta on myös kuullut asiantuntijoita ja viranhaltijoita (tarkastuslautakunnan kokousten pöytäkirjat ja luku 6).

Arviointikysymykset on johdettu valtuuston hyväksymistä asiakirjoista, kuten kaupunkistrategiasta ja sitä toteuttavista ohjelmista. Arviointien lopussa on nopeaa lukemista helpottamaan yhteenveto ja tarkastuslautakunnan kehittämissuhteet. Tekstin sisennyksissä on esitetty keskeisiä havaintoja.

Kuntalain mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta on muotoillut kehittämissuhteiden jälkeen kysymyksiä kaupunginhallitukselle toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä tarkastuslautakunnan arviointien perusteella.

Keski-Suomen kuntien (20 kuntaa vuonna 2025), Keski-Suomen hyvinvointialueen ja Keski-Suomen liiton tarkastuslautakunnat ovat tehneet yhteisarvioinnin lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnista (luku 4.9). Keski-Suomen koulutus kuntayhtymien (Jyväskylän koulutus kuntayhtymä Gradia, Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto) tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat ilmaisseet halukkuutensa liittyä mukaan yhteisarviointiin vuonna 2026.

Tarkastuslautakunta arviointikaudella 2025

Aino Kenttälä,
tarkastuslautakunnan pj.

Otteliina Viinikainen, vpj.

Marianne Aho

Tommi Kinnunen

Joni Parkkonen

Jani Seijesvirta

Outi Soikkeli

Lauri Soukka

Mervi Turunen

Tarkastuslautakunnan jäsenet	Varajäsenet
Aino Kenttälä (pj.)	Hanni Salo
Otteliina Viinikainen (varapj.)	Mari Manninen
Marianne Aho	Henri Laasanen
Tommi Kinnunen	Paavo Luukkonen
Joni Parkkonen	Janne Luoma-aho
Viktor Paulinen (31.12.2025 saakka)	Karoliina Saraste
Jani Seijesvirta (1.1.2026 alkaen)	
Outi Soikkeli	Panu Castrén
Lauri Soukka	Päivi Puura
Mervi Turunen	Petri Rähä

Tarkastuslautakunnalle asioita on valmistellut esittelijä, kaupunginreviisori Tarja Saarelainen ja kaupunki-tarkastaja Petra Holkko. Lautakunnan teknisenä sihteerinä on toiminut asianhallinnan asiantuntija Päivi Lind 25.9.2025 saakka. Asianhallintasihteerinä aloitti lautakunnan teknisenä sihteerinä 26.9.2025.

An aerial photograph of a city, likely Tampere, Finland. The foreground features a prominent, modern water tower with a circular, flat top and a central structure. The tower is surrounded by a dense forest of green trees. In the middle ground, there are several multi-story apartment buildings with red and white facades, interspersed with more trees. The background shows a wide river or lake, a bridge, and a dense urban area with various buildings and green spaces under a clear blue sky.

2. KAUPUNGIN SITOVIA TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

2.1 TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Valtuusto on asettanut toimialoille ja liikelaitoksille vuodelle 2025 yhteensä 73 sitovaa toiminnallista tavoitetta (71 vuonna 2024) ja näille tavoitteille yhteensä 91 mittaria (92 vuonna 2024). Lisäksi yhdeksälle keskeisimmälle tytäryhteisölle on asetettu sitovia toiminnallisia tavoitteita yhteensä 39 (38 vuonna 2024).

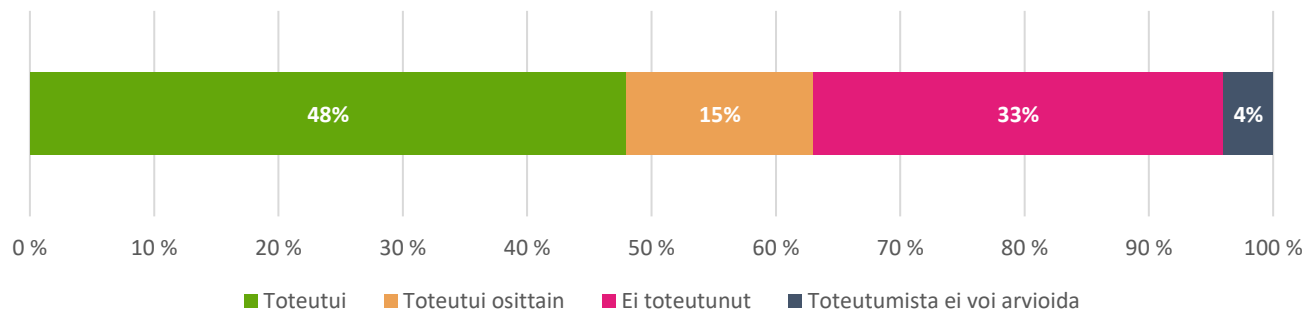
ARVIOINTIKYSYMYKSET:

- Miten kaupungin sitovat toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet vuonna 2025?
- Miten talousarvion sitovilla tavoitteilla on edistetty kaupunkistrategian kärkien toteutumista?

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöstietojen mukaan

Talousarvion 2025 käyttötalousosassa esitetyt toiminnalliset tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia ja niiden mahdollisista muutoksista päättää valtuusto. Toiminnalliset tavoitteet ovat palvelutuotannon vaikutuksia ja vaikuttavuutta kuvaavia, mitattavissa tai muuten todennettavissa olevia määrällisiä ja laadullisia tavoitteita. Liikelaitoksissa valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet koskevat palvelun laatua, toiminnan kannattavuutta, toiminnan laajuutta, kehittämistä ja ympäristöä.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen (n=73)

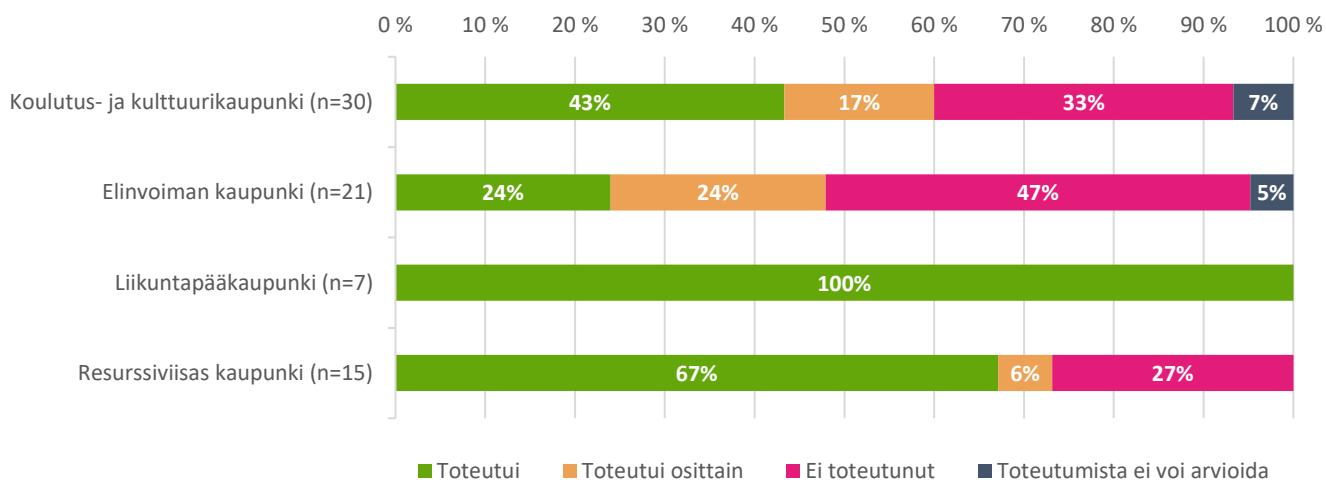

Kuvio 1: Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2025 tilinpäätöstietojen mukaan

Havainto: Tilinpäätöksen 2025 mukaan sitovista toiminnallisista tavoitteista on toteutunut hieman alle puolet. Tavoitteista 33 prosenttia ei ole toteutunut.

Alla olevassa kuviossa 2 esitetään, miten toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet kaupunkistrategian 2022–2025 neljän kärjen osalta: 1) Koulutus- ja kulttuurikaupunki 2) Elinvoiman kaupunki 3) Liikuntapäika kaupunki 4) Resurssiviisas kaupunki.

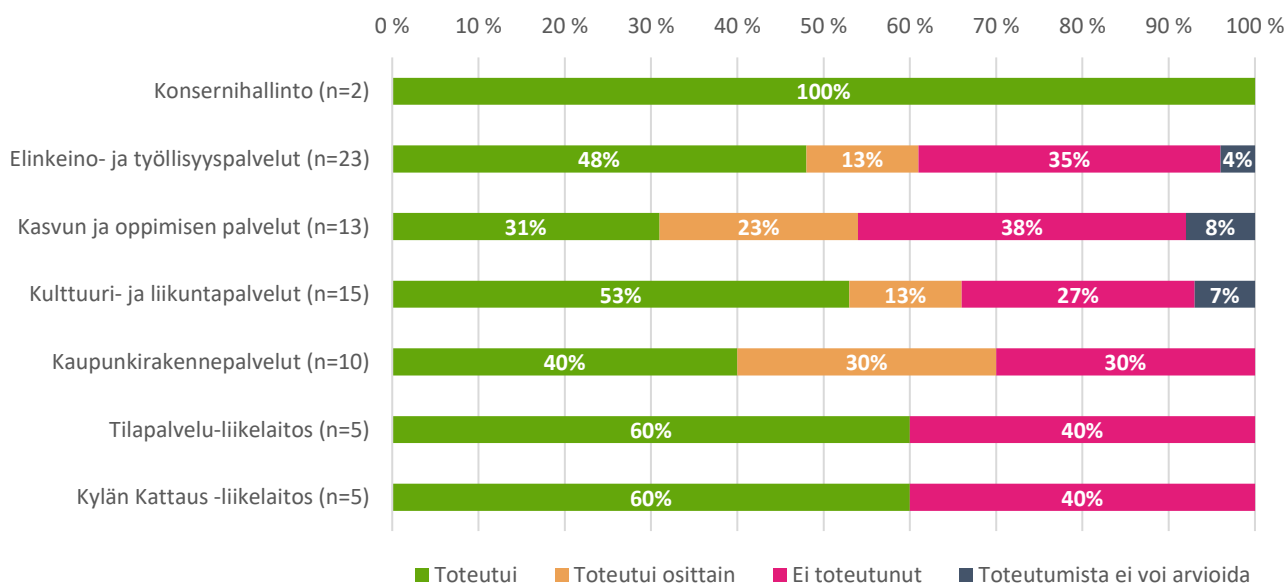

Kuvio 2: Kaupunkistrategian edistymistä mittaavien talousarviotavoitteiden toteutuminen vuonna 2025 eli miten kaupunkistrategia on toteutunut toiminnassa talousarvion sitovien tavoitteiden näkökulmasta

Havainto: Liikuntapääkaupunki strategiakärkeen kohdistuneet toiminnalliset tavoitteet 2025 on saavutettu sataprosenttisesti. Elinvoiman kaupunki strategiakärjen toiminnalliset tavoitteet on saavutettu heikoin, mihin on vaikuttanut työllisyystilanne. Tavoitetasojen haastavuus ja tavoitteiden lukumäärä kussakin kärjessä on kuitenkin huomioitava.

Alla olevassa kuviossa 3 on esitetty tilinpäätöksen mukainen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen toimialojen ja liikelaitosten osalta.

Kuvio 3: Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen toimialoilla ja liikelaitoksissa vuonna 2025

Havainto: Kasvun ja oppimisen palvelut, kaupunkirakennepalvelut sekä elinkeino- ja työllisyyspalvelut ovat onnistuneet toteuttamaan alle puolet asetuista toiminnallisista tavoitteista.

Toteutumattomat sitovat tavoitteet ryhmiteltynä kaupunkistrategian kärkien mukaan

Koulutus- ja kulttuurikaupunki (30 tavoitetta, joista 10 eli 33 % ei toteutunut)
Alueellisen palveluverkon moninaisuus mahdollistaa kaikille vaativan erityisen tuen oppilaille koulupaikan lähikoulusta tai -lähialueelta (Perusopetuksen palvelualue) Mittari: Vaativan erityisen tuen oppilaiden määrä lähialueella tai -koulussa Lähtötaso: 100 (40 %) erityisen tuen oppilaista Tavoitetaso: 124 (50 %) vaativan erityisen tuen oppilasta Toteuma: 100 (40 %)
Inklusiivisen valmistavan opetuksen laajentaminen alkuopetuksessa (Perusopetuksen palvelualue) Mittari: Valmistava opetus 1. lk yleisopetuksen ryhmässä Lähtötaso: 99 % 2017 syntyneistä oppilaista valmistavassa opetuksessa yleisopetuksen ryhmissä Tavoitetaso: 100 % 2018 syntyneistä oppilaista valmistavassa opetuksessa yleisopetuksen ryhmissä Toteuma: Osallistumisaste 98 %
Nuorten työllistymiseen ja koulutukseen ohjaamiseen panostetaan (Työllisyyspalvelut) Mittari: Alle 25-vuotiaiden työllisyyspalveluiden piirissä oloaika Lähtötaso: 6/2024 26 viikkoa, Muurame: 21 viikkoa. Tavoitetaso: 6/2025 23 viikkoa, Muurame: 20 viikkoa Toteuma: 12/2025; Jyväskylä 29 vkoa; Muurame 20 vkoa (huom! palveluiden piirissä oloaika lyhentynyt Q4:llä Jyväskylä -4 vkoa, Muurame -7 vkoa)
Vahvistamme koulupoissaoloja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja puutumme koulupoissaoloihin varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena koulupudokkuuden vähentäminen. (Perusopetuksen palvelualue) Mittari: 1) Wilmaan merkittyjen poissaolomerkintöjen määrän väheneminen pidemmällä aikavälillä. 2) Ilman peruskoulun päättötodistusta jääneet oppilaat. Lähtötaso: 1) Luvattomia poissaoloja 43 888, selvittämättömiä poissaoloja 22 868 2) 30 oppilasta Tavoitetaso: 1) Luvattomia poissaoloja 39 499, selvittämättömiä poissaoloja 20 581 2) alle 20 oppilasta Toteuma: 1) Luvattomia poissaoloja 45 578, Selvittämättömiä poissaoloja 19 211 2) Keväällä 2025 ilman päättötodistusta jäi 55 oppilasta.
Parannamme oppijoiden ja huoltajien osallisuutta ottamalla käyttöön DigiOne - palvelut kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön, opetuksen suunnitteluun ja arviointiin sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukeen. (Perusopetuksen palvelualue) Mittari: Käyttäjämäärä Lähtötaso: Käyttäjiä 0 % Tavoitetaso: Käyttäjiä 50 % Toteuma: Projekti viivästynyt ja käyttöönotto tapahtuu pääosin vuonna 2026.
Edistämme lasten tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitoja tunnetaitokerhoilla päiväkodeissa (Varhaiskasvatuksen palvelualue) Mittari: Tunnetaitokerhoihin osallistuneiden lasten lukumäärä Lähtötaso: 148 lasta Tavoitetaso: 200 lasta Toteuma: 178 lasta
Olemme aktiivisesti mukana ympäristö- ja ruokakasvatustyössä. (Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ruokapalvelu/palvelupäällikkö sekä Sivustyspalvelut/varhaiskasvatus ja perusopetus) Mittari: Osuus päiväkodeista ja kouluista, joissa ruokakasvatustyö toteutuu (%) Lähtötaso: 50 % Tavoitetaso: 100 % Toteuma: Tavoitetaso on useamman vuoden tavoite, keskiarvo on 68 %
Jyväskylä Sinfonia laajentaa lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa (Kulttuuripalvelut/Jyväskylän Sinfonia)

<p>Mittari: Sinfonia tavoittaa kaikki Jyväskylän 6-luokkalaiset sekä 8. luokan taidetestaajat. Lähtötaso: 5 000 Tavoitetaso: 10 000 Toteuma: 8 362 kuulijaa lapsille ja nuorille suunnatuissa tapahtumissa.</p>
<p>Laajennetaan kulttuuripalvelujen yleisöohjaa tehostamalla yhtenäistä viestintää ja markkinointia. (Kulttuuripalvelut/Kaikki kulttuuriyksiköt) Mittari: Kulttuuriyksiköiden yleisömäärät Lähtötaso: Yhteensä 1 568 032 kävijää (2023) Tavoitetaso: 1 600 000 kävijää Toteuma: Museopalvelut 161 790, Kirjastopalvelut 1 308 572, Jyväskylä Sinfonia 37 573, Kulttuuripalvelut 47 470, Teatteri 28 127, Yht. 1 583 532</p>
<p>Kaupunki hankkii tilaisuuksiin ja tapahtumiin kulttuuripalvelut (esiintyjät jne.) ensisijaisesti paikallisilta toimijoilta. (Kulttuuripalvelut/Koko kaupunki) Mittari: Kulttuuripalvelut-yksikössä käytetty summa paikallistoimijoilta ostettuihin palveluihin Lähtötaso: vuonna 2023 94 000 euroa Tavoitetaso: 120 000 euroa Toteuma: Kulttuuripalveluita hankittiin paikallistoimijoilta yhteensä 94 939 eurolla.</p>

<p>Elinvoiman kaupunki (21 tavoitetta, joista 10 eli 48 % ei toteutunut)</p>
<p>Työttömyysaste laskee (Työllisyyspalvelut) Mittari: Työttömyysaste laskee suhteessa valtakunnalliseen tasoon Lähtötaso: 6/2024: JKL 15 %, valtakunta 10,9 %, Ero 4,1 %-y. MME 8,8 % Ero -2,1 % (MME = Muurame) Tavoitetaso: ero alle 3,5 %, MME: 8,2 % Toteuma: Tilanne 12/2025: Valtakunnallinen 13,0 %, Jyväskylä 16,5 %, Erotus 3,5 %-yksikköä, Muurame 10,1 %, Erotus -2,9 %-yksikköä</p>
<p>Työttömyyden kesto lyhenee kuntakokeilun asiakkaila huom 1.1.2025 muutos (Työllisyyspalvelut) Mittari: Työttömyyden kesto kuntakokeilun asiakkaila Lähtötaso: 6/2024: kaikki asiakkaat 75 viikkoa, MME: 61 viikkoa, Alle 30-v. 34 viikkoa, MME: 27 viikkoa, maahanmuuttaneet 38 viikkoa, MME: 27 viikkoa Tavoitetaso: 2025: Kaikki asiakkaat 72 viikkoa, MME 60 viikkoa, Alle 30-v. 32 viikkoa, MME 25 viikkoa, maahanmuuttaneet 36 viikkoa, MME: 25 viikkoa Toteuma: 12/2025: Jyväskylä yhteensä 73, maahanmuuttaneet 53, Alle 30-vuotiaat 38; Muurame yhteensä 64, maahanmuuttaneet 54, Alle 30-vuotiaat 27; Työllisyysalue yhteensä 73, maahanmuuttaneet 53, Alle 30-vuotiaat 38</p>
<p>Palveluiden piirissä olevien osuuden kasvattaminen suhteessa koko työttömien työnhakijoiden määrään (Työllisyyspalvelut) Mittari: Aktiivointiasteen nostaminen kuntakokeilun asiakkaila Lähtötaso: 04/2024: 31 %, Muurame: 31 % Tavoitetaso: 2025: 33 %, Muurame: 33 % Toteuma: 12/2025: Jyväskylä 19,5 %, Muurame 20,6 %</p>
<p>Pitkäaikaistyöttömyys laskee (Työllisyyspalvelut) Mittari: Pitkäaikaistyöttömien määrä työttömistä työnhakijoista Lähtötaso: 04/2024: 3 613 pitkäaikaistyötöntä, Muurame 129 pitkäaikaistyötöntä Tavoitetaso: alle 3 500 pitkäaikaistyötöntä, Muurame 120 pitkäaikaistyötöntä Toteuma: 12/2025: Jyväskylä 4744, Muurame 197</p>
<p>Vahvistamme työllisyyttä lisäämällä lähiruoan ja -kalan käyttöä (Liikelaitos/Liikelaitosjohtaja) Mittari: Lähiruoan ja -kalan osuus kokonaisuudesta Lähtötaso: 25,9 % Tavoitetaso: 25,9 % Toteuma: 21,2 %</p>
<p>Kansainvälisen matkailijaosuuden kasvattaminen (K-S) (Visit Jyväskylä Region) Mittari: KV-matkailijoiden osuus rekisteröidyistä yöpymisistä Keski-Suomessa Lähtötaso: 2023 ka: 10,2 % Tavoitetaso: 15 % Toteuma: Kv-osuus rekisteröidyistä yöpymisistä 12,8 % (11/2025)</p>

Kotimaisten matkailijoiden markkinaosuuden kasvattaminen (K-S) (Visit Jyväskylä Region)

Mittari: Rekisteröidyt yöpymiset Keski-Suomessa suhteessa koko Suomeen

Lähtötaso: 2023 ka: 5,5 %

Tavoitetaso: 6,5 %

Toteuma: Saatavilla 2025 vuodelta tammi-marraskuun tilasto, jossa kotimaisten matkailijoiden markkinaosuus 5,1 % (kumulatiivinen luku).

Kankaan rakentuminen vetovoimaiseksi kaupunkikeskustan laajennusalueeksi (Yritysympäristön kehittäminen)

Mittari: Rakentaminen Kankaalla

Lähtötaso: Vuoden 2024 lopussa asukkaita 1414, työpaikkoja 1158

Tavoitetaso: Suvanto ja Sydän III kaavoitus etenee. Asukkaita 1481 ja työpaikkoja 1170.

Toteuma: Kankaan projektipäällikkö on lopettanut työnsä ja Kangas on siirtynyt osaksi kaupunkirakennepalveluiden prosesseja. Kankaan Sydän III ja IV-kortteleiden kaavoitusta pohjustava viitesuunnittelu käynnistyi keväällä 2025.

Saavutettavuuden parantaminen VT4:n investointihankkeilla (Kadut ja puistot, Kaupunkirakenteen toimiala, Kaupunkisuunnittelu)

Mittari: 1) Palokanorsi-hankkeen toteutus 2) Vaajakoski-hankkeen toteutusvalmius 3) Jyväskylän kohdan yhteisen (valtio ja kaupunki) prosessin ja kaavoituksen eteneminen

Lähtötaso: 1) Toteutuksen käynnistämiseen on suunnitteluvaihe 2) Hankkeen asemakaavat on hyväksytty ja hanke on valtion investiohjelmassa 3) Väylän ja Keski-Suomen Ely-keskuksen tiesuunnitteluprosessi odottaa kaupungilta jatkokehityskelpoista näkemystä yhteisen prosessin jatkosta

Tavoitetaso: 1) Palokanorren toteutus käynnistyy v. 2025 2) Toteutussopimus ja rahoitusvastuiden periaatteet 3) Kaupungin ja valtion prosessit etenevät, yleiskaava ehdotusvaiheessa, Kankaan asemakaavoitus etenee

Toteuma: Tavoitetasoa ei saavutettu. Ohjausryhmässä päädyttiin ratkaisuun, jossa tilaajat teettävät yhdessä rakentamissuunnitelmat, jotta saadaan tarkemmat kustannusarviot toteuttamissopimusta varten. Ohjausryhmässä päädyttiin vaihtamaan urakasuunnittelutapaa. Kaupunki laati tarvittavat katusuunnitelmat v. 2025 rs-suunnittelun pohjaksi. Tavoitetaso ei toteutunut. Vaihtoehtoiset tarkastelut valmistuivat ja asetettiin nähtäville yleiskaavaaluonnoksen kanssa.

Yleiskaavan uudistaminen (Kaupunkisuunnittelu)

Mittari: Yleiskaavan uudistamisen valmistelutilanne

Lähtötaso: Yleiskaavan valmistelu aloitettu

Tavoitetaso: Yleiskaavan ehdotus valmistuu 2025

Toteuma: Yleiskaava päätettiin asettaa uudelleen nähtäville luonnoksena. Ehdotusvaihe siirtyy noin vuodella eteenpäin.

Resurssiviisas kaupunki (15 tavoitetta, joista 4 eli 27 % ei toteutunut)**Kuntoratojen ja valaistuksessa käytettävien, energiatehottomien kaasupurkauslamppujen vaihtaminen ympäristöystävällisempiin led-valaisimiin. (Liikuntapalvelut)**

Mittari: Vaihdetun valaisimien määrä kpl/vuosi ja led valaisimien osuus kaikista valaisimista (%)

Lähtötaso: Vuonna 2022 Kuntoradoilla ja ulkokentillä oli 2 337 valaisinta, joista led-valaisimiksi on päivitetty 275 kpl.

Tavoitetaso: Vaihdetun valaisimien kappalemäärä noin 260 kpl/vuosi.

Toteuma: Uusia led-valaisimia vaihdettiin 52 kpl Savonmäki-Halssila-Asmalampi alueelle. Led-valaisimien osuus kuntoratojen kaikista valaisimista on 43 prosenttia.

Luonnonsuojelualueiden verkosto on ekologisesti laadukas. (Rakentaminen ja ympäristö/ ympäristönsuojelu, Kaupunkisuunnittelu)

Mittari: Luonnonsuojelualailla ja kaavoilla suojeltujen kohteiden pinta-alan osuus metsäsuunnitelman suojelualueiden pinta-alasta.

Lähtötaso: 46 %

Tavoitetaso: 47 %

Toteuma: 46 %, Tavoite täyttyy selvästi, kun uusi yleiskaava saadaan vahvistettua.

Tehostetaan tilankäyttöä ja haetaan säästöjä pienentämällä markkinoilta vuokrattujen tilojen määrää (Tilapalveluliikelaitos)

Mittari: markkinoilta vuokrattujen tilojen määrä (m²)

Lähtötaso: 43 218 m² (2023 toteuma)

Tavoitetaso: 40 500 m²

Toteuma: 41 031 m²

Markkinaehtoisten (sote) kiinteistöjen yhtiöittämisen edistäminen (Tilapalvelu-liikelaitos)

Mittari: Markkinaehdoiset (sote) kiinteistöt siirtyneet yhtiöön

Lähtötaso: Yhtiöittämistä ei tehty

Tavoitetaso: Yhtiöittäminen tehty

Toteuma: Markkinaehtoisten (sote) kiinteistöjen yhtiöittäminen tehdään 2026 keväällä.

Tarkastuslautakunnan huomiot toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen raportoinnista tilinpäätöksessä toimialojen ja liikelaitosten osalta

Talousarvion laadintaohjeen mukaisesti arviointikriteeriä *"tavoite toteutui osittain"* sovelletaan moniosaisiin tavoitteisiin. Jos vähintään puolet moniosaisesta tavoitteesta on saavutettu vuoden loppuun mennessä, tavoite on toteutunut osittain.

Tilinpäätöksestä on havaittavissa, että osa yksiosaisista tavoitteista tai moniosaisista tavoitteista, joista on toteutunut alle puolet, on raportoitu toteutuvan osittain. Alla olevaan taulukkoon 1 on koottu tilinpäätöksen toteuma sekä tarkastuslautakunnan arvioima toteuma.

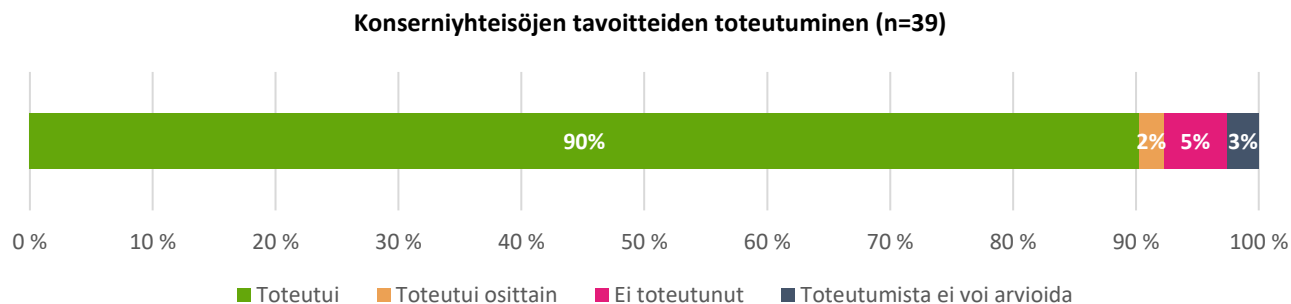
Taulukko 1: Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen puutteellinen raportointi tilinpäätöksessä

Toiminnallinen tavoite	Tilinpäätöksen 2025 toteuma	Tarkastuslautakunnan arvio toteumasta
Aalto2-museokeskus saavuttaa kävijämäärätavoitteensa (Kulttuuripalvelut/ Keski-Suomen museo, Alvar Aalto -museo) Mittari: A2:n kävijämäärä Tavoitetaso: 70 000 Toteuma: v. 2025 kävijämäärä 50 379	Tavoite toteutui osittain.	Tavoite ei toteutunut → kyseessä ei ole moniosainen tavoite eikä tavoitetasoa ole saavutettu.
Edistetään Lyseokorttelin kulttuurikeskuksen suunnittelua yhteistyössä Tilapalvelun kanssa (Kulttuuripalvelut/kirjasto, museopalvelut, kansalaisopisto) Mittari: Tilasuunnitelman edistyminen Tavoitetaso: Suunnitelma etenee päätöksentekoon Toteuma: Suunnittelu keskeytyi pääkirjastotalon myynnin ajaksi, etenee päätöksentekoon 2026	Tavoite toteutui osittain.	Tavoite ei toteutunut → kyseessä ei ole moniosainen tavoite eikä tavoitetasoa ole saavutettu.
Sijoittumis- ja rekrytointipalveluilla edistetään aktiivisesti yritysten sijoittumista Jyväskylään (Yrityspalvelut) Mittari: 1) Rekrytointipalveluiden yritysasiakkaiden määrän kasvu 2) Uusien sijoittuneiden yritysten määrä Jyväskylässä Tavoitetaso: 1) 150 asiakasta, tavoitteena palvelutason ylläpitäminen vähenevillä resursseilla 2) 12 Toteuma: Sijoittumispalvelut on tehnyt systemaattista markkinointi- ja myyntityötä haastavasta taloustilanteesta huolimatta. Onnistuneen prosessin ansiosta sijoittumisneuvotteluita käytiin vuoden 2025 aikana 135 kpl. Rekrytointipalveluita käyttäneiden yritysten määrä on ollut tavoitetta vähäisempi. Sijoittumispäätöksen tehneitä yrityksiä on 5 kpl.	Tavoite toteutui osittain.	Tavoite ei toteutunut → moniosaisesta tavoitteesta ei ole saavutettu puolta tai enemmän.

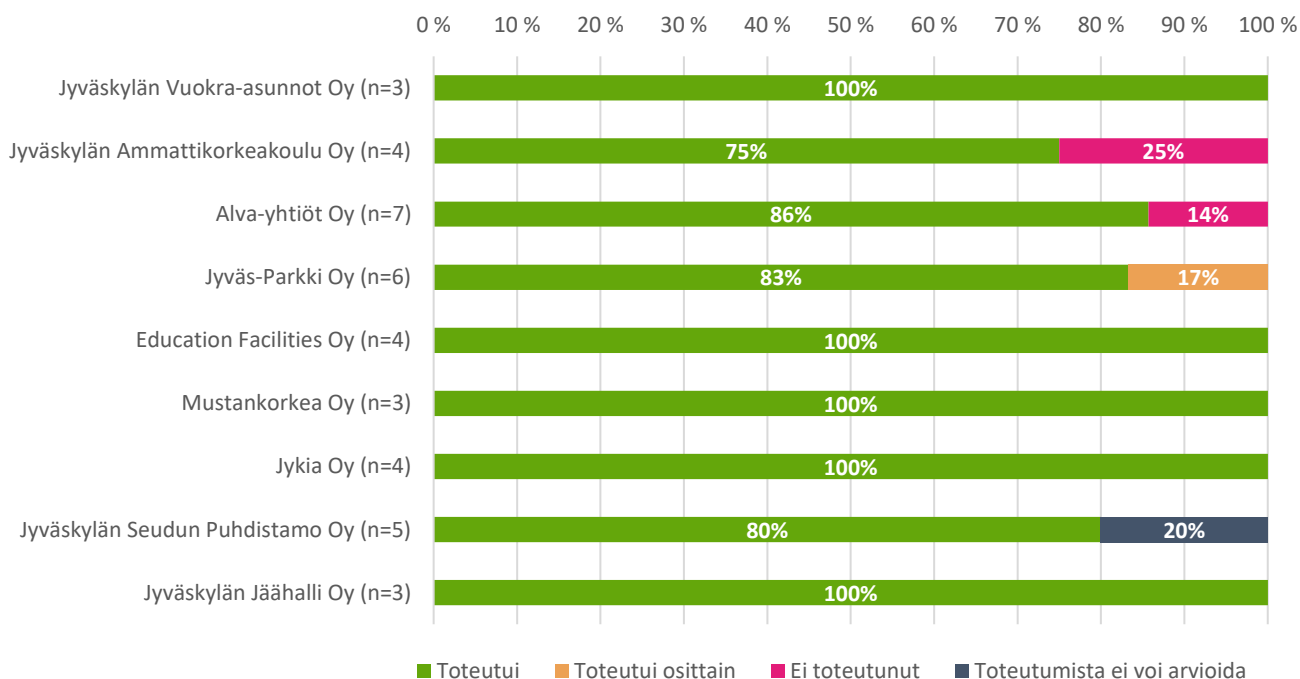
Lisäksi 4 prosenttia toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu tilinpäätöksessä "ei voida arvioida". Tavoitteiden ja mittareiden suunnitteluvaiheessa tulisi huomioida entistä paremmin kyselyiden ja tunnuslukujen raportointisykli ja tarvittaessa muuttaa mittareita siten, että tavoitteen mittaaminen on mahdollista.

Konserniyhteisöjen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksen mukaan

Valtuusto asetti tytäryhteisöille yhteensä 39 sitovaa toiminnallista tavoitetta, joista 35 toteutui täysin.

Kuvio 4: Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen konserniyhteisöissä vuonna 2025

Kuvio 5: Konserniyhteisöjen sitovien tavoitteiden toteutuminen 2025 yhtiöittäin

Havainto: Toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet vuonna 2025 sataprosenttisesti 5 tytäryhteisössä: Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy, Education Facilities Oy, Mustankorkea Oy, Jykia Oy sekä Jyväskylän Jäähalli Oy.

Toteutumattomat toiminnalliset tavoitteet konserniyhteisöissä

Toteutumaton sitova toiminnallinen tavoite 2025
Vetovoima (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy) Mittarit: Ensisijaiset hakijat/aloituspaikat Lähtötaso: Ennuste 2024: 5,05 Tavoitetaso: >5 Toteuma: 2,4
Kysyntäjouaston lisääminen (Alva-yhtiöt Oy) Mittari: Toimenpiteet kysyntäjouaston lisäämiseksi kaupungin kiinteistöihin Lähtötaso: Kysyntäjouaston pilottikohteet suunnittelussa Tilapalvelun kanssa. Tavoitetaso: Toimenpiteet kysyntäjouaston lisäämiseksi kaupungin kiinteistöihin 10 kpl Toteuma: Yhteistä näkemystä hankkeiden kannattavuudesta ei löytynyt.

Tarkastuslautakunnan huomiot toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen raportoinnista tilinpäätöksessä konserniyhteisöjen osalta

Talousarvion laadintaohjeen mukaisesti arviointikriteeriä *"tavoite toteutui osittain"* sovelletaan moniosaisiin tavoitteisiin. Jos vähintään puolet moniosaisesta tavoitteesta on saavutettu vuoden loppuun mennessä, tavoite on toteutunut osittain.

Jyvä Parkki Oy:lla on resurssiviisauteen liittyvä toiminnallinen tavoite, jonka tavoitetaso vuodelle 2025 on: Sähkölatauspisteitä 6 kpl. Tavoite on raportoitu tilinpäätöksessä toteutuvan osittain (tehty uusia sähkölatauspisteitä 2 kpl). Kyseessä ei ole moniosainen tavoite.

Lisäksi Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy:n osalta ei ole voitu arvioida hiilijalanjäljen pienentymistä verrattuna vuoteen 2024, sillä vuoden 2025 hiilijalanjälkiraportti valmistuu keväällä 2026.

YHTEENVETO

Vuoden 2025 tilinpäätöstietojen perusteella kaupungin sitovista toiminnallisista tavoitteista on toteutunut hieman alle puolet ja noin kolmannes on jäänyt toteutumatta. Parhaiten tavoitteet ovat toteutuneet Liikuntapäätökäskaupunki-strategiakärjessä, kun taas Elinvoiman kaupunki -kärjessä toteutuminen on jäänyt heikoimmaksi, mihin on vaikuttanut erityisesti haastava työllisyystilanne. Koulutus- ja kulttuurikaupunki strategiakärjen osalta alle puolet (43 %) tavoitteista on toteutunut täysin.

Elinvoiman kaupunki -strategiakärjen osalta lautakunta nostaa esiin palveluiden piirissä olevien osuuden kehityksen sekä pitkäaikaistyöttömyyttä koskevan tavoitteen. Työllisyyspalveluiden piirissä olevien osuus on laskenut Jyväskylässä 31 prosentista 19,5 prosenttiin, ja pitkäaikaistyöttömien määrä työttömistä työnhakijoista on kasvanut 3 613 henkilöstä 4 744 henkilöön. Koulutus- ja kulttuurikaupunki -strategiakärkeen sisältyy koulupoissaoloja ja koulupudokkuutta koskevat mittarit. Ilman päättötodistusta jääneiden oppilaiden määrä on lähes kaksinkertaistunut 30 oppilaasta 55 oppilaaseen.

Sitovien tavoitteiden toteutumattomuuden perusteella voidaan myös kysyä, mittaavatko talousarviossa asetettavat tavoitteet hyvin kaupunkistrategian toteutumista. Kaupunkistrategian ja talousarviotavoitteiden yhteyttä tulee parantaa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että osassa tilinpäätösraportointia tavoitteiden toteutumisesta on arvioitu puutteellisesti tai epä johdonmukaisesti, erityisesti yksiosaisissa tavoitteissa. Lisäksi osa tavoitteista on raportoitu sellaisilla mittareilla, joiden perusteella toteutumista ei voida luotettavasti arvioida.

KEHITTÄMISEHDOTUS

Tarkastuslautakunta toistaa aiemmin esittämänsä kehittämissuosituksen:

Tavoitteiden ja mittareiden selkeyteen, mitattavuuteen sekä raportoinnin yhdenmukaisuuteen tulee kiinnittää huomiota, jotta toiminnallisten tavoitteiden toteutumista voidaan arvioida luotettavasti ja läpinäkyvästi. Moniosaisten tavoitteiden käyttöä tulee harkita.

2.2 TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

ARVIOINTIKYSYMYS:

- Miten kaupungin sitovat taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet vuonna 2025?

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tulot ja menot toimialoilla ovat käyttötalouden määrärahojen menojen ja tulojen erotus, nettomenot eli toimintakate. Liikelaitokset rahoittavat toimintansa pääasiassa kaupungin toimialoilta perimillään maksuilla, ja liikelaitoksia sitoo yli- ja alijäämä.

Taulukko 2: Nettomenojen toteutuminen toimialoilla ja yli-/alijäämä liikelaitoksissa 2025

1 000 €	Toimintakate TA 2025	Toimintakate TA+M 2025	Toimintakate TP 2025	Poikkeama TP/TA	Poikkeama %
Konsernihallinto	24 260	21 328	19 859	-4 401	-18,1
Elinkeino ja työllisyys	61 064	53 265	50 708	-10 357	-17,0
Kasvun ja oppimisen palvelut	263 556	262 709	261 772	-1 784	-0,7
Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	48 324	48 766	48 413	89	0,2
Kaupunkirakennepalvelut	13 838	16 039	13 558	-280	-2,0
Tilapalvelu-liikelaitos Yli-/alijäämä	0	0	1 885	1 885	
Kylän Kattaus-liikelaitos Yli-/alijäämä	700	700	-199,4	-899,4	

Havainto: Määrärahatarve on arvioitu suuremmaksi kuin on toteuma muilla toimialoilla paitsi kulttuuri- ja liikuntapalveluissa (mm. kaupunginteatterin tulot ovat jääneet tavoitteestaan väistötiloissa), joissa määrärahatarve on ylittynyt 89 tuhatta euroa. Määrärahaa on käytetty yhteensä 18,6 miljoonaa euroa vähemmän kuin alkuperäisessä talousarviossa, kun otetaan huomioon, että Tilapalvelu-liikelaitos on käyttänyt 2,7 miljoonaa euroa vähemmän ja Kylän Kattaus-liikelaitos 899 000 euroa enemmän määrärahaa kuin talousarviossa on arvioitu.

Investointiosan sitovat tavoitteet

Taulukko 3: Investointiosan sitovien tavoitteiden toteutuminen 2025

1 000 €	TA 2025	TA+M2025	TP 2025	Poikkeama / TA 2025
Maa- ja vesialueet, tulot	1 000	1 000	935	-65
Maa- ja vesialueet, menot	-6 000	-6 000	-4 001	1 999
Urheilu- ja retkeilyalueet, tulot	0	0	820	820
Urheilu- ja retkeilyalueet, menot	-7 960	-13 555	-11 050	-3 090
Kunnallistekniikka, tulot	0	0	391	391
Kunnallistekniikka, menot	-21 500	-24 360	-22 726	-1 226
Irtain käyttöomaisuus, tulot	0	0	35	35
Irtain käyttöomaisuus, menot	-6 354	-7 605	-5 522	832
Osakkeet ja osuudet, tulot	0	0	1 387	1 387
Osakkeet ja osuudet, menot	-200	-7 200	-7 214	-7 014
Tilapalvelun investointimenot	-41 582	-38 090	-33 360	8 222

Havainto: Investoinnit ovat toteutuneet lähes suunnitellun mukaisesti, kun investointeihin on varattu talousarviossa 83,7 miljoonaa euroa ja toteuma on 83,9 miljoonaa euroa.

Tilapalvelu-liikelaitoksen talonrakennusinvestoinneista on jäänyt noin 8 miljoonaa euroa (41,6 → 33,4 M €) käyttämättä vuonna 2025, mikä on johtunut pääosin investointihankkeiden viivästyemisestä sekä tietoisista säästötoimenpiteistä. Osa suunnitelluista rakennushankkeista ei ole edennyt aikataulussa, joten noin 4,233 miljoonaa euroa on siirretty uudelleenbudjetoitavaksi vuodelle 2026 talousarviomuutoksen kautta. Lisäksi Tilapalvelu-liikelaitos on toteuttanut säästötoimia, jotka ovat pienentäneet investointien tarvetta ja menoja kyseisenä vuonna.

Osakkeiden ja osuuksien menot ovat kasvaneet yli 7 miljoonaa euroa, mitä johtuu Hippos-hankkeen pääomasijoituksesta.

YHTEENVETO

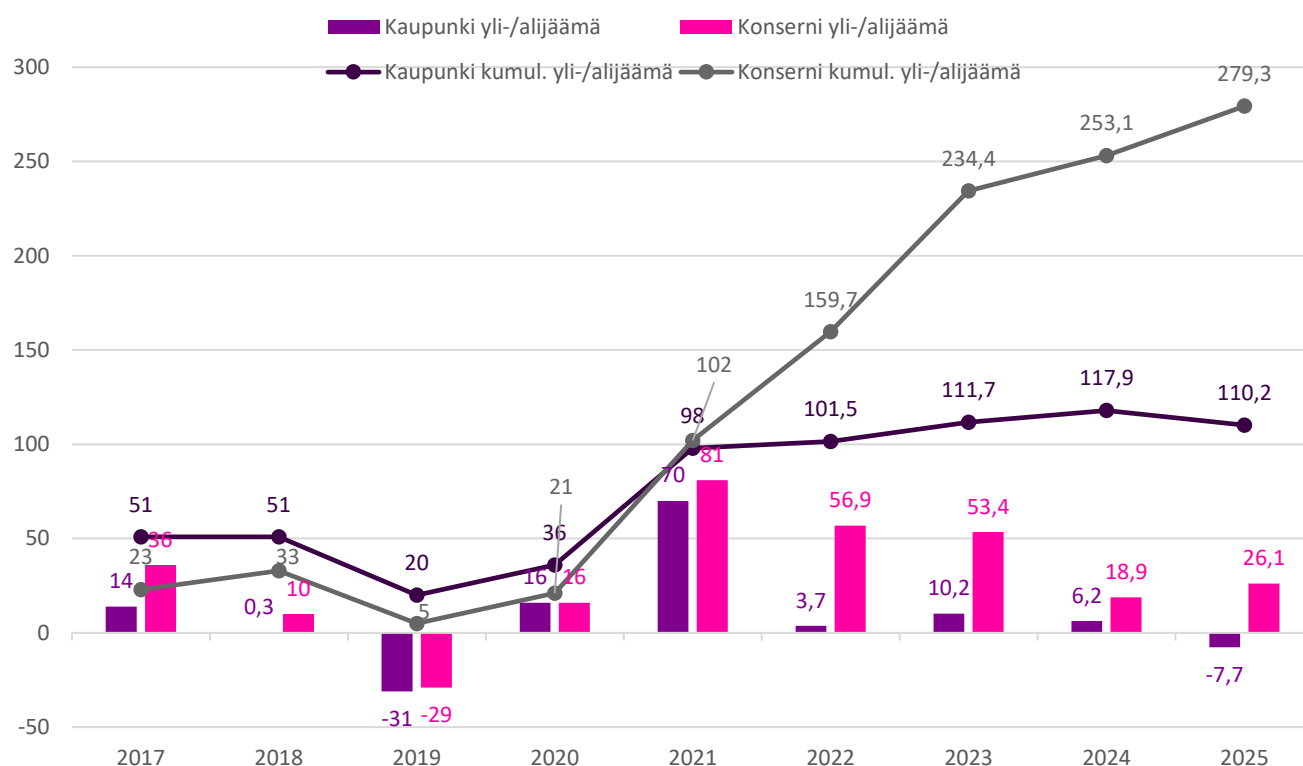
Investointien suunnitelmallisuus on parantunut, sillä investointeihin on varattu talousarviossa 83,7 miljoonaa euroa ja toteuma on 83,9 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna 2024 sitovista investointimenoista toteutui 79,6 prosenttia.

3. TALouden TASAPAINOISUUDEN ARVIOINTI JA KUSTANNUSKEHITYS

3.1 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALouden TASAPAINOISUUS

Kaupungin vuoden 2025 talouden alijäämä on 7,7 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa, että taseen kertyneet ylijäämät vähenevät 110,2 miljoonaan euroon. Kaupunkikonsernin tuloslaskelman ylijäämä on 26,1 miljoonaa euroa ja taseen kertyvä ylijäämä 279,3 miljoonaa euroa.

Kuvio 6: Kaupungin ja konsernin tilikausien yli-/alijäämät sekä kumulatiiviset ylijäämät (M€)

ARVIOINTIKYSYMYKSET:

- Riittävätkö kaupungin tulot palvelujen ja investointien rahoittamiseen?
- Onko kaupungin talous rakenteellisesti tasapainossa?
- Mitä talouden tunnusluvut kertovat tulevien vuosien liikkumavarasta?

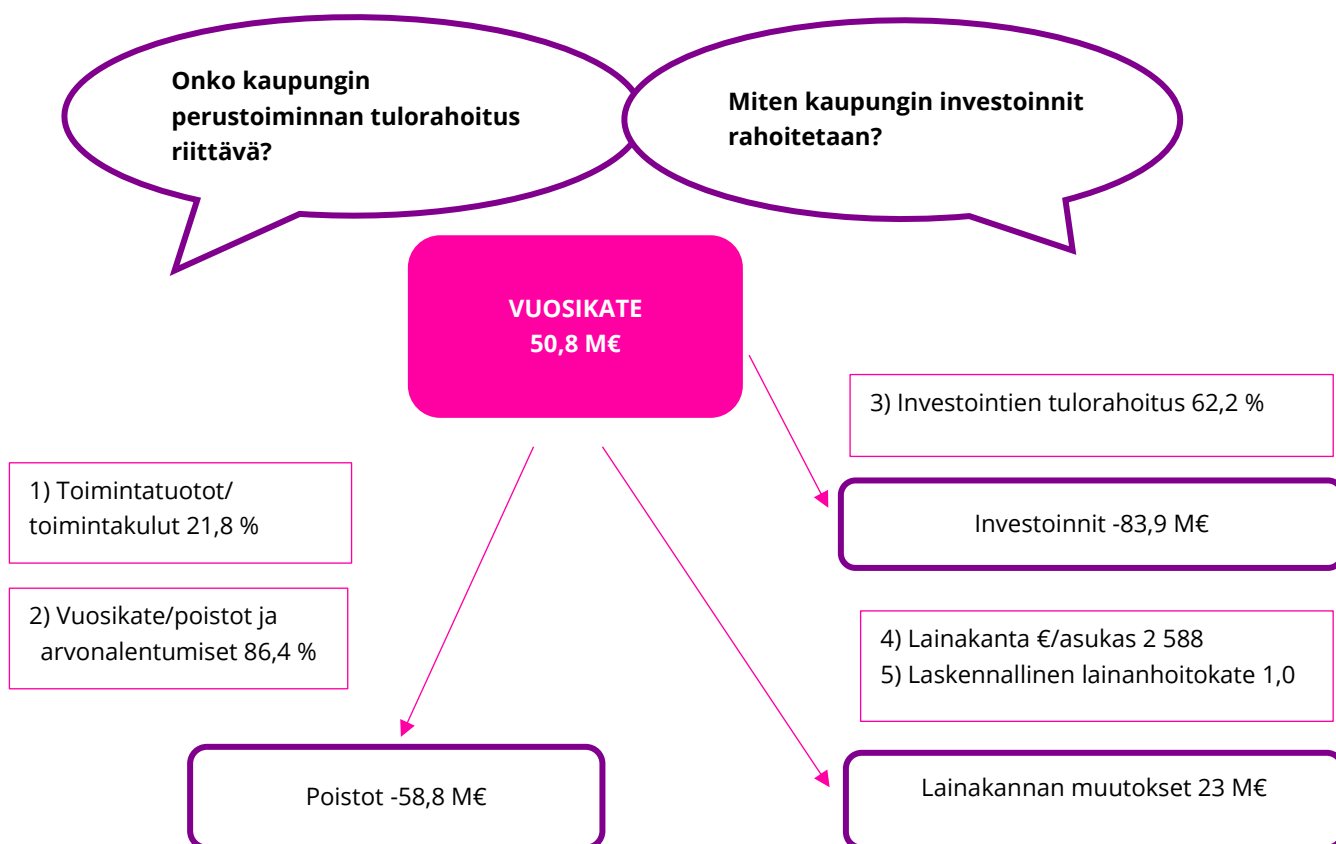
ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Rahoituslaskelma on keskeinen kunnan talouden tasapainon ja maksuvalmiuden mittari pitkällä aikavälillä. Toisin kuin tuloslaskelma, rahoituslaskelma ei sisällä kirjanpidollisia laskennallisia eriä (poistot, arvonalentumiset), vaan se osoittaa talouden maksuvalmiuden ja rahoitusaseman muutoksen.

Rahoituslaskelma kertoo, riittääkö kunnan tulorahoitus perustoimintaan. Rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirran perusteella voidaan päätellä, onko tulorahoitus riittävä kattamaan menot ja onko kunnan talous tasapainossa. Jos tulorahoitus ei riitä, kunta joutuu turvautumaan velkaan tai omaisuuden myyntiin, mikä kertoo talouden rakenteellisesta alijäämäisyydestä.

Rahoituslaskelma kertoo myös, paljonko investointeihin käytetään rahaa ja mikä osuus investoinneista rahoitetaan tulorahoituksella, lainanotolla ja/tai omaisuuden myynnillä. Taloudellisesti tasapainoinen kunta pystyy rahoittamaan vähintään poistotasonsa verran investointeja tulorahoituksella. Jos investointeja rahoitetaan pysyvästi lainalla, aiheutuu tästä sopeutustarpeita tuleville vuosille. Rahoituslaskelma näyttää velkaantumisen todellisen suunnan; uuden lainanoton, lainan lyhennykset ja rahoitusvarojen (kassa, talletukset) muutokset.

Kaupungin talouden liikkumavaran näkökulmasta tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota rahoituslaskelman lisäksi merkittävimpiin talouden tunnuslukuihin tuloslaskelman ja taseen perusteella. Keskeiset tunnusluvut avataan alla olevassa kuviossa ja sen selityksissä.

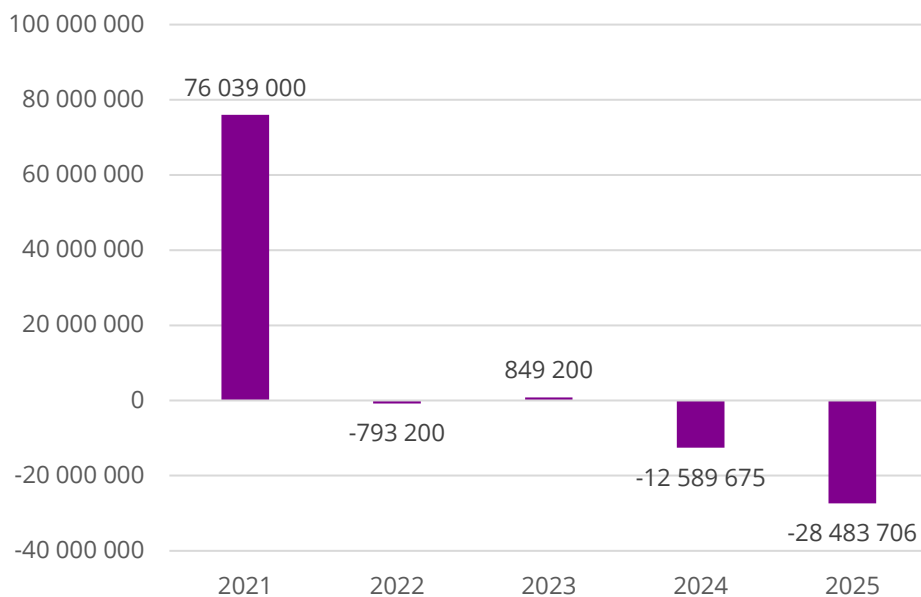
Kuvio 7: Vuosikatteen riittävyys poistoihin, investointeihin ja lainanlyhennyksiin vuoden 2025 tilinpäätöksen toteuman ja tunnuslukujen perusteella, 1) - 5) selitykset alla

1)	Toimintatuotot kattavat 21,8 % toimintakuluista eli loput kuluista jäävät katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuotoilla.
2)	<p>Kunnan tulorahoitus katsotaan riittäväksi, mikäli vuosikate kattaa poistot ja arvonalentumiset (vuosikate kattaa käyttöomaisuuden kulumista). Vuosikate kattaa 86,4 prosenttia poistoista. Vuosikate suhteessa poistoihin on edellisvuotta heikompi (110,1 % vuonna 2024).</p> <p>Kun tunnusluku on yli 100 %, kaupunki pystyy rahoittamaan omaisuuden ylläpidon ja arvon aleneman tulorahoituksellaan. Kun tunnusluku jää alle 100 %:n, tulorahoitus ei kata kaupungin nykyisen palvelurakenteen ylläpitoa.</p> <p>Talousarviossa 2025 asetettiin tavoitteeksi 41,2 miljoonan euron vuosikate, jolloin se kattaa poistoista 68 prosenttia. Tilinpäätöksen vuosikatetoteuma on 50,8 miljoonaa euroa, joten vuosi 2025 on kuitenkin taloudellisesti mennyt odotuksia paremmin.</p>
3)	<p>Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investoinneista on rahoitettu tulorahoituksella (vuosikate + tulorahoituksen korjaukset). Vuonna 2025 tunnusluku on 62,2 % eli 37,8 % kaupungin investoinneista jää rahoitettavaksi tulorahoituksen sijaan omaisuuden myynnillä, lainalla tai/ja rahavaroja vähentämällä. Vuonna 2024 tunnusluku oli 86,1 %. Jos tunnusluku laskee vuodesta toiseen, investointien velkavetoinen rakenne vahvistuu.</p> <p>Investoinnit ovat toteutuneet noin 217 000 euroa suurempina kuin alkuperäinen talousarvio vuonna 2025.</p>
4)	Kaupungin lainakanta per asukas on 2 588 euroa vuonna 2025 ja tunnusluku on hieman heikentynyt edellisvuodesta (2 446 euroa). Lainat ja vuokratavastuut ovat 2 906 euroa/asukas. Taseen kertynyt ylijäämä on 735 euroa asukasta kohti.
5)	Laskennallinen lainanhoitokate kertoo kunnan kyvystä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun laskennallinen lainanhoitokate on suurempi kuin 2, tyydyttävä, kun lainanhoitokate on 1–2 ja heikko, kun lainanhoitokate on pienempi kuin 1. Laskennallinen lainanhoitokate 1 on heikompi kuin edellisvuonna (1,3). Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on 1,3 ja edellisenä vuonna 1,2.

Havainto: Tulorahoitusta ei ole riittävästi rakennusten, teiden ja kiinteän omaisuuden ylläpitoon tunnuslukujen valossa.

Toiminnan ja investointien rahavirta vuodelta 2025 on negatiivinen (-28 483 706 euroa), jolloin lainanlyhennyksiin ja/tai investointeihin on otettu lisää lainaa. Positiivinen määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää lainojen lyhennyksiin. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on 35 miljoonaa euroa (kuvio alla) ja pienehkö edellisten vuosien kertymästä 38,5 miljoonaa euroa, mikä alentaa näin kaupungin toiminnan ja investointien ”puskuria”.

Kuvio 8: Toiminnan ja investointien rahavirta vuosilta 2021–2025 (tulorahoitus – investoinnit).

Havainnot:

- Tulorahoitus ei tilikaudella 2025 ole riittänyt kattamaan palvelutasoa ja investointeja poistotason verran. Sopeuttamistoimia on jatkettava, jotta tulorahoitus saadaan tasapainoon suhteessa palvelutason.
- Vuosikate on alle poistojen, mikä kertoo rakenteellisesta alijäämäisyydestä (huomiointava kuitenkin ulkoisten seikkojen vaikutus).
- Toiminnan ja investointien rahavirta on negatiivinen, mikä lisää lainan tarvetta.
- Mikäli rakenteellista alijäämäisyyttä ei saada tasapainotettua pitkällä aikavälillä, velkaantuminen jatkuu. Verorahoituksen kasvun tulisi olla suurempi kuin toimintakateen kasvu.

Konsernin lainakanta vuonna 2025 on 6 327 euroa asukasta kohti (yht. 948,9 M€) ja se on kasvanut edellisestä vuodesta 200 euroa asukasta kohti. Lainat ja vuokravastuut ovat 7 186 euroa (yht. 1 077 611 €). Konsernin kertynyt ylijäämä on 1 862 euroa asukasta kohti. Kaupunkikonsernin ulkoisesta lainakannasta on kaupungin (28 %), Alva-yhtiöiden (33 %) ja Jyväskylän Vuokra-asuntojen (21 %) osuus yhteensä 82 prosenttia.

Taulukko 4: Jyväskylän konsernin lainat ja vuokravastuut sekä vuosikatteen ja poistojen suhde vuosina 2023–2025

	2023	2024	2025
Jyväskylä-konsernin lainat ja vuokravastuut, €/as.	6 959	7 074	7 186
Jyväskylä-konsernin vuosikatteen ja poistojen suhde, %	154,1	119,2	127,1

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja arvot:

- 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;
- 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
- 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitalinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitalinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;
- 4) konsernitalinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Havainto: Kriisikuntakriteerit eivät täyty Jyväskylän osalta minkään tunnusluvun osalta (kaupungin ylijäämä, kuntakonsernin ylijäämä, kuntakonsernin vuosikatteen ja poistojen suhde, kuntakonsernin lainakanta ja vuokravastuut, kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate sekä kunnan tuloveroprosentti).

Kaupungin kulukehitys

Taulukko 5: Kaupungin kulukehitys vuosina 2023–2025

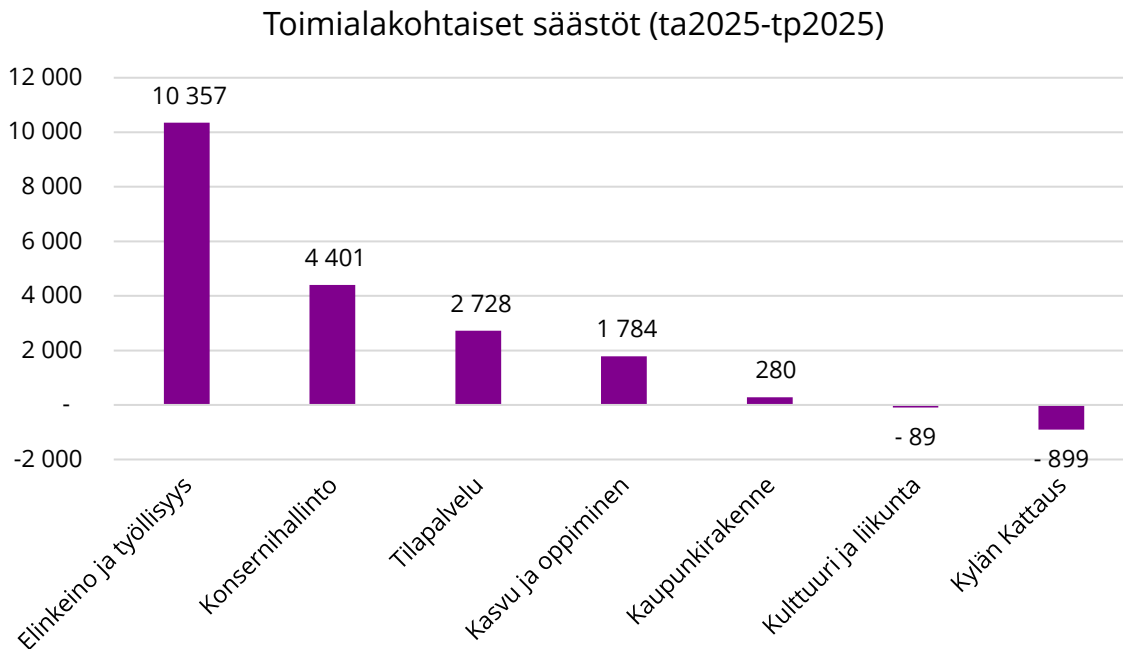
	2023 €/as.	2024 €/as.	2025 €/as.	2023 % kaikista kuluista	2024 % kaikista kuluista	2025 % kaikista kuluista
Henkilöstökulut	1 524	1 475	1 535	52,7	52,5	50,8
Ostopalvelut yht.	833	860	915	28,8	30,6	30,3
Aineet, tarvikkeet, tavarat	166	151	154	5,7	5,4	5,1
Avustukset	211	193	295	7,3	6,9	9,8
Muut toimintakulut	156	130	123	5,4	4,6	4,1
Toimintakulut yht.	2 890	2 809	3 023			
Asukasluku	147 821	149 269	149 967			

Kaupungin toimintakulujen kasvu edelliseen vuoteen nähden on 34 miljoonaa euroa (+8,1 %). Toimintakulut ovat yhteensä 453 352 631 euroa. Palkkojen sopimuskorotukset ovat lisänneet kaupungin henkilöstömenoja noin 5,2 miljoonaa euroa.

TE-palveluiden siirtyminen 1.1.2025 alkaen uuden Jyväskylä-Muurame työllisyysalueen järjestämisvastuulle vaikuttaa vuosien 2024 ja 2025 tilikauden tuloserien vertailtavuuteen. TE-palveluiden siirtymisen myötä kaupungin toimintakulut ovat kasvaneet arviolta 26,6 miljoonaa euroa ja toimintatuotot 1,0 miljoonaa euroa. Valtionosuusrahoitusta palveluiden järjestämiseen on saatu 27,0 miljoonaa euroa. TE-uudistuksen vaikutus kaupungin tulokseen on vuoden 2025 osalta noin 1,4 miljoonaa euroa positiivinen.

Kaupungin talouden tasapainottamistoimenpiteissä onnistuminen

Talousarviossa 2025 on asetettu 6,6 miljoonan euron sopeutustavoite. Kaupungin menot ovat lopulta noin 18,6 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota pienemmät vuoden 2025 osalta.

Kuvio 9: Toimialakohtaiset säästöt

Toteutetut sopeutustoimet

Kaupungin omilla toimilla on ollut keskeinen rooli talouden tasapainottamisessa. Säästötoimenpiteet ovat tilinpäätöstietojen mukaan kohdistuneet erityisesti henkilöstömenoihin, ostopalveluihin sekä tilatehokkuuteen.

Useilla toimialoilla on supistettu ostopalveluja ja hankintoja. Elinkeino- ja työllisyyspalveluissa on sopeutettu toimintaa merkittävästi, sillä uuteen TE-palveluiden siirtoon liittyviä hankintasopimuksia ei ole käytetty täysimääräisesti. Elinkeino- ja työllisyyspalvelujen nettokulut ovat olleet 10,4 miljoonaa euroa talousarviota pienemmät, ja osin siksi että säästöillä on haluttu valmistella vuotta 2026. Elinkeinopalveluissa on karsittu markkinointia ja palveluostoja.

Kaupunki on rajoittanut henkilöstökulujen kasvua sopimalla henkilöstön kanssa säästöjärjestelyistä. Monet työntekijät ovat pitäneet palkattomia vapaita ja vaihtaneet lomarahansa vapaapäiviksi. Muun muassa Kylän Kattaus -liikelaitoksessa (kaupungin ruokapalvelut) on sopeutettu toimintoja ja henkilöstö on pitänyt 1 264 päivää palkatonta vapaata, mikä on tuonut noin 86 000 euron säästön. Yhteensä palkattomista vapaista on syntynyt säästöä 1 030 000 euroa ja lomarahen vaihtamisesta vapaaksi 450 000 euroa.

Kaupunki on myös karsinut tai järjestellyt uudelleen joitakin palvelupisteitä. Muun muassa nuorisopalveluissa on suljettu tai yhdistetty nuorisotiloja osana tilaverkon supistusta, mikä on vähentänyt ylläpitokuluja.

Varhaiskasvatuksessa on arvioitu vuorohoidon tarvetta ja vähennetty ympärivuorokautista päiväkotitoimintaa yhdellä yksiköllä kysynnän perusteella. Perusopetuksessa on toteutettu aiemmin päätetyt sopeutukset.

Kaupunki on säästännyt myös kiinteistöjen ylläpidossa. Tilapalvelu-liikelaitos on toteuttanut energiankulutuksen säästötoimia (lämmityksen ja ilmanvaihdon säätöjä) ja minimoinut tyhjillään olevien tai purettavaksi suunniteltujen rakennusten kuluja. Sähkö- ja lämmityskulut ovat alittuneet noin 1,1 miljoonalla eurolla ja lopetettujen ulkoisten vuokratilojen myötä vuokratuloja on säästynyt arviolta 0,7 miljoonaa euroa vuodessa. Leudon sään vuoksi talvihoidossa on säästetty noin 1 miljoonaa euroa.

Havainto: Kaupunki on onnistunut vuoden 2025 talouden sopeutuksessa (sopeutustarve 6,6 ja toteuma 18,6 miljoonaa euroa). Säästötoimet ovat kohdistuneet etenkin palveluostoihin, henkilöstömenoihin ja tilakustannuksiin. Kaupungin toimintakulut ovat kuitenkin kasvaneet noin 214 euroa asukasta kohti vuodesta 2024 vuoteen 2025 muun muassa TE-palvelujen järjestämisvastuun siirron myötä.

Kaupungin ja konsernin lainamäärän kohtuullisuutta on arvioitu suhteessa lainan takaisinmaksukykyyn, palvelutarpeeseen ja riskeihin. Velan määrä on kestäväällä tasolla, jos sen hoito ei vaaranna lakisääteisten tehtävien hoitamista eikä siirrä kohtuutonta taloudellista rasitetta tuleville sukupolville. Tällöin kunta pystyy hoitamaan korko- ja lyhennysmenot tulo- ja säästämällä, eikä vuosittain kerry alijäämää, kunta ei tarvitse tehdä veronkorotuksia eikä palvelutasoa heikennetä heikossakaan suhdannetilanteessa.

Velka on kestävämpää silloin, kun se on otettu pitkävaikutteisiin investointeihin, kuten kouluihin tai investointeihin, jotka vähentävät käyttötalousmenoja tai ovat välttämättömiä palvelujen tuottamiseen. Riskialtista velkaa ovat ylimitoitettut hankkeet suhteessa palvelutarpeeseen ja investoinnit, joista syntyy pysyvästi korkeita käyttömenoja. Kasvukunta kestää enemmän velkaa kuin taantuva kunta. Kuntakonsernin kohtuullista velkamäärää arvioitaessa otetaan huomioon ainakin tytäryhteisöjen tulo- ja säästämällä, eikä vuosittain kerry alijäämää, kunta ei tarvitse tehdä veronkorotuksia eikä palvelutasoa heikennetä heikossakaan suhdannetilanteessa.

YHTEENVETO

Yhteenveto kaupungin taloudesta

Tulo- ja säästämällä, eikä vuosittain kerry alijäämää, kunta ei tarvitse tehdä veronkorotuksia eikä palvelutasoa heikennetä heikossakaan suhdannetilanteessa.

Vuosikate on alle poistojen, mikä kertoo rakenteellisesta alijäämäisyydestä.

Toiminnan ja investointien rahavirta on negatiivinen, mikä lisää lainan tarvetta.

Mikäli rakenteellista alijäämäisyyttä ei saada tasapainotettua pitkällä aikavälillä, velkaantuminen jatkuu. Verorahoituksen kasvun tulisi olla suurempi kuin toimintakatteen kasvu.

Kaupungin talouden liikkumavara on rajallinen. Suhteellinen velkaantuneisuus (93 %) kertoo, että tuloihin nähden kaupungilla on melko raskas velkataso, mutta lainan määrä on vielä kohtuullinen kasvavan kaupungin laina- ja säästämällä, eikä vuosittain kerry alijäämää, kunta ei tarvitse tehdä veronkorotuksia eikä palvelutasoa heikennetä heikossakaan suhdannetilanteessa.

3.2 KUSTANNUSKEHITYKSESTÄ JYVÄSKYLÄSSÄ JA VERTAILUKAUPUNGEISSA

Osana talouden arviointia tarkastuslautakunta on tehnyt vertailua nettokäyttökustannusten kehityksestä Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa.

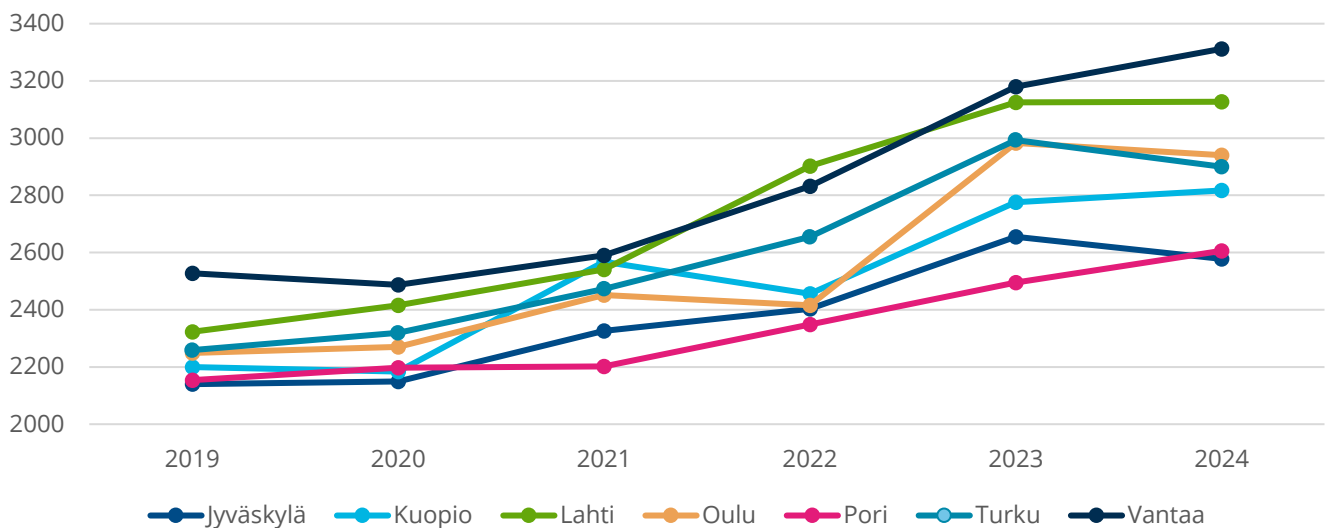
ARVIOINTIKYSYMYS:

- Miten nettokäyttökustannukset ovat kehittyneet Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Nettokäyttökustannukset kuvaavat käyttökustannusten tapaan juoksevan toiminnan kustannuksia, mutta bruttokustannuksista on vähennetty kaikki toiminta- ja vyörytystuotot. Tällöin mittari kuvaa verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet) katettavaa osuutta kustannuksista. Yhteistoiminnassa nettokäyttökustannukset kuvaavat omille kuntalaisille tuotettua osuutta, koska sopimuskuntien maksuosuudet on poistettu. Myös asiakkaiden maksamat asiakasmaksut sekä ulosmyynnit on vähennetty kustannuksista, mikä parantaa mittarin vertailukelpoisuutta. ([Kuntatalouden tilastot | Kuntaliitto.fi](#) Tiedot saatavissa vuoteen 2024 asti.)

Mikäli verorahoitus ei riitä kattamaan nettokäyttökustannuksia, kaupunki voi saada tuloja muun muassa maanmyynnillä tai sijoituksilla.

Kuvio 10: Nettokäyttökulujen muutos €/asukas Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa 2019–2024 (Lähde: Kuntaliitto ja Tutkihal-lintoa.fi, jonne luvut päivittyvät syksyisin), tiedot poimittu 24.2.2026

Taulukko 6: Nettokäyttökulut €/asukas Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa 2019–2024 *Ilman sotea ja pelastustoimea

Kaupunki	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jyväskylä	2140	2149	2326	2403	2655	2578
Kuopio	2200	2184	2568	2456	2776	2817
Lahti	2323	2416	2541	2902	3125	3127
Oulu	2249	2270	2451	2416	2983	2940
Pori	2154	2197	2202	2348	2495	2606
Turku	2259	2319	2473	2655	2993	2900
Vantaa	2527	2487	2590	2832	3180	3312

Taulukko 7: *Kuntien peruspalvelujen hintaindeksillä deflatoidut nettokäyttökulut €/asukas Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa 2019–2024 (vuosi 2024 muutettu vastaamaan vuoden 2019 rahanarvoa) [Julkisten menojen hintaindeksi \(2015=100\)](#), [Kuntien peruspalvelujen hintaindeksi menolajeittain \(Sosiaali-, terveys-, opetus- ja kulttuuritoimi\)](#), vuositieto muuttujina [Vuosi, Menolaji ja Tiedot, PxWeb](#)

Kaupunki	2019	2020	2021	2022	2023	2024 *vuoden 2019 rahanarvossa
Jyväskylä	2140	2149	2326	2403	2655	2578 *2232
Kuopio	2200	2184	2568	2456	2776	2817 *2439
Lahti	2323	2416	2541	2902	3125	3127 *2707
Oulu	2249	2270	2451	2416	2983	2940 *2545
Pori	2154	2197	2202	2348	2495	2606 *2256
Turku	2259	2319	2473	2655	2993	2900 *2511
Vantaa	2527	2487	2590	2832	3180	3312 *2867

*Deflatointi tarkoittaa taloudellisen muuttujan (esim. kustannuksen, hinnan) muuttamista aiemman vuoden reaaliarvoon poistamalla inflaation vaikutus, jolloin luvut ovat vertailukelpoisia.

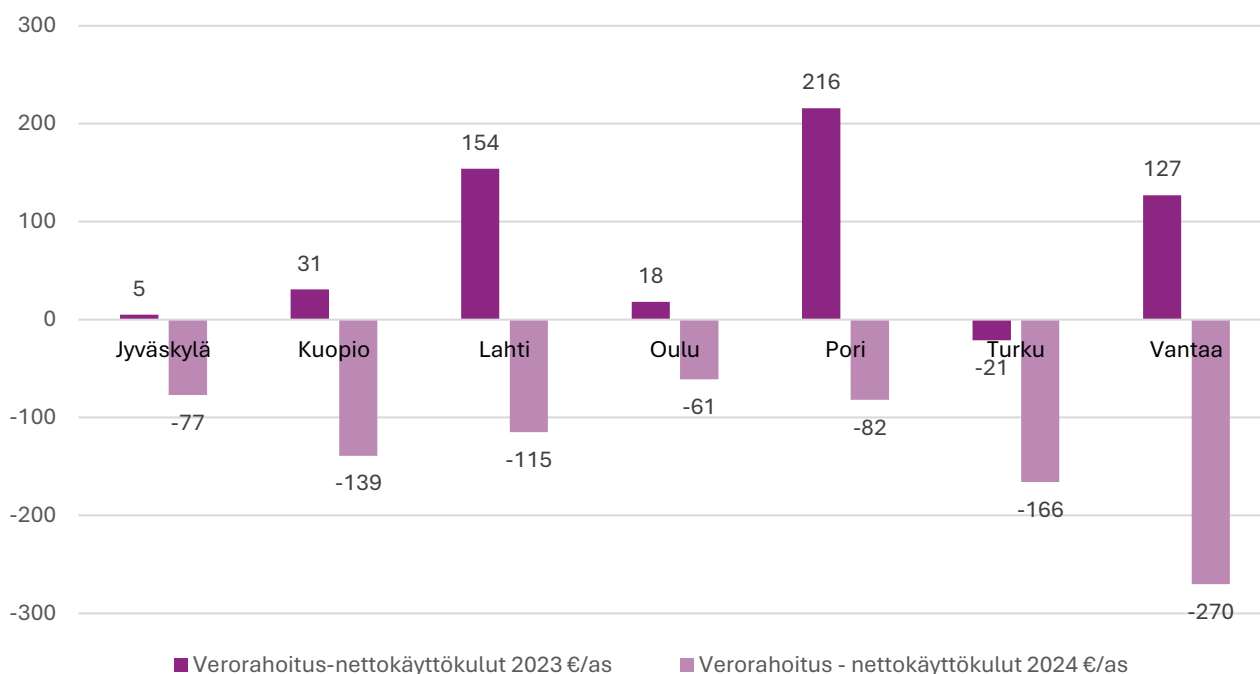
Havainto: Kustannukset tulisi pystyä kattamaan tulo- ja verorahoituksella ja pitäisi jäädä vielä rahaa tuloa tuottavan omaisuuden, kuten kiinteistöjen ja kaluston poistoihin.

Taulukko 8: Vertailukaupunkien verorahoitus suhteessa nettokäyttökuluihin €/asukas vuosina 2023 ja 2024

Kaupunki	Verorahoitus 2023 €/as	Verorahoitus-nettokäyttökulut 2023 €/as	Verorahoitus 2024 €/as	Verorahoitus - nettokäyttökulut 2024 €/as
Jyväskylä	2 660	5	2501	-77
Kuopio	2 807	31	2678	-139
Lahti	3 279	154	3012	-115
Oulu	3 001	18	2879	-61
Pori	2 711	216	2524	-82
Turku	2 972	-21	2734	-166
Vantaa	3 307	127	3042	-270

Havainto: Kaupunkien kyky kattaa verorahoituksellaan nettokäyttökulut on heikentynyt huomattavasti vuoden 2023 jälkeen.

Kuvio 11: Kaupunkien järjestämien palvelujen rahoitus on heikentynyt huomattavasti vuosien 2023 ja 2024 välillä.

Havainto: Jyväskylän kaupungin verotulot 2025 (tulo-, kiinteistö- ja osuus yhteisöveron tuotosta) ovat laskeneet 5,1 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta 2024. Verotulot vuonna 2025 ovat 338 012 300 euroa ja valtionosuudet 48 705 400 euroa eli verorahoitus on 2 579 euroa asukasta kohti. Vuoden 2025 alusta työllisyyspalvelut ovat siirtyneet kunnille.

Tuloveroprosentti on taulukoiden vuosina 7,36 % (2023), 8 % (2024) ja 8,1 % vuonna 2025.

Kaupungin tilinpäätöstietojen mukaan kuntien ja kuntayhtymien nettotoimintakulut eli toimintakate on Suomessa heikentynyt 7,8 prosenttia eli noin miljardi euroa vuonna 2025. Kuntien kulut ovat kasvaneet vuonna 2025 lähes pelkästään työllisyyden hoidon aiheuttamien lisäkulujen vuoksi. Talouden tilan heikkenemistä selittävät myös verotulojen aleneminen sekä valtionosuuksien leikkaukset.

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen palvelutuotannon kustannuskehityksestä Jyväskylässä ja vertailukaupungeissa

Nettokäyttökulujen kehitystä on tarkasteltu alla olevissa taulukoissa varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen osalta.

Taulukko 9: Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen nettokäyttökulut, €/as ja kulujen muutos vertailukaupungeittain vuosina 2019–2024

Kaupunki	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Nettokäyttökulujen muutos 2019–2024 €/as	Nettokäyttökulujen muutos 2019–2024 %
Jyväskylä	1504	1484	1560	1590	1767	1752	248	16 %
Kuopio	1525	1519	1560	1626	1822	1829	304	20 %
Lahti	1403	1441	1632	1668	1768	1813	410	29 %
Oulu	1652	1652	1760	1795	2087	2040	388	23 %
Pori	1312	1305	1359	1445	1642	1648	336	26 %
Turku	1224	1221	1355	1410	1549	1562	338	28 %
Vantaa	1592	1612	1661	1719	1912	1997	405	25 %

Havainto: Jyväskylässä nettokäyttökulujen kasvu on ollut vertailukaupunkien pienintä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa asukasta kohti (taulukko 9 yllä). Alla on suhteessa ikäluokkiin (7–15-vuotiaat). Jyväskylän lähtötaso kustannuksiltaan vuonna 2019 on ollut seitsemän vertailukaupungin toiseksi korkein ja vuonna 2024 kolmanneksi matalin perusopetuksessa (taulukko 10). Varhaiskasvatuksessa Jyväskylän lähtötaso on ollut kustannuksiltaan vuonna 2019 seitsemän vertailukaupungin toiseksi matalin ja vuonna 2024 matalin (taulukko 12). Kustannuksissa voi olla kirjausteknisiä eroja kaupungeittain.

Taulukko 10: Perusopetuksen nettokäyttökulut suhteessa ikäluokkaan 7–15-vuotiaat

Kaupunki	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jyväskylä	9457	9249	9604	9897	10824	10963
Kuopio	9640	9659	9754	10009	11184	11282
Lahti	9039	9305	10557	10815	11447	12015
Oulu	8748	8794	9453	9701	11508	11578
Pori	8880	8750	9082	9553	10677	10828
Turku	9075	9046	10123	10338	11012	11288
Vantaa	8385	8457	8699	8980	9783	10278

Taulukko 11: Perusopetuksen nettokäyttökulut suhteessa ikäluokkaan 7-15 -vuotiaat deflatoituna (*vuoden 2024 luku muutettu vuoden 2019 rahanarvoon) [Julkisten menojen hintaindeksi \(2015=100\)](#), [Kuntien peruspalvelujen hintaindeksi menolajeittain \(Sosiaali-, terveys-, opetus- ja kulttuuritoimi\)](#), vuositieto muuttujina Vuosi, Menolaji ja Tiedot. PxWeb

Kaupunki	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (*vuoden 2019 rahanarvossa)
Jyväskylä	9457	9249	9604	9897	10824	10963 *9491
Kuopio	9640	9659	9754	10009	11184	11282 *9768
Lahti	9039	9305	10557	10815	11447	12015 *10402
Oulu	8748	8794	9453	9701	11508	11425 *9891
Pori	8880	8750	9082	9553	10677	10803 *9353
Turku	9075	9046	10123	10338	11012	11268 *9755
Vantaa	8385	8457	8699	8980	9783	10278 *8898

* Deflatointi on menetelmä, jossa nykyinen kustannus muunnetaan aiemman vuoden hintatasoon hintaindeksin avulla poistamalla inflaation vaikutus.

Taulukko 12: Varhaiskasvatuksen nettokäyttökulut suhteessa ikäluokkaan (0–6-vuotiaat)

Kaupunki	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jyväskylä	7489	7543	8470	8933	10692	10917
Kuopio	8981	9099	9844	10978	12552	12569
Lahti	8640	8980	10317	10721	12054	12644
Oulu	7777	8150	8582	9465	11542	11731
Pori	7393	7672	8235	9799	12146	12003
Turku	8380	8600	9130	10203	11977	12066
Vantaa	7994	8338	8716	9507	10814	11619

Taulukko 13: Varhaiskasvatuksen nettokäyttökulut suhteessa ikäluokkaan 0-6 -vuotiaat deflatoituna vastaamaan vuoden 2019 rahanarvoa [Julkisten menojen hintaindeksi \(2015=100\)](#), [Kuntien peruspalvelujen hintaindeksi menolajeittain \(Sosiaali-, terveys-, opetus- ja kulttuuritoimi\)](#), vuositieto muuttujina Vuosi, Menolaji ja Tiedot. PxWeb

Kaupunki	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (*vuoden 2019 rahanarvossa)
Jyväskylä	7489	7543	8470	8933	10692	10917 *9452
Kuopio	8981	9099	9844	10978	12552	12569 *10882
Lahti	8640	8980	10317	10721	12054	12644 *10947
Oulu	7777	8150	8582	9465	11542	11708 *10136
Pori	7393	7672	8235	9799	12146	11985 *10376
Turku	8380	8600	9130	10203	11977	12061 *10442
Vantaa	7994	8338	8716	9507	10814	11619 *10059

Havainto: Kaupungin tulo- ja palvelutalouden taso ja talouden sopeutustarpeet ovat vaikuttaneet siihen, että varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen nettokäyttökulut ovat laskeneet suhteessa vertailukaupunkeihin.

Jyväskylässä tarvitaan toimintalahtöistä ja palvelutasoista tuottavuusmittausta, joka on yhdistetty palvelun laadun ja vaikutusten muutoksiin pitkällä aikavälillä. Tämä edellyttää systemaattista tiedon keräämistä tuottavuus- ja laatumittareilla sekä vaikuttavuuden arviointia (ks. Toimintalahtöinen tuottavuusmittaus kunnissa 2026, <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2026/2358-toimintalahtöinen-tuottavuusmittaus-kunnissa>).

YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Yhteenveto palvelutuotannon kustannuskehityksestä

Jyväskylän sekä vertailukaupunkien kyky kattaa verorahoituksella nettokäyttökulut on heikentynyt huomattavasti vuoden 2023 jälkeen.

Jyväskylän nettokäyttökulut €/asukas ovat vertailukaupunkien matalimmat tarkasteltaessa kehitystä vuosien 2019–2024 välillä.

Jyväskylän nettokäyttökulujen kasvu on ollut varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen osalta vertailukaupungeista pienintä vuosien 2019–2024 välillä.

Eryteisesti perusopetuksen osalta nettokäyttökulujen kasvu on ollut hyvin maltillista. Tämä on parantanut Jyväskylän kustannusasemaa suhteessa muihin kaupunkeihin: vuoden 2019 korkeahkolta tasolta on siirrytty vertailuryhmän matalimpaan päähän vuonna 2024.

Kustannuskehityksen taustalla vaikuttavat kaupungin tulopohjan haasteet ja sopeutustoimet. Myös rakenteellisilla tekijöillä ja tehokkailla toimintatavoilla on oma merkityksensä.

Kehittämisehdotus	Perustelu
Tuottavuuden arvioinnin parantaminen	Nettokäyttökulujen maltillinen kehitys antaa viitteitä siitä, että kaupunki on onnistunut tehostamaan toimintaansa. Tulisi kuitenkin arvioida, onko alhaisempiin kustannuksiin päästy aidolla tuottavuuden parantamisella vai palvelujen niukentamisella.
Palvelun laatu ja vaikuttavuus vahvemmin kustannuskehityksen rinnalle	Kustannuskehitys ei kerro palvelujen laadusta tai vaikuttavuudesta, jolloin tietoa on kerättävä systemaattisesti tuottavuus- ja laatumittareilla sekä tehtävä vaikuttavuuden arviointia. Jyväskylässä tarvittaisiin toimintälähtöistä ja palvelutasoista tuottavuusmittausta, joka on yhdistetty palvelun laadun ja vaikutusten muutoksiin pitkällä aikavälillä.
Mittareiden kehitys ja vertailtavuuden parantaminen	Eri tietojärjestelmissä olemassa olevia mittareita tulisi hyödyntää systemaattisemmin ja niitä yhdistellen. Esimerkiksi perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa tulee huomioida myös laatu ja pitkän aikavälin vaikutukset. Tietojärjestelmien yhteentoimivuutta tulisi parantaa Jyväskylässä ja kuntien välillä, jotta vertailtavuus on mahdollista ja parhaita käytäntöjä voidaan tunnistaa ja soveltaa.

Havainto: Perusopetuksen oppilasmäärä on laskenut kahdessa vuodessa (511 oppilasta, 4,1 %) vuodesta 2023 vuoteen 2025. Samaan aikaan kaupungin sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteuman perusteella luvattomien poissaolojen määrä on kasvanut 16,5 prosenttia (6 448 kpl). Selvittämättömien poissaolojen määrä on kuitenkin laskenut tavoitteen mukaisesti. Luvattomien poissaolojen määrä herättää kysymyksen niiden yhteydestä nuorten mielen hyvinvointia kuvaaviin indikaattoreihin, koulujen rooliin mielen hyvinvoinnin edistämässä ja avunsaantiin riittävän ajoissa. Tarkemmin lasten ja nuorten mielen hyvinvointia kuvaavien indikaattorien muutoksesta kerrotaan luvussa 4.9.

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Miten perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen laatua ja vaikuttavuutta on seurattu ja tullaan jatkossa seuraamaan kustannuskehityksen rinnalla?
- Mitkä ovat ne välineet/keinot, joilla koulu voi vähentää luvattomia poissaoloja sekä ilman päättötodistusta jääneiden oppilaiden määrää? Mitä tähän tarvitaan? Miten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2023–2026 mainittu poissaolomalli on toiminut?
- Miten perusopetuksen päättävien ja toiselle asteelle siirtyvien oppilaiden hyvinvointia tuetaan kaupungin ja hyvinvointialueen keinoin? Toimiiko tässä yhteistyö sujuvasti ja osaoptimoimintia välttämättä?

4.TULOSELLISUUSARVIOINNIT

4.1 JYVÄSKYLÄN VUOKRA-ASUNNOT OY:N TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy (JVA) on Jyväskylän kaupungin kokonaan omistama yhtiö, joka omistaa ja ylläpitää noin 6 564 vuokra-asuntoa sekä 12 palvelutalokohdetta (noin 500 palveluasumisen asuntoa). JVA hallinnoi myös 38:aa Jyväskylän kaupungin omistuksessa olevaa asuntoa. JVA:n omistamista vuokra-asunnoista noin 30 prosenttia on ARA-rajoitusten alaisia siten, että asuntoihin kohdistuu muiden ARA-rajoitusten lisäksi vuokranmääritykseen liittyviä rajoituksia.

JVA:n kehittämisen painopisteet liittyvät erityisesti asuntokannan rakenteen ja sijainnin optimointiin, asuntojen kunnon parantamiseen, pientasuntojen tarjonnan lisäämiseen, vuokrien kilpailukykyyn sekä sosiaalisten haasteiden ennakoivaan hallintaan.

ARVIOINTIKYSYMYKSET:

- Miten valtuuston asettamat sitovat toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet vuonna 2025?
- Miten JVA vastaa vuokra-asuntotarpeeseen Jyväskylässä?
- Miten JVA toteuttaa Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman sekä ilmastobudjetin toimenpiteitä?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Valtuuston asettamien tavoitteiden toteumat vuonna 2025:

- Asuntojen käyttöaste on korkea (tavoite 93 %): Oikaistun käyttöasteen toteuma 94,7 % (Käyttöaste on kuitenkin ollut laskusuunnassa. Asumistuen ja sosiaaliturvan leikkaukset ovat aiheuttaneet vaikeasti ennustettavan asuntomarkkinatilanteen. Tulorajat ARA-asuntojen asukasvalinnoissa vaikuttavat haitallisesti käyttöasteeseen.)
- Asukastyytyväisyys on hyvällä tasolla (tavoite 4,0): Toteuma 4,3.
- Kohtuuhintainen asuminen (JVA:n vuokrataso suhteessa Jyväskylän vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen keskivuokriin on 18,0 % alhaisempi): Toteuma 18,1 %.

Vuonna 2023 asuntojen oikaistu käyttöaste on ollut 96,7 prosenttia. Vuonna 2024 käyttöaste on laskenut 95,1 prosenttiin eikä asetettu tavoite ole toteutunut. Vuoden 2025 tilinpäätöksen mukaan JVA:n oikaistu käyttöaste on ollut edelleen laskeva, 94,7 prosenttia, mutta se on ylittänyt kuitenkin tavoitetason (93,0 %). Käyttöaste on ollut suurten kaupunkien vertailussa alle vertailuryhmän keskiarvon (tieto JVA:lta).

Kaupungin ilmastobudjetin (Talousarvio 2025) mukaan JVA Oy:ssä tulee toteuttaa energiatehokkuussopimuksen (VAETS) suunnitelmallisia energiatehokkuustoimenpiteitä. Talousarviossa 2025 investoinnit ovat 600 000 euroa ja tilinpäätöksen toteuma on 1500 000 euroa. Talousarviossa ei ole asetettu CO₂-päästövähennystä eikä tätä ole myöskään raportoitu tilinpäätöksessä. Vaikuttavampia toimenpiteitä ovat olleet

lämmönjakopakettien saneeraukset, lämmitysverkostojen perussäädöt, valaisimien muutos ledeiksi ja valaistuksen ohjauksen muutokset, poistoilmalämpöpumppujärjestelmät, vesikalusteiden saneeraukset, huoneistokohtaisten vesimittareiden asennuksen ja kulutukseen perustuvan laskutuksen aloitus.

Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy:n tuloksetekokykyä ja osingonjakopotentialia on tarkasteltu suhteessa yhtiön rakenteeseen ja lainsäädäntöön. Valtuuston tahdon mukaisesti JVA:n osinko talousarviossa 2025 on 0,9 miljoonaa euroa (1,2 miljoonaa euroa talousarviovuonna 2024). Osingonjako on pystytty toteuttamaan verovapaista osinkotuotoista.

Havainto: Ilmastobudjetin toteutuneet investoinnit ovat ylittyneet talousarvioon 2025 nähden. Osingonjako (0,9 miljoonaa euroa) ei ole vaikuttanut nostavasti vuokratasoon.

Vuokra-asuntojen kysyntä ja vuokra-asuntotilanne

JVA Oy:n toimintakertomuksen 2025 mukaan asuntohakemuksia on ollut vuoden 2025 aikana käsittelyssä 8 888 kappaletta (10 537 vuonna 2024). Vuoden 2025 aikana on valmistunut kaksi uudiskohdetta. Kysyntä on kohdistunut etupäässä sellaisiin asuntoihin, jotka mahtuvat Kelan hyväksymien asumismenojen rajoihin. Vuodenvaihteessa hakemuksia on ollut 434 kappaletta vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2024.

Hakemusmäärään on vaikuttanut se, että Kela on ohjannut 1.4.24 alkaen aiempaa useampia kotitalouksia etsimään edullisempaa asuntoa, joita ei ole riittävästi tarjolla. Erityisesti yhden henkilön maksuvaraansa mahduttavista pienasunnoista on pulaa. Asumistuen ja sosiaaliturvan leikkaukset ovat näkyneet myös JVA:lla maksuhaasteiden lisääntymisenä ja asukkaiden hakeutumisessa edullisempiin asuntoihin. Myös esimerkiksi joustoasuntojen kysyntä on lisääntynyt. Vaikutusmahdollisuudet asuntojen hinnoitteluun ja nykyistä halvempien asuntojen tarjoamiseen ovat JVA:ssa rajalliset. Maksuhaasteiden osalta JVA:n kanssa on mahdollista sopia maksusuunnitelmasta, jos maksut ovat jääneet rästiin.

Muiden suurten kaupunkien vuokrataloyhtiöihin verrattuna JVA:n vuokrataso on keskivaiheilla. Vastaavasti vuokrahyödyn osalta JVA on niin ikään keskivaiheilla kaupunkien välisessä vertailussa. (Tieto saatu JVA:lta.) ARA-rajoitusten alaisissa kohteissa vuokrat määritetään asuinalueen ja kohteen arvioidun käyttöarvon mukaisesti. Koko asuntokannan osalta pyrkimyksenä on, että vuokrataso olisi tasapainossa asuinalueen kysynnän ja käyttöasteen kehityksen kanssa vuokrausta tukien. JVA on myös jyvittänyt kohteiden sisäisesti vuokria siten, että vuokrapainetta on siirretty enemmän pienasunnoille, koska niiden kysyntä on kaikkein suurinta ja monessa kohteessa niiden vuokrataso oli jäänyt jälkeen alueen yleisestä vuokrakehityksestä poikkeuksellisen matalalle tasolle. Siten on saatu perheasuntojen vuokratasoa kilpailukykyisemmäksi suhteessa markkinavuokratasoon.

Tilastokeskuksen mukaan Jyväskylässä on kaikkiaan vuonna 2023 ollut noin 80 300 asuntokuntaa. Asuntokunnista noin 49 prosenttia (noin 39 300) asuu omistusasunnoissa ja 51 prosenttia (noin 41 000) aso/vuokra-asunnoissa. Aso/vuokra-asuntojen määrä huomioiden ja JVA:n noin 6 700 asunnon perusteella laskettuna JVA:n markkinaosuus kaikesta vuokra-asumisesta Jyväskylässä on noin 16 prosenttia. Mikäli käyttöaste on 95 prosenttia, niin markkinaosuus olisi noin 15,5 prosenttia. (JVA:n laskelma.)

Kysynnän ja tarjonnan kohtaanto

Yli puolet JVA:n asuntojen hakijoista hakevat yksiöitä. JVA:n asuntokannasta kuitenkin vain noin 27 prosenttia on yksiöitä ja vastaavasti kaksioita on noin 49 prosenttia asuntokannasta. Lisäksi JVA:n asuntokannassa on paljon ”isoja kaksioita”. Huoneistotyyppi ja asuntojen koko vaikuttavat vuokran määrään. Suuret huoneistone-liöt nostavat vuokrattavan huoneiston vuokratasoa ja vaikuttavat kilpailuasetelmaan, kun markkinoilla on tarjolla samanaikaisesti pienempiä ja halvempia asuntoja. Näiltä osin asuntokannan rakenne ei täysin JVA:lla vastaa kysynnän rakennetta.

Merkittävin osa kysynnästä kohdistuu keskustan (valittu 36 % hakemuksista), Kuokkalan (32 %), Palokan (29 %) ja Kortepohjan (24 %) alueille. JVA:lla on huomattava määrä asuntokantaa esimerkiksi Korpilahdella, Tikkakoskella ja Säynätsalossa sekä muilla vastaavilla alueilla, joiden osalta vuokra-asuntojen kysyntä on rajallisempaa.

JVA:n asuntokannasta merkittävin osa on rakennettu 1980- ja 1990-luvuilla. Jyväskylän kaupunkiin on rakennettu 2010-luvulla ja 2020-luvun alussa merkittävä määrä uusia, pieniä asuntoja nykyaikaisilla pohjaratkaisuilla, joita vuokralaiset suosivat.

Havainto: JVA:n asuntojen kysyntä ja tarjonta eivät täysin kohtaa asuntojen koon, sijainnin ja kunnan osalta.

JVA on toteuttanut tilikauden 2025 aikana kaksi kiinteistökokonaisuuden myyntiä (Viisi käyttö- ja luovutusrajoituksista vapautuneen kohteen myyntiä, joissa yhteensä 84 huoneistoa ja kuusi kohdetta, joissa 186 asuinhuoneistoa).

Asukasvalinta

Valtioneuvoston asetuksen (166/2008) mukaan valtion lainoittamien vuokra-asuntojen asukasvalinnoissa on asetettava etusijalle asunnottomat ja muut kiireellisimmässä asunnontarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijaruokakunnat. Lisäksi tulee noudattaa tuloille ja varallisuudelle asetettuja enimmäisrajoja. Tästä etusijajärjestyksestä voidaan poiketa yksittäistapauksessa. Tällaisia huomioon otettavia syitä ovat: hakijaruokakunnan erityisolosuhteet, paikkakunnan vuokra-asuntotilanne ja vuokratalon tai asuinalueen asukasrakenne.

Rajoituksista vapautuneissa kohteissa ei ole velvollisuutta noudattaa edellä mainittuja asukasvalinnan kriteereitä, mutta JVA huomioi kuitenkin asunnontarpeen perustelut myös valitessaan asukkaita vapaasti vuokrattaviin kohteisiin. Asuntoja tarjotaan kiireellisyystekijöitä priorisoiden. Vapaasti vuokrattavissa kohteissa painotetaan kuitenkin tulo- tai varallisuusrajan ylittävien hakijoiden asunnontarpeita, koska valtion lainoitama asuntokanta on heidän ulottumattomissaan.

Segregaation ehkäisy

Asukasvalintalainsäädännön mukaisesti asukasvalinnoilla pyritään vuokratalon monipuoliseen asukasrakenneeseen ja sosiaalisesti tasapainoisiin asuinalueisiin. JVA:n toiminnassa pyritään ehkäisemään segregatiota hajasijoittamalla mahdollisuuksien mukaan haastavan asumishistorian omaavia hakijoita ja välttämällä muutoinkin asukasrakenteiden liiallista yksipuolistumista.

Yhteistyö sosiaalipalveluiden kanssa

ARA-asuntokantaa vuokrataan sosiaalisin perustein, sosiaaliseen tarkoituksenmukaisuuteen ja taloudelliseen tarpeeseen perustuen. Maksuhäiriömerkinnät eivät ole este asunnon saamisesta JVA:lta. Mikäli hakijalla on vanhaa vuokravelkaa JVA:lle, ei asuntoa tarjota JVA:lta.

JVA:lla tehdään häätöjä maksamattomien vuokrien takia. Lisäksi vuokrasopimuksia puretaan asumisrauhaan liittyvistä syistä. Käytännössä näissä tapauksissa vuokralaiset voivat joutua asunnottomaksi.

Asumisneuvoja ja vuokراسihteerit tekevät huoli-ilmoituksia sosiaalipalveluihin, hyvinvointialueelle haasteelle joutuneista perheellisistä asukkaista, joilla on alaikäisiä lapsia. Asumisneuvoja tekee huoli-ilmoituksia myös muista kuin perheellisistä asukkaista, esimerkiksi jos ei tavoita asukasta ja häätö on lähestymässä, eikä ole tiedossa onko asukkaalla paikkaa mihin mennä. Samoin, jos häätö toteutuu tai tiedossa on, että asukkaalla on mahdollinen tuen tarve uuden asunnon etsimiseen.

Huoli-ilmoitukset tehdään myös vakavaa häiriötä toistuvasti aiheuttavista asukkaista, jos esimerkiksi asukas aiheuttaa uhkaa naapureille. Huoli-ilmoitus tehdään myös siivottomista asunnoista, ja tarvitaan palvelutarpeen arviota asukkaalle asumisen tuen tarpeen arviointiin tai raivaussiivoukseen. Asumisneuvoja on päivittäin yhteydessä sosiaalipalveluihin asukasasioissa joko huoli-ilmoitusten tai puhelimitse/suojatulla sähköpostilla asukkaista, joilla on tiedonsiirtolupa.

Asukastyytyväisyys

Kiinteistötoiminnan luonteen takia asukkailta tulee säännöllisesti yhteydenottoja korjauksiin ja korjaustarpeisiin liittyen. Terveyttä haittaavat seikat ja niihin liittyvät huomautukset liittyvät usein sisäilma-asioihin. Yhteydenottoja näihin liittyen tulee säännöllisesti. JVA toteuttaa sisäilmatutkimuksia ilmoitusten perusteella.

Asukkaita kuunnellaan ja otetaan mukaan päätöksentekoon eri tasoilla JVA:ssa:

- Hallitus
 - Kaksi vaaleilla valittavaa asukasjäsentä
- Yhteistyötoimikunta
 - Linkki asukkaiden edustajien ja JVA:n henkilökunnan välillä
 - Hallituksen asukasjäsenet, alueiden pj:t, asukasneuvoston pj, JVA:n edustajat
- Asukasneuvosto
 - Asukkaiden yhteistyöelin
 - Asukastoimikuntien pj:t ja sihteerit + muut kiinnostuneet
- Aluekokoukset
 - Aluepuheenjohtajat, asukastoimikuntien puheenjohtajat, JVA:n palveluisännöinti
- Asukastoimikunnat
 - Edistää asumisviihtyvyyttä ja osallistumista kohteessa, toimii tiedonvälittäjänä
- Asukaskokoukset
 - Valitsee asukastoimikunnan tai yhteyshenkilön

Asukastoimikunnat toimivat taloissa ja järjestävät talossa erilaisia tapahtumia ja toimintaa. Lisäksi asukastoimikunnat yhdessä ja asukasneuvosto järjestävät asukkaille tapahtumia ja toimintaa. JVA:n palveluisännöinti kouluttaa asukasaktiiveja sekä järjestää asukasaktiiveille ja kaikille asukkaille yhteisiä tapahtumia.

Havainto: JVA:lla on useita keinoja asukasosallisuuden ja -viihtyvyyden parantamiseen.

Resurssiviisaus

JVA:lla ei ole erillistä dokumentoitua toimintamallia elinkaariajatteluun. Toiminnan ympäristönäkökulmien tavoitteet tulevat Ympäristövahdin, resurssiviisauden ja VAET:sin (vapaaehtoinen energiatehokkuussopimus) kautta. Resurssiviisaus Jyväskylä 2040 -ohjelman toteuttamista suunnitellaan ja seurataan Ympäristövahti-palvelun avulla: <https://ymparistovahti.jyvaskyla.fi/fi-FI/>. Ympäristövahdissa on vuoden 2025 loppuun mennessä 12 JVA:ta koskevaa toimenpidettä. Alla olevassa taulukossa on raportoitu näiden etenemisen tilanne Ympäristövahdin tilanteen 24.2.2026 perusteella:

Taulukko 14: Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy:n resurssiviisauden etenemisen tilanne, tiedot poimittu 24.2.2026 Ympäristövahdistä

Toimenpide	Eteneminen (Ympäristövahdin toteuma + lisätieto kuulemisen perusteella)
5. Selvitetään korvaavat lämmitysvaihtoehdot öljylämmityskohteisiin kohdekohtaisesti	Valmis -Selvitetty Phase-projektissa yhteistyössä Alvan ja Tipan kanssa.
19. Toteutetaan vuokra-asuntoyhteisöjen energiatehokkuussopimuksen (VAETS) sopimuskauden 2017–2025 suunnitelmallisia energiatehokkuustoimenpiteitä	Valmis -Vaikuttavimpia toimenpiteitä esimerkiksi lämmönjakopakettien saneeraukset, lämmitysverkostojen perussäädöt, valaisimien muutos ledeiksi, poistoilmalämpöpumppujärjestelmät.
31. Kartoitetaan kohteet, joissa on vesimittareille tehdyt varaukset, asennetaan vesimittarit ja aloitetaan kuluksen perustuva laskutus	Toimintatapa -Vesimittareita asennettu kylpyhuoneremonttien yhteydessä ja kulutukseen perustuva laskutus on aloitettu. Muutoin vesimittareita ei ole asennettu, eikä varauksia kartoitettu (tilanne 7.10.2025).
32. Opastetaan asukkaita veden vastuulliseen käyttöön	Valmis -Esimerkiksi asukaslehden jutut, kerrottu asukasta- pahtumissa ja -kokouksissa
33. Uusitaan vettä säästävät kalusteet JVA:n peruskorjauskohteissa	Valmis
50. Rakennetaan yksittäisiä A-energialuokan kohteita vuoteen 2025 mennessä	Valmis
51. Suunnitellaan peruskorjauskohteet vihreän rahoituksen kriteerein	Valmis
70. Lisätään latauspisteitä kaikkiin JVA:n uudis- ja pihasaaneerauskohteisiin	Valmis
71. Lisätään yksittäisiä latauspisteitä JVA:n peruskorjauskohteisiin kysynnän mukaan	Valmis -Varauduttu suojaputkilla myöhempää asennustarvetta varten (kysynnän mukaan).
151. Asukkaiden tietoisuuden lisääminen Ekoäppi-soveluksen hyödyistä	Ei aloitettu -Hanke peruttu korkean hinnan vuoksi.
152. Koulutetaan vuosittain 10 Taloexperttiä, jotka toimivat asiantuntijoina tiedottaen kiinteistöillä energiansäästöä ja raportoivat puolivuositain kiinteistökatselemuksen	Valmis -Koulutettu vähintään 10 vuosittain, raportoivat käyttäen Informaattia, mutta ei ole tehty vielä yhteenvetoa raporteista.
185. Selvitetään aurinkoenergian lisäysmahdollisuudet JVA:n investointiohjelman mukaisissa kohteissa	Valmis -Selvitetty, aurinkopaneeleilla ei saada merkittäviä säästöjä kiinteistösähkökulutuksessa. Sähkönkulutus on liian vähäistä järkevällä takaisinmaksuajalla rakennetulla järjestelmällä.

JVA:n osalta resurssiviisauden toimenpiteet ovat edenneet hyvin, ainoastaan yksi toimenpide on peruttu korkean hinnan vuoksi (Ekoäppi-sovellus). Muut valtuustokaudella 2021–2025 toteutettavaksi suunnitellut toimenpiteet ovat valmiina tai toimintatapana. Resurssiviisautta ja JVA:n roolia tavoitteiden edistämässä käsitellään myös luvussa 4.3.

Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy julkaisee vuosittain erillisen vastuullisuusraportin. JVA-konsernin tärkeimmät vastuullisuusteemat ovat osallistava asuminen, hyvinvointia yhteiskunnalle, ympäristön suojele ja henkilöstön arvostaminen. Jokaiselle vastuullisuusteemalle on määritetty omat vastuullisuustavoitteet, joiden avulla toimintaa arvioidaan ja kehitetään. (<https://www.jva.fi/jva/ajanvaraus-asiointi/jva-esittely>)

YHTEENVETO

Valtuuston asettamat tavoitteet asuntojen käyttöasteesta, asukastyytyväisyydestä ja kohtuuhintaisesta asumisesta ovat toteutuneet vuonna 2025. JVA:n resurssiviisauden toimenpiteet ovat edenneet hyvin. Aurinkoenergian lisäysmahdollisuuksia on selvitetty, mutta merkittäviä säästöjä ei tässä ole kuitenkaan odotettavissa.

Kela on ohjannut 1.4.2024 alkaen useampia kotitalouksia etsimään edullisempaa asuntoa, mikä on vaikuttanut siihen, että kysyntä suuntautuu edullisimpiin asuntoihin. Tältä osin kysyntä ja tarjonta eivät täysin kohtaa, sillä yli puolet JVA:n asuntojen hakijoista hakevat yksiöitä, mutta JVA:n asuntokannasta vain noin 27 prosenttia on yksiöitä. Merkittävä osa kysynnästä kohdistuu Keskustan, Kuokkalan, Palokan ja Kortepohjan alueille, mutta JVA:lla on huomattava määrä asuntokantaa myös muilla alueilla.

JVA:n markkinaosuus kaikesta vuokra-asumisesta Jyväskylässä on noin 16 prosenttia. Muiden suurten kaupunkien vuokrataloyhtiöihin verrattuna JVA:n vuokrataso on keskivaiheilla. Vastaavasti vuokrahyödyn osalta JVA on niin ikään keskivaiheilla kaupunkien välisessä vertailussa.

Asukkaita kuullaan ja otetaan mukaan päätöksentekoon monilla tavoilla, muun muassa hallituksessa, asukasneuvostossa ja yhteistyötoimikunnassa, alue- ja asukaskokouksissa, jotka myös järjestävät tapahtumia.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämis ehdotus	Perustelu
Kohtaanto-ongelman vähentäminen	Hakijaprofiili ja asuntokannan koko- ja sijaintirakenne eivät täysin kohtaa. Erityisesti pienasuntojen ja suosittujen alueiden osalta on epäsuhdetta.
Pienasuntojen tarjonnan lisääminen	Yli puolet hakijoista etsii yksiöitä, mutta niitä on vain noin 27 % asuntokannasta. Pienasuntojen kysyntä ylittää selvästi tarjonnan, ja asuntokannan muuttamista enemmän pienasuntovaltaiseksi tulee harkita.
Asuntokannan rakenteen ja sijainnin kehittäminen	Suurin osa kysynnästä kohdistuu keskustan asuntoihin, kun taas muilla alueilla tarjonta ylittää kysynnän (Keskusta-alue 36 % hakemuksista, Kuokkala 32 %, Palokka 29 % ja Kortepohja 24 %). Asuntokannan rakennetta ja sijaintia tulee kehittää KymppiR-ohjelman mukaisesti.
Asuntojen kunnan ja nykyaikaistamisen parantaminen	Merkittävä osa asuntokannasta on rakennettu 1980–1990-luvuilla. Vanhojen asuntojen peruskorjaus ja modernisointi parantaa kilpailukykyä.

Asuntojen käyttöasteen parantaminen	Heikkokuntoisten ja vähäkysyntäisten kohteiden myyntiä on toteutettu, mikä pitää asuntojen käyttöasteen tavoitteen mukaisena.
Yhteiskunnallisten muutosten huomioiminen	Asukkaiden haastavat tilanteet voivat kohdistua epäasiallisena käyttäytymisenä esimerkiksi asunnontarkastajia kohtaan. Haastavien tilanteiden lisääntyminen tulee huomioida kaupungin päätöksenteossa.
Sosiaalisen turvallisuuden parantaminen ja vahingontekojen ehkäisy	Kiinteistöihin kohdistuvat vahingonteot ovat lisääntyneet ja vaativat ennaltaehkäiseviä toimia.

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Miten omistajaohjauksen näkökulmasta vuokra-asuntojen kysyntä ja tarjonta saadaan paremmin kohtaamaan asuntojen koon ja sijainnin suhteen?
- Miten kaupungin asuntokantaan, rakentamiseen ja kaavoitukseen liittyvät ohjelmat ja toimenpiteet kohtaavat JVA:n tavoitteiden kanssa?

4.2 TILAPALVELU-LIIKELAITOKSEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Jyväskylän kaupungin hallintosäännön mukaan Tilapalvelu-liikelaitos vastaa kaupungin omistuksessa tai hallinnassa olevien rakennettujen kiinteistöjen ja toimitilojen hallinnosta, käyttäjien tarvitsemista toimitilapalveluista, ylläpidosta ja vuokrauksesta sekä niihin liittyvistä omistajalle kuuluvista talonrakennusinvestointi- ja rakennuttamistehtävistä.

Tilapalvelu-liikelaitoksen omistuksessa on 225 rakennusta ja lisäksi 8 Alvar Aallon rakennusta, mitkä käsittävät noin 50 hehtaaria tilaa. Liikelaitoksen palveluksessa on 27 työntekijää. Tilapalvelu omistaa ja hallinnoi kaupungin toimialojen palvelurakennukset sekä kaupungin henkilöstön toimistotilat. Tilapalvelun omistuksessa on myös muita rakennuksia, jotka eivät suoraan ole kaupungin peruspalveluiden käytössä, näistä suurimpana Paviljonki.

Tyhjää tilaa Tilapalvelulla on noin 32 000 m² (tp 2025). Tyhjätilat ovat suurimmaksi osaksi kokonaisia rakennuksia tai kiinteistöjä, joista pyritään pääsemään eroon joko kiinteistökehityksen tai purkamisen kautta.

Jyväskylän kaupunki on myynyt määritellyt sote-kohteet vuoden 2022 lopussa, jolloin suurimmista sote-kohdeista on luovuttu. Tilapalvelun omistukseen on jäänyt vielä joko suoraan tai kiinteistöosakeyhtiön kautta noin kymmenen kohdetta. Kaupungin omistamat kohteet on vuokrattu Keski-Suomen hyvinvointialueelle siirtymäkaudeksi 2023–2025. Suurelle osalle vuokrasopimuksista on saatu jatkoa myös vuoden 2025 jälkeen. Osa kohteista kuuluu kuntalain 126 §:n mukaisen yhtiöittämisen piiriin siirtymäkauden jälkeen. Kaupungin hallitus on päättänyt (9.3.2026 § 64) siirtää osan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen käytössä olevista kiinteistöistä kaupungin taseeseen ja yhtiöitettävä kokonaisuus on siirretty apporttina Education Facilities Oy:n omistukseen.

Tilapalvelu-liikelaitoksen toiminnan kehittämisessä on tärkeää tehostaa tyhjien tilojen myyntiä tai purkamista sekä seurata sisäilmaa ja viestiä siitä säännöllisesti ja läpinäkyvästi.

ARVIOINTIKYSYMYKSET:

- Miten valtuuston asettamat sitovat tavoitteet ovat toteutuneet?
- Miten muut kaupunkistrategiaa toteuttavat tavoitteet ovat toteutuneet, kuten resurssi- viisauteen liittyvät tavoitteet?
- Miten kaupungin rakennusten olosuhteita ja sisäilmastoa seurataan? Millaisia kokemuksia kiinteistöjen käyttäjillä on rakennusten olosuhteista ja sisäilmasta?
- Miten Tilapalvelu-liikelaitoksen rakennushankkeiden kustannussuunnitteluun ja valvontaan liittyvät hankkeet on kilpailutettu?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Sitovien tavoitteiden toteutuminen

- Toimitilojen vajaakäyttö pienenee. Vajaakäyttöasteen toteuma 6,44 %, tavoite toteutui vuonna 2025.
- Tehostetaan tilankäyttöä ja haetaan säästöjä pienentämällä markkinoilta vuokrattua tilojen määrää. Toteuma: 41 031m², tavoite ei toteutunut.
- Markkinaehtoisten (sote) kiinteistöjen yhtiöittämisen edistäminen. Toteuma: Yhtiöittäminen on tehty keväällä 2026, tavoite ei toteutunut vuonna 2025.
- Sisäilmasto-ongelmien vuoksi käytössä olevat väistötilat. Ei ollut käytössä väistötiloja, tavoite toteutui.
- Luovutaan öljylämmityskohteista joko luopumalla kohteesta tai korvaamalla öljylämmitys kestävämmällä lämmitysmuodolla. Toteuma: Kuohun koulu valmistui alkuvuodesta 2025, Asmalammen päiväkodin lämmitysjärjestelmän muutos, tavoite toteutui.

Kaupunkistrategiaa toteuttavien muiden tavoitteiden toteutuminen

Ympäristövahdin mukaisia tavoitteita

Investointiohjelman mukaisissa kohteissa on selvitetty aurinkoenergian hyödyntäminen. Vuonna 2024 aurinkosähkön yhteistuotanto oli noin 850 MWh Tilapalvelun kohteissa. Aurinkoenergian investoinneista on tehty selvityksiä, joiden perusteella aurinkoenergian hyödyntämistä on toteutettu muun muassa AaltoAlvarin kylpyläosaston peruskorjaus- ja laajennushankkeessa.

Kysyntäjoustolla energiayhtiö voi tasata kysyntäpiikkejä hallitsemalla yksittäisten rakennuksen energiankulutusta tietyin ehdoin. Tilapalvelun ja Alva Yhtiöt Oy:n yhteisen kysyntäjoustop tekniset ratkaisut ovat tiedossa, mutta yhteistä näkemystä hankkeiden kannattavuudesta ei löytynyt (Tilinpäätös 2025, s. 185).

Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman toteuttamista suunnitellaan ja seurataan Ympäristövahti-palvelun avulla: <https://ymparistovahti.jyvaskyla.fi/fi-FI/>. Ympäristövahdissa on ollut vuoden 2025 loppuun mennessä 15 Tilapalvelua koskevaa toimenpidettä. Alla olevassa taulukossa on raportoitu näiden etenemisen tilanne Ympäristövahdin 19.3.2026 perusteella:

Taulukko 15: Tilapalvelun resurssiviisauden etenemisen tilanne, tiedot poimittu 19.3.2026 Ympäristövahdistä

Toimenpide	Eteneminen (Ympäristövahdin toteuma + lisätieto kuulemisen perusteella)
4. Korvataan öljylämmityskohteet ympäristöystävällisellä lämmitysmuodolla	Toimintatapana -Edetty suunnitelmien mukaisesti, 2025 kahden kohteen lämmitysjärjestelmät korvattu ympäristöystävällisellä vaihtoehdolla.
6. Selvitetään aurinkoenergian lisäysmahdollisuudet investointiohjelman mukaisissa kohteissa	Toimintatapana -Selvitetty, vuonna 2024 aurinkosähkön yhteistuotanto n. 850 MWh
12. Toteutetaan kaukolämmön kysyntäjoustopilotti Alvan kanssa	Suunnitteluvaiheessa -Alvan kanssa kehitetty kysyntäjoustop käyttöönottoa ja selvitetty rahoitusta, sopimusta ei vielä ole
16. Toteutetaan kunta-alan energiatehokkuussopimuksen (KETS) sopimuskauden 2017–2025 suunnitelmallisia energiatehokkuustoimenpiteitä	Toimintatapana -Pääasiassa säätötekniisin toimin, tavoitteet on saavutettu

17. Hyödynnetään energiakulutuksen seurannassa rakennusautomaation analytiikkaa	Toimintatapana
18. Pilotoidaan energiankulutuksen seurannassa tekoälyä	Toimintatapana -Vuoden ajan kokeilussa oli Enerkeyn tekoäly
28. Kehitetään veden kulutuksen seuranta ja raportointia	Valmis -Tällä hetkellä Enerkeyn kautta, vuonna 2025 tulossa uudenlainen vesivuotohälytysjärjestelmä
29. Uusitaan vettä säästävät kalusteet peruskorjaukskohteissa	Toimintatapana -Pääsääntöisesti käytetään vettä säästäviä kalusteita, esim. 2024 Cygnaeuksen koulun peruskorjauksessa uusittu noin 50 kpl vesikalusteita
30. Opastetaan rakennusten käyttäjiä veden vastuulliseen käyttöön	Toimintatapana -Laadittu ohjeet tilojen käyttäjille, jaettu rakennuksiin
49. Varmistetaan tavoitteiden toteutuminen suunnittelun ohjauksella investointiohjelman mukaisissa kohteissa	Toimintatapana -Hankesuunnitelmassa asetettuja tavoitteita ohjataan ja seurataan kuukausittain suunnittelukokouksissa, lisäksi erikseen sovitut ns. tarkistuspisteet
57. Laaditaan pyöräilyn edistämisen toimenpidesuunnitelma kaupungin omistamiin kiinteistöihin ja toteutetaan suunnitelman toimenpiteitä 2022–2024	Toteutus- tai toimeenpanovaiheessa -Tilapalvelu valmistelelee syksyn 2025 aikana tavoitteet ja ohjeet pyöräpysäköinnin kehittämiseksi. Toimenpiteitä on tehty, resurssit erityisesti yläkouluihin
58. Lisätään sähköpyörrien latausmahdollisuuksia kaupungin omistamiin kiinteistöihin	Toimintatapana
68. Toteutetaan Alvan kanssa sähköautojen latauspilotti vuoden 2022 aikana	Valmis -Latauspisteiden rakentaminen suoritettu lain vaatimiin kohteisiin, rakentamisen tarvetta seurataan
69. Laaditaan latauspilotin jälkeen toimintasuunnitelma latauspisteiden rakentamisesta vuodelle 2024	
91. Laaditaan kaupunkiorganisaatiolle jätekierrätyksen toimintamalli	Käynnistys- tai esiselvitysvaiheessa -Lain ja viranomaisten määräysten mukaiset, erillistä jätekierrätyksen toimintamallia ei ole

Tilapalvelun osalta resurssiviisauden toimenpiteet ovat edenneet pääsääntöisesti hyvin. Yksi toimenpide on käynnistys- tai esiselvitysvaiheessa (jätekierrätyksen toimintamalli), yksi suunnitteluvaiheessa (kaukolämmön kysyntäjoustopilotti) sekä yksi toteutuksessa/toimeenpanossa (pyöräilyn edistäminen). Muut toimenpiteet ovat valmiina tai toimintatapana. Resurssiviisautta ja Tilapalvelun roolia tavoitteiden edistämässä käsitellään myös luvussa 4.3.

Kaupungin sisäilmaproessi

Kaupunki huolehtii työntekijöidensä hyvän sisäilman laadusta ja sen tason valvonnasta. Kaupungin sisäisten ohjeiden mukaan hyvä sisäilma on pölytön, hajuton, meluton ja vedoton. Mikäli työntekijä kokee sisäilmassa olevan puutteita, hänen tulee informoida niistä esihenkilöä. Henkilöstön sisäilma-asioiden käsittelystä vastaa sisäilmastoryhmä, jonka tehtävänä on:

- käsitellä kaupungin hallinnoimissa kiinteistöissä esiin nousseet sisäilmaongelmat,
- päättää kyseiseen kiinteistöön teetettävistä tutkimuksista ja sisäilmakyselyistä,
- päättää kyseisessä kiinteistössä tehtävistä korjauksista ja saneerauksista.

Sisäilmastoryhmään kuuluvat Tilapalvelu-liikelaitoksen edustajan lisäksi muun muassa työterveyslääkäri, ympäristöterveystarkastaja, kouluterveydenhuollon edustaja sekä työsuojeluvaltuutettuja. Kaupungin intrasta löytyy myös menettelytapaohje / sisäilmaproessi sisäilmasto-olosuhteiden hoitamiseen.

Havainto: Kaupungilla on menettelytavat, jotta työskentelytilojen sisäilmasto pysyy hyvällä tasolla.

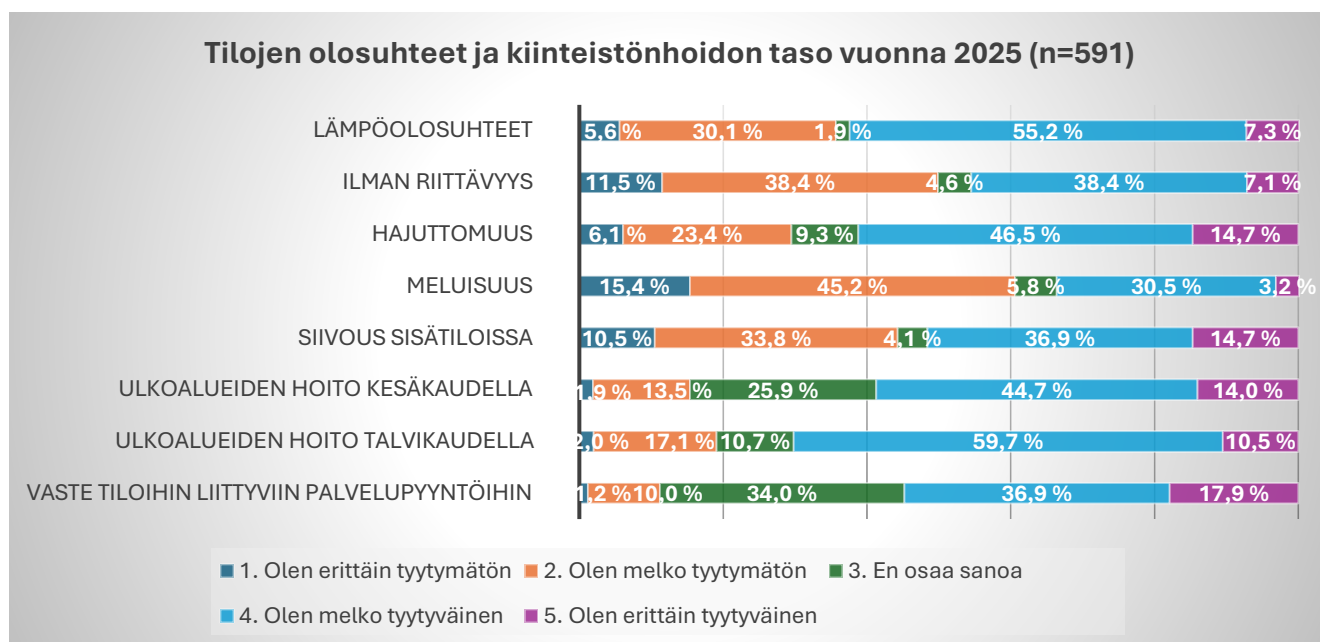
Käyttäjien tyytyväisyys kaupungin tilojen olosuhteisiin ja sisäilmaan - kyselyn tulokset

Tilapalvelu on teettänyt viimeksi vuonna 2020 Örebro sisäilmastokyselyn ja tätä ennen viiden vuoden välein. Vuoden 2025 Örebro sisäilmastokyselystä päätettiin, ettei sitä tilata. Alkuvuonna 2025 Tilapalvelu kuitenkin on toteuttanut tilakyselyn kaupungin kiinteistöjen käyttäjille, ja tarkastuslautakunta on toistanut kyselyn lähes vastaavalla lomakkeella vuoden 2026 alkupuolella. Tarkastuslautakunnan Forms-kyselyllä on selvitetty koulujen ja päiväkotien kiinteistöjen käyttäjien kokemuksia kiinteistöjen olosuhteista ja sisäilmasta vuoden 2025 aikana. Tilapalvelun tilakysely on suunnattu koko kaupungin henkilöstölle ja se on keskittynyt muutokseen vuosien välillä.

Tarkastuslautakunnan Forms-kysely on suunnattu varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstölle. Vastaajien joukossa on päiväkotien henkilöstöä (lähetyslistalla 1 473 henkilöä), perusopetuksen opettajia (lähetyslistalla 1 091 henkilöä) sekä koulunkäynnin ohjaajia (lähetyslistalla opetustoimen henkilöstöä ja koulunkäyntiavustajia 359 henkilöä). Yhteensä **kyselyn otos on 2 923 henkilöä ja vastauksia on saatu 591, jolloin vastausprosentti on 20,2**. Vastaajien toimialat jakaantuvat seuraavalla tavalla (vastaajien lukumäärä): Varhaiskasvatus (270), Perusopetus (304), Muu kasvun ja oppimisen yksikkö (8), Konsernihallinto (4), Nuorisopalvelut (1) ja Liikuntapalvelut (4).

Kyselyn tavoitteena on tuoda esiin kiinteistöjen käyttäjien subjektiivisia kokemuksia kiinteistöjen olosuhteista, sisäilmasta sekä kiinteistöpalveluista. Kyselyn tuloksia ei voida yleistää, mutta kyselyn avulla henkilöstön kokemuksia tuodaan esiin. Kyselyyn vastanneista 92 prosenttia työskentelee kyseisissä rakennuksissa lähes joka arkipäivä.

Kyselyn tulokset on analysoitu hyödyntäen tekoälyä (Copilot) ja vastaukset on tarkistettu manuaalisesti. Kyselyn vastaukset tilojen olosuhteista ja kiinteistöhoidon tasosta vuoden 2025 aikana jakaantuvat seuraavalla tavalla:

Kuvio 12: Tilojen olosuhteet ja kiinteistöhoidon taso vuonna 2025

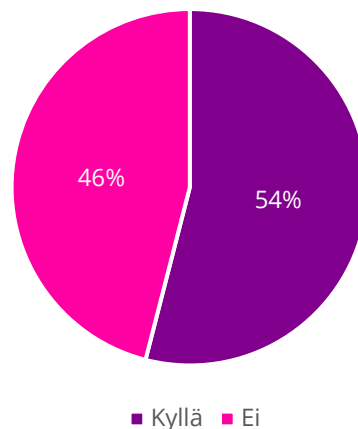
Kyselyn tulosten mukaan **negatiivisimmaksi** tekijäksi koetaan meluisuus (60,6 % kokee olevansa erittäin/melko tyytymätön). Toiseksi negatiivisimmat arvot on saanut ilman riittävyys (49,9 % kokee olevansa erittäin/melko tyytymätön). Puolestaan eniten **positiivisia** arvioita on saanut ulkoalueiden hoito talvikaudella (70,2 % vastaajista vastannut olevansa melko/erittäin tyytyväinen) ja toiseksi positiivisimmat arviot on saanut lämpöolosuhteet (62,5 % vastaajista vastannut olevansa melko/erittäin tyytyväinen). Lämpöolosuhteiden arviot kuitenkin sisältävät melko paljon hajontaa. Siivouksen osalta vastaukset jakaantuvat hyvin paljon (44,3 % on erittäin/melko tyytymättömiä, 51,6 % on melko/erittäin tyytyväisiä).

Tilojen olosuhteita ja kiinteistöhoidon tasoa on tarkasteltu myös erikseen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen osalta. Sekä perusopetuksessa että varhaiskasvatuksessa eniten **negatiivisia** arvioita on saanut meluisuus (erittäin/melko tyytymättömiä perusopetus 62,5 %, varhaiskasvatus 60 %). Muiden kategorioiden osalta vastaukset kuitenkin eroavat. Perusopetuksessa toiseksi eniten negatiivisia vastauksia on saanut siivous sisätiloissa (erittäin/melko tyytymättömiä 56,2 %), kun taas varhaiskasvatuksen osalta toiseksi eniten negatiivisia vastauksia on saanut ilman riittävyys (erittäin/melko tyytymättömiä 48,6 %). Tulosten mukaan perusopetuksessa tyytymättömien prosentuaalinen osuus ilman riittävyyden osalta on 52,3 prosenttia.

Positiivisimmat arviot perusopetuksessa on saanut ulkoalueiden hoito talvikaudella (melko/erittäin tyytyväisiä 69,4 %) ja toiseksi positiivisimmat lämpöolosuhteet (melko/erittäin tyytyväisiä 68,5 %). Varhaiskasvatuksen osalta positiivisimmat arviot on saanut vaste tiloihin liittyviin palvelupyyntöihin (melko/erittäin tyytyväisiä 70,7 %) sekä toiseksi positiivisimmat ulkoalueiden hoito talvikaudella (melko/erittäin tyytyväisiä 70,4 %).

Kyselyyn vastanneilta on kysytty myös kokevatko he, että työympäristö on aiheuttanut heille haitallisia oireita vuoden 2025 aikana. Vastaukset jakaantuivat seuraavasti (n=591):

Onko työympäristösi aiheuttanut sinulle haitallisia oireita vuoden 2025 aikana?

Kuvio 13: Jakauma työympäristön aiheuttamista haitallisista oireista vuonna 2025

Havainto: Kysely on lähetetty 2 923 henkilölle. Heistä 591 henkilöä vastasi kysymykseen, aiheuttaako työympäristö heille haitallisia oireita ja heistä noin puolet (54 %) kokee, että työympäristö on aiheuttanut heille haitallisia oireita.

Kyselyn vastaajista osa liittyy oireensa selkeästi tiettyyn rakennukseen tai tilaan. Tällöin vastauksissa tuodaan esiin, että pitkäaikainen oleskelu kyseisessä rakennuksessa tai tilassa tuo esiin oireet ja oireilu loppuu esimerkiksi lomilla tai toisessa rakennuksessa. Osa vastaajista kuitenkin ilmaisee, ettei osaa sanoa, johtuuko oireilu työskentelytiloista tai liittyy sen tiettyyn vuodenaikaan.

Kyselyyn vastanneilta on kysytty myös avoimella vastauksella palautetta kiinteistöjen sisäilmaan liittyen. Yleisimmät havainnot, joissa esiintyy huomautettavaa kyselyn (n=412) perusteella ovat:

Ilmanvaihdon puutteet ja tunkkaisuus

Koetaan, että ilma ei vaihdu rakennuksissa ja tietyissä tiloissa riittävästi. Etenkin aamuisin sekä viikonloppujen ja lomien jälkeen ilma koetaan tunkkaiseksi. Vastauksissa nousee myös esiin, että osa kokee sisäilman huonontuneen ilmanvaihdon rajoittamisten jälkeen. Vastaajat kokevat myös, että ilmanvaihto ei ole usein kunnolla päällä. Erityisiä haittoja ilmanvaihdon riittävyyteen nähden aiheuttaa myös se, että henkilömäärät ylittyvät tiloissa.

Lämpötilojen vaihtelevaisuus

Lämpötilat ovat eri rakennusten ja tilojen välillä vaihtelevia. Talvella monissa rakennuksissa tai tiloissa on vastaajien mukaan liian kylmä (joissain tiloissa 16–18 °C). Kesällä taas osassa rakennuksista tai tiloista sisälämpötilat kuumenevat tukaliksi, eikä viilennystä ole tai se toimii vain tietyissä tiloissa. Esiin on tuotu myös rakennukset, joissa on kesäpäivystyksiä eikä mahdollisuutta ilman viilennykseen. Yhteenvetona tuloksista voidaan todeta, että rakennuksissa eri tilojen välillä on lämpötilaeroja, jolloin työskentelyolosuhteet vaihtelevat esimerkiksi vuodenajan mukaan.

Siivouksen riittämättömyys

Siivouksen riittämättömyys nostetaan vastauksissa kattavasti esiin. Siivousvälin harventamisen koetaan näkyvän työskentelyolosuhteissa, jolloin tiloissa ja lattioilla saattaa olla pölyä ja roskia. Etenkin pölyisyyden koetaan heikentävän sisäilmaa. Myös kokolattiamattojen siivousta kritisoidaan.

Hajuhaitat

Osassa rakennuksissa ulkoa tai viereisistä tiloista tulevat hajut kulkeutuvat tiloihin ilmanvaihdon kautta. Useissa vastauksissa mainitaan esimerkiksi viemärin haju, kellarimainen haju sekä bitumin haju kattotöiden aikaan. Lisäksi mainitaan myös hajusteiden käyttö. Hajut liitetään joko rakenteellisiin ongelmiin tai seisovaan ilmaan.

Positiivisia palautteita on annettu seuraavista seikoista:

Hyvin toimivia tiloja

Osassa vastauksia todetaan, että tietyissä tiloissa tai rakennuksissa sisäilma on hyvä ja lämpöolosuhteet ovat toimivat. Osassa tiloista myös kesäisin on sopivan viileää ja talvella tarpeeksi lämmin. Vaihtelua kuitenkin on paljon rakennusten sekä rakennusten eri tilojen välillä.

Onnistuneita korjaustoimenpiteitä

Osalle uudemmista ja remontoituista tiloista annetaan positiivista palautetta, esimerkiksi ilma on raikasta, lämpötila on tasainen ja työympäristö on miellyttävä. Osa kokee myös, että paikoittain sisäilma on parantunut ilmanvaihtokanavien puhdistusten tai ilmanpuhdistimien ansiosta. Osassa vastauksia mainitaan, että asioihin on reagoitu ja korjauksia on tulossa tiettyihin tiloihin keväällä 2026.

Siivous ja kiinteistöhuolto

Siivouksen osalta kritisoidaan pääosin resurssipulaa, ei siivoojien työtä. Kiinteistöhuollon nopea reagointi asiaan nostetaan esiin osassa vastauksissa.

Havainto: Sisäilma koetaan kyselyn vastausten perusteella hyväksi osassa rakennuksissa tai tiloissa. Sisäilman ilmaistaan kuitenkin vaihtelevan paljon tilojen välillä, jolloin harva vastaus ilmaisee sisäilman olevan koko rakennuksen tasolla hyvä tai huono.

Oireiden esiintyvyyden ja rakennusten ristiintaulukointi

Tarkastuslautakunta on selvittänyt kyselyn perusteella, missä rakennuksissa esiintyy eniten haitallisia oireita. Tulosten perusteella tietyt koulut ja päiväkodit korostuvat, ja päiväkotikouluissa on yleisesti vähemmän oireilua. Kyselyn tulosten perusteella ei voida kuitenkaan selvittää tarpeeksi luotettavalla tasolla, johtuvatko oireet sisäilman säätämisestä vai jostain muusta rakennusteknisestä tekijästä. Sisäilmastoa voivat kuormittaa hyvin monet tekijät, kuten kosteusvauriot tai kiinteistön puutteellinen kunto. Huhtasuon koulu- ja päiväkotikeskuksessa, joka on toteutettu elinkaarimallilla, ilmastointia ei säädellä. Elinkaarimallin rakennuksessa on kyselyn mukaan myös oireita (35 % vastaajista, n=20), mutta vähemmän kuin kaupungin muissa kouluissa.

Havainto: Tarkastuslautakunta suosittaa kyselyn tulosten perusteella, että ilmanvaihdon säätelyä säästötoimenpiteenä tarkastellaan kriittisesti.

Rakennuttamisen kustannussuunnittelun ja valvonnan hankinnat

Tilapalvelu-liikelaitos on laatinut **kustannussuunnittelusta** puitesopimuksen vuosille 2023–2024, optiot vuosille 2025 ja 2026. Hankinnan kohteena on ollut Jyväskylän Tilapalvelun kunnossapitotöiden, pienten investointihankkeiden sekä tarve- ja hankesuunnitelmien kustannussuunnittelutehtävät. Tehtävät sovitaan kohdekohtaisesti ja työt ovat tuntiveloitusperusteisia. Puitejärjestely on tehty kolmen (3) konsulttitoimiston kanssa. Hankinnan arvo ylittää EU-kynnysarvon.

Hankinnan osallistumispyyntö on julkaistu 13.12.2022 julkisten hankintojen HILMA-ilmoituskanavassa ja 16.12.2022 Euroopan laajuudessa TED-ilmoituskanavassa (2022/S 243-701001) sekä sähköisessä ilmoituskanavassa <https://tarjouspalvelu.fi/jyvaskyla>. Hankinta on kilpailutettu avointa menettelyä käyttäen. Tarjouksen on jättänyt määräaikaan mennessä kymmenen (10) yritystä. Jyväskylän kaupungin hallintosäännön 67 §:n mukaan hankintapäätöksiin, joissa sovelletaan hankintalakia, päättää liikelaitosjohtaja ilman euromääräistä rajaa.

Puitesopimusjärjestelyyn on valittu suurimmat pisteet saaneet yritykset (ei ole etusijajärjestys):

1. Brado Oy
2. PH-Rakennuttajapalvelu Oy
3. Ramboll CM Oy

Sopimus on hyväksytty kiinteistöjohtajan viranhaltijapäätöksellä 24.2.2023. Päätös on ollut yleisesti nähtävänä 6.3.2023 Jyväskylän kaupungin verkkosivuilla. Sopimuksen ennakoitu arvo on 500 000 euroa.

Konsulttitehtävät koostuvat Jyväskylän Tilapalvelun kunnossapitotöiden, pienten investointihankkeiden sekä tarve- ja hankesuunnitelmien kustannussuunnittelusta kohdekohtaisesti erikseen sovittavassa laajuudessa tuntiveloitusperusteisesti.

Tilapalvelu-liikelaitos on laatinut **rakennuttamisesta ja työmaavalvonnasta** puitesopimuksen vuosille 2023–2024, optiot vuosille 2025 ja 2026. Hankinnan kohteena on Jyväskylän Tilapalvelun kunnossapitotöiden, pienten investointihankkeiden sekä tarve- ja hankesuunnitelmien rakennuttamis- sekä työmaavalvontatehtävät. Tehtävät sovitaan kohdekohtaisesti ja työt ovat tuntiveloitusperusteisia. Puitejärjestely tehdään neljän (4) konsulttitoimiston kanssa. Hankinnan arvo ylittää EU-kynnysarvon.

Hankinnan osallistumispyyntö on julkaistu 13.12.2022 julkisten hankintojen HILMA-ilmoituskanavassa ja 16.12.2022 Euroopan laajuudessa TED-ilmoituskanavassa (2022/S 343-687790) sekä sähköisessä ilmoituskanavassa <https://tarjouspalvelu.fi/jyvaskyla>. Hankinta on kilpailutettu avointa menettelyä käyttäen. Tarjouksen on jättänyt määräaikaan mennessä kolmetoista (13) yritystä. Tarjousvertailuun on valittu kaikki 13 yritystä. 12 yritystä täyttää hankinnalle määritellyt vähimmäis- ja soveltuvuusvaatimukset sekä hankintalain mukaiset pakolliset vaatimukset. Tarjouksen kokonaistaloudellisen edullisuuden valintaperusteena on paras hintalaatusuhde. Hintalaatusuhteen painoarvo on hinta 50 % ja laatu 50 %. Tarjousvertailun maksimipistemäärä on 10 pistettä ja puitesopimusjärjestelyyn on valittu neljä suurimmat pisteet saaneet yritykset. Jyväskylän kaupungin hallintosäännön 67 §:n mukaan hankintapäätöksiin, joissa sovelletaan hankintalakia, päättää liikelaitosjohtaja ilman euromääräistä rajaa.

Puitesopimusjärjestelyyn on valittu suurimmat pisteet saaneet yritykset (ei ole etusijajärjestys):

1. Brado Oy
1. INMECO Oy Rakennuskonsultit sama pistemäärä kuin 1.
3. PH-rakennuttajapalvelut
4. WSP Finland Oy

Hyväksytty kiinteistöjohtajan viranhaltijapäätöksellä 24.2.2023. Päätös on ollut yleisesti nähtävänä 6.3.2023 Jyväskylän kaupungin verkkosivuilla. Sopimuksen ennakoitu arvo on 500 000 euroa.

Konsulttitehtävät koostuvat Jyväskylän Tilapalvelun kunnossapitotöiden, pienten investointihankkeiden sekä tarve- ja hankesuunnitelmien rakennuttamistehtävistä ja työmaavalvonnasta kohdekohtaisesti erikseen sovitavassa laajuudessa tuntiveloitusperusteisesti.

Havainto: Kilpailuttamiset on hoidettu hankintalain ja Jyväskylän kaupungin ohjeistuksien mukaisesti.

Kustannussuunnittelun sekä rakennuttamisen ja työmaavalvonnin valintaperusteena on ollut paras hintalaatusuhde.

PH-Rakennuttajapalvelu Oy ja Brado Oy harjoittavat sekä kustannussuunnittelua että rakennuttamista ja työmaavalvontaa. PH-Rakennuttajapalvelut Oy on harjoittanut ajanjaksolla 6.8.2024-7.8.2025 muun muassa Jyskän koulun ja Keltinmäen koulun osalta kustannussuunnittelua sekä rakennuttamista ja valvontaa. Esimerkiksi PH-Rakennuttajapalvelu Oy on valittu toteuttamaan kustannuslaskenta ja rakennustöiden valvonta Jyväskylän Harjun stadionin peruskorjaukseen.

Havainto: Hankintojen toteutuksen riippumattomuus ja objektiivisuus tulee varmistaa ja ehkäistä riskit, jotka syntyvät saman yrityksen toimimisesta sekä kustannuslaskennassa että valvonnassa rakentamisen toteutusta. Pääsääntöisesti rakentamisen toimijat ovat urakointiyrityksiä, kun valvonnan ja kustannussuunnittelun toimijat ovat konsulttiyrityksiä. Hankintalain mukaisesti harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet mahdollistavat tarjoajien poissulkemisen kilpailusta mm. eturistiriitatilanteissa tai kilpailua vääristävissä tilanteissa.

Tilapalvelu-liikelaitoksen mukaan riskit on minimoitu. Kustannussuunnittelu tehdään yleisesti hankesuunnitteluvaiheessa tavoitehintalaskelmana ja ehdotus- tai yleissuunnitteluvaiheessa yleisesti teetetään rakennusosa-arviolaskelma, jolla varmistetaan hankesuunnitelman kustannusarviossa pysyminen. Tavoitehintalaskelman ja rakennusosa-arvion normaalisti tekee sama kustannussuunnittelija kustannus- ja työmääräsyistä.

Hanke-, ehdotus- ja yleissuunnitteluvaiheessa ei normaalisti ole vielä päätetty työmaavalvonnan tehtävistä. Työmaavalvonnalla ei myöskään normaalisti rakentamisvaiheessa ole oikeutta tilata kuin pieniä kiireellisiä muutos- ja lisätöitä. Työmaavalvojalla ei ole sellaisia valtuuksia, jotka voisivat muodostaa riskin kustannusten hallinnalle. Kustannusten, kuten myös lisä- ja muutostöiden lopullinen hyväksyminen on Tilapalvelun henkilöstön vastuulla ja hallinnassa, joskin tietyn suuruisia lisä- ja muutostöitä voidaan valtuuttaa konsulttikin hyväksymään, mutta Tilapalvelun vastuullinen henkilö on aina tietoinen muodostuvista kustannuksista ja konsultit toimivat Tilapalvelun ohjauksessa ja johdossa. Rakennuttamiskonsultti ja kustannussuunnittelun konsultti ovat yleensä hankkeessa eri palveluntuottaja. Tilapalvelu arvioi hankkeisiin kohdistuvat riskit hanke- ja sopimuskohtaisesti.

Ilkivalta Tilapalvelu-liikelaitoksen kohteisiin

Tilapalvelun rakennuksissa on lähtökohtaisesti ulkokuori valvottu kameravalvonnalla. Käytöstä poistuneissa rakennuksissa, joihin merkittävin ilkivalta kohdistuu ei kameravalvontaa välttämättä ole. Merkittävimmistä ilkivalloista tehdään rikosilmoitukset ja toimitetaan valvontakameratallenteet. Valvontakameratallenteille ei kuitenkaan ole saatu merkittävää hyötyä eikä ole muutoinkaan koettu valvontakameroiden vähentävän merkittävästi ilkivaltaa.

Ilkivaltaa esiintyy ennen kaikkea tyhjissä tiloissa, jonka takia tilat tulisi saada mahdollisemman nopeasti poistettu Tilapalvelulta. Sitä, korreloiko nuorisotilojen vähyys ilkivallan suuruuteen, ei arvioida. Ilkivaltaa esiintyy eniten Kuokkalassa, Keltinmäellä ja Kortepohjassa. Ilkivaltaa on myös kaupungin sivualueilla, kuten Kolulla ja Lehtisaareissa.

Tilapalvelu on tiliöinyt erikseen ilkivallan kustannukset. Tiliöinnin kautta seurattava kustannus kertoo suuruusluokan. Joillakin laskuilla kuten kunnossapitotöiden yhteydessä voi olla ilkivallan kustannuksia. Vuonna 2024 ilkivaltaan kohdistettuja kustannuksia oli 49 598 € ja vuonna 2025 on kohdistunut 38 744 € ilkivaltaan (syyskuu 2025 tilanne). Suuruusluokalta vuosikustannukset ovat n. 50 000 €.

YHTEENVETO

Sitovista toiminnallisista tavoitteista vuodelle 2025 eivät ole toteutuneet tilankäytön tehostaminen ja säästöt pienentämällä markkinoilta vuokrattujen tilojen määrää. Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen toteutui vuonna 2026.

Resurssiviisauden toimenpiteet ovat edenneet pääsääntöisesti hyvin. Valtaosa toimenpiteistä on valmiina tai toimintatapana, kolme toimenpidettä vaatii vielä jatkotoimia.

Valtuuston asettamana tavoitteena on, että sisäilmasto-ongelmien vuoksi ei ole käytössä väistötiloja. Sisäilmastokysely on lähetetty 2 923 henkilölle. Heistä 591 henkilöä vastasi kysymykseen, aiheuttaako työympäristö heille haitallisia oireita ja heistä noin puolet (54 %) kokee, että työympäristö on aiheuttanut heille haitallisia oireita. Huomautettavaa esiintyi eniten ilmanvaihdosta, lämpötilojen vaihtelevuudesta sekä siivouksen riittämättömyydestä. Tulosten arvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon, että vastaajien määrä on pieni.

Kaupungilla on menettelytavat, jotta työskentelytilojen sisäilmasto pysyy hyvällä tasolla. Henkilöstölle annetuissa ohjeissa todetaan, että oireita aiheuttavien syiden selvittäminen on tärkeää, jotta vältetään turhilta erimielisyyksiltä ja päästään käsittelemään ongelman oikeaa aiheuttajaa.

Hankintojen osalta Tilapalvelu on noudattanut hankintalakia ja kaupungin ohjeistuksia. Kustannussuunnittelun ja työmaavalvonnan tehtävien mahdolliset eturistiriidat tulee kuitenkin jatkossa arvioida huolellisesti ja varmistaa riippumaton toteutus.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämissuositus	Perustelu
Tyhjien tilojen myynnin/purkamisen/väliaikaiskäytön tehostaminen	Toimitilojen vajaakäyttöasteen toteuma oli 6,44 % ja toiminnallinen tavoite toimitilojen vajaakäytön pienenemisestä saavutettiin. Tilapalvelu-liikelaitoksella on vuoden 2025 lopussa kuitenkin tyhjiä tiloja 32 000 neliötä. Ilkivalta ja sen aiheuttamat kustannukset kohdistuvat myös pääasiassa tyhjiin tiloihin. Tyhjätilat tulisi saada poistettua sekä niiden väliaikaiskäyttöä yhteisöllisiin tarpeisiin voisi arvioida.
Sisäilmaston säännöllinen seuranta	Viimeisin Örebro sisäilmastokysely on laadittu vuonna 2020. Tilapalvelu-liikelaitos on toteuttanut sisäilmastokyselyn vuoden 2025 alkupuolella ja tarkastuslautakunta on toistanut kyselyn lähes vastaavalla tavalla vuoden 2026 alussa. Kaupungilla on sisäilmaston laadunvalvontaan liittyvät menettelytavat. Sisäilmastoprosessin voisi kuitenkin tehdä työntekijöille näkyvämmäksi kyselyiden tuloksista raportoimalla.
Tarkastellaan kriittisesti ilmanvaihdon rajoittamista säästötoimenpiteenä	Tarkastuslautakunnan kyselyssä vastaajat tuovat esiin kokemuksensa ilmanvaihdon säätelystä. Tarkastuslautakunta suosittelee kyselyn tulosten perusteella, että ilmanvaihdon säätelyä säästötoimenpiteenä tarkastellaan kriittisesti.
Hankintaprosessien edelleen kehittäminen	Tulisi varmistaa, että rakennusten kustannussuunnittelun ja työmaavalvonnan tehtävät pysyvät riippumattomina toisistaan, jotta vältetään eturistiriidat. Hankintaprosesseja tulee edelleen kehittää läpinäkyvyyden ja avoimen kilpailun varmistamiseksi.

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Voisiko tyhjillään olevia tiloja hyödyntää väliaikaisesti yhteisöllisiin tarpeisiin ns. kulttuurin välitilat -toimintamallilla ja millaisia kustannuksia tästä aiheutuisi?
- Sisäilmasto-ongelmia arvioidaan valtuustotasolla väistötilojen määrällä. Voisiko tähän kehittää ennakkollisemman mittarin hyödyntäen sisäilmastoprosessin tuloksia?

4.3 HIILINEUTRAALI JYVÄSKYLÄ 2030 -TAVOITTEEN TOTEUTUMINEN

Jyväskylän kaupunki on sitoutunut pitkäjänteisesti resurssiviisauteen ja kestäväan kehitykseen. Tavoitteena on olla **hiilineutraali vuonna 2030** sekä **päästötön, jätteen ja ylikulutuksen** kestäväan hyvinvoinnin kaupunki viimeistään vuonna **2040** (KV 25.5.2015/71 ja KV 26.1.2026/3).

Hiilineutraaliustavoite koskee koko maantieteellistä Jyväskylää ja sen saavuttamista seurataan alueellisen kasvihuonekaasupäästölaskennan avulla. Vuosittaiset päästölaskennat toteuttaa Suomen ympäristökeskus ja päästölaskennan aineistoihin voi tarkemmin tutustua SYKE:n päästötietokannassa: [SYKE - kuntien ja alueiden khk-päästöt](#). Ks. myös kansallinen päästötietopalvelu [paastot.hiilineutraalisuomi.fi](#), ilmastovuosikertomus <https://ym.fi/ilmastovuosikertomus-2025#/>

Kasvihuonekaasupäästöt ovat yksi osa kokonaispäästöjä.

Kasvihuonekaasupäästöt (GHG-päästöt):

- Tarkoittavat päästöjä, jotka vaikuttavat ilmaston lämpenemiseen.
- Sisältävät mm. hiilidioksidin (CO₂), metaanin (CH₄), dityppioksidin (N₂O), fluoratut kaasut.
- Raportoidaan usein CO₂-ekvivalenteina (CO₂e).

Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelma on kaupunginvaltuuston (31.10.2022) hyväksymä strateginen toimenpideohjelma. Ohjelma sisältää tavoitteita vuoteen 2030 asti ja toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen, kiertotalouden edistämiseen sekä luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja lisäämiseen. Toimenpiteet on suunniteltu **toteutettavan valtuustokaudella 2022–2025** (ohjelman päivitys tehdään keväällä 2026, mm. kaupunkirakennelautakunnan lausunto 3.3.2026). Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman toteuttamista seurataan **Ympäristövahti**-palvelun avulla.

ARVIOINTIKYSYMYKSET:

- Miten Jyväskylän kaupungin hiilineutraalius-/resurssiviisaustavoitteet ovat toteutuksessa vuoteen 2030 mennessä? Miten Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman toimenpiteet ovat toteutuneet valtuustokaudella 2022–2025?
- Millä tavoin tavoitteiden edistymistä seurataan ja raportoidaan? Miten Resurssiviisausohjelmaa on päivitetty valtuuston hyväksymän uuden kaupunkistrategian jälkeen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Kasvihuonekaasupäästöjen kehitys

Jyväskylän kaupungin hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi **kasvihuonekaasupäästöjä** on tarpeen vähentää **80 prosenttia vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä**. Tilanne vuoden 2024 lopussa on, että päästöt ovat vähentyneet 17 vuodessa -57 prosenttia, vuodesta 2007 vuoteen 2024.

Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) laatiman [skenaariotyökulun](#) avulla kunnat voivat arvioida päästöjen kehittymistä. Perusskenaarion perusteella Jyväskylä ei saavuta 80 prosentin päästövähennystavoitettaan – vuoden 2030 osalta päästöt vähenevät skenaarion perusteella 63 prosenttia vuoden 2007 tasoon verrattuna.

Vuonna 2022 Jyväskylän kaupunki on tilannut suunnittelu- ja konsultointiyritys Sitowiseltä selvityksen, jossa on arvioitu kaupungin hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista. Selvitys on perustunut SYKE:n skenaariotyökaluun, mutta sen laskenta-arvoja on tarkennettu huomioiden kansallisten toimien ennakoitujen vaikutusten lisäksi myös kaupunkikonsernin suunnitteleminen toimien vaikutuksia. Tarkennuksia on tehty esimerkiksi kaukolämmöntuotannon energialähteisiin, joukkoliikenteen liikennesuoritteeseen sekä rakennusten energiatehokkuuteen. Tämän suotuisemmankaan skenaarion mukaan kaupunki ei tule saavuttamaan tavoitetta ilman lisätoimenpiteitä, sillä skenaarion mukaan päästövähennys olisi 73 prosenttia.

Havainto: Kaupungilla on kirittävää lopuille viidelle vuodelle kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä.

Sekä SYKE:n että Sitowisen laatimissa päästökehitysskenaarioissa tieliikenteen päästöjen odotetaan vuonna 2030 olevan yksinään suurempia kuin muiden päästölähteiden yhteensä. Seuraavaksi suurimpia päästölähteitä olisivat kulutussähkö ja työkoneet.

Kun verrataan Jyväskylän päästökehitystä koko maan keskiarvoon (-46 %), on Jyväskylän päästökehitys ollut myönteisempää. Myös kaupunkimaisten kuntien keskiarvoon (-53 %) verrattuna Jyväskylän päästökehitys on ollut myönteisempää. Vuonna 2024 kolme suurinta päästösektoria ovat olleet tieliikenne, kaukolämpö ja kulutussähkö. Näiden sektorien päästöt ovat muuttuneet suhteellisesti seuraavasti:

- Tieliikenne: -28 % suhteessa vertailuvuoteen, mikä tarkoittaa -70.8 tuhatta tonnia.
- Kaukolämpö: -68 % suhteessa vertailuvuoteen, mikä tarkoittaa -190.4 tuhatta tonnia.
- Kulutussähkö: -82 % suhteessa vertailuvuoteen, mikä tarkoittaa -140.5 tuhatta tonnia.

Vuonna 2024 päästöjen määrä asukasta kohden on ollut 2,8 tCO₂e, mikä on alhaisempi kuin koko maan keskiarvo (4,7 tCO₂e / asukas). (https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta179) Tämä on ennakkotieto, keväällä 2026 julkaistaan vuoden 2024 tiedot.

Kuntien päästöt kuvaavat, kuinka kuntien alueelliset päästöt ovat kehittyneet vuosittain. Asukaskohtaiset päästöt suhteutetaan kuntien asukaslukuun, mikä huomioi myös kuntien mahdollisen kasvun. Erot kaupunkien asukaskohtaisten päästöjen välillä johtuvat etenkin eroista elinkeinorakenteessa ja demografisissa tekijöissä sekä asukasmäärässä.

Päästöjen jakauma on käytännössä kaikissa suurissa kaupungeissa samankaltainen – merkittävimmät päästölähteet ovat pitkälti samoja. Niiden osuudessa kokonaispäästöistä voi olla eroavaisuuksia johtuen eroista muun muassa kaukolämmön tuotantomuodoissa, paikallisessa energiankulutuksessa ja uusiutuvan energian tuotantokapasiteetissa sekä ajoneuvokannassa ja liikennesuoritteissa.

Sen sijaan esimerkiksi teollisuussektorilla merkittävimmät toiminnot sisältyvät kansainvälisen päästökaupan alaisuuteen, eikä niitä kaksoislaskennan välttämiseksi sisällytetä kunnan alueella syntyvien päästöjen alle. Pienemmissä kaupungeissa ja kunnissa taas maatalouden päästöjen suhteellinen osuus on suurempi, minkä vuoksi vertailua on tarkoituksenmukaista tehdä lähinnä saman kokoluokan kaupunkien kesken.

Kunnat voivat osaltaan vaikuttaa tieliikenteen päästöihin luomalla edellytyksiä kestäville liikkumismuodoille. Tiivis yhdyskuntarakenne, laadukkaat joukkoliikennepalvelut sekä kattava kävelyä ja pyöräilyä tukeva infrastruktuuri kannustavat asukkaita valitsemaan kestävästi liikkumismuodon yksityisautoilun sijaan. Jyväskylän seudun joukkoliikennettä on kehitetty pitkään, ja matkamäärät ovat kasvaneet lähes 10 miljoonaan matkaan vuodessa. Kävelyn ja pyöräilyn edistämistyötä on myös tehty aktiivisesti jo vuosia. Esimerkiksi pyöräilyn pääväylien olosuhteita on parannettu investointien kautta.

Energiantuotannon päästöjen osalta kaupunki etenee suunnitellusti Alva-yhtiöiden hiilineutraaliustiekartan mukaisesti. Vuonna 2024 Alvan energiantuotannosta viidesosa perustui fossiilisiin energialähteisiin, mutta nämä korvataan uusiutuvilla tuotantomuodoilla vuoteen 2030 mennessä. Etenkin kaukolämmön osalta Alvan ratkaisut vähentävät suoraan myös alueellisia päästöjä. Sähkökulutuksen aiheuttamat päästöt vähenevät etenkin kansallisen sähköntuotannon siirtyessä fossiilisista polttoaineista kohti uusiutuvia energialähteitä, mutta osaltaan myös paikallisten energiatehokkuustoimien kautta.

Kasvihuonekaasupäästöjen jäljelle jääneet osuudet on tarkoitus kompensoida ensisijaisesti kaupungin alueella sijaitsevien hiilinielujen avulla (tähän sisältyvät myös yksityiset metsät). Keski-Suomen liitto on [arvioinut maakunnan kuntien hiilivarastoja ja -nieluja](#) vuonna 2024. Jyväskylän kaupungin alueellinen metsämaiden nielu on ollut vuonna 2018 yhteensä -26 200 tonnia CO₂ ja vuonna 2023 yhteensä -42 900 tonnia CO₂. Selvityksen mukaan metsien hakkuumäärä on suurin yksittäinen selittävä tekijä metsien poistumien ja nielujen muutosten taustalla, jolloin vuositasolla merkittävästi vaihtelevat hakkuumäärät vaikuttavat paitsi metsämaiden, myös koko maankäyttösektorin nettohiilinieluihin ja -päästöihin. Muu maankäyttösektori on tuottanut molempina vuosina päästöjä noin 16 000 tonnia CO₂.

Lisäksi selvityksessä on arvioitu maakunnallisella tasolla maankäyttösektorin nettohiilinielujen ja -päästöjen tulevaisuuden kehitystä kolmen erilaisen skenaarion kautta. Suotuisimmassakaan KIERTO-skenaariossa, jossa biokierrotalouden ratkaisulla ja puutuotteiden arvonlisää vahvistamalla oletetaan hakkuutarpeen vähenevän, ei päästä vaadittuun hiilinielujen ja -varastojen lisäykseen vuoteen 2030 mennessä. Muutos saavutettaisiin maakunnassa vasta myöhemmin 2030-luvulla. Skenaarioissa ei ole huomioitu mahdollista suojelualueiden lisääntymistä, vaan Keski-Suomen suojelualueiden määrän on oletettu säilyvän nykytasolla.

Suomen ilmastopaneelin [raportti 1/2026](#) tarkastelee valtakunnallisella tasolla metsien hakkuiden, ilmastotavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun yhteensovittamista. Raportin mukaan ilmasto- ja luontotavoitteiden samanaikainen saavuttaminen edellyttää metsien suojelun lisäämistä. Suojellut metsät toimivat merkittävänä, kasvavana hiilinieluna ja -varastona, mutta pelkästään suojelua lisäämällä ilmastotavoitetta ei saavuteta – se vaatii rinnalleen myös talousmetsien hakkuutasojen kohtuullistamisen nykyistä alemmaksi.

Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman toteutumisen seuranta

Jyväskylän kaupungin Ympäristövahti ([Etusivu · Ympäristövahti](#)) on resurssiviisaustyön seurantapalvelu, joka on otettu käyttöön marraskuun lopussa 2022. Seurantapalvelun avulla voidaan ajantasaisesti raportoida ja seurata resurssiviisaustyön etenemistä. Palvelun sisältö pohjautuu Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman sisältämiin tavoitteisiin, niiden seurantaan tarkoitettuihin mittareihin ja käytännön toimenpiteisiin, joita toteuttamalla kaupunki edistää tavoitteiden saavuttamista.

Ympäristövahti-järjestelmä on luonut resurssiviisaustyön johtamiselle aikaisempaa paremmat edellytykset: ajantasainen tieto on yhdessä paikassa kaikkien saatavilla. Johtaminen vaatii kaupunkikonsernin toimialojen, liikelaitosten ja yhtiöiden vahvaa sitoutumista systemaattiseen tietojen päivittämiseen ja resurssiviisausohjelman toteuttamiseen.

Ympäristövahdissa on 7 teemaa, 22 aihealuetta, 184 toimenpidettä, 308 tehtävää ja 160 mittaria.

Taulukko 16: Ympäristövahdin tavoitteet ja toimenpiteiden toteumat, tilanne 17.2.2026

Teema	Aihealueet	Tavoitteet, toimenpiteet, mittarit (Ympäristövahti)	Toteumat toimenpiteistä 2025 loppuun mennessä (Ympäristövahti)
Vähähiilinen energiantuotanto sekä tehokas energian ja veden käyttö	<ul style="list-style-type: none"> • Uusiutuvat energialähteet • Uudet energiaratkaisut ja älykkäät energiapalvelut • Tehokas energian ja veden käyttö 	Tavoitteita: 14 Toimenpiteitä: 35 Mittareita: 20	Ei aloitettu: 0 Käynnistys- tai esiselvitysvaihe: 4 Suunnittelu: 3 Toteutus tai toimeenpano: 1 Valmis: 15 Toimintatapa: 12 Valmiina tai toimintatapana 77 % toimenpiteistä
Kestävä yhdysrakennus ja vähähiilinen rakentaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävä maankäytön suunnittelu • Resurssiviisaat ja vähähiiliset kaupunkikehitysalustat • Kestävä infra-rakentaminen ja kunnossapito • Kestävä uudis- ja korjausrakentaminen 	Tavoitteita: 13 Toimenpiteitä: 19 Mittareita: 20	Ei aloitettu: 0 Käynnistys- tai esiselvitysvaihe: 0 Suunnittelu: 3 Toteutus tai toimeenpano: 0 Valmis: 11 Toimintatapa: 5 Valmiina tai toimintatapana 84 % toimenpiteistä
Ilmastokestävä liikennejärjestelmä	<ul style="list-style-type: none"> • Kävely- ja pyöräliikenne • Joukkoliikenne • Vähäpäästöiset ajoneuvot sekä kuljetus- ja muu kalusto • Älykkäät liikenteen ratkaisut ja liikkumisen palvelut 	Tavoitteita: 10 Toimenpiteitä: 24 Mittareita: 15	Ei aloitettu: 0 Käynnistys- tai esiselvitysvaihe: 0 Suunnittelu: 1 Toteutus tai toimeenpano: 5 Valmis: 11 Toimintatapa: 7 Valmiina tai toimintatapana 75 % toimenpiteistä
Ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen ja sopeutuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Varautuminen • Sopeutuminen 	Tavoitteita: 5 Toimenpiteitä: 5 Mittareita: 8	Ei aloitettu: 0 Käynnistys- tai esiselvitysvaihe: 0 Suunnittelu: 0 Toteutus tai toimeenpano: 1

			Valmis: 2 Toimintatapa: 2 Valmiina tai toimintatapana 80 % toimenpiteistä
Resurssiviisas kulutus ja kiertotalous	<ul style="list-style-type: none"> • Materiaali-, vesi- ja ravinnekierrot • Jakamistalous • Vähähiilisyttä ja kiertotaloutta edistävät julkiset hankinnat • Kestävät ateriapalvelut 	Tavoitteita: 10 Toimenpiteitä: 31 Mittareita: 21	Ei aloitettu: 0 Käynnistys- tai esiselvitysvaihe: 5 Suunnittelu: 1 Toteutus tai toimeenpano: 3 Valmis: 15 Toimintatapa: 7 Valmiina tai toimintatapana 71 % toimenpiteistä
Viihtyisä ja monimuotoinen ympäristö	<ul style="list-style-type: none"> • Luonnon- ja vesien-suojelu • Luonnon virkistys- ja opetuskäyttö • Metsien hoito ja käyttö 	Tavoitteita: 14 Toimenpiteitä: 24 Mittareita: 25	Ei aloitettu: 1 Käynnistys- tai esiselvitysvaihe: 0 Suunnittelu: 1 Toteutus tai toimeenpano: 6 Valmis: 9 Toimintatapa: 7 Valmiina tai toimintatapana 67 % toimenpiteistä
Arjen resurssiviisuus ja vastuullisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristökasvatus ja -koulutus • Ympäristötietoisuuden kasvattaminen • Resurssiviisaat ja vastuulliset asukkaat, yritykset ja yhteisöt 	Tavoitteita: 19 Toimenpiteitä: 47 Mittareita: 33	Ei aloitettu: 1 Käynnistys- tai esiselvitysvaihe: 2 Suunnittelu: 0 Toteutus tai toimeenpano: 2 Valmis: 20 Toimintatapa: 22 Valmiina tai toimintatapana 89 % toimenpiteistä

Toimenpiteet ovat edenneet seuraavalla tavalla, em. taulukko 17.2.2026 tilanteessa.

- 1,1 % ei aloitettu,
- 6,0 % käynnistys- tai esiselvitysvaiheessa,
- 4,9 % suunnitteluvaiheessa,
- 9,8 % toteutuksessa/toimeenpanossa,
- 45,1 % valmiina sekä
- 33,2 % toimintatapana.

Havainto: Teeman ”Arjen resurssiviisuus ja vastuullisuus” toimenpiteet ovat edenneet parhaiten, toimenpiteistä valmiina tai toimintatapana on 89 prosenttia. Heikoiten edenneet ovat teeman ”Viihtyisä ja monimuotoinen ympäristö” toimenpiteet, toimenpiteistä valmiina tai toimintatapana on 67 prosenttia. Tavoitteiden määrällä ja haastavuudella on kuitenkin oma vaikutuksensa.

Kaikki toimenpiteet eivät ole toteutuneet alkuperäisen suunnitelman mukaan. Syinä voivat olla esimerkiksi ennakoitua merkittävästi korkeammat kustannukset, valmistellun hankkeen hylätty rahoituspäätös sekä henkilöstömuutokset. Haasteena on ollut myös suunniteltujen toimenpiteiden aikataulutuksen väljyys – useat toimenpiteet on määritelty toteutettavan koko valtuustokauden aikana, mikä on hankaloittanut ohjelman etenemisen seurantaan sekä mahdollisesti toimenpiteiden aloituksen lykkäämisen ohjelmakauden loppupuolelle. Ohjelmakauden jälkipuoliskolle ovat ajoittuneet myös kaupungin talouden tasapainottamistoimet.

Resurssiviisas Jyväskylä -ohjelman päivitys

Ohjelman päivityksessä kaudelle 2025–2029 toimenpiteiden määrittelyyn on kiinnitetty aikaisempaa enemmän huomiota. Toimenpiteiden ideointi, arviointi ja lopullinen valinta on toteutettu päivityksessä uudella prosessilla. Toimenpiteiden valinnassa ovat painottuneet tavoitteiden edistämisen näkökulmasta vaikuttavimmat ja toteuttamiskelpoisimmat toimenpiteet. Näille toimenpiteille on arvioitu toteuttamisen aikataulu vuoden tarkkuudella. Toteuttamiskelpoisuuden näkökulmasta on arvioitu toimenpiteen aiheuttamia kustannuksia ja muita resurssitarpeita.

Toimenpiteiden raportointia on yksinkertaistettu ohjelmapäivityksen yhteydessä. Jatkossa ohjelman toimenpiteiden etenemistä seurataan: ”*ei aloitettu*”, ”*toteutuksessa*” ja ”*valmis*”.

Konserniyhteisöillä ja liikelaitoksilla on merkittävä rooli tavoitteiden toteuttamisessa, sillä suurimmat toimenpiteiden vastuutahot ovat (tilanne 17.2.2026) Alva (15), Tilapalvelu (15), JVA (12), Viherpalvelut (12) ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu (9). Tilapalvelun ja JVA:n tavoitteiden toteutumista on käsitelty luvuissa 4.1 ja 4.2.

Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelma valtuustokaudelle 2025–2029 tuodaan päätöksentekoon vuoden 2026 aikana. Esityksessä tavoitteet on kytketty päivityksessä ohjelmassa aikaisemman teema- ja aihealuerakenteen sijaan suoraan kolmeen resurssiviisouden teemaan; ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen, kiertotalouden vauhdittaminen sekä luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen, jotta kokonaisuuden hahmottaminen olisi aikaisempaa selkeämpää ja ymmärrettävämpää. Toimenpiteille on arvioitu aikaisempaa tarkempi toteuttamisaikataulu. Lisäksi päivityksen yhteydessä on arvioitu ensimmäistä kertaa toimenpiteiden toteuttamisen alustavia kustannuksia, jotka on jaettu investointi- ja käyttötalouskustannuksiin.

Havainto: Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman päivitysprosessi on painottunut vaikuttavimpiin ja toteuttamiskelpoisimpiin toimenpiteisiin sekä tarkempaan aikataulutukseen ja raportointiin yksinkertaistamiseen. Kaupunkirakennelautakunnan lausunnossa (3.3.2026) todetaan, että ”*ohjelmasta puuttuu kuinka lähelle hiilineutraaliustavoitteita esitetyillä toimenpiteillä osiokohtaisesti päästään, jotta voidaan arvioida riittävätkö ehdotetut toimenpiteet tavoitteisiin pääsyyn.*” Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman toteuttamisella on keskeinen rooli siinä, saavutetaanko valtuuston (KV 25.5.2015/17 ja KV 26.1.2026/3) päättämä hiilineutraaliustavoite vuoteen 2030 mennessä.

Resurssiviisautta toteuttavat muut ohjelmat

Resurssiviisaus sisältyy Jyväskylän kaupungin 2025 talousarviossa usean kaupunkikonsernin toimijan ja tytäryhteisön toiminnallisiin tavoitteisiin. Tämän lisäksi useat kaupungin ohjelmat ja asiakirjat linkittyvät tiiviisti resurssiviisautstavoitteiden toteuttamiseen. Alla olevassa taulukossa 17 on avattu näistä keskeisimpiä.

Päivitettyyn Resurssiviisauksen Jyväskylä -ohjelmaan on sisällytetty tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka kytkeytyvät ilmastonmuutoksen hillintään ja sen sopeutumiseen, kiertotalouden vauhdittamiseen ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen. Osa ohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä sisältyy kaupungin muihin ohjelmiin.

Muita ohjelmia ei kokonaisuudessaan ole sisällytetty resurssiviisauksohjelmaan, vaan niistä on pyritty poimaan ohjelman kolmeen teemaan liittyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä sellaiset, jotka ovat vaikuttavuudeltaan merkittäviä ja joihin sisältyy selkeitä kaupunkikonsernin toimijoita koskevia muutostarpeita.

Taulukko 17: Resurssiviisautta toteuttavat muut ohjelmat

Ohjelma / asiakirja	Kuvaus sisällöstä	Tavoitteet / toimenpiteet tiivistelmä	Ajanjakso / hyväksyminen
Metsäohjelma	Metsäohjelma on metsien käyttöä ja hoitoa vuoteen 2030 linjaava strateginen suunnitelma, kattaen Jyväskylän kaupungin omistamat metsät.	Visio 2030: Jyväskylän kaupunki on edelläkävijä metsien taloudellisten, ekologisten ja sosiaalisten tavoitteiden yhteensovittamisessa.	Hyväksytty kaupunkirakennelautakunnassa 12.6.2018, ulottuu vuoteen 2030, seurataan vuosittaisessa metsäohjelman toimintakerroksessa
Ilmastobudjetti	Tavoitteena on tuoda kaupungin suunnittelemaa, merkittävimpiä ilmastotoimenpiteitä näkyvämmäksi ja seurata kaupungin hiilineutraaliustavoitteen toteutumista.	Talousarvio 2025 ilmastobudjetin toimenpiteet investointiohjelman mukaisesti, investoinnit 2 400 000 €	Ilmastobudjetin toteuma raportoidaan vuosittain tilinpäätöksessä
KymppiV: Viherpalveluohjelma	Viherpalveluohjelma eli KymppiV on pitkän tähtäimen suunnitelma, jossa esitellään viheralueiden kehittämisen tavoitteet seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi.	KymppiV2024–33, tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> • Viherpalvelujen kehittäminen • Palveluverkon kattavuuden ja muutosten hallinta • Investointien kohdentaminen tasapuolisesti, järkevästi ja oikea-aikaisesti suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin 	KymppiV2022–31 -viherpalveluohjelma on hyväksytty kaupunkirakennelautakunnassa 21.6.2022. Viherpalveluohjelma päivitetään vuosittain ja viedään tarvittaessa lautakunnan hyväksyttäväksi.
Luonnonsuojeluohjelma	Jyväskylän kaupunki on laatinut ensimmäisen, vuoteen 2035 tähtäävän luonnonsuojeluohjelmansa, joka koskee kaupungin omistamia alueita.	Luonnonsuojeluohjelmassa kootaan luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden lisäämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Jyväskylän luonnonsuojeluohjelman yhteydessä tehdään päätös suojelualueverkostoon kuuluvista suojelualueista ja niiden toteutuksesta.	Hyväksytty rakennus- ja ympäristölautakunnassa 14.4.2026.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma (KäPy)	Jyväskylän kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma on Liikuntapäätöskaupunki ja Resurssiviisas kaupunki 2040 -strategiakärkiä toteuttava ohjelma.	Tavoitteena on lisätä kävelyn ja pyöräilyn määrää pysyvästi, jotta pitkän aikavälin ilmastotavoitteet ja liikennejärjestelmän muuttaminen nollapäästöiseksi voitaisiin saavuttaa.	Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma on hyväksytty kaupunkirakennelautakunnassa 21.1.2025, päivitetään vuosittain
KymppiR: Jyväskylän kaupungin maankäytön, asumisen ja liikenteen toteuttamishjelma	KymppiR on Jyväskylän kaupungin maankäytön, asumisen ja liikenteen toteuttamishjelma, joka ohjaa näiden kehittämistä seuraavan kymmenen vuoden aikana.	KymppiR koostuu: <ul style="list-style-type: none"> • seurantatiedot • uusien asuinalueiden ohjelmointi • liikennehankkeiden ohjelmointi • erityisteemat 	Päivitetään vuosittain, kaupunginvaltuusto hyväksyy vähintään kerran valtuustokaudessa, valtuusto on hyväksynyt viimeisimmän ohjelman 27.10.2025
Linkki tulevaisuuteen 2030: Jyväskylän seudun joukkoliikenteen kehittämishjelma	Linkki tulevaisuuteen 2030 -kehittämishjelma on strateginen ja liikennepoliittinen ylätasoinen suunnitelma Jyväskylän, Laukaan ja Muuramen joukkoliikenteen kehittämiseksi keskipitkällä aikavälillä.	Ohjelmassa asetetaan rohkaita ja konkreettisia tavoitteita joukkoliikenteen kulutapaosuudelle ja matkamäärien kasvulle. Voimakkaat panostukset ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja hiilineutraalisuuden tavoite tuovat vahvat kannustimet joukkoliikenteen kehittämiseksi.	Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 30.9.2019, uusi ohjelma hyväksytään vuonna 2026

Lisäksi on hyvä huomioida Alva-yhtiön hiilineutraaliustiekartta: <https://alva.impact.page/alva/Home>.

Resurssiviisaus on poikkihallinnollinen teema, jolloin se linkittyy useisiin muihinkin kaupungin ohjelmiin ja ohjaaviin asiakirjoihin, kuten asumisvisioon 2035, Jyväskylän kaupungin maapolitiikan linjauksiin, TYKKI-ohjelmaan sekä yleiskaavaan 2050.

Jyväskylän kaupunki on sitoutunut useisiin resurssiviisauden sopimuksiin ja sitoumuksiin:

- Resurssiviisaussitoutumus
- Kaupunginjohtajien energia- ja ilmastosopimus
- Julkisen alan energiatehokkuussopimus (JETS)
- Jyväskylän kaupunkiseudun maankäytön asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimus
- Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoutumus
- Reilun kaupan kaupunki
- Kaupunkien julkilausuma: Sitoutuminen luontokadon pysäyttämiseen ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen

Talousarviotavoitteet

Ilmastobudjetti 2025

Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelmaan on kirjattu ilmastomuutoksen hillinnän toimenpiteitä, joilla kasvi-huonekaasupäästöjä aiotaan vähentää. Ilmastobudjetti ei ole kaupungin talousarviosta erillinen budjetti vaan siihen kirjatut toimintamenot ja investoinnit ovat osa kaupunkiorganisaation talousarviota sekä tytäryhtiöiden omia talousarvioita. Tavoitteena on tuoda kaupungin suunnittelemaa, merkittävimpiä ilmastotoimenpiteitä näkyvämmäksi ja seurata kaupungin hiilineutraaliustavoitteen toteutumista.

Ilmastobudjettiin on nostettu merkittävimpiä toimenpiteitä Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelmasta nimenomaan toimenpiteiden päästövähennysvaikutuksen näkökulmasta ja sellaisten toimenpiteiden osalta, joilla on suora ja siten laskettavissa oleva päästövähennysvaikutus.

Toimenpiteiden joukossa on muun muassa energian ja tieliikenteen päästösektoreihin liittyviä toimenpiteitä, kuten energiatehokkuustoimenpiteitä, kaukolämmön tuotannon päästövaikutusten pienentämistä sekä keskeisen liikunnan edellytysten parantamista. Ilmastobudjetti pitää sisällään sekä kaupunkiorganisaation (sis. liikelaitokset) että tytäryhtiöiden ilmastotoimenpiteiden toimintamenot ja investoinnit. Tämän lisäksi toimenpiteiden päästövähennykset on arvioitu siltä osin kuin se on mahdollista. Ilmastobudjetin toteuma raportoidaan vuosittain tilinpäätöksessä. Ilmastobudjetissa tarkastelu on rajattu ilmastotoimenpiteiden **kustannuksiin sekä päästövähennyksiin**. Toimenpiteillä saavutetaan ilmastohyötyjen lisäksi myös merkittäviä taloudellisia hyötyjä niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä, vaikka ne eivät olekaan budjetin tarkastelussa esillä.

Toteuma: Talousarvioon 2025 sisällytetty ilmastobudjetti sisältää toimialojen ja liikelaitosten osalta viisi toimenpidettä sekä tytäryhtiöiltä kolme toimenpidettä. Toimialojen ja liikelaitosten toimenpiteiden päästövähennystavoitteista on saavutettu suurin osa (67 %). Yhden toimenpiteen osalta päästövähennyksiä ei ole voitu arvioida. Tytäryhtiöiden päästövähennystavoitteista on saavutettu puolet (50 %). Yhden toimenpiteen osalta päästövähennyksiä ei ole voitu arvioida.

Hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen arviointi kehittyi ja mm. Suomen ympäristökeskuksen kehittämällä palvelulla voidaan arvioida puhtaan energiasiirtymän edellyttämien investointien talous-, työllisyys- ja ympäristövaikutuksia. Palvelu puhtaan energiasiirtymän investointien talous-, työllisyys- ja ympäristövaikutusten arviointiin, <https://hiilineutraalisuomi.syke.fi/projektit/repower-cest/talous-ja-tyollisyys/palvelu-puhtaan-energiiasiirtymän-investointien-talous-tyollisyys-ja-ymparistovaikutusten-arviointiin/>.

YHTEENVETO

Kaupungin toimet ovat jo vähentäneet päästöjä, mutta nykyinen toimenpiteiden toteutusvauhti ei riitä hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen. Vuoden 2024 lopussa kokonaiskasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet 57 prosenttia vuoden 2007 tasosta, mikä on hieman yli puolet tavoitteesta. Ilman uusia lisätoimia päästövähennykset jäävät arviolta noin 63 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä (SYKE:n perusskenaario), mikä alittaa tavoitetason 17 prosenttiyksiköllä. Kaupungin omat suunnitellut toimet huomioiva skenaario ennakoii noin 73 prosentin päästövähennyksestä vuoteen 2030 mennessä – edelleen noin 7 prosenttiyksikköä alle tavoitteen.

Keskeinen haaste on liikenteen päästöt: tieliikenteen päästöt ovat vähentyneet vain 28 prosenttia vuoden 2007 tasosta vuoteen 2024 mennessä, ja vuonna 2030 tieliikenteen arvioidaan tuottavan yksin

enemmän päästöjä kuin kaikki muut päästölähteet yhteensä. Tämän vuoksi liikenteen nopeampi päästövähennys on kriittistä tavoitteen saavuttamiseksi.

Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman toimenpiteiden toteutumista ja tavoitteiden edistymistä seurataan systemaattisesti. Kaupunki on ottanut käyttöön Ympäristövahti-seurantajärjestelmän marraskuussa 2022. Ympäristövahti kokoaa yhteen ohjelman tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja tehtävät mahdollistaen lähes reaaliaikaisen raportoinnin resurssiviisaustyön etenemisestä. Järjestelmässä on kaupungin *Resurssiviisas Jyväskylä 2040* -ohjelman (hyväksytty edellisellä valtuustokaudella) mukaiset 7 teemaa, 22 aihealuetta, 184 toimenpidettä, 308 tehtävää ja 160 mittaria. Näin kaupungin johto ja toimialat voivat seurata edistymistä yhteisestä tietokannasta, mikä on parantanut johdon edellytyksiä ohjata ilmastotyötä. On kuitenkin tärkeää, että koko kaupunkikonserni sitoutuu aktiivisesti päivittämään tietoja Ympäristövahdin järjestelmään säännöllisesti, jotta seuranta pysyy ajan tasalla.

Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelman päivitys kaudelle 2025–2029 on tehty keväällä 2026. Päivityksen yhteydessä toimenpiteiden valintaa ja määrittelyä on parannettu – ohjelma keskittyy vaikutuksiltaan suurimpiin ja toteutuskelpoisimpiin toimiin, joille on asetettu tarkempi aikataulu (vuositasolla) sekä arvioitu kustannukset (investointi ja käyttötalous). Ohjelmassa toimenpiteiden seuranta yksinkertaistuu: niiden edistymistä luokitellaan vain kolmeen kategoriaan (*ei aloitettu, toteutuksessa, valmis*) entistä selkeämmän seurannan takaamiseksi. Päivitetyt ohjelman toimenpiteiden tulisi olla sellaisia, että niillä saavutetaan kaupunkistrategian hiilineutraaliustavoite.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämistarve	Perustelu
Lisätoimenpiteet kaikille toimialoille	SYKE:n skenaario ennustaa vain 63 % ja Sitowisen skenaario 73 % päästövähennystä vuoteen 2030 – selvästi alle tavoitellun 80 %. Nykyinen toimenpidekokonaisuus ei riitä ilman merkittäviä lisätoimia.
Hiilinielujen vahvistaminen	Maakunnalliset skenaariot eivät ennusta nielujen riittävää kasvua vuoteen 2030 mennessä. Ilmastopaneeli korostaa metsien suoje- lun lisäämistä ja hakkuiden kohtuullistamista. Nykytoimet eivät riitä kompensoimaan jäljelle jääviä päästöjä riittävällä tahdilla.
Liikenteen päästöjen ripeämpi vähentäminen	Tieliikenteen päästöt ovat vähentyneet vain 28 % (2007–2024) ja niiden ennustetaan vuonna 2030 olevan suuremmat kuin kaikkien muiden päästölähteiden yhteensä. Liikenteestä muodostuu siten kriittinen pullonkaula hiilineutraalisuuden saavuttamiselle.
Resurssiviisauteen liittyvien muiden ohjelmien toimeenpanon varmistaminen	Toimenpiteiden toteutumista kaupungissa on hidastanut kustannusten nousu, rahoituspäätösten viiveet ja henkilöstömuutokset.
Seurannan tehostaminen ja sitoutumisen parantaminen	Ympäristövahti tarjoaa hyvän työkalun hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen seurannassa, mutta edellyttää, että tiedot päivitetään Ympäristövahtiin ajantasaisesti. Ilman ajantasaista tietoa hiilineutraaliustavoitteen ohjaus ja reagointi heikkenevät.
Toimenpiteiden etupainotteinen toteutus	Linkki tulevaisuuteen 2030 -ohjelman tavoitteiden etupainotteinen toteuttaminen voisi tuottaa päästövähennyksiä aikaisemmin ja suuremmissa mittakaavassa. Tiukka aikataulu vuoteen 2030 edellyttää nopeaa ja vaikuttavaa toteutusta.

Vaikuttavimpien toimenpiteiden priorisointi ja selkeä vuosiakataulus	Resurssiviisautus-ohjelman päivityksessä painotetaan vaikuttavuudeltaan suurimpien ja toteutuskelpoisimpien toimien valintaa sekä vuosikohtaista aikataulua ja kustannusarviota. Tämä parantaa arviointia ja mahdollisuuksia päästä lähemmäs tavoitetta käytävissä olevalla ajalla.
---	---

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Miten kaupunginhallitus varmistaa, että päästövähennys saadaan lähemmäksi hiilineutraaliustavoitetta vuoteen 2030 mennessä?
- Mitä lisätoimenpiteitä vaaditaan ja miten näiden toteuttamista seurataan, jos resurssiviisaustyötä ohjaava ohjelma ei ole tähän riittävä?

4.4 ELINVOIMAA JA TYÖLLISYYTTÄ EDISTÄVIEN TOIMENPITEIDEN VAIKUTTAVUUS – ELINKEINOPALVELUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kaupungin elinvoiman edistämiseen liittyy monenlaisia tehtäviä kuten edunvalvontaa, yhteistyötä yritysten ja koulutusorganisaatioiden kanssa, kohdennettuja palveluja (yritysneuvontaa, sijoittumis- ja rekrytointipalveluja, työttömien työnhakijoiden aktiivitoimenpiteitä), maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä, yritystoimintaan sopivaa tonttitarjontaa ja sellaisten olosuhdetekijöiden rakentamista, mitkä houkuttelevat uusia yrittäjiä ja asukkaita.

Tarkastuslautakunta arvioi valtuustokauden ensimmäisessä elinvoimaa ja työllisyyttä käsittelevässä arvioinnissaan, millaisen kuvan kaupungin käyttämät indikaattorit tuottavat; miten indikaattoritietoa hyödynnetään elinkeinojen ja työllisyyden kehittämisen kuvaamisessa.

ARVIOINTIKYSYMYS:

- Millaisia mittareita kaupunki on käyttänyt elinkeinopalvelujen vaikuttavuuden kuvaamiseen ja millaisen tilannekuvan mittareiden tuottama informaatio antaa sekä miten arviointia voisi kehittää?

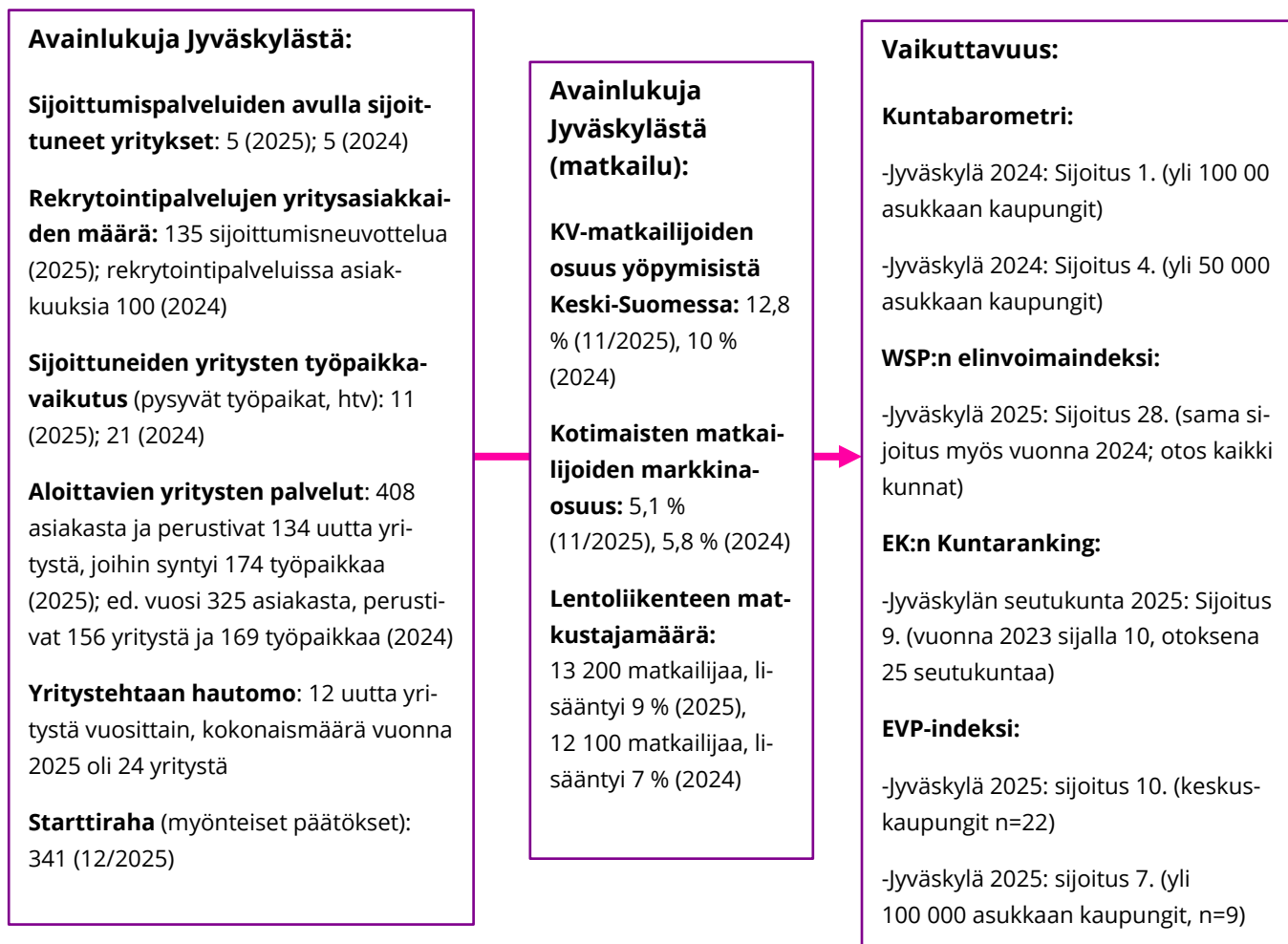
ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Elinkeinojen edistämisen tavoitteet

Jyväskylän kaupungin elinkeinopalveluihin kuuluu kolme palveluyksikköä: Elinvoiman kehittäminen (ent. Yritysympäristön kehittäminen), Yrityspalvelut ja Visit Jyväskylä Region.

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa esitetään kaupungin käyttämät tunnusluvut ja mittarit, joita käytetään elinkeinojen edistämisestä talousarviossa, tilinpäätöksissä ja hankkeiden tuloksellisuuden arvioinnissa vuoden 2025 loppuun mennessä.

Elinkeinopalvelujen vaikuttavuusmittaristo

Kuvio 14: Elinkeinopalvelujen avainluvut ja elinvoiman kehitys kaupungin käyttämien indikaattoreiden ja mittareiden mukaan

Kuvion 14 lisäksi elinkeinopalvelujen vaikuttavuutta mitataan seuraavilla toiminnallisilla tavoitteilla (tavoite, mittari ja toteuma):

- Aalto- ja Unesco -matkailun tunnettuuden lisääminen; Markkinointitoimenpiteiden ja yhteistyön tekeminen ympärivuotisesti; toteutui
- Kaupungin kulttuuritoimintojen kehittäminen resurssiviisaasti; Vuodelle 2023 haettu Good Cities -hanke käynnistyy; toteutui
- Yritysten osallistuminen korkeakoulujen ja kaupungin yhteiseen innovaatioekosysteemiin vahvistuu; JYU ja JAMKin kanssa yhteisen toimintamallin rakentaminen yritysten innovaatiotoiminnan edistämiseksi; toteutui
- Vetytalouden edistäminen Jyväskylässä; Vetytalouteen liittyvä sijoittumis- tai kehityshanke, esim. Toyota Mobility Foundationin kanssa; toteutui
- Kankaan rakentuminen vetovoimaiseksi kaupunkikeskustan laajennusalueeksi; Rakentaminen Kankaalla; ei toteutunut
- Kaupunkikeskusta kehittyä Vilkas ydinkeskusta -ohjelman mukaisesti; Täyden kymppin keskustan tunnettuus ja mielikuva kohenee, investointien merkittävyys ja yhteistyö

kehitty. Lyseokorttelin kehittäminen etenee. Kauppatuhtuhteisön ydinkorttelien kehittämisperiaatteet.; toteutui osittain

- Hippoksen positiivinen kehittyminen jatkuu; Hipposkeskuksen rakentamisen käynnistymisen; toteutui
- Liikunta- ja hyvinvointitoimialojen avainlukujen positiivinen kehitys; Liikunnan, terveyden edistämisen ja hyvinvoinnit (LTH) ekosysteemi- ja verkostotyössä mukana olevat kumppanit; toteutui
- LTH-ekosysteemin kansainvälinen yhteistyön vahvistaminen; Kansainvälinen verkostossa 2 kumppanuutta; toteutui
- Online-matkailu-tuotteiden kehittäminen yhdessä matkailuyritysten kanssa; Datahubiin viedyt tuotteet; toteutui
- Yritysten ja yritys ympäristöjen tietoisuus ympäristövaikutuksista lisääntyy; Green Industrial Areas (GIA) -hanke OECD arviointi käynnissä; toteutui
- Matkailualueen yritysten kansainvälisyystason ja vastuullisuustason nostaminen; Lähtökortit ja seurannat. Kansainvälisyyspolku ja Sustainable Travel Finland-valmennusohjelma (Bislenz); toteutui

Kuntaliitto on ottanut käyttöön kuntien elinvoimaa, veto- ja pitovoimaa kuvaavan EVP-indeksin 11.2.2026. Aikaisemmissa arviointikertomuksissa 2023 ja 2024 on raportoitu indeksin kehitystä, mutta vertailua vuosien välillä ei voi tehdä, koska vertailun kriteerit ovat muuttuneet vuosittain. WSP-elinvoimaindeksi on laskenut vuodesta 2024 vuoteen 2025 Jyväskylän ja vertailukuntien osalta. Jyväskylän sijoitus on kuitenkin pysynyt samana (28 kaikkien kuntien joukossa).

Havainto: Elinvoiman kehityksen seurannassa olisi hyvä käyttää mittaria/indeksiä, joka koostuu samoista tekijöistä vuosittain (vertailtavuus vuosien välillä).

WSP:n elinvoimaindeksin (Lähde: Alueiden tutkimus 2025) mukaan Jyväskylän sijoitus pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2024, sijoitus 28. Tällä indeksillä kuntien elinvoimaa tarkastellaan erityisesti tulevaisuusvalmiuden näkökulmasta. EK:n Kuntaranking mittaa seutukuntien vetovoimaisuutta yritystoiminnan kannalta. Jyväskylän seutukunnan tulos oli vuonna 2025 yhdeksäs (9.), nousseen vuodesta 2023 yhdellä sijalla. Vuonna 2024 toteutetussa Yrittäjien kuntabarometrissa Jyväskylä sijoittui yli 100 000 asukkaan kuntien sarjan ykköseksi. Parhaimmat arvosanat Jyväskylä sai osa-alueissa koulutus ja osaaminen, toisena oli kunnan yritys/teollisuusalueen puoleensavetävyys ja kolmantena yritys palvelut.

Havainto: Työllisyyden ja elinkeinojen edistämisen tunnuslukujen tarkastelu olisi hyvä kytkeä tiiviimmin yhteen ja luoda kattavammin tavoitteita/mittareita, jotka kuvaavat näiden välisiä yhteyksiä.

Yritysten sijoittuminen

Talousarvion mukaan sijoittumis- ja rekrytointipalveluilla edistetään aktiivisesti yritysten sijoittumista Jyväskylään. Sijoittumispalveluiden toimintamalli perustuu myyntityöhön Keski-Suomen maakunnan ulkopuolella sijaitseviin kasvu- ja investointikykyisiin yrityksiin. Talousarviossa 2025 kasvavia yrityksiä ja houkuttelevia työpaikkoja mitataan esimerkiksi rekrytointipalveluiden yritysasiakkaiden määrän kasvulla sekä sijoittuneilla

yrittäjillä. Yllä oleva kuvio 14 kuvaa tähän liittyviä keskeisiä tunnuslukuja kuvaten avainlukujen ja vaikuttavuuden kehitystä. Valtuuston asettamista sitovista tavoitteista rekrytointipalvelujen yritysasiakkaiden määrä jäi tavoitteesta (150) ja sijoittumisneuvotteluja käytiin 135. Sijoittumispäätöksen tehneitä yrityksiä oli 5 tavoitteen ollessa 12.

Kuvion 14 avainluvut heijastelevat yleistä talous- ja työllisyystilannetta, jolloin esimerkiksi sijoittuneiden yritysten työpaikkavaikutus on laskenut vuodesta 2024 eikä sijoittuneiden yritysten lukumäärä ole kasvanut. Talouden ja toimintaympäristön epävarmuus on näkynyt myös sijoittumispalveluiden toiminnassa pidentyneinä neuvotteluprosesseina ja yritystonttivarausten jatkoaikoina.

Sijoittuneiden yritysten työpaikkavaikutus vuoden 2025 osalta on 11 ja vuoden 2024 osalta 21 työpaikkaa (htv). Näiden lisäksi rakentamisaikaisia työpaikkoja arvioidaan tulevan noin 20. Sijoittuneiden yritysten alueloudelliset vaikutukset Jyväskylään ja ympäristökuntiin verotuloina ja tulovirtavaikutuksina mitattuna ovat vuosittaisina vaikutuksina noin 250 000 euroa ja kertaluontoisina vaikutuksina noin 390 000 euroa. (Tilinpäätös 2025 tiedot.)

Valtuusto on asettanut tavoitteeksi, että yritysten osallistuminen korkeakoulujen ja kaupungin yhteiseen innovaatioekosysteemiin vahvistuu. Ekosysteemiin osallistuvien yritysten määrä oli 243 vuonna 2025 tavoitteen ollessa 175. (Ekosysteemisopimuksen toteutumisesta luku 4.5)

Esimerkkejä yrittäjyyden tukemisesta

Yritysasiantuntijat neuvovat monikanavaisesti (käynti, puhelin, sähköposti) yrityksiä rekrytointitilanteissa; otetaan vastaan ehdokashakuja, joissa yritysasiantuntija etsii sopivia työntekijöitä työnantajalle huomioiden heidän toiveensa.

EURES-verkosto auttaa yrityksiä löytämään osaajia Euroopasta ja tarjoaa tukea rekrytoinnin eri vaiheissa. Yritykset saavat apua mm. kohdemaan valintaan, hakemusten vastaanottoon ja esivalintaan sekä tiedusteluihin vastaamiseen. EURES-neuvojat opastavat myös EURES-portaalin käytössä, jossa voi ilmoittaa työpaikan Euroopan laajuisesti ja etsiä sopivia kandidaatteja laajasta CV-pankista. Lisäksi PK-yritykset voivat hakea taloudellista tukea rekrytointiin Targeted Mobility Scheme -hankkeen kautta. European (Online) Job Days -tapahtumissa työnantajat voivat esitellä yritystä ja tavoittaa kansainvälisiä osaajia.

Henkilö- ja työnantaja-asiakastyössä kaupungin käytössä on valtion/Kehan ylläpitämä **asiantuntijan työmarkkinatori** (A-TMT). A-TMT:lle on kehitetty tekoälyä, joka mahdollistaa kohtaantoa eli asiakkaan ilmoittamien osaamis- ja kokemussanojen sekä ammattinimikkeiden avulla tekoäly hakee sopivia avoimia työpaikkoja, joita työvoimaviranomainen voi tarjota asiakkaille. Lisäksi asiakkaat voivat täyttää anonyymien työnhakuprofiilin, joita työnantajat pääsevät selaamaan ja laittamaan sitä kautta yhteydenottoyönnön hakijalle.

Muutosturvapalvelu auttaa Jyväskylän ja Muuramen alueen yrityksiä henkilöstön vähentämistilanteissa. Palvelu tarjoaa asiantuntijatuken muutosturvapalvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä neuvoja lakisääteisten velvoitteiden hoitamiseen. Työnantajan lakisääteiset velvoitteet, kuten ilmoitus työvoimaviranomaiselle ja takaisinottovelvoite, kuuluvat prosessiin. Tavoitteena on varmistaa, että prosessi etenee hallitusti ja irtisanotut pääsevät nopeasti uuteen työhön tai koulutukseen yhteistyössä työnantajan, henkilöstön ja työvoimaviranomaisen kanssa.

Omistajanvaihdosneuvonta on osa yritysneuvontaa. Lisäksi Jyväskylän kaupungin elinkeinopalvelut on ollut kumppanina erilaisissa omistajanvaihdoshankkeissa, joissa pääasiallinen vastuutaho on ollut Keski-Suomen Yrittäjät ry.

Työnantajapalveluiden asiantuntijat kertovat yrityksille **oppisopimuskoulutuksesta** ja tarvittaessa etsivät tähän sopivia ehdokkaita. Tätä toteutetaan yhteistyössä kolmikantaisesti oppilaitoksen, yrityksen ja työnantajapalveluiden välillä. Varsinaiset sopimukset tehdään yrityksessä ja oppilaitoksessa. Oppisopimus on oppilaitosten tarjoama palvelu. Työnantajapalveluiden rooli oppisopimuksissa on jakaa tietoa yritys kentälle, etsiä yritykselle sopivia ehdokkaita ja saattaa oppilaitos sekä yritys yhteen.

Yrityskäyntien tueksi on aloitettu syksyllä 2025 rakentamaan sähköiseen muotoon laadittua yrityskäyntisalkkua, johon on koottu yritysasiantuntijan tueksi kattava valikoima erilaisia yrityksille suunnattuja palveluita sekä kaupungin omasta että verkoston/sidosryhmien palveluvalikoimasta. Salkun avulla pyritään varmistamaan tasalaatuinen ja laaja-alainen palvelun taso kaikkiin kohtaamisiin.

Maksutonta, kaikille avointa **yrityksen perustamisneuvontaa** Jyväskylässä tarjoaa Keski-Suomen Yritysidea (Gradia) palvelulla. Jyväskylän kaupungilla on palvelun tuottamisesta yhteistyösopimus. Kansainvälistä kasvupotentiaalia omaaville alkuvaiheen yrityksille on tarjolla Jyväskylän Yritystehtaan 2-vuotinen hautomo-ohjelma, jonne erillisen hakuprosessin kautta hyväksytään 12 uutta hautomoyritystä vuosittain. Lisäksi kasvun ja kansainvälistymisen tukea kanavoituu yritykselle normaalin yritysneuvonnan sekä myös innovaatioekosysteemyön kautta.

Perustamisneuvonnan lisäksi Keski-Suomen Yritysidean palvelutarjontaa on laajennettu vähän aikaa toimineiden yritysten (max. 18 kk) neuvontaan. Tälle ns. "kuolemanlaakson" vaiheen neuvonnalle on todettu olevan selkeä tarve. **Starttirahaa** on myönnetty (ajalta 01/2025–11/2025) noin 723 000 euroa ja hakemuksista (310) noin puolet on saanut positiivisen päätöksen.

Jyväskylässä oli joulukuussa 2025 tarjonnassa noin 35 kappaletta **yritystontteja**, jotka sijaitsevat pääosin Seppälänkaarella, Eteläportissa, Lintukankaalla ja Nuutin alueella. Lukumäärä on nykyisessä markkinatilanteessa riittävä, mutta toisaan tarjonta on kysyntään nähden niukkaa suurissa, tilaa vaativissa tonteissa ja toisaalta suhteellisen pienissä tonteissa. Toimitilaa on tarjolla markkinatilanteen takia hyvin.

Lupa- ja kaavoitusprosessien sujuvuutta on kehitetty viime vuosina yhteistyössä kaupunkirakennepalvelujen kanssa. Yritysvaikutusten arviointi -prosessi (YRVA) on käytössä maankäytön suunnittelussa. Yrittäjähdistysten (Jyväskylän Yrittäjät, Jyvässeudun Yrittäjät ja Korpilahden Yrittäjät) YRVA-ryhmä antaa kannanottonsa ja näkemyksensä yritysvaikutuksista kaavoitusohjelmaan ja asemakaavoihin.

Elinkeinopalveluiden verkkosivuilta löytyy lukuisia **yritystarinoita** Jyväskylästä, verkkosivujen lisäksi yritystarinat julkaistaan myös uutiskirjeissä. Yritystarinoista tehdään myös somenostoja elinkeinopalveluiden somekanaviin. Yritystarinoiden tarkoituksena on tuoda esille mm. paikallisia innovaatioita, alueen merkittäviä tapahtumia ja elinvoimaisuutta.

Uutiskirjeillä tavoitetaan runsaasti lukijoita, esim. Yritysuutisia Jyväskylästä -uutiskirjeellä (kohderyhmänä paikalliset yritykset) on noin 3 500 tilaajaa ja Sijoitu Jyväskylään -kirjeellä (kohderyhmänä Jyväskylän ulkopuoliset yritykset) 1 200. Ekosysteemien uutiskirjeillä tilaajia on liikunnan, terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin osalta noin 500 ja uudistuvan teollisuuden osalta noin 850. Somekanavilla (FB, IG, LinkedIn) seuraajia on myös tuhansia.

YHTEENVETO

Kaupungin elinvoimaan sisältyvien palvelujen vuoden 2025 toiminnan yksi painopiste on ollut Jyväskylä-Muuramen työllisyysalueen käynnistäminen sekä elinkeino- ja työllisyyspalveluiden uudistaminen vastamaan haastavaa työllisyystilannetta. Tunnusluvut osoittavat, että sijoittuneiden yritysten määrä on pysynyt vuoden 2024 tasolla ollen 5 yritystä vuonna 2025. Myös rekrytointipalvelujen yritysasiakkaiden määrä on jäänyt tavoitteestaan ja sijoittuneiden yritysten työpaikkavaikutus on heikentynyt vuonna 2025 ollen 11

henkilötyövuotta (vuonna 2024 21 htv). Tavoitetta kansainvälisten matkailijoiden yöpymisten osuudesta Keski-Suomessa ei täysin saavutettu, mutta kansainvälisten yöpymisten määrässä on kasvua.

WSP:n elinvoimaindeksin mukaan Jyväskylän sijoitus on pysynyt samalla tasolla kuin vuonna 2024, sijoitus 28. EK:n Kuntaranking mittaa seutukuntien vetovoimaisuutta yritystoiminnan kannalta. Jyväskylän seutukunnan tulos on vuonna 2025 yhdeksäs nousun vuodesta 2023 yhdellä sijalla. Vuonna 2024 toteutetussa Yrittäjien kuntabarometrissa Jyväskylä on sijoittunut yli 100 000 asukkaan kuntien sarjan ykköseksi.

Yleisen talous- ja työllisyystilanteen seurauksena on ryhdytty käynnistämään Jyväskylän mallia, joka on toimenpideohjelma työllisyyden ja yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämistarve	Kehittämissuunta
Vaikuttavuusmittaristojen vertailukelpoisuus vuosittain	Luodaan yhtenäinen, vuosittain toistuva mittaristo, joka kuvaa sekä elinvoiman että työllisyyden etenemistä ja johon kaupunki voi omilla toimenpiteillään vaikuttaa.
Vaikuttavuuden seuranta pitkällä aikavälillä	Rakennetaan työllisyyden ja elinvoiman toimenpiteille pitkäjänteinen seurantamalli, joka seuraa tuloksia 1–3 vuoden aikajänteellä.
Elinvoiman ja työllisyyden tavoitteiden yhteys	Yhdistetään elinvoima- ja työllisyyspalveluiden tavoitteita ja mitta-reita siten, että ne tukevat samaa kokonaisuutta (esim. yritysten kasvu ↔ rekrytointitarpeet ↔ työllistyminen).
Yritysten sijoittumisesta syntyvien työpaikkavaikutusten tehostaminen	Suunnataan aktiivinen myynti ja tuki erityisesti kasvua hakeviin pk-yrityksiin, jotka todennäköisemmin luovat työpaikkoja. Vahvistetaan yritysten jälkiseurantaa ja tukea sijoittumisen jälkeen.

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Miten elinvoiman edistämisen vaikuttavuuden todentamista on kehitetty ja tullaan kehittämään (sijoitetut resurssit suhteessa saavutettuihin tuloksiin)?
- Mitkä ovat ne keskeiset uudet välineet, jotka sisältyvät Jyväskylä Malliin ja joilla elinvoimaa ja työllisyyttä edistetään?

4.5 ELINVOIMAA JA TYÖLLISYYTTÄ EDISTÄVIEN TOIMENPITEIDEN VAIKUTTAVUUS – EKOSYSTEEMIHANKKEET

Jyväskylän kaupunkistrategian 2022–2025 yksi kärkitavoite on ollut kaupungin elinvoiman vahvistaminen ja siihen liittyen innovaatioiden sekä T&K-investointien vauhdittaminen yritysten ja korkeakoulujen yhteistyönä. Yhteistyötä on toteutettu muun muassa ekosysteemisopimusten avulla.

Jyväskylän kaupunki on solminut ekosysteemisopimuksen vuosille 2021–2027 työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Kansallisena tavoitteena on nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenojen osuus 2,7 prosentin bruttokansantuoteosuudesta 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Jyväskylän kaupunki yhdessä Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa on määritellyt strategisen tason painopisteiksi liikunnan, terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin sekä uudistuvan teollisuuden. Jyväskylän sopimusta on ajantasaistettu lisäämällä NATO-yhteistyön ja vetyteknologian edistämisen teemat sekä tekemällä kiertotalouden täsmennyksiä (hyväksytty kaupunginhallituksessa 3.2.2025).

Ekosysteemihankkeiden arvioinnissa on hyödynnetty valtakunnallista ja kaupungin keräämää indikaattoritietoa. Työ- ja elinkeinoministeriö on tehnyt ekosysteemisopimusten väliarvioinnin vuonna 2025 (Kaupunkien innovaatioekosysteemit 2025 <https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-770-0>).

ARVIOINTIKYSYMYS:

- Miten elinvoiman ja työllisyyden edistämisen strategiseen tavoitteeseen sisältyvä ekosysteemisopimus on toteutunut ja mikä on sopimuksen toimenpiteiden vaikuttavuus?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Ekosysteemisopimuksen toteutuminen

Jyväskylän kaupungin ja valtion välinen ekosysteemisopimus tukee osaltaan kaupungin innovaatio- ja osaamisvetoista kasvua, kansainvälistymistä, kilpailukykyä ja elinvoimaa sekä työllisyyttä ja osaamista. Sen avulla myös vahvistetaan Jyväskylän roolia kansainvälisesti vetovoimaisena korkean osaamisen koulutuskaupunkina ja tutkimuksen keskuksena.

Jyväskylän kaupungin talousarviossa 2025 tavoitteena ekosysteemin osalta on:

- Yritysten osallistuminen korkeakoulujen ja kaupungin yhteiseen innovaatioekosysteemiin vahvistuu.
- Liikunta, hyvinvointi, terveys -ekosysteemin kansainvälinen yhteistyö vahvistuu.

Ekosysteemisopimuksen rahoituksella on vipuvaikutusta kaupungin elinvoiman edistämässä. Ekosysteemisopimuksen alkuvuosina (2021 alkaen) Jyväskylän kaupungin toteutuksessa on aloittanut 9 ekosysteemi-hanketta, joihin on myönnetty Kestävän kaupunkikehittämisen EAKR-rahoitus. Hankekokonaisuuden arvo kaupungin toteuttamissa osa- tai kokonaishankkeissa on ollut yhteensä 3,5 miljoonaa euroa. Tästä kokonaisuudesta EU- ja valtiontukea on ollut 2,1 miljoonaa (60 % kokonaissummasta, paitsi vetovastuuhankkeessa 75 %) ja kaupungin omarahoitusta 1,4 miljoonaa euroa (40 % kokonaissummasta, paitsi vetovastuussa olevassa hankkeessa 25 %). Edeltäviin lukuihin ei ole laskettu ekosysteemikumppaneiden (korkeakoulut, Kasvu Open, Yritystehdas, kumppanikaupungit) hanketoteutuksia.

Kansallisesti tavoitteena on, että hankkeiden ansiosta yritykset pääsevät entistä paremmin kiinni eri kaupungeissa sijaitseviin tutkimus- ja kehittämissympäristöihin ja pystyvät hyödyntämään niitä tuotekehityksessään. Vetovastuuhankkeiden ideana on täydentää ja vahvistaa alueiden yhteistä osaamista ja yhteiskehittämistä. Jyväskylälle myönnettiin valtakunnallinen vetovastuu Sport Suomi -hankkeessa, jota toteutettiin yhdessä Kuopion ja Lahden kanssa vuosina 2023–2024.

Ekosysteemityön tavoitteena on vahvistaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toimintaa (TKI) sekä luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia alueelle. Yritykset pääsevät mukaan työhön esimerkiksi arvoverkoston, ohjelmien ja kiihdyttämöiden, TKI-yhteistyön ja kansainvälisten avustusten kautta.

Ekosysteemihankkeiden vaikuttavuusmittaristo

Ekosysteemihankkeiden volyymi:

-Jyväskylän kaupungin hankkeet

(2021–2025): 9 hanketta, arvo 3,5 M€, EU- ja valtiontukea 2,1 M€ (hankkeiden toteutus ajoittuu eri vuosille). Kaikkiaan alueella ekosysteemihankkeita (kaupungin tai kumppaniorganisaatioiden toteuttamana) vuoden 2025 lopussa yhteensä 19 hanketta

-Osallistuvia yrityksiä ekosysteemeissä (2021–2025):

622 kpl (yht. 833 organisaatiota, sis. julkisen, kolmannen sektorin ja korkeakoulutoimijat)

-Yritysten osallistumisia ekosysteemiaktiviteetteihin (2021–2025):

1 253 osallistumiskertaa

-Ulkomaisia yrityksiä ekosysteemeissä (2021–2025):

34 kpl

-Ulkomaisten yritysten osallistumisia ekosysteemiaktiviteetteihin (2021–2025):

37 osallistumiskertaa

-LTH: Yrityksiä ekosysteemeissä

(2021–2025): 234 kpl (54 vuonna 2025)

-LTH: Yritysten osallistumisia ekosysteemiaktiviteetteihin

(2021–2025): 486 osallistumiskertaa (84 vuonna 2025)

-Ekosysteemikehittämiseen osallistuneet yritykset:

PK-yritykset 24 %, suuryritykset 23 %, mikroyritykset 48 % vuonna 2025

NPS-luvut (kaupungin seuranta):

2025: Kaikki 46,3 %, tapahtumat 42,9 %, ohjelmat 63,2 %

2024: Kaikki 54,4 %, tapahtumat 53,2 %, ohjelmat 43,8 %

2022–2025: Kaikki 51,7 %, tapahtumat 48,7 %, ohjelmat 58,3 %

Toteumat:

T&K-menojen osuus BKT:sta: 2,92 % / 4 % vuonna 2024 (Tilastokeskus, luvut päivittyvät vuosittain lokakuussa)

Aikaansaadut tulokset (päätyneet hankkeet, aikaansaadut työpaikat, tuote- ja prosessi-innovaatiot):

-Jyväskylän kasvu ja kestävä kaupunkikehitys:

Työpaikat 2, Tuote- tai prosessi-innovaatiot 17, Pk-yritykset jotka aloittaneet uuden liiketoiminnan 10

-TKI-telakointi (yhteiskehittämiseen osallistuvat yritykset):

Tuote- tai palveluinnovaatiot 1, Yhteiskehittämistä tukevat alustat ja verkostot 2, Yhteiskehittämiseen osallistuvat yritykset 26

-WellbeingDataLab: Yhteistyörakenteiden kehittämistä datan syntetisoinnin teemassa – syntetisointi ja sen avulla liiketoiminnan kehittäminen yrityksille vielä vierasta.

-Sport Suomi: Tuote- tai palveluinnovaatiot 7, Sport Suomi maabrändin luominen ja kaupunkiyhteistyön jatkuminen hankkeen jälkeen esim. Slush side event LTH-yrityksille ja sijoittajille.

-Jyväskylän kansainvälinen kasvu:

Tuote- ja prosessi-innovaatioita tekevät pk-yritykset 8, Pk-yritykset jotka aloittavat uuden liiketoiminnan 2

-Data- ja liiketoimintaresilienssi: Yhteiskehittämiseen osallistuvat yritykset 10, Tuote- ja prosessi-innovaatioita tekevät pk-yritykset 2, Yhteiskehittämistä tukevat alustat ja verkostot 1.

Kuvio 15: Ekosysteemihankkeiden vaikuttavuus (aloitetut hankkeet vuosilta 2021–2025, aikaansaadut tulokset vuoden 2025 lopun tilanteen mukaan)

Kuvio 15 osoittaa avaintunnuslukuja Jyväskylän kaupungin ekosysteemihankkeista. Ekosysteemityön vaikutavuutta voidaan mitata esimerkiksi hankemäärillä, osallistuvien yritysten määrällä, NPS-luvuilla (suositteluhalukkuus), osallistuvien kansainvälisten organisaatioiden määrällä sekä uusilla tuotteilla/palveluilla/liiketoiminnalla, jota on vauhditettu ekosysteemien tuella. Ainakin välillisesti hankkeet edistävät uusien työpaikkojen syntymistä.

Jyväskylän kaupungilla on ollut vuosien 2021–2025 aikana käynnissä 9 hanketta ja osallistuvia yrityksiä ekosysteemeissä on ollut 622 sekä osallistumisia 1 253. Ulkomaisia yrityksiä ekosysteemeissä on ollut 34 ja osallistumisia 37. NPS-luku (voisi suosittaa palvelua) on 51,7 prosenttia. (Tiedot tarkistettu Elinkeinopalvelutyksiköltä). Ekosysteemiä sai vuonna 2025 innokaupunkirahoituksen kolmelle uudelle hankkeelle, joissa keskitytään uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin, TKI-kehitykseen ja innovaatioiden kaupallistamiseen.

Lyhyt kuvaus ekosysteemihankkeiden päätavoitteista ja vaikuttavuudesta

Data- ja liiketoimintaresilienssi -hanke pyrkii vahvistamaan Keski-Suomen elinkeinoelämän kilpailukykyä rakentamalla yritysverkostoihin ja toimintaympäristöön kyvykkyyksiä, jotka tukevat kyberturvallisuutta, jatkuvuussuunnittelua, ennakoitua ja datan turvallista käsittelyä. Hankkeella ei ole raportoituja indikaattorituloksia arviointikertomuksen kirjoitushetkellä.

Jyväskylän Kansainvälisen kasvun -hankkeen päätavoite on ollut edistää yritysten kansainvälistymistä kumppaneiden ja yksityisten palveluntarjoajien avulla. Lisäksi on tarkasteltu sijoittumisen prosesseja. Tavoitteet on saavutettu, tulos- ja tuotosindikaattoreista tuote- ja prosessi-innovaatioita tekeviä pk-yrityksiä on yhteensä 5/5.

Jyväskylän kasvu ja kestävä kaupunkikehitys -hankkeella on käynnistetty ekosysteemityö Jyväskylässä kärkialoilla *Uudistuva teollisuus ja Liikunta, terveys ja hyvinvointi*. Päätavoitteina on ollut koordinoita alueellista ekosysteemityötä verkottamalla avaintoimijat ja alueen yritykset, tukea yritysten kasvua ja TKI-panostuksia kohti kansallista 4 % tavoitetta bkt:sta. Ohjelmatoteutuksilla (International Venture Academy ja Seed Village) on päästy hankkeen indikaattoritoteumiin. Arvoverkostotyöllä on luotu pohja ja käynnistetty Nato-arvoverkko, Vety-arvoverkko sekä Optimal Performance -arvoverkko, joista kahdelle ensimmäiselle on haettu ja saatu oma EU-hankerahoitus. Optimal performance -arvoverkko puolestaan pohjustaa tulevaa Hippoksen liiketoimintaekosysteemiä.

TKI-telakointi-hankkeen päätavoitteena oli luoda yhtenäinen TKI-rajapinta ("telakka"), joka helpottaa yritysten pääsyä korkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopalveluihin. Lisäksi pyrittiin kartoittamaan yritysten tarpeet, poistamaan yhteistyön esteitä, lisäämään tunnettuutta ja luomaan uusi toimintakulttuuri, joka tukee pitkäjänteistä TKI-yhteistyötä. Tavoitteisiin kuului myös tiekartan laatiminen TKI-keskuksen perustamiseksi.

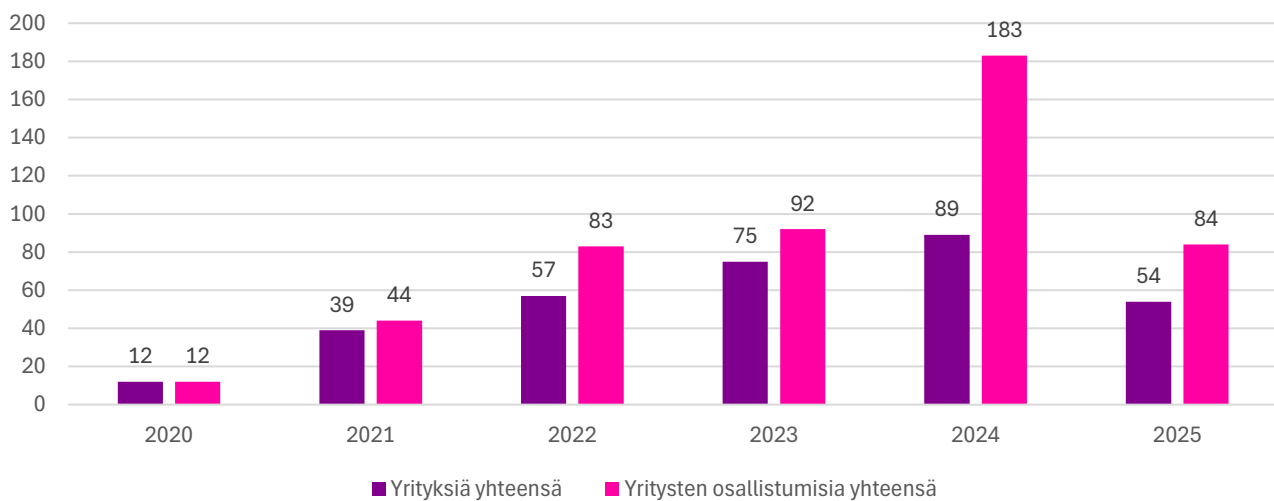
Hanke onnistui merkittävästi lisäämään vuoropuhelua yritysten ja korkeakoulujen välillä, kehittämään palveluprosesseja ja luomaan pysyviä rakenteita (esim. yrityspalvelupäälliköiden tehtävät ja TKI-koordinaatioryhmä). Yritysten tarpeiden kartoitus ja pilotit, kuten *Tested by Jamk* ja *Yrityspäivä*, vahvistivat yhteistyötä ja tunnettuutta. Digitaalinen alusta toteutettiin MVP-muodossa, ja hajautetun TKI-keskuksen konsepti hahmotettiin jatkokehitystä varten. Kaikkia tavoitteita ei ole täysin saavutettu, mutta hanke on luonut pohjan ja kulttuurisen muutoksen, joka jatkuu hankkeen jälkeen. Kaikkiin Jyväskylän kaupungin osahankkeelle asetettuihin tuotosindikaattoritavoitteisiin on päästy, mutta tuotosindikaattoreihin ei. Indikaattorilukemissa korostuvat TKI-yhteistyöprosessien alkuvaihe, joka muuntuu esimerkiksi työpaikoiksi ja kaupallistetuiksi innovaatioiksi vasta pidemmällä aikavälillä. Käytännön työssä myös hankkeen aikana tapahtunut henkilöstömuutos on aiheuttanut vajetta hankkeen toteutuksen resurssoinnissa. Hankkeella on ollut kuitenkin vaikutusta etenkin yliopistolla, jossa hankkeen työntekijät vakinaistettiin yrityspalvelupäällikön rooliin ja hankkeessa pilotoitu tki-malli on etenemässä koko yliopiston taseiseksi.

Wellbeing Datalab -hankkeen tavoitteena oli kehittää synteettistä liikunta- ja hyvinvointidataa yritysten tuotekehityksen tueksi sekä vahvistaa tutkimuksen ja elinkeinoelämän yhteistyötä. Hanke onnistui lisäämään yritysten ja sidosryhmien ymmärrystä synteettisen datan mahdollisuuksista ja loi verkostoja sekä proof of concept -mallin, mutta varsinaiseen tuotekehitykseen ei vielä laajasti edetty etenkin regulaatiohaasteiden vuoksi. Vaikuttavuus näkyy pitkällä aikavälillä: hanke loi pohjaa Jyväskylän data- ja hyvinvointiekosysteemille sekä vahvisti alueen asemaa liikunta- ja hyvinvointidatan osaamiskeskittymänä. Tavoitteista jäätiin johtuen siitä, että synteettisen datan kehitys on vielä alkuvaiheessa. Erityisesti pk-yrityksillä ei ole vielä kyvykkyyttä hyödyntää synteettisen datan mahdollisuuksia. Hankkeelle raportoidaan yhteiskehittämiseen osallistuneita organisaatioita 13. Hankkeen päätoteuttaja oli Jyväskylän yliopisto.

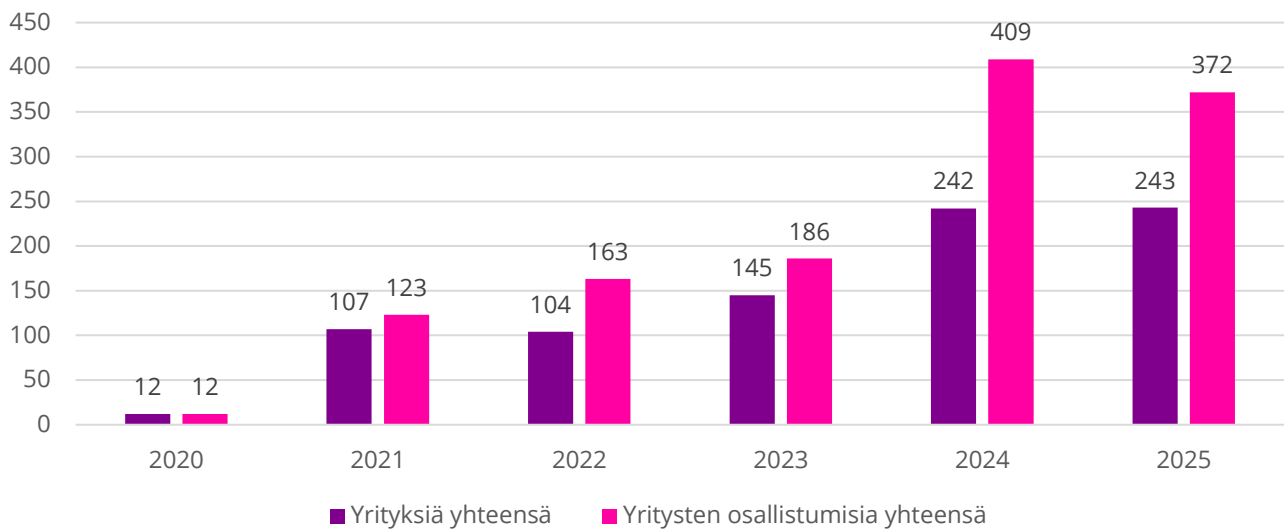
Sport Suomi - Kasvualusta liikunta- ja hyvinvointitoimialojen tutkimukselle, kehittämiselle ja innovaatiotoiminnalle -hankkeen tarkoituksena oli rakentaa kansallinen innovaatioverkosto liikunnan, urheilun, terveyden ja hyvinvoinnin aloille, vahvistaa yritysten TKI-valmiuksia ja kansainvälistymistä sekä hyödyntää liikunta- ja hyvinvointidataa uusien ratkaisujen kehittämisessä. Lisäksi tavoitteena oli luoda toimintamalli (Sport Suomi -pelikirja) verkoston ja yhteiskehittämisen vakioidemiseksi. Jyväskylän kaupungin toteuttamana kaikki laadulliset ja määrälliset tavoitteet saavutettiin ja osin ylitettiin. Hankkeen myötä syntyi Sport Suomi -maabrändi, joka avasi Jyväskylän alueen yrityksille sekä kolmen kaupungin yhteistyönä laajemmin suomalaisille yrityksille, kasvupolkuja kansainväliseen urheiluliiketoimintaan.

Yritysten osallistuminen korkeakoulujen ja kaupungin yhteiseen innovaatioekosysteemiin

Yritysten osallistuminen liikunnan, terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin ekosysteemitilaisuuksiin on esitetty kuviossa 16. Jyväskylän LTH-ekosysteemin näkyvyys yritys kentässä on lisääntynyt alueellisesti ja kansallisesti. Ylialueellisuus vahvistaa Jyväskylän kilpailukykyä ja luo edellytyksiä kasvuille, koska se yhdistää useiden alueiden yritykset, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset sekä niiden resurssit ja osaamisen. Tämä lisää Jyväskylän houkuttelevuutta investoinneille ja rahoitukselle sekä parantaa näkyvyyttä kansainvälisillä markkinoilla. Tämä luo pohjan tavoitteena olevien yritys lähtöisten arvoverkostojen syntymiselle, TKI-panosten kasvuille sekä uusille liiketoimintamahdollisuuksille.

Kuvio 16: Jyväskylän liikunnan, terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin ekosysteemitilaisuuksiin osallistuneiden yritysten määrä ja yritysten osallistumismäärä yhteensä

Kuvio 17: Jyväskylän ekosysteemitilaisuuksiin osallistuneiden yritysten määrä ja yritysten osallistumismäärä

Ekosysteemitoinnin tuloksena:

- ekosysteemikärkien yritys- ja toimijajoukot on koottu ja sitoutettu
- yritysten innovaatiokyvykkyyttä on lisätty ja luotu pohja alueellisen innovaatioympäristön rakentumiselle valituilla aloilla
- yksityistä rahoitusta on kanavoitu alueen yrityksille
- yritysten ja korkeakoulujen sekä tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä on lisätty
- innokaupunkien väliselle käytännön yhteistyölle on löydetty Jyväskylälle relevantteja teemoja
- Jyväskylän kansallinen ja kansainvälinen näkyvyys ja tunnistettavuus on lisääntynyt
- yritysten kansainvälistymistä on edistetty avaamalla väyliä uusiin markkinoihin, kv- verkostoihin ja sijoittajiin.

Ekosysteemikehittämiseen osallistuneista yrityksistä PK-yritysten osuus on ollut noin 24 prosenttia, suuryritysten 23 prosenttia ja mikroyritysten 48 prosenttia vuonna 2025. Ekosysteemikehittäminen on vaikuttanut erityisesti yritysten yhteistyöhön tutkimuslaitosten kanssa sekä yritysten osallistumiseen yhteiskehittämiseen. Myös TKI-infrastruktuurin yhteiskäyttö sekä tuote- ja prosessi-innovaatioita tekevien yritysten määrä on kehittynyt hyvin. Koska ekosysteemikehittämisen tavoitteena on lisätä TKI-panoksia ja luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia, kaupallistettavat ratkaisut syntyvät viiveellä. Indikaattoritoteumia voidaankin tarkastella lähinnä päättyvien tai jo päättyneiden hankkeiden osalta.

Jyväskylän ekosysteemityö on vahvistanut kaupungin asemaa kansainvälisessä innovaatio- ja kehitystoiminnassa. Kaupunki ja sen kumppanit ovat rakentaneet verkostoja, jotka tukevat kestävästä kasvusta, TKI-yhteistyötä ja yritysten kansainvälistymistä. Keskeisiä tuloksia ja kumppanuuksia ovat: Kansainväliset innovaatio-keskeiset verkostot: Jyväskylä on mukana EPSI (European Platform for Sport Innovation) ja EBAN (European Business Angels Network) -verkostoissa, jotka tukevat urheiluun, hyvinvointiin ja startup-rahoitukseen liittyviä innovaatioita, joiden tavoitteena on liikkuamattomuuden haasteeseen ratkaisujen tarjoaminen ja urheilu-liiketoimintaan liittyvien mahdollisuuksien avaaminen kansainvälisiltä markkinoilta.

Ekosysteemisopimuksen (2021–2027) puitteissa on luotu HHub-innovaatioekosysteemi, joka yhdistää tutkimuksen, yritykset ja sijoittajat kehittämään ratkaisuja hyvinvoinnin ja suorituskyvyn parantamiseksi. Uudistuvan teollisuuden innovaatioverkosto on tukenut uusia TKI-ympäristöjä, kuten vety-, kuituteknologia- ja kiertotalousratkaisuja, joista on syntynyt konkreettisia tuoteinnovaatioita ja pilotteja. Lisäksi Sport Finland -verkoston kautta on kehitetty urheiluteknologian innovaatioita ja avattu kansainvälisiä markkinoita Espanjassa. Ekosysteemityön tavoitteena on ollut luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja tutkimuslähtöisiä ratkaisuja.

Tulokset osoittavat, että Jyväskylä on onnistunut vauhdittamaan tutkimus- kehitys ja innovaatio (TKI) -työtä ja kehitystä, jotka yhdistävät monialaisen osaamisen ja kansainvälisen verkottumisen

Jyväskylän **ekosysteemityö on vaikuttanut** alueen yritysten liiketoiminnan kasvuun, vientiin ja työllisyyteen erityisesti pk-yritysten kansainvälistymisen ja TKI-panostusten kautta. Työ- ja elinkeinoministeriön väliarvioinnin (<https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-770-0>) mukaan Jyväskylä on hyvässä asemassa innovaatioekosysteemityön etenemisessä ja TKI-rahoituksen hyödyntämisessä yritysten eduksi. Ekosysteemityön painopisteet; liikunta, terveyden edistäminen ja hyvinvointi sekä uudistuva teollisuus ovat synnyttäneet uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja vientiä, esimerkiksi urheiluteknologian markkina-avauksia Espanjassa ja vetyteknologian pilotteja, joiden odotetaan tuovan uusia yrityksiä ja työpaikkoja alueelle. Vaikutukset kasvuun, työllisyyteen ja vientiin tapahtuvat viiveellä ja niihin vaikuttavat monet muutkin toimintaympäristötekijät, kuten esimerkiksi talouden suhdanteet. Voidaan kuitenkin todeta, että ekosysteemityö on vahvistanut yritysten kasvuedellytyksiä ja kansainvälistymistä.

Jyväskylän **startup-ekosysteemi** on vahvistunut ekosysteemityön myötä. Innovaatioekosysteemisopimuksen puitteissa kaupunki on kehittänyt mm. kiihdyttämöpalveluja (Yritystehdas, Seed Village), luonut yhteyksiä kansainvälisiin sijoittajiin ja tarjonnut ohjelmia, kuten International Venture Academy, joka valmentaa startupit rahoituskierroksiin ja kansainvälistymiseen.

Ekosysteemisopimuksen toteuttamiseen käytettävä **rahoitus** on pääosin soveltunut hyvin strategiaan painopisteisiin, sillä se tukee monitoimijaisia kehittämishankkeita, innovaatioalustoja ja kansainvälistymistä. Rahoitus tulee pääosin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta (EAKR) ja sitä täydentävät valtion ja kaupungin panokset. Tukitaso on enimmillään 60 %, ja haettavat summat ovat olleet 0,5–0,9 miljoonaa euroa per haku. Rahoitus ei sovellu yksittäisen yrityksen liiketoiminnan kehittämiseen tai perustutkimukseen, vaan edellyttää laajasti hyödynnettäviä tuloksia. Rahoituskokonaisuutta voidaan täydentää muilla tukimuodoilla, kuten Business Finlandin rahoituksella tai suorien EU-ohjelmien tuki-instrumenteilla, jotka ovat kuitenkin hyvin kilpailtuja. Yrityskohtaisiin toimiin yritykset voivat hyödyntää myös ELY:n yritystukia.

Jyväskylän ekosysteemisopimus nojaa Innokaupunki-rahoitukseen ja siihen liittyvään kaupungin rahoitusosuuteen. Ekosysteemisopimuksen toteuttamisen ansiosta erityisesti yliopisto ja ammattikorkeakoulu ovat pystyneet muotoilemaan ja ohjaamaan kehittämisen painopisteitä ja kehittämispanostuksia yhdessä ja entistä kohdennetummin. Yritysyhteistyölle on syntynyt entistä vahvempi pohja.

Tilinpäätöksessä 2025 todetaan, että Jyväskylän organisaatioille kohdentuva Business Finlandin rahoitus on vaihdellut 13 miljoonasta eurosta vajaan 24 miljoonaan euroon ollen vuonna 2025 noin 14 miljoonaa euroa, josta yritysten osuus oli 73 prosenttia. Jyväskylän BF-rahoitus muodosti noin 1,3 prosenttia koko maan BF-rahoituksesta vuonna 2025.

Ekosysteemisopimus on tuonut Jyväskylälle **hyötyjä**, kuten yritysten ja korkeakoulujen TKI-yhteistyön vahvistumisen, uusien innovaatioalustojen ja kansainvälisten kumppanuuksien syntymisen sekä startup-

ekosysteemin kasvun myötä. Samoin ekosysteemitoiminta on luonut alueelle kyvyn reagoida erilaisiin aloitteisiin ja muutoksiin (esimerkkeinä Suomen Nato-jäsenyys ja vetytalouden nopea suuntautuminen Jyväskylässä). Kehityskohteita ovat TKI-rahoituksen tehokkaampi kohdentaminen pk-yritysten kasvuun, EU-tason hankekokonaisuuksien rakentaminen ja yritysvaikuttavuuden vahvistaminen.

Kansainvälinen yhteistyö on ollut aktiivista **LTH**-ekosysteemissä. Kehittämistyön pohjana on toiminut useiden vuosien mittaan verkostot Euroopassa. Jyväskylän yhteistyö EBAN (European Business Angel Network) kanssa on luonut näkyvyyttä erityisesti urheilusektorilla. Jyväskylällä on ollut merkittävä rooli mm. EBAN Sport -verkoston syntymiselle. Lisäksi on laadittu sopimuksellista siltaa mm. Bilbaon ekosysteemin kanssa sekä aloitteellisesti käynnistetty pohjoismainen Sport-verkosto yhdessä norjalaisen vastinparin kanssa. Vuonna 2024 toteutettiin yritysdelegaatiot Madridiin, Sevillaan ja Bilbaoon. Nämä vierailut avasivat yrityksille ovia eurooppalaiseen jalkapalloliiketoimintaan ja sen verkostoihin. Lisäksi ekosysteemityössä toteutetut sijoittajatapahtumat ovat avanneet alueen yrityksille mahdollisuuden esitellä liikeideoitaan Euroopan sijoittajaverkostolle ja saada sitä kautta näkyvyyttä ja rahoitusta yritykselle ja sen TKI-työhön. Yhteistyössä yritysten ja investoreiden kanssa on järjestetty kansallisia ja kansainvälisiä tapahtumia, joiden tavoitteena on auttaa yrityksiä kasvurahoituksen pariin ja näin lisätä liikevaihtoa, kansainvälistä kauppaa ja luoda työpaikkoja.

Havainto: Ekosysteemityön vaikuttavuuden arviointi on haastavaa, sillä syy-seuraussuhteita on vaikea osoittaa. Esimerkiksi tarkasteltaessa ekosysteemihankkeissa olevien yritysten liikevaihdon kasvua on vaikea osoittaa suoraan ekosysteemityön vaikutuksia liikevaihtoon, sillä kyseiset yritykset osallistuvat aktiivisesti muuhunkin toimintaan, jolla on vaikutusta liikevaihtoon. Lisäksi ekosysteemihankkeiden synnyttämiä uusia työpaikkoja on hankala mitata, sillä rahoittajan mukaan uuden työpaikan tulee olla kokoaikainen ja kestää vähintään vuoden hankkeen päättymisen jälkeen, jolloin seuranta on hankalaa. Yritysten määrän kasvu vuosittain ei kerro toiminnan laadusta tai osallistujien sitoutumisesta. Laadulliset tulokset osoittavat hyviä tuloksia.

Vuoden 2026 talousarviossa ekosysteemityöhön liittyviä tavoitteiden mittareita on täsmennetty lisäämällä määrällisiä mittareita: 21 tuote- tai prosessi innovaatiota tekevää yritystä, 11 päästövähennyksiä, energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa edistävää demonstraatiota sekä lisätavoitteina 8 uutta liiketoimintaa aloitettavaa yritystä ja uusia työpaikkoja.

YHTEENVETO

Jyväskylän kaupunki on solminut ekosysteemisopimuksen vuosille 2021–2027 työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Jyväskylän kaupunki yhdessä Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa on määrittellyt strategisen tason painopisteiksi liikunnan, terveyden edistämisen ja hyvinvoinnin sekä uudistuvan teollisuuden. Jyväskylän sopimusta on ajantasaistettu lisäämällä teemoina NATO-yhteistyö, vetyteknologian edistäminen sekä kiertotalouden täsmennyksiä (hyväksytty kaupunginhallituksessa 3.2.2025). Ekosysteemityön tavoitteena on vahvistaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (TKI) sekä luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia alueelle. Yritykset pääsevät mukaan työhön esimerkiksi arvoverkostojen, ohjelmien ja kiihdyttämöiden, TKI-yhteistyön ja kansainvälisten avausten kautta.

Jyväskylän kaupungilla on ollut vuosien 2021–2025 aikana käynnissä 9 hanketta ja osallistuvia yrityksiä ekosysteemeissä on ollut 622 sekä osallistumisia 1 253. Ulkomaisia yrityksiä ekosysteemeissä on ollut 34 ja osallistumisia 37. NPS-luku (voisi suosittaa palvelua) on 51,7 prosenttia. Ekosysteemitöiminnan tuloksena muun muassa ekosysteemikärkien yritys- ja toimijajoukot on koottu ja sitoutettu, yritysten innovaatiokykyä on lisätty, yksityistä rahoitusta on kanavoitu alueen yrityksille, yritysten ja korkeakoulujen sekä tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä on lisätty, Jyväskylän kansallinen ja kansainvälinen näkyvyys on lisääntynyt sekä on avattu väyliä uusiin markkinoihin, kansainvälisiin verkostoihin ja sijoittajiin.

Laadulliset tulokset osoittavat vaikuttavuuden kasvua. Ekosysteemityön vaikuttavuuden arviointi on kuitenkin haastavaa, sillä syy-seuraussuhteita on vaikea osoittaa esimerkiksi liikevaihdon kasvun tai uusien työpaikkojen osalta. Yritysten määrän kasvu ekosysteemeissä ei välttämättä kerro toiminnan laadusta tai osallistujien sitoutumisesta.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämistarve	Kehittämissuunta
Parannetaan ekosysteemien vaikuttavuuden todentamista	Kehitetään laadullisia ja pitkän aikavälin mittareita (esim. verkostojen vahvistuminen, TKI-yhteistyön laatu, kansainvälistyminen) sekä systemaattista seurantaa.
Luodaan monipuolisempaa mittaristoa aikaansaaduista tuloksista	Ekosysteemityön syy-seuraussuhteita on vaikea osoittaa ja vaikutukset näkyvät usein viiveellä. Tulisi kuitenkin kehittää mittaristoa, jolla pystytään osoittamaan myös lyhyemmän aikavälin vaikuttavuutta, yhteyksiä työllisyyteen sekä yritysten liikevaihdon kasvuun.

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Miten ekosysteemihankkeiden vaikuttavuuden todentamista on kehitetty ja tullaan kehittämään (sijoitetut resurssit suhteessa saavutettuihin tuloksiin)?

4.6 ELINVOIMAA JA TYÖLLISYYTTÄ EDISTÄVIEN TOIMENPITEIDEN VAIKUTTAVUUS – TYÖLLISYSPALVELUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Vuoden 2025 alusta TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille. Jyväskylän kaupunki ja Muuramen kunta muodostavat yhdessä työllisyysalueen, jonka vastuukuntana toimii Jyväskylä.

Työllisyyspalveluiden palvelualue laajentui vuoden 2025 alussa toteutetun TE-uudistuksen myötä neljästä palveluyksiköstä kuuteen. Palvelualueen toimintayksiköitä ovat Alkupalvelut, Rekry- ja urapalvelut, Työkyvyn vahvistaminen, Osaamisen palvelut, Työnantajapalvelut sekä International House Jyväskylä.

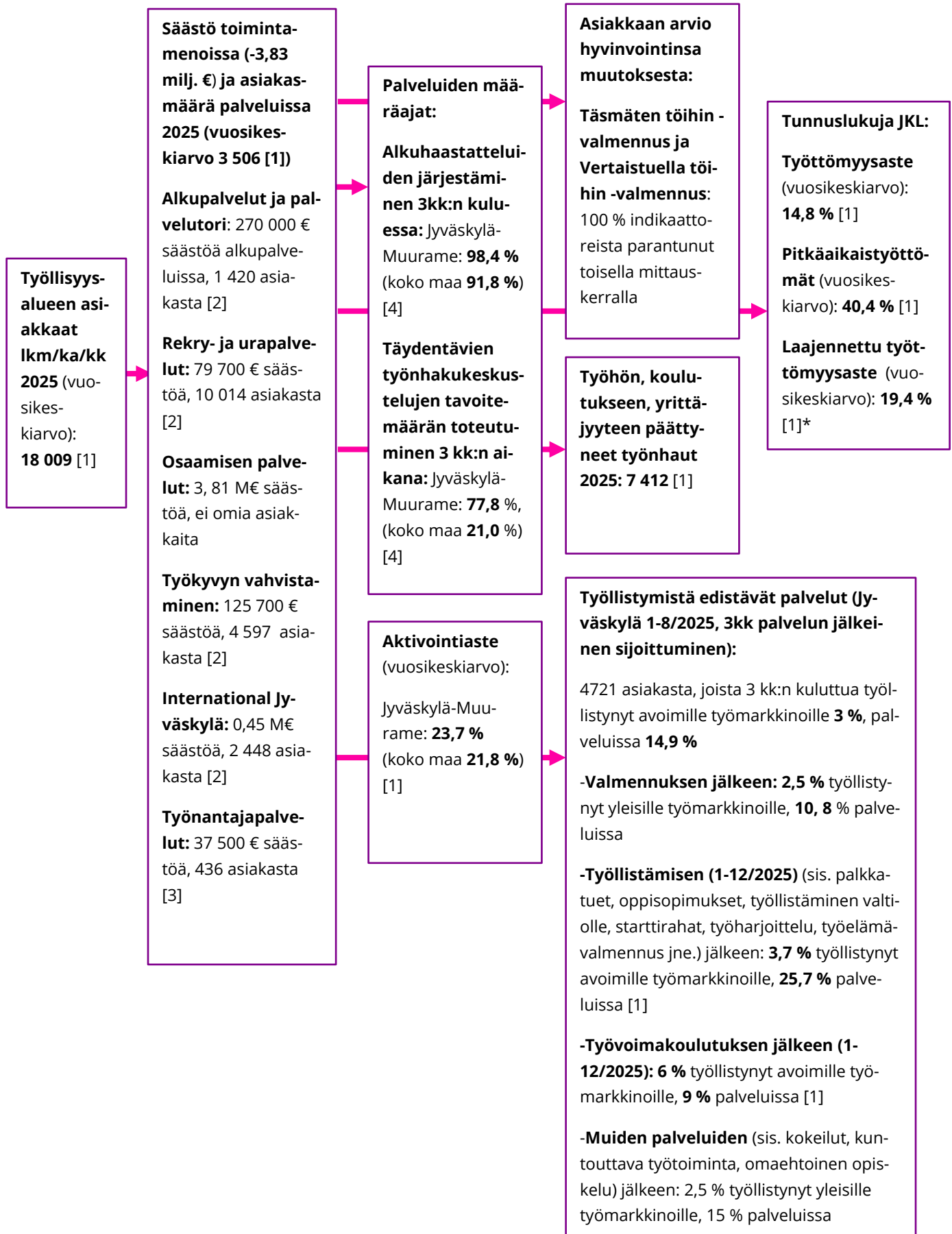
ARVIOINTIKYSYMYS:

- Millaisia mittareita kaupunki on käyttänyt työllisyyspalvelujen vaikuttavuuden kuvaamisessa ja millaisen tilannekuvan mittareiden tuottama informaatio antaa työllisyyden edistämisen keinoista?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa esitetään kaupungin käyttämät tunnusluvut ja mittarit, joilla kuvataan työllisyystilannetta talousarviossa, tilinpäätöksissä ja joita käytetään tuloksellisuuden arvioinnissa vuoden 2025 talousarvion perusteella.

Työllisyyspalvelujen vaikuttavuusmittaristo

Kuvio 18: Työllisyyden edistämisen avainluvut kaupungin käyttämien indikaattoreiden ja mittareiden mukaan *Laajennettu työttömyys tarkoittaa niitä asiakkaita, jotka ovat työttöminä ja työllistymistä edistävissä palveluissa.

Lähteet: [1] Työnvälitystilasto

[2] Asiakastietojärjestelmä, 1.3.2026

[3] Dynamics CRM

[4] KEHA-keskuksen digitaaliset raportit

Havainto: Tilinpäätöksen tekstissä välillä toteumaa verrataan alkuperäiseen talousarvioon, välillä vain talousarvioon (lukijalle tulee oletus, että edelleen puhutaan alkuperäisestä talousarviosta) ja välillä taas tekstissä puhutaan muutetusta talousarviosta. Lukija ei voi varmistua, mihin määrärahaan verrataan, kun tekstissä on ilmoitettu vain määrärahan alitus- tai ylitys (alkuperäiseen vai muutettuun talousarvioon?). Välillä käytetään budjetti-sanaa.

Talousarviossa 2025 on asetettu toiminnallisia tavoitteita työllisyyden vahvistamiseen, mitä mitataan työttömyysasteen, työttömyyden keston, aktivointiasteen ja pitkäaikaistyöttömien määrän muutoksilla.

Työvoimaviranomaisen on järjestettävä työnhakijalle **alkuhaastattelu** ilman aiheetonta viivästystä, kuitenkin kymmenen arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023). Mitattaessa alkuhaastattelujen järjestämistä kolmen kuukauden kuluessa työnhaun aloittamisesta Jyväskylä-Muuramen tulos on 98,4 prosenttia. Puolestaan mitattaessa täydentävien työnhakukeskustelujen pitämistä kolmen kuukauden sisällä työnhaun käynnistymisestä Jyväskylä-Muuramen prosenttiluku on 77,8 prosenttia koko maan keskiarvon ollessa 21 prosenttia. Molemmissa tunnusluvuissa Jyväskylä-Muuramen tulos on valtakunnan paras.

Aktivointiaste on valtakunnan keskiarvoa korkeammalla (Jyväskylä-Muurame 23,7 %, koko maa 21,8 %). Resurssi kohdentuu lainsäädännön näkökulmasta oikein ja palveluissa tapahtuvat kohtaamiset toteutuvat hyvin. Nyt valmisteilla olevassa lainsäädännössä on tarkoitus keventää sääntelyä asiakasprosesseissa. Tarkoituksenmukaisempaa olisi kohdentaa palveluja ensisijaisesti palvelutarpeen mukaisesti eikä lainsäädännön määräaikaisten perusteella, kuten tällä hetkellä tehdään.

Vuonna 2025 on järjestetty useita koulutuksia ja valmennuksia kattavasti eri kohderyhmille. Täsmäten töihin sekä Vertaistueella töihin -valmennuksista on kerätty asiakaspalautetta palveluiden vaikuttavuuden arvioimiseksi. Molemmissa valmennuksissa asiakkaiden hyvinvoinnin muutoksia mitattiin kahdella eri mittauskeralla ja kysymykset liittyivät esimerkiksi työllistymiseen liittyviin tavoitteisiin, osaamiseen, tukeen sekä asiakkaan suhteeseen työelämään. Molemmissa valmennuksissa **kaikki indikaattorit paranivat toisella mitauskeralla.**

Kuulemisessa (11.12.2025) selvitettiin työllistymistä edistävien palvelujen virtaamia kolmen kuukauden kuluessa palvelussa aloittamisesta. **Työvoimakoulutuksen** jälkeinen sijoittuminen (6 % työllistynyt yleisille työmarkkinoille) on otoksen korkein prosenttiluku työllistymisen näkökulmasta kyseisellä aikajaksolla.

Jyväskylän työttömyysaste on 14,8 %, pitkäaikaistyöttömiä on 40,4 % sekä laajennettu työttömyysaste on 19,4 % (vuosikeskiarvot), jolloin nämä tunnusluvut eivät ole kehittyneet positiiviseen suuntaan toimenpiteistä huolimatta.

Havainto: Jyväskylä-Muuramen työllisyysalue on onnistunut käynnistymisvuotenaan tarjoamaan monipuolisia aktivointitoimenpiteitä, jotka ovat osin kasvattaneet asiakkaiden hyvinvointia. Kuitenkaan tehdyt toimenpiteet eivät vaikuta suoraan positiivisesti työllisyyden vahvistamisen tunnuslukuihin. Indikaattoreihin vaikuttavat moninaiset toimintaympäristöön liittyvät seikat, mutta toimenpiteillä voi olla välillistä vaikutusta pidemmällä aikavälillä.

Taulukko 18: Työttömyysturvan kuntaosuus verorahoituksesta on ollut vertailukaupunkien suurin Jyväskylässä vuonna 2024. Vuonna 2025 kaupungin maksuosuus työttömyysturva-alueesta on noin 31 miljoonaa euroa.

	Verorahoitus 2024 €/as	Työttömyysturvan kuntaosuus 2024, €/as	%-osuus verorahoituksesta 2024	Verorahoitus 2025 €/as	Työttömyysturvan kuntaosuus 2025, €/as	%-osuus verorahoituksesta 2025
Jyväskylä	2 501	134	5,4	2 579	207	8,0
Kuopio	2 678	92	3,4	2 752	136	4,9
Lahti	3 012	148	4,9	3 078	204	6,6
Oulu	2 879	110	3,8	2 993	171	5,7
Pori	2 524	79	3,1	2 642	157	5,9
Turku	2 734	101	3,7	2 846	174	6,1
Vantaa	3 042	118	3,9	3 184	195	6,1

*Verorahoitus = verotulot + valtionosuudet

Jyväskylän kaupungin toimintakuluista (453,4 M€) työttömyysturvan kuntaosuus on 6,8 prosenttia.

Monialaisen työllisyyden edistämisen laki velvoittaa yhteistyöhön, mutta käytännön roolit ja rahoitus ovat epäselviä. Haastetta lisää se, että kunta, hyvinvointialue, koulutusorganisaatiot, yrittäjät ja järjestöt toimivat eri logiikoilla työllisyyden edistämässä. Asiakasprosessien hajaantuminen useammalle toimijalle pitkittää asiakkaan palvelutarpeen mukaisen suunnitelman toteutumista ja mahdollista työllistymistä. Toimijoiden eri järjestelmät hidastavat asiakastiedon jakamista. Asiakkaan koulutus-, sosiaali- ja terveyspalvelut eivät muodosta yhtenäistä polkua. Tilinpäätöksessä todetaan, että aktivointisuunnitelmien laatiminen monialaisesti on kuitenkin prosessina kehittynyt vuoden aikana.

Elinkeino- ja työllisyyspalvelujen käyttötalouden toteutuminen 2025

Tilinpäätöksen mukaan elinkeino- ja työllisyyspalveluiden toimintakate alittuu suhteessa alkuperäiseen talousarvioon 10,36 ja muutettuun 2,56 miljoonaa euroa, mikä johtuu muun muassa TE-uudistuksessa siirtyneiden työvoimakoulutuskulujen alittumisesta ja muista palveluhankinnoista. Lisäksi palkkatukikulut ovat alhaisemmat kuin talousarviossa, vuonna 2025 on tehty 365 palkkatukipäätöstä. Talousarvion alittumiseen on vaikuttanut myös varautuminen vuodelle 2026 tuleviin säästöihin sekä palkkatuen osittaiseen muutokseen kuntalisäksi. Työllisyyspalvelujen käyttötalouden alkuperäinen talousarvio on toimintamenojen osalta 31,7 miljoonaa euroa ja toteuma 22,6 miljoonaa euroa.

YHTEENVETO

Vuoden 2025 alusta TE-palveluiden järjestämisvastuu on siirtynyt valtiolta kunnille. Jyväskylän kaupunki ja Muuramen kunta muodostavat yhdessä työllisyysalueen, jonka vastuukuntana toimii Jyväskylä. Talousarviossa 2025 on asetettu toiminnallisia tavoitteita työllisyyden vahvistamiseen, mitä mitataan työttömyysasteen, työttömyyden keston, aktivointiasteen ja pitkäaikaistyöttömien määrän muutoksilla.

Resurssit kohdentuvat lainsäädännön näkökulmasta oikein, jolloin palveluiden määrääjat (esimerkiksi alkuhaastatteluiden järjestäminen sekä täydentävät työnhakukeskustelut) toteutuvat paremmin kuin maan keskiarvo. Myös aktivointiaste on ollut valtakunnan keskiarvoa korkeammalla ja erilaisista valmennuksista kerätyt asiakaspalautteet osoittavat hyviä tuloksia. Jyväskylän työttömyysaste on 14,8 prosenttia, pitkäaikaistyöttömiä on 40,4 prosenttia sekä laajennettu työttömyysaste on 19,4 prosenttia (vuosikeskiarvot), jolloin nämä tunnusluvut eivät ole kehittyneet positiiviseen suuntaan toimenpiteistä huolimatta. Työttömyysturvan kunnaltaisuus verorahoituksesta on ollut vertailukaupungeista suurin vuonna 2024 sekä 2025 ja kasvanut vuoteen 2024 nähden.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämistarve	Kehittämissuunta
Monialaisen työllisyyden edistämisen roolien ja rahoituksen vastuiden selkeyttäminen	Selkeytetään roolit, vastuut ja rahoitusmallit kunnan, hyvinvointialueen, oppilaitosten, yrittäjien ja järjestöjen kesken. Kehitetään johtamis- ja yhteistyörakenteita.
Asiakasprosessien eheä ja koordinoitu kokonaisuus ja sen nopeuttaminen	Yhdistetään palvelupolkuja: rakennetaan yhtenäinen koulutus-sote-työllisyysketju, joka vähentää siirtoja eri toimijoiden välillä ja nopeuttaa työllistymistä.
Sallitaan asiakasprosessin tietojärjestelmien keskustella keskenään	Kehitetään yhteisiä ja yhteen toimivia järjestelmiä, jotta asiakastieto liikkuu saumattomasti ja toimintaa voidaan johtaa tietoperusteisesti.
Tasoitetaan taloussuhdanteiden heikentävää vaikutusta	Suunnataan toimenpiteitä entistä kohdennetummin heikossa työmarkkina-asemassa oleviin ja tukea uusien alojen rekrytointiin (esim. vihreä siirtymä, teollisuus, teknologia).
Palvelujen kohdentaminen tarpeen mukaa	Lisätään joustavuutta palvelujen kohdentamiseen asiakkaiden tarpeen, ei pelkästään määräaikojen perusteella.

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Miten työllisyyden edistämisen vaikuttavuuden todentamista on kehitetty ja tullaan kehittämään (sijoitetut resurssit suhteessa saavutettuihin tuloksiin)?
- Talouden matalasuhdanteessa työttömyys on kasvanut ja yhä suurempi osa kaupungin rahoituksesta on jouduttu käyttämään työttömyysetuuksien maksamiseen ja lisäksi sopeuttamaan taloutta leikkaamalla myös työllistymisen välineistä / palveluista. Määrärahan käyttöön on vaikuttanut myös se, että työllisyysalueen palveluhankintojen painopistettä on muutettu suoriteperusteisuudesta tulosperusteisempaan suuntaan. Mitkä ovat keskeisimmät Jyväskylä-Muuramen omat välineet (kohdennetut ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivat palvelut), joilla voidaan vaikuttaa työllisyyden edistämiseen? Mitä välineitä tullaan erityisesti kehittämään?

4.7 INTERNATIONAL HOUSE JYVÄSKYLÄ – VIERASKIELISTEN KOTOUTUJIENTYÖLLISYYDEN EDISTÄMINEN

Vuoden 2025 alussa voimaan tullut kotoutumislaki (681/2023) ja TE-palvelujen uudistus siirsivät kotoutumisen edistämisen kokonaisvastuun kunnille, jolloin myös vieraskielisten työllistyminen kytkeytyy entistä tiiviimmin osaksi kotoutumisaikaa.

International House Jyväskylä (IHJ) vastaa Jyväskylän ja Muuramen työllisyysalueen maahan muuttaneiden työnhakijoiden sekä jyväskyläläisten työvoiman ulkopuolella olevien vieraskielisten / maahanmuuttajien palveluista. Asiakaskunta muodostuu eri-ikäisistä kotoutuja- ja neuvontapalvelun asiakkaista, maahanmuuttajista ja vieraskielisistä työnhakija-asiakkaista, kansainvälisistä opiskelijoista sekä uraohjauksen yksilö- tai ryhmäohjaukseen tai tapahtumiin osallistuvista henkilöistä. Palveluun voivat ottaa yhteyttä kaikki vieraskieliset Jyväskylässä asuvat tai kaupunkiin muuttoa vasta suunnittelevat.

Tarkastuslautakunta on arvioinut vieraskielisten työllisyyden edistämiseen liittyvien palvelujen järjestämistä.

ARVIOINTIKYSYMYKSET:

- Millainen on vieraskielisten kotoutumisen tilannekuva Jyväskylässä työllisyyden näkökulmasta?
- Mikä on International House Jyväskylän (IHJ) rooli kotoutumisen prosessissa ja työllisyyden edistämisessä?
- Miten vaikuttavia International House Jyväskylän palvelut ovat?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Tilastoissa ja kaupungin dokumenteissa käytettävät käsitteet

Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvä sanasto on moninaista, jolloin vaarana on, että tietyn ilmiön tai kohdejoukon kuvaamisessa käytetään käsitteitä löyhästi, väärässä asiayhteydessä tai tilastot eivät anna selkeää kuvaa tilanteesta. Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut kotoutumisen sanaston, jossa määritellään muun muassa ulkomaan kansalainen, vieraskielinen, maahanmuuttanut tai maahanmuuttaja sekä ulkomaalaistaustainen (lähde: [Kotoutumisen sanasto, 2. laitos](#)).

Taulukko 19: Kotoutumiseen liittyvät käsitteet

Käsite	Määritelmä	Tilastointi ja huomiot	Kotoutumispalvelut	Rahoitus
Ulkomaan kansalainen	Henkilö, jolla ei ole Suomen kansalaisuutta . Kansalaisuus määrittyy kansalaisuuslain mukaan.	Tilastokeskus raportoi väestötietojärjestelmän perusteella. Ulkomaalainen-termiä ei pidä käyttää silloin, kun viitataan henkilön kansalaisuuteen. Ulkomaan kansalainen -käsitettä käytetään esimerkiksi tilastoinnissa.	Ei suoraan palvelujen kohdentamisen peruste, mutta usein mukana maahanmuuttajaryhmissä.	Ei käytetä valtionosuuslaskennassa.
Vieraskielinen	Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame .	Tilastokeskus käyttää väestötietojärjestelmän äidinkielitietoa. Vieraskielinen-käsitettä käytetään ensisijaisesti tilastoinnissa. Muissa yhteyksissä käsitettä on syytä käyttää harkiten, koska käyttö voi olla toiseuttavaa tai syrjivää.	Käytetään palvelutarpeen arvioinnissa, mutta termiä vältetään asiakastyössä.	Käytetään valtionosuuslaskennassa (vieraskielisten määrä vaikuttaa kunnan rahoitukseen).
Maahanmuuttanut; maahanmuuttaja	Ulkomailla syntynyt henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta asuu Suomessa ja on saanut oleskeluoikeuden . Maahanmuuttaja-käsitteen rinnalle on nostettu maahanmuuttanut-käsite, joka osoittaa selkeämmin, että kyseessä on henkilö, joka on itse muuttanut maahan.	Ei rekisteripohjaista tilastointia yhtä tarkasti; arvioidaan muuttotietojen perusteella. Termejä tulee käyttää vain sellaisissa tilanteissa, joissa termillä on selittävää arvoa (esimerkiksi tilastoissa).	Keskeinen kohderyhmä kotoutumislain mukaisissa palveluissa.	Ei suoraan rahoitusperuste, mutta vaikuttaa kotoutumisen määrärahoihin ja hankkeisiin.
Ulkomaalaistaustainen	Henkilö, joka on itse muuttanut maahan tai jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt Suomen ulkopuolella .	Käsite esiintyy muun muassa väestörakennetta ja työssäkäyntitilastoissa. Ulkomaalaistaustainen-käsitettä käytetään ensisijaisesti tilastoinnissa. Muissa yhteyksissä ulkomaalaistaustainen-käsitettä on syytä käyttää harkiten, koska käyttö voi olla toiseuttavaa tai syrjivää.	Ei suoraan palvelujen kohdentamisen peruste.	Ei käytetä valtionosuuslaskennassa.

Jyväskylän kaupungin väestötilastoissa käytetään käsitteitä ulkomaan kansalainen ja vieraskielinen. Työllisyystilastoissa puolestaan käytetään käsitettä ulkomaalainen esimerkiksi työttömyys- ja aktivointiasteen sekä pitkäaikaistyöttömyyden kuvaamisessa.

Havainto: Käsitteiden johdonmukaiseen käyttöön tulee kiinnittää huomiota.

Kuvio 19: Maahanmuuttoa kuvaavat väestölliset tunnusluvut Jyväskylässä vuosilta 2024 ja 2023

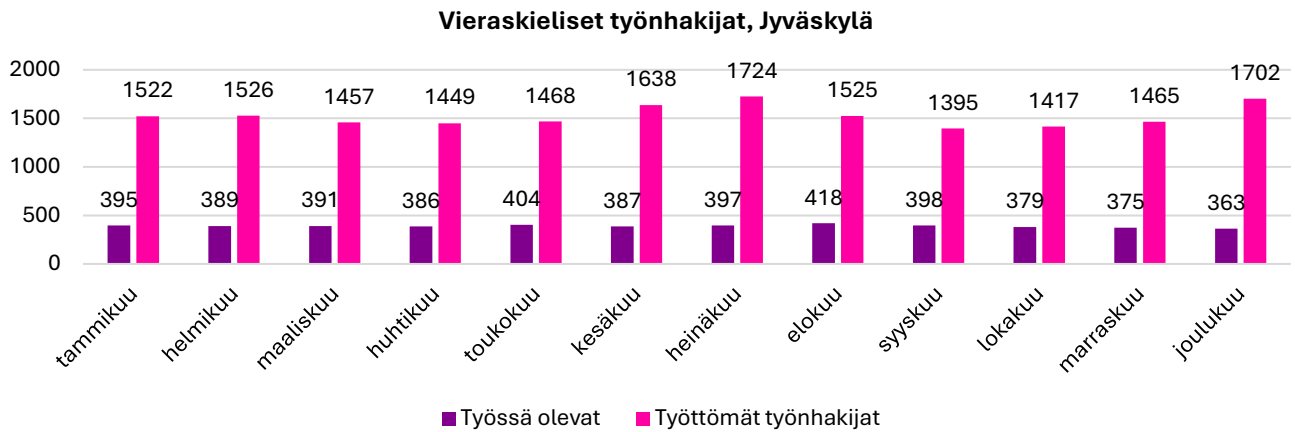
Jyväskylässä oli vuonna 2024 vieraskielisiä yhteensä 11 303, jolloin vieraskielisten osuus oli 7,6 % väestöstä.

Vuonna 2025 kuntapaikkoja on kaupungissa 50, jotka on käytetty. Kokonaisuudessaan alkuvaiheen kotoutuspalveluissa on asiakkuudessa noin 100 kotitaloutta.

Vieraskielisten työllisyyden tilannekuva Jyväskylässä

Jyväskylän ja Muuramen työllisyysalueella vieraskielisiä työnhakijoita on vuoden 2025 aikana ollut keskimäärin 3 061 ja ulkomaan kansalaisia työnhakijoina on ollut keskimäärin 2 403. (Lähde: Työnvälitystilasto, 2025 vuosikeskiarvo). Työnvälitystilaston mukaan vuoden 2025 lopussa Jyväskylässä on ollut 3 058 vieraskielistä työnhakijaa.

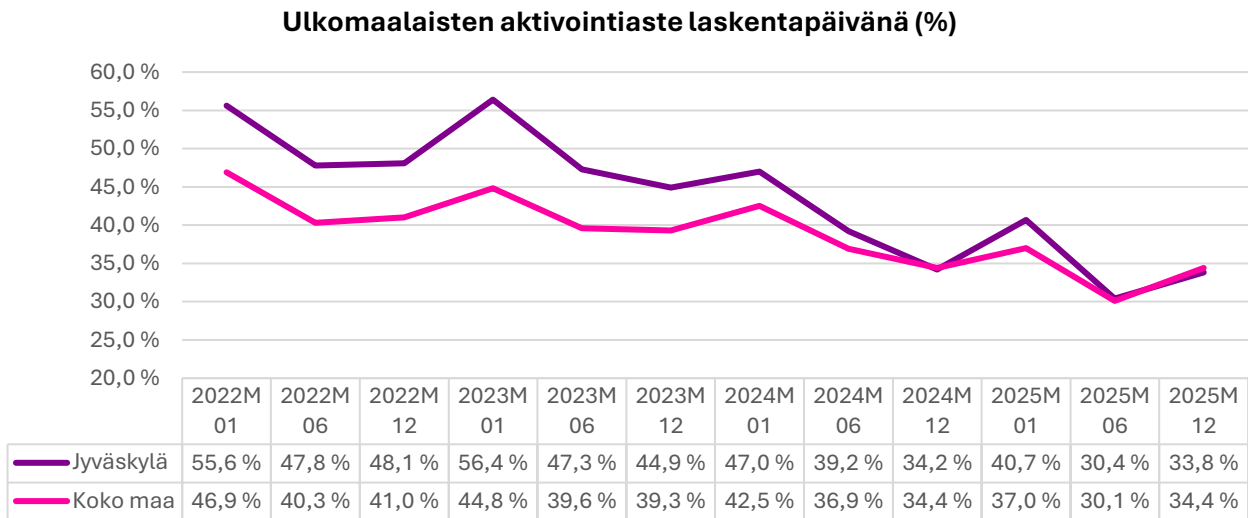
Kuviossa 20 on vuoden 2025 vieraskielisten työnhakijoiden lukumäärät työttömien ja työssä olevien osalta.

Kuvio 20: Työssä olevat ja työttömät vieraskieliset Jyväskylässä kuukausittain vuonna 2025, lähde Työllisyyspalvelut

Asiakastietojärjestelmästä tarkistettujen tietojen mukaan selkeästi suurin osa vieraskielisistä ja maahanmuuttaneista työnhakija-asiakkaista asioi ja heidän asiakasprosessinsa hoidetaan International House Jyväskylässä, alkuhaastattelusta alkaen. Vieraskielisistä työnhakijoista International House Jyväskylässä asioi 78 prosenttia ja ulkomaalaisista 91 prosenttia. International House Jyväskylän omavalmentajilla asioivat sellaiset vieraskieliset ja/tai ulkomaalaiset työnhakijat, joilla on maahanmuuttajuuteen liittyviä palvelutarpeita kuten kielellisen tarpeen huomioiminen asiointissa, vaikka kotoutumisaika on loppunut tai asiakkaalla on kotoutumislainsäädäntöön liittyviä palveluja. Vieraskielisiä ja maahanmuuttajataustaisia asiakkaita asioi myös muissa työllisyyspalveluiden palveluyksiköissä, kuten rekrytointi- ja urapalvelussa, silloin kun mitään kotoutumiseen liittyvää palvelutarvetta ei ole ja suomen kielen taito mahdollistaa suomeksi asiointin.

Ulkomaalaisten aktivointiaste on Jyväskylässä muuta maata korkeampi pitkän aikavälin tarkastelussa. Kuitenkin alla oleva kuvio 21 osoittaa, että Jyväskylän aktivointiaste on laskenut vuonna 2025, jolloin koko maan aktivointiaste on noussut loppuvuodesta 2025 korkeammalle tasolle kuin Jyväskylä.

Kuvio 21: Ulkomaalaisten aktivointiasteen kehitys Jyväskylässä ja koko maassa, lähde Tilastokeskus [Ulkomaalaisten aktivointiaste ja palveluissa olevat laskentapäivänä muuttujina Alue, Sukupuoli, Ikäryhmät, Kuukausi ja Tiedot. PxWeb](#)

International House Jyväskylän asiakkaiden työttömyyden keskimääräinen kesto on laskenut 47 viikkoon. Keskimääräinen kesto on lyhyempi kuin kaikilla työllisyysalueen asiakkaila ja lyhyempi kuin esimerkiksi rekrytointi- ja urapalvelujen asiakkaiden työttömyyden kesto. Kaikkien työnhakijoiden keskimääräinen työttömyyden kesto on 75 viikkoa (tilanne 27.1.2026).

Kotoutumishjelma ja rahoitus

Vuoteen 2024 asti kuntien tuli laatia kotouttamishjelma, joka oli kunnan strateginen suunnitteluasiakirja. Uuden 1.1.2025 voimaan tulleen kotoutumisen edistämistä annetun lain (681/2023, Kotol) myötä kotouttamishjelman käsitteestä luovuttiin ja tilalle tuli lakisääteinen kotoutumishjelma, joka ei ole enää strateginen asiakirja, vaan **konkreettinen palvelukokonaisuus**. Kotoutumishjelmassa kuvataan kotoutumisen alkuvaiheen palvelut, palveluiden vastuutahot ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Ohjelman tavoitteena on tukea maahanmuuttajan kotoutumista erityisesti alkuvaiheessa sekä edistää hyviä väestösuhteita, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Kunnalle maksettavien laskennallisten korvausten edellytyksenä on, että kunnassa on laadittu kotoutumishjelma.

Havainto: Jyväskylän kaupungin kotoutumishjelma täyttää kotoutumislain (681/2023) mukaiset vaatimukset.

Kotoutumiseen liittyvä kokonaisrahoitus koostuu useista lähteistä: kunnan verotuloista, valtionosuuksista sekä laskennallisista korvauksista ja hankerahoituksesta. Esimerkiksi työnhakijoina olevien kotoutuja-asiakkaiden palveluiden rahoittamiseen valtio osallistuu valtionosuuksien vieraskielisyyskertoimella ja kansainvälistä suojelua saavien palveluiden rahoitukseen kotoutumislain mukaisilla laskennallisilla korvauksilla. Laskennallinen korvaus vuonna 2024 oli yhteensä 3 070 5870 euroa. Toteutunut laskennallisten korvausten määrä vuonna 2025 oli 5 905 987 euroa.

International House Jyväskylän toimintatuotot alittuivat 0,16 miljoonaa euroa tilikaudella 2025 ollen 6,43 miljoonaa euroa (talousarviossa 6,59 miljoonaa euroa). IHJ:n toimintamenot vastaavasti alittivat talousarvion 0,45 miljoonalla eurolla jääden 3,18 miljoonaan euroon, talousarviossa toimintamenoiksi oli arvioitu 3,63 miljoonaa euroa. Toimintakate paransi koko toimialan toimintakatetta 3,26 miljoonaa euroa. Huomiona talouslukuihin, että suurin osa IHJ:n asiakkaille järjestetyistä työvoimakoulutuksista sekä harkinnanvaraisista kulukorvauksista on Osaamisen palveluyksikössä. Työllisyyspalveluissa on keskitetty työvoimakoulutukset sekä harkinnanvaraiset kulukorvaukset osaamisen palveluyksikköön.

Palveluiden tarjonta ja volyymi

International House Jyväskylän toimintayksikössä työskentelee 48 henkilöä: kotoutumisen palveluissa 14, omavalmentajina 21, uraohjauksessa ja suomen kielen valmennuksessa 5, kahden eri hankerahoituksen hankkeissa 5 ja esihenkilötyössä on 2 palveluesihenkilöä ja 1 palvelupääällikkö.

Vuonna 2025 International House järjesti joko itse tai verkostoyhteistyössä työnhakuun, suomalaisiin työelämätaitoihin, kielen oppimiseen sekä Jyväskylän palveluihin liittyviä tilaisuuksia, tapahtumia tai infoja yhteensä 187 kertaa, ja niihin osallistuttiin 1 938 kertaa. Monikieliseen ohjaukseen ja neuvontaan yhteydenottoja tulee keskimäärin 340 kuukaudessa, yhteensä 4 043 käyntiä ja yhteydenottoa. Vuoden 2025 aikana työvoimakoulutuksena järjestettyihin kotoutumiskoulutuksiin on osallistunut 473 opiskelijaa.

IHJ tarjoaa monikielistä ohjausta ja neuvontaa. Omavalmentajat ja uraohjaajat auttavat työn hakemiseen, osaamisen tunnistamiseen, opiskelumahdollisuuksiin ja yrittäjyyteen liittyvissä asioissa. Kotoutumisen palvelut vastaavat kiintiöpakolaisten vastaanotosta sekä alkuvaiheen kotoutumisesta. Esimerkkejä asiakasmääristä / toiminnan volyyymistä vuonna 2025 (vuoden lopun tilanne koko vuodelta):

- Omavalmentajilla on keskimäärin 117 asiakasta (ka/kk*). *reaalitulanteessa yksittäisen omavalmentajan asiakasmäärä vuoden aikana, 80–139 asiakasta.
- Uraohjaajilla yksilöohjauksessa asiakkaita on ollut 535, mistä 364 työnhakijaksi ilmoittautunut ja muita asiakkaita (kuten kv. opiskelijoita, kotivanhempia) 171 asiakasta. Yksilöohjaukset vuodelle on ollut yhteensä 925 (noin 77 kertaa/kk), mistä miltei 80 % (722 kertaa) kohdentui työnhakija-asiakkaita ilmoittautuneille.
- Monikielinen ohjaus ja neuvonta: 4 043, 340 yhteydenottoa (ka/kk).
- Yhteiskuntaorientaatio: 5 kurssia uusille kotoutuja-asiakkaille, yhteensä 97 henkilöä vuonna 2025. Kurssissa on valtakunnallinen osallistujasuositus max 20 hlö/ kurssi. Tämä toteutunut pääsääntöisesti hyvin. Yhteiskuntaorientaatio on työnhakija-asiakkaille velvoittava. Eniten poisjäämisiä on tilapäisen suojelun asiakkailta (ukrainalaiset) joiden maassaoloajan kesto ja tilanne on muutenkin epävarmaa, mikä haastaa kiinnittymistä yhteiskuntaan.
- Työvoimakoulutuksena järjestetyt kotoutumiskoulutukset: 473 osallistujaa, 20 koulutusta.
- Työnhaku- tai työelämätaitoja kehittäviä tilaisuuksia ja tapahtumia (järjestetty joko kokonaan itse tai verkostoyhteistyönä) yhteensä: 109 erillistä tapahtumaa, joissa yksittäisiä osallistumiskertoja 1 341.
- Suomen kielen ryhmävalmennuksia (toteutus kokonaan IHJ:n) mm. Puhutaan suomea, asiakaspalvelun ja työelämän suomea) 78, joissa 597 osallistumiskertaa.
- Jalkautuva suomen kielen valmennus: 3 työnantajaa
- Uraohjaaja apuna työsuhteen alkuvaiheessa: 0

International House Jyväskylä järjestää vieraskielisten osaamisen vahvistamisen palveluja, työvoimapolitiittisia toimenpiteitä ja muita vieraskielisten hyvinvointia tukevia palveluja. Tarkastuslautakunnan laatiman arviointilomakkeen mukaan näistä palveluista toteutui hyvin 12/24 ja osittain 12/24. **Hyvin toteutuvia palveluja** ovat mm.

- Tunnistetaan asiakkaan toiveet urasta Suomessa.
- Tehdään yhteistyötä oppilaitosten kanssa.
- Vahvistetaan työnhakijoiden kielitaitoa.
- Tarjotaan suomen kielen palvelua sitä tarvitseville.
- Tarjotaan työpaikoille kielikoulutusta (jalkautuva suomen kielen valmennus).
- Tuetaan suomen kielen opettelua konkreettisesti työtehtävien yhteydessä.
- Tarjotaan asiakkaille aktiivisia palveluja, kuten työkokeiluja, palkkatukea, työvoimakoulutusta, starttirahaa.
- Tuetaan osa-aikatyön tekemistä ja yrittäjyyttä.
- Tarjotaan työnantajille tukea kansainvälisten osaajien rekrytointiin ja työyhteisöjen monimuotoisuuden kehittämiseen.
- Tarjotaan kansainvälisille opiskelijoille räätälöityjä palveluita kotoutumisen ja työllistymisen tueksi.
- Tarjotaan vertaistukea ja/tai ryhmätoimintaa vieraskielisille työttömille työnhakijoille.

Jyväskylän seudun vahvuus on ollut laaja oppilaitosten koulutustarjonta. Työvoimakoulutuksena ei ole mahdollista toteuttaa kaikkia koulutustarpeita.

Jyväskylän kaupungin ESR+ hanke "Kartta työelämään" on alkanut syyskuussa 2025, missä kotoutumisajan ylittäneille on saatavilla palvelua. Hankkeella on valmius tarjota työnantajille lyhytkestoista apua vieraskielisen työntekijän perehdyttämiseen suomeksi, venäjäksi ja englanniksi ja 1–2 tunnin valmennuksia työyhteisön kulttuurienväliseen vuorovaikutukseen. Työnhakija, joka aloittaa työkokeilun, voi saada räätälöidyn suomen kielen valmennuksen.

Jyväskylä on myös aloittanut marraskuussa 2025 pilotoinnin työelämämentoroinnista, jolla edistetään mentoreiden ja kummien hyödyntämistä työpaikoilla ja pilotoinnin Integration Steps-verkkopohjaisesta koulutuksesta, jolla tarjotaan kansainvälisille opiskelijoille räätälöityjä palveluja työllistymisen tueksi yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.

Palveluja, joissa on vielä kehitettävää ovat mm.:

- Tunnistetaan asiakkaan aiempi osaaminen ja koulutus vieläkin paremmin.
- Rakennetaan yksilöllisiä oppimispolkuja osaamisen ja toiveiden tunnistamisen jälkeen (koulutustarjonnan tuntemuksen vahvistaminen).
- Tuetaan oppimista osana työtä.
- Vahvistetaan työelämälähtöisiä koulutuksia (esim. työharjoittelut). Haasteena harjoittelu- paikkojen vähäisyys.
- Vahvistetaan työnhakijoiden numero- ja lukutaitoa, digitaalisia taitoja.
- Järjestetään yhteiskuntaorientaatio kaikille kotoutuja-asiakkaille ja aloitetaan mahdollisimman pian.
- Tarjotaan työn vastaanottamiseen tukea.
- Osallistetaan vieraskielisiä asioiden valmisteluvaiheessa ja huomioidaan vaikutusten arvioinnissa.
- Osa kehittämistoimista liittyy lainsäädäntöön.

Kaupungin uraohjaajat pystyvät tekemään alkuvaiheen perehdyttämisen tuen suomeksi, venäjäksi ja englanniksi helpottamaan asiakkaan työn vastaanottamista. Tiukka työmarkkinatilanne on kuitenkin aiheuttanut, ettei työnantajilta ole juurikaan tullut kysyntää alkuvaiheen perehdyttämisen tuen palvelulle vuoden 2025 aikana.

Eri vieraskielisten kohderyhmien tavoitettavuus vaihtelee. Osallistamisessa on tunnistettu erityiskohderyhmät (esim. kotivanhemmat). Hyvinvointiohjelman valmistelussa IHJ ollut mukana "Osallistu ja vaikuta"-tilaisuuksien järjestäjänä.

Kaikkia yhteiskuntaorientaation toteutuskieliä ei saada järjestettyä nopeasti, koska ryhmäkoko jää pieneksi. Vuonna 2025 on osallistunut paikan päällä tapahtuviin yhteiskuntaorientaatioihin 97 henkilöä. Tavoitteena kaupungilla on kehittää yhteiskuntaorientaatioiden sisältöjen pohjalta digitaalista "miniyhteiskuntaorientaatiota", jolloin palvelu tavoittaisi myös muita kuin kotoutumislain mukaisia kotoutujia elämäntilanelähtöisemmin ja mahdollisesti jo ennen Suomeen tuloa.

Havainto: Tulisi harkita, voisiko harvinaisten kielten yhteiskuntaorientaatiota järjestää yhteistyössä muiden työllisyysalueiden kanssa.

Monikielisten yhteiskuntaorientaatioiden tarvetta tarkastellaan aktiivisesti huomioiden kaupungin kasvava vieraskielisten asukkaiden määrä sekä kotoutumislain tavoite vahvistaa erityisesti kotivanhempien kotoutumista. Monikieliset yhteiskuntaorientaatiot toteutetaan osana alkuvaiheen palvelukokonaisuutta.

Lainsäädännössä *monikielinen yhteiskuntaorientaatio* viittaa palveluun, joka voidaan järjestää useammalla kielellä kotoutujien tarpeiden mukaan (äidinkieli tai muuten kotoutuja-asiakkaan hyvin osaama kieli). Tämä poikkeaa vieraskielinen- tai muunkielinen -termeistä, joilla tarkoitetaan henkilön äidinkieltä eikä palvelun toteutustapaa.

Yhteiskuntaorientaatioihin ei ole ollut käytettävissä täysin valmista valtakunnallista kokonaisuusmateriaalipakettia. IHJ on suunnitellut ja laatinut oman aineiston, materiaalit sekä aikataulun 70 tunnin lähitoteutuksena

järjestettävään kokonaisuuteen. Yhteiskuntaorientaation tulee lain mukaan alkaa mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kolmen vuoden kuluttua kotoutujan rekisteröitymisestä kuntaan. Yhteiskuntaorientaatioiden järjestämisen osalta pienten kieliryhmien osalta on nähty tarve valtakunnallisesta yhteistyöstä.

Jyväskylän uusille kotoutuja-asiakkaille on järjestetty yhteiskuntaorientaatioita IHJ:n työntekijöiden toteuttamina yhteensä viisi kertaa vuonna 2025. Toteutukset ovat olleet seuraavat:

- venäjäksi toukokuussa,
- dari/farsiksi kesä–heinäkuussa,
- englanniksi syyskuussa,
- venäjäksi syys–lokakuussa,
- dari/farsiksi marraskuussa.

Jokaista ryhmää varten lähetettiin noin 30 kutsua, jotta suositeltu ryhmäkoko (20 henkilöä) saatiin täyteen tai mahdollisimman lähelle. Tavoitteena on, että yhteiskuntaorientaatiot huomioivat tulevaisuudessa aiempaa laajemmin myös kansainväliset opiskelijat sekä työperäiset maahanmuuttajat. Palveluun suunnitellaan parhaillaan sähköisiä osioita, joita uudet tulijat voisivat hyödyntää jo ennen Suomeen muuttoa. Tätä varten on lisäksi haettu EU:n Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto eli AMIF-hankerahoitusta.

Lisäksi elinkeino- ja työllisyystoimialalla on käynnissä Osaamisverkon suunnittelu, jonka tarkoituksena on edistää myös monikielisten yhteiskuntaorientaatioiden viemistä verkossa saavutettavaan, monikieliseen muotoon kaikille maahanmuuttaja-asiakasryhmille. Verkossa tapahtuvat palvelut tukevat osaltaan kotoutumisen, kielitaidon ja työllistymisen tukirakenteita sekä mahdollistavat elämäntilanelähtoisemmät palvelut jo jopa ennen maahan saapumista.

Kotoutumiskoulutus ja kieliopetus

Vuoden 2025 alussa on käytetty ELY-keskuksen hankkimien työvoimakoulutusten optiohankintoja. Lisäksi työvoimakoulutuksena järjestettyjä kotoutumiskoulutuksia on hankittu osana työllisyyspalvelujen Gradian kanssa tehtyä sidosyksikköhankintaa ja erikseen kilpailutettua kotoutumiskoulutusta.

Vuoden 2025 aikana työvoimakoulutuksena järjestettyihin kotoutumiskoulutuksiin osallistui yhteensä 473 opiskelijaa, mukaan lukien koulutuksen keskeyttäneet. Näistä 209 asiakasta osallistui koulutuksiin, jotka päättyivät vuonna 2025 (148 on suorittanut koulutuksen loppuun ja 61 on keskeyttänyt). Yhteensä 264 asiakasta osallistui koulutuksiin, jotka alkoivat vuonna 2025 ja tulevat päättyämään vuoden 2026 aikana. Suurin osa heistä jatkaa edelleen koulutuksessa. Vuoden 2025 aikana kotoutumiskoulutukseen on käytetty yhteensä 52 781 opiskelijatyöpäivää, josta Gradian sidosyksikköhankinnassa yhteensä 10 372 opiskelijatyöpäivää ja Spring Housen sopimuksilla 42 409 opiskelijatyöpäivää. Vuoden 2025 aikana kotoutumiskoulutuksia järjestettiin yhteensä 20. Koulutuspaikkajonossa on vuoden 2026 tammikuussa 290 asiakasta. Syyskuussa 2025 jonossa oli 410 asiakasta, eli koulutuksen jonotilanne ei ole staattinen ja muutoksia asiakkaiden tilanteissa tapahtuu koko ajan.

Tiedot työvoimakoulutuksena järjestettyjen kotoutumiskoulutusten osallistujamääristä on saatu koulutuksiin liittyvistä järjestelmistä (Koulutusportti "Kopo", asiakastietojärjestelmä A-TMT:n koulutustiedot ja YA-järjestelmä). Suoraan valtakunnallisesti verrattavia lukuja muiden opintojen alkamisesta ei ole tällä hetkellä hyödynnettävissä, sillä KEHA-keskus ei vielä ole lisännyt koulutusten ja valmennusten tietoja tilastointiin. Kehän palveluiden seurantaraportin päivitys on lopetettu 22.5.2025 ja raportin mukaan uuden sovelluksen arvioitu julkaisuajankohta on ollut Q4/2025, mikä ei ole toteutunut.

Kotoutumiskoulutus voidaan järjestää myös kotoutujan omaehtoisina opintoina. Työnhakijaksi rekisteröityneellä maahanmuuttaneella on käytettävissään kaikki työllistymistä edistävät palvelut. Aiemman työ- ja

koulutuskokemuksen mukaan osalle maahanmuuttaneista ammatillinen koulutus, korkeakoulutus tai työhön suuntaavat valmennuspalvelut saattavat olla ensisijainen vaihtoehto.

Kokonaisarvion perusteella Jyväskylässä maahanmuuttajille suunnatut työllisyyden, osaamisen kehittämisen ja kotoutumisen palvelut ovat monilta osin hyvin toimivia ja jo vakiintuneita. Asiakkaiden toiveet urasta Suomessa, aiempi osaaminen ja koulutus tunnistetaan melko hyvin.

Oppilaitosten tarjoamaa koulutusta (esimerkiksi kielikoulutukset, valmennukset, muut kurssit) hyödynnetään aktiivisesti asiakasohjauksessa. International House Jyväskylän (IHJ) ryhmävalmennuksissa ja asiakastyössä ohjataan asiakkaita oppilaitosten koulutuspoluille osana kotoutumista ja kielen oppimista. Oppilaitosten rooli näkyy ennen kaikkea koulutustarjonnan lähteenä, jota käytetään tukemaan maahanmuuttajien osaamisen ja kielitaidon kehittymistä. Koulutustarjonnan rajat vaikuttavat yksilöllisten oppimispolkujen rakentamiseen.

Havainto: Tarvittaessa kaupunki ja oppilaitokset voisivat harkita esimerkiksi uusia yhteistyökanteita, jotta maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavat koulutuspolut saadaan joustavasti käyttöön.

Suomen kieltä voi opiskella monissa paikoissa Jyväskylässä tai verkossa. IHJ rohkaisee asioinnissa suomen kielen käyttöön ja materiaalit pyritään tekemään saavutettaviksi. IHJ toteuttaa omia suomen kielen ryhmiä suomen kielen valmentajan tai uraohjaajien vetäminä. Suomen kielen ryhmävalmennuskertoja on ollut vuonna 2025 yhteensä noin 70 kertaa, joissa miltei 600 osallistumiskertaa (yksittäisten henkilöiden lukumäärää ei tilastoida). Suomen kielen koulutusta on hankittu myös valtion erityisavustuksella, kahdelta palveluntuottajalta kahtena erilaisena toteutuksena, näissä kursseilla aloitti 60 henkilöä. Erityisesti näissä on ollut kohderyhmänä työvoiman ulkopuolella olevat kotivanhemmat.

Työvoimakoulutuksina järjestettyihin kotoutumiskoulutuksiin tulee jatkossa kuulumaan kielitaidon päättöttestaus. Järjestelmä on uusi ja kouluttajat ottavat käyttöön päättöttestauksen heti, kun järjestelmä alkaa toimia. Tavoitteena on B1.1-tason kielitaito (toimiva ja sujuva peruskielitaito). TEM on kerännyt tietoa ELY:n kautta kotoutumiskoulutuksen loppuvaiheen suorittaneiden opiskelijoiden saavuttamista kielitaidoista vuosilta 2022 ja 2023 (<https://tem.fi/-/kotoutumiskoulutuksen-kehittamisen-ja-lainvalmistelun-tueksi-tarvitaan-tilastotietoa>). Noin 4 500 henkilöä suoritti loppuun noin vuoden mittaisena järjestetyn kotoutumiskoulutuksen. Heistä

- 32 % saavutti tason B1.1 tai sitä korkeamman tason
 - 25 % saavutti täsmälleen tason B1.1, 7 % korkeamman
- 59 % saavutti tason A2
 - 37–41 % saavutti tason A2.2 (eli B1.1. edeltävä taso)
- 9 % jäi alle tason A2

Jyväskylässä kouluttaja järjestää päättöttestauksia ja ilman päättöttestausta asiakkaalle ei anneta kurssimerkintää. Vuoden 2025 aikana päättäneistä kursseista (148 opiskelijaa) kurssin päätteeksi kielitaidon tasot jakautuivat siten, että:

- 8 % saavutti tason B1
- 17 % saavutti tason A2.2+, jolloin muutamia osa-alueita on arvioitu tasolle B1 (enemmän kuin 2)
- 27 % saavutti tason A2.2
- 6 % saavutti tason A1.3 (ml A1.3+)
- 42 % saavutti tason A2.1 (ml A2.1+)

Huomioitavaksi, että hitaissa ryhmissä tulokset ovat huomattavasti matalampia: hitaan ryhmät päättäneiden taso on A1.3–A2.1.

Oppimista osana työtä voitaisiin tukea vahvemmin, mikäli harjoittelupaikkoja löytyisi enemmän.

Yritysyhteistyö ja kansainväliset opiskelijat

Perehdyttämisen tuen palveluissa uraohjaaja voi olla apuna työsuhteen alkuvaiheessa (maksimissaan noin 10 tuntia per työntekijä), jolloin IHJ avaa selkeällä suomella, englanniksi sekä venäjäksi työtehtäviä ja työn sääntöjä. Toimintayksikkö auttaa samalla löytämään yhteisiä, molempien osapuolten ymmärrystä tukevia vuorovaikutusmenetelmiä. Tiukka työmarkkinatilanne on aiheuttanut, että kysyntää palvelulle ei ole ollut viimeisen vuoden aikana. Jalkautuvaa suomen kielen valmennusta (20 h/osallistuja) käytti vuonna 2025 kolme työnantajaa (yhteensä 10 osallistujaa).

IHJ:n uraohjaaja tekee kansainvälisille opiskelijoille suunnattua jalkautuvaa uraohjausta korkeakouluissa yhteistyössä Jyväskylän Ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston kanssa. Kansainvälisillä opiskelijoilla on ollut mahdollisuus osallistua International House Jyväskylän työnhakua, työmarkkinatietoutta ja työllistymisvalmiuksia tukeviin tilaisuuksiin ja ryhmävalmennuksiin (Career Club). Kansainvälisten opiskelijoiden juurtumista Jyväskylään voidaan auttaa myös henkilökohtaisella kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnilla. International House Jyväskylän suomen kielen ryhmät, Juttuklubi ja monikielinen ohjaus ovat avoimia kansainvälisille opiskelijoille.

Interreg MILEstone-hankkeen Pilot Action lisärahoituksen turvin vahvistetaan kansainvälisen opiskelijan palveluita ja kehitetään työmarkkinamentorointimallia Jyväskylän alueella yhteistyössä alueen korkeakoulujen kanssa, myös kansainvälisiä opiskelijoita kehittämistyöhön osallistaen. Tavoitteena on tukea erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden valmiuksien kehittämistä vastaamaan työmarkkinoiden tarpeisiin erilaisten ryhmä- ja yksilövalmennusten, mentoroinnin sekä verkostoitumista ja kohtaamisia tukevien toimenpiteiden avulla.

Verkostot ja vaikuttavuus

IHJ tekee yhteistyötä monien eri tahojen kanssa sujuvoittaakseen asiakkaiden palvelupolkuja sekä välttääkseen päällekkäistä tekemistä. IHJ on mukana esimerkiksi Talent Central-verkostossa, jossa kehitetään yhteistyössä maakunnan houkuttelevuutta. Konkreettisenä toimenä on kesän 2025 aikana koottu/kuvattu palvelupolku työntäjille kansainvälisen osaajan rekrytoinnin tueksi. MILEstone-hankkeen toimenpiteet, kuten hankkeen vertaisarviointit ovat vahvistaneet yhteistyötä niin paikallisissa kuin kansainvälisissäkin verkostoissa, ja mahdollistaneet työmarkkinaintegraatioon liittyvän hyvien käytäntöjen vaihdon alueiden kesken.

Jyväskylän kaupunki ja EduJyväskylä-oppilaitokset ovat ryhtyneet kehittämään yhteistyössä strategista kokonaisuutta kansainvälisten osaajien kiinnostuksen lisäämiseksi ja alueen houkuttelevuuden tueksi International Jyväskylä -työskentelyllä. Ensimmäinen tapaaminen oli syyskuussa 2025, tapaamisia on suunniteltu 3 kuukauden välein. Myös alueen työnantajia on tarkoitus kutsua mukaan kehittämistyöhön. Toisessa tapaamisessa mukana oli myös työnantajia.

Positiiviset työnantaja-asenteet voivat merkittävästi edistää maahanmuuttajien työllistymistä ja työyhteisöjen monimuotoisuutta. Ennakkoluulojen purkaminen ja tietoisuuden lisääminen ovat tässä keskeisiä teki-joitä. Paitsi International House Jyväskylä, työllisyyspalvelujen EURES-neuvojat työskentelevät tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Samoin Kohtaus ESR-hanke, minkä tavoitteena on saada keskisuomalaisia pk-yrityksiä kehittämään monikulttuuristen työyhteisöjensä toimivuutta, turvallisuutta ja tuottavuutta parempien kohtaamisten avulla.

Muita yhteistyömuotoja ovat muun muassa Monikulttuurikeskus Glorian kanssa tehtävä verkostotyö, aktiivinen keskustelu järjestöjen kanssa ja kehittäminen MOVE-verkostossa. Keski-Suomen hyvinvointialue ja Jyväskylän kaupunki saivat keväällä 2025 Keski-Suomen monikulttuuristen järjestöjen ja kotoutumistyön verkostolta (MOVE) aloitteen maahanmuuttajaneuvoston perustamisesta. Aloitteen vuoksi perustettiin yhteinen monikulttuurisuusfoorumi. Foorumi on joustavampi tapa kokoontua kuin vaikuttamistoimielin ja siihen voivat osallistua kaikki halukkaat. Keski-Suomen monikulttuurisuusfoorumin ensimmäinen tapaaminen järjestettiin marraskuussa 2025. Yhteistyötä tehdään myös kaupunkien välisesti International House -toimintojen kanssa.

Asiakaspalautetta kerätään kyselyin eri palveluissa. Maahanmuuttaneiden palautteita kerättiin vuonna 2024 "Tule ja vaikuta" -tilaisuuksissa. Tilaisuuksissa kartoitettiin vieraskielisten ajatuksia ja kokemuksia hyvinvoinnista sekä kotoutumisesta. Näitä palautteita hyödynnetään palveluita kehitettäessä. Yhteiskuntaorientaatioissa on kerätty järjestelmällisesti palautetta. Samoin niissä vuoden aikana järjestetyissä eri tilaisuuksissa, missä osallistujina on ollut eri verkostotoimijat. Työnhakija-asiakkaiden asiakasmäärää, henkilökohtaisten tapaamisten määrää sekä suunnitelmien ajantasaisuutta seurataan jatkuvasti – osaa myös omavalmentajatasoisesti. Vaikuttavuutta tavoitellaan asiakkaiden suunnitelmien seurannalla ja seuraamalla tunnuslukujen kehitystä, kuten aktivointiastetta, palveluihin osallistumista ja työnhaun päättymistä työhön, yrittäjyyteen tai opiskeluun.

YHTEENVETO INTERNATIONAL HOUSE JYVÄSKYLÄN VAIKUTTAVUUDESTA

IHJ:n palveluilla on saavutettu myönteisiä vaikutuksia vieraskielisten työllisyyden edistämisessä Jyväskylässä. Keskeiset vaikuttavuusindikaattorit osoittavat, että IHJ:n toiminta on sekä aktivoinut asiakkaita palveluihin että tuonut konkreettisia parannuksia työllistymisprosesseihin:

Vaikuttavuusmittari	Tulos
Aktivointiaste	Vieraskieliset osallistuvat aktiivisesti palveluihin. Koko maan aktivointiaste (ulko-maalaiset työnhakijat) on kuitenkin saavuttanut Jyväskylän loppuvuodesta 2025. IHJ ohjaa asiakkaat esimerkiksi kotoutumiskoulutuksiin, työvoimakoulutuksiin, työ-kokeiluihin ja muihin aktivointitoimiin. Palveluvalikoimaan kuuluvat aktivoivat toi-menpiteet (kuten kielikoulutus, työkokeilut, palkkatuki, starttiraha) on arvioitu to-teutuvan pääosin hyvin, mikä tukee asiakkaiden polkua kohti työllistymistä.
Työttömyyden kesto	IHJ:n asiakkailla keskimäärin lyhyempi kuin kaikilla työnhakijoilla. Vuonna 2025 IHJ:n asiakkaiden työttömyyden keskimääräinen kesto laski 47 viik-koon, kun kaikkien Jyväskylän työllisyysalueen työnhakija-asiakkaiden keskiarvo oli 75 viikkoa. IHJ-asiakkaiden työttömyys on myös lyhyempikestoista kuin esimerkiksi kaupungin rekrytointi- ja urapalveluiden asiakkailta keskimäärin. Tämä viittaa sii-hen, että IHJ:n kautta palveluja saavat kotoutujat pääsevät nopeammin kiinni työ-markkinoille tai muihin jatkopolkuihin (esim. koulutukseen). Prosessien tehokkuutta edistää mm. se, että IHJ:ssä aloitetaan työnhakuun ja kotoutumiseen liitty-vät toimet heti alkuhaastattelusta lähtien, eikä kotoutuja jää odottamaan palveluja passiivisesti. Myös tiivis tuki, kuten omavalmentajien henkilökohtainen ohjaus, aut-taa pitämään työnhaun aktiivisena.
Palveluihin osallistuminen	IHJ:n järjestämiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin osallistuu huomattava määrä vieras-kielisiä. Esimerkiksi lähes 500 henkilöä aloitti kotoutumiskoulutuksen (suomen kie-len ja yhteiskuntataitojen opinnot) vuoden aikana, ja yli 1 300 osallistumista kirjat-tiin työnhaun ja työelämän tapahtumiin. Nämä luvut heijastavat sitä, että asiakkaat sitoutuvat palveluihin. Palveluiden laajamittainen käyttö on edellytys

	vaikuttavuudelle – mitä useampi kotoutuja saa koulutusta, ohjausta tai muuta tukea, sitä useammalla on valmiudet työllistyä.
Asiakastavoittavuus	Vieraskielisistä työnhakijoista 78 % asioi IHJ:ssä. IHJ seuraa vaikuttavuutta myös laadullisesti. Vuonna 2024 järjestettiin esimerkiksi <i>”Tule ja vaikuta”</i> -tilaisuuksia, joissa kerättiin maahanmuuttaneiden palautetta hyvinvointiin ja kotoutumiseen liittyen. Lisäksi yhteiskuntaorientaatiokoulutuksista kerätään systemaattisesti palaute jokaiselta osallistujaryhmältä. Asiakkaiden henkilökohtaisia työllistymissuunnitelmia seurataan jatkuvasti: tavoitteena on, että suunnitelmat pysyvät ajantasaisina ja että asiakkaiden työnhaku johtaa konkreettisiin lopputuloksiin kuten työpaikkaan, koulutukseen pääsyyn tai yrittäjyyden aloittamiseen.
Palautteiden hyödyntäminen	Asiakaspalautetta kerätään systemaattisesti ja hyödynnetään kehittämisessä.
Palvelujen toteutuminen	Tarkastuslautakunnan arvioinnissa listattiin 24 erilaista tavoitetta/toimenpidettä vieraskielisten työllisyyden tukemisessa. Näistä puolet (12/24) toteutuvat hyvin ja loput 12 osittain.
Suunnitelmien seuranta	Työllistymis- ja kotoutumissuunnitelmien etenemistä seurataan aktiivisesti.

Työelämälähtöinen oppiminen, henkilökohtaisemmat koulutus- ja työllistymispolut, perustaitojen kohentaminen ja monikielisyden huomiointi palveluissa ovat avainkohtia. Myös tiivis vuoropuhelu asiakkaiden ja työnantajien kanssa on tarpeen, jotta palvelut kohtaavat todellisen kysynnän. Monet mainituista kehittämissuunnitelmista ovat jo tiedossa IHJ:ssä ja osin työn alla (kuten digitaalisten orientaatioiden kehittäminen ja mentoiminnin pilotointi), mutta niiden laaja-alainen toteutus edellyttää aikaa, yhteistyötä ja resurssien koordinoimista.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämistarve	Kehittämissuunta
Osaamisen tunnistaminen ja yksilölliset koulutus- ja työllistymispolut	Mitä paremmin maahanmuuttajien aiempi osaaminen tunnistetaan, sitä täsmällisemmin asiakkaille voidaan rakentaa yksilöllisiä koulutus- ja työllistymispolkuja. Oppilaitosten tarjoamia kursseja hyödynnetään jo aktiivisesti, mutta kaupunki ja oppilaitokset voisivat tarvittaessa harkita esimerkiksi uusia yhteistyörakenteita, jotta maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavat koulutuspolut saadaan vieläkin joustavammin käyttöön.
Oppimisen tuki työssä	Entistä vahvemmin voitaisiin tukea oppimista osana työtehtäviä. Käytännössä tämä tarkoittaa lisää työharjoittelupaikkoja tai oppisopimustyyppisiä ratkaisuja, joissa kieltä ja taitoja opitaan tekemällä työtä. Haasteena on harjoittelupaikkojen niukkuus Jyväskylässä. Työelämälähtöisiä koulutuksia tulisi vahvistaa, ja yrityksiä on edelleen rohkaistava tarjoamaan harjoittelupaikkoja, joissa kotoutujat voivat kartuttaa kokemusta. Tämä vaatii yhteistyötä paikallisten työnantajien kanssa.
Perustaitojen ja suomen kielipetuksen vahvistaminen	Osalla asiakkaista on puutteita numero- ja lukutaidoissa tai digitaidoissa, mikä haittaa sekä työnhakua että arjessa asiointia. Myös kielitestauksen osalta harva ylittää B1-tasolle (toimiva ja sujuva peruskielitaito). IHJ:n tulisi varmistaa, että nämä perustaidot tunnistetaan ja että asiakkaille tarjotaan mahdollisuuksia niiden parantamiseen (esim. ohjaus aikuisten peruskoulutukseen tai erityisiin valmennuksiin). Työnhaku on vaikeaa ilman riittäviä kieli- ja digitaitoja.

Yhteiskuntaorientaation kattavuus	<p>Yhteiskuntaorientaatiota on toteutettu useilla kielillä, mutta kaikkia kotoutujia ei vielä tavoiteta riittävän nopeasti. Lain mukaan orientaation tulisi alkaa viimeistään kolmen vuoden kuluessa kunnan asiakkaaksi rekisteröitymisestä, mutta tavoite on aloittaa mahdollisimman pian. Harvinaisilla kielillä toteutusta on vaikea järjestää pienille ryhmille, joten tulisi harkita yhteistyötä muiden työllisyysalueiden kanssa näiden kieliryhmien osalta. Jyväskylä suunnittelee myös digitaalista orientaatiomateriaalia laajentaakseen kattavuutta. Tämä kehitys on tärkeää, jotta kukaan kotoutuja-asiakas ei jäisi ilman yhteiskunnan perusvalmiuksia antavaa koulutusta kielen tai ajoituksen haasteiden takia.</p>
Työn vastaanottamisen tuki	<p>Työllistymisen kynnyksellä oleville kotoutujille kaivataan lisätukea työhön siirtymiseen. Esimerkiksi ensimmäisen työpäivän tai -viikkojen haasteet (työpaikan käytännöt, kulttuurierot) voivat olla merkittäviä esteitä työsuhteen onnistumiselle. IHJ:llä on jo palvelu tätä varten (uraohjaajan perehdyttämistuki), mutta sen käyttöaste on ollut matala. Haasteena onkin, miten tehdä palvelusta houkutteleva ja tunnettu työnantajille sekä madaltaa kynnystä pyytää apua. Tämä liittyy myös työnantajien asenteisiin, joihin pureudutaan yhteistyöverkostojen kautta.</p>
Asukkaiden osallisuus ja palautekanavat	<p>Vieraskielisiä asukkaita tulisi osallistaa enemmän palvelujen ja toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa. Samoin vaikutusten arvioinnissa olisi hyvä huomioida heidän näkökulmansa. Jyväskylässä on käynnistetty uusia osallistavia foorumeita, kuten <i>Monikulttuurisuusfoorumi</i>, jossa vieraskieliset kuntalaiset voivat tuoda esiin kokemuksiaan. Jatkossa haasteena on varmistaa, että palautteet aidosti ohjaavat kehittämistoimia. IHJ on jo kerännyt palautetta esim. "Tule ja vaikuta" -tilaisuuksissa, mutta systemaattinen osallisuus voisi olla vielä vahvempaa päätöksenteossa.</p>
Lainsäädännön muutokset ja resurssit	<p>Vuoden 2025 kotoutumislain uudistus toi uusia velvoitteita (kuten laajennetun yhteiskuntaorientaation) ja samalla valtio ohjaa rahoitusta mm. vieraskielisyyskertoimen ja laskennallisten korvausten kautta. Resurssien riittävyys suhteessa kasvaviin asiakasmääriin on jatkuvasti huomioitava seikka. Jyväskylässä vieraskielisten määrä kasvaa (2024 lopussa heitä oli 11 303, eli 7,6 % väestöstä), joten palvelujen kysyntä luultavasti nousee. IHJ:n on varauduttava tähän muutokseen – esimerkiksi kotoutuskoulutusten jonot olivat syksyllä 2025 vielä pitkät (syyskuussa 410 odotti koulutuspaikkaa, tosin tammikuuhun 2026 mennessä luku pieneni 290:een). Koulutuspaikkojen ja ryhmien järjestämisessä on siis kapasiteettihaasteita, vaikka edistystä tapahtuukin. Rahoituksen pirstaleisuus (kunnan ja hankkeiden rahoitus, valtionosuudet) vaatii myös koordinoitua, jotta kaikki mahdollinen tuki käytetään tarkoituksenmukaisesti.</p>

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Miten kaupunginhallitus varmistaa, että vieraskielisten maahanmuuttajien kotoutumisen kehittämistarpeet toteutuvat ja kotoutumisen prosessin vaikuttavuus paranee?

4.8 KAUPUNGIN DIGIHANKKEIDEN ETENEMINEN

Kaupunginhallitus on päättänyt 18.12.2023 ulkoistaa perustietotekniikan palvelut sidosyksikölleen Tiera Oy:lle. Palvelusopimus on määräaikainen ja voimassa 5 vuotta sopimuksen allekirjoittamisesta.

Tavoitteena Tiera Oy:n kanssa solmittavalla palvelusopimuksella on tuottaa Jyväskylän kaupungin ja konserniyhteisön tarvitsemat tietotekniikkapalvelut kestävästi ja kustannustehokkaasti. Ulkoistuksen tavoitteena on keskittää jäljelle jäävä IT-henkilöstöresurssi digitalisaatio-ohjelmaa tukeviin kehityshankkeisiin sekä vaativaan suunnittelutyöhön.

Kokonaisuutena ulkoistus on toteutettu helmikuussa 2025. Samassa yhteydessä kaupunki on järjestellyt uudelleen tietohallinnon organisaatiota ja tehtäviä siten, että Tietohallinto kaupungin nettoyksikkönä on lakautettu ja tilalle on perustettu 1.1.2025 alkaen kaupungin Digipalvelut-yksikkö, johon on keskitetty toimialojen ja konsernihallinnon ICT-resursseja vastaamaan kaupungin digitalisaation edistämisestä, ICT-kehityksestä sekä perustietotekniikkapalveluiden hallinnasta.

Ulkoistamisen toteutuksen lisäksi toinen arvioinnin kohde on DigiOne-hankkeen eteneminen. Jyväskylän kaupunki on liittynyt DigiOne-hankkeeseen vuonna 2021. Yhteistyösopimuksella Tiera sekä Vantaan, Espoon, Jyväskylän, Lahden, Oulun, Tampereen ja Turun kaupungit ovat sopineet DigiOnen toteuttamisesta yhteistyössä. Espoo ja Tampere ovat poistuneet hankkeesta vuonna 2024 ja hankkeen toteutus on viivästynyt sekä kustannukset ovat kasvaneet.

Kolmas arvioitava kohde on tekoälyn käyttöönoton pilotti. Vuonna 2025 Jyväskylän kaupungin henkilöstöä on perehdytetty tekoälyn käyttöön ja 110 käyttäjää on saanut Copilot-pilottilisenssin.

ARVIOINTIKYSYMYKSET:

- Millainen on perustietotekniikkapalveluiden ulkoistuksen tilannekuva käynnistymisvuonna 2025 ja miten Jyväskylän ICT-menot ovat kehittyneet?
- Miten DigiOne-hanke on edennyt?
- Millainen on tekoälyn käyttöönoton tilanne Jyväskylän kaupungilla?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Perustietotekniikan ulkoistus ja ICT-menot

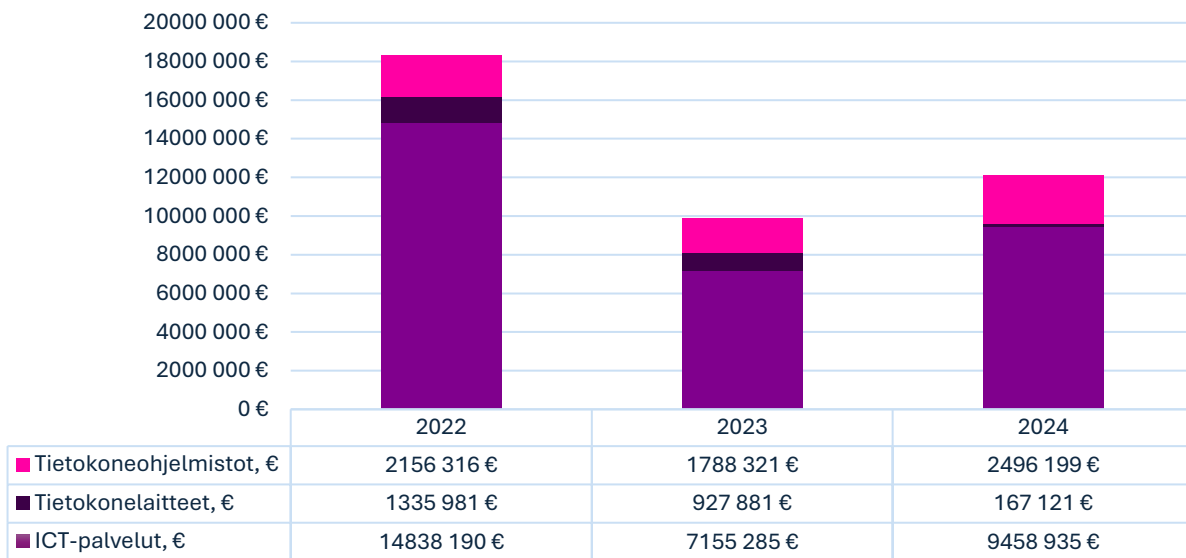
Kaupungin digipalvelujohtajan mukaan käyttöönottovuoden 2025 perusteella perustietotekniikan ulkoistuksen osalta onnistunutta on ollut etä- ja lähituen lyhyet vasteajat sekä käyttäjätyytyväisyys suurimmassa osassa tuki- ja palvelupyyntöjä.

Haasteena on ollut tuotannon korkeat kokonaiskustannukset sekä kaupungin digipalveluille jääneet vastuut suhteessa resursseihin. Monet in-house-yhtiöön ulkoistamiselle asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat jääneet toteutumatta.

Jyväskylän ICT-menot ovat kehittyneet aikaisempina vuosina 2022–2024 seuraavalla tavalla (lähde: [Kuntien ja kuntayhtymien ICT-menot - Tutkihallintoa.fi](#)):

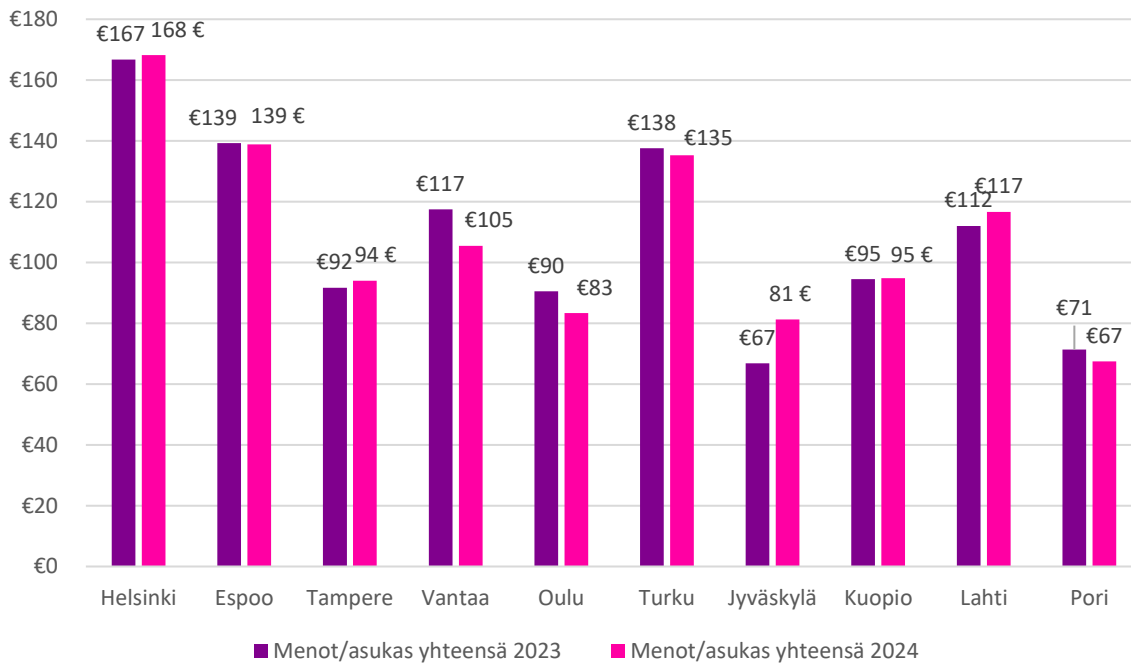
- ICT-menot yhteensä
 - 2022: 18,3 milj. €
 - 2023: 9,9 milj. €
 - 2024: 12,1 milj. €
- ICT-palvelut suhteessa käyttötalouden ulkoisiin toimintakuluihin
 - 2022: 1,4 %
 - 2023: 1,7 %
 - 2024: 2,3 %

Alla on Jyväskylän ICT-menojen kehitys tileittäin Tutkihallintoa.fi raportoinnin mukaan.

Kuvio 22: Jyväskylän ICT-menojen kehitys (Lähde: Tutkihallintoa.fi)

Syy kustannusten nousuun vuonna 2024 johtuu pääasiassa perustietotekniikkapalveluiden ulkoistuksesta (vaikutus kustannustason nousuun on noin 1,2 M€, Digipalvelut-yksikön arvio) ja Microsoftin lisenssitason nostosta E3:sta E5:een tietoturvasyistä (vaikutus noin 200 t€). Kasvaneet kustannukset eivät ole tässä tilanteessa edistäneet Jyväskylän digikehitystä. Käytännössä suurempi osa menoista kohdistuu nykyisin palveluiden ylläpitoon ja tuotantoon.

Kuvio 23: ICT-menot €/asukas, kehitys vuosina 2023–2024 kaupungeittain (Lähde: Tutkihallintoa.fi)

Jyväskylän ICT-menot ovat olleet verrattain matalat suhteessa muihin suuriin kaupunkeihin, mihin on vaikuttanut:

- Oma ICT-palveluiden tuotanto.
- Edeltävinä vuosina ICT-palveluihin kohdistuneet säästötoimenpiteet.
- Tiukka budjettikehyys suhteessa organisaation kokoon ja ICT-palveluiden laajuuteen.
- Osin toimialoille hajautettu ICT-kehitystoiminta ja toimialakohtaisten palveluiden hallinta.

Havainto: Perustietotekniikkapalvelujen ulkoistukselle asetetut tavoitteet eivät ole toteutuneet siinä laajuudessa kuin päätöstä tehtäessä on arvioitu.

Jyväskylän ICT-menot ovat olleet matalammat verrattuna muihin kaupunkeihin, koska kehittämiseen on resursoitu vähemmän.

DigiOne-hankkeen tilannekuva

Jyväskylän kaupunki on liittynyt DigiOne-hankkeeseen vuonna 2021. Espoo ja Tampere ovat poistuneet hankkeesta vuonna 2024. Yhteistyösopimuksen jäljellä olevat kuntaosapuolet ovat Vantaa, Turku, Oulu, Lahti ja Jyväskylä (edelläkävijäkunnat).

Muutos on vaatinut kunnissa merkittäviä uudelleenjärjestelyjä, mikä on vaikuttanut aikataulutukseen sekä kehitettävään kokonaisuuteen ja sen vaiheistukseen. Myös lainsäädännölliset vaatimukset ovat viivästyttäneet kehitystyötä ja lisänneet kustannuksia, esimerkiksi tietosuoja, tietoturva ja oppimisen tuen uudistus. Aikaa ovat vaatineet odotettua enemmän kansallisen tason työ (muun muassa arkkitehtuuri ja tietomallit),

kansallisten palveluiden (ePerusteet, Koski, suomi.fi) yhteensovittaminen, ekosysteemiyhdistyminen, integraatiot sekä kuntien toimintatapojen harmonisointi.

Havainto: DigiOne-hanke on viivästynyt. Jyväskylän investoinnit / kustannukset ovat noin kaksinkertaiset suhteessa siihen, mitä hankkeeseen lähdetessä on arvioitu. Tampereen ja Espoon vetäytyminen hankkeesta on ollut pääasiallinen syy käyttöönoton viivästymiseen ja käytön kustannusvaikutuksiin.

Hankkeen kokonaisinvestoinnit ovat noin 30 miljoonaa euroa ja tästä Jyväskylän investoinnit 1,72 miljoonaa euroa, jotka kohdentuvat vuosille 2021–2025. Nykyiset kaupungit ovat maksaneet liittymismaksuja 135 euroa/oppija. Tarkoitus on, että Tiera Oy:lle maksettavaa osuutta maksetaan pienempinä ylläpitokustannuksina, jonka mahdollistaa uusien kuntien liittyminen hankkeeseen. Huomioitava on, että perusopetuksen hallinnon sekä kodin ja koulun yhteistyön järjestelmien kehitykseen ei ole toteutettu 2000-luvulla investointeja ennen DigiOnea.

Havainto: Jatkossa tulee pohdittavaksi, mikä on edelläkävijäkuntien DigiOne ylläpitomaksu per oppija per vuosi. Ylläpidon yksikkökustannusta tulee saada laskettua oppijaa kohti kasvattamalla käyttäjävolyymia. Jokainen 10 000 uutta oppijaa laskee palvelun ylläpitomaksua noin 2,5 €/oppija/vuosi.

Talousarviossa 2025 tavoitteena on, että DigiOne käyttäjiä on 20 prosenttia vuonna 2025. Tavoite ei ole toteutunut. Puistokadun päiväkotikoulu pilotoi järjestelmää ensimmäisenä syksyllä 2026. DigiOnen ominaisuuksia on ollut määrittelemässä useita satoja opetushenkilöstön edustajia. Tuotekehityksen ja testauksen eri vaiheissa on kerätty jatkuvaa palautetta kuntien henkilöstöltä. Palaute DigiOnesta on ollut lähes poikkeuksetta hyvää sitä esiteltäessä hallinnolle, opettajille ja huoltajille niin Jyväskylässä kuin muissa edelläkävijäkunnissa. (Tiedot on saatu Digipalvelu-yksiköltä.)

Hankintalakia ollaan mahdollisesti muuttamassa siten, että sidosyksikköaseman edellytyksenä jatkossa on vähintään 10 prosentin omistusosuus sidosyksiköstä. Yhdenkään edelläkävijäkunnan omistusosuus Tierassa ei täytä tätä edellytystä.

Havainto: Hankintalain mahdolliseen muutokseen tulee varautua.

Tekoälyn käyttö

Jyväskylän kaupungin henkilöstöllä on ollut aiemmin käytössä Copilot Chat työn tukena. Loppuvuodesta 2025 on aloitettu pilotti 110 osallistujalle, jotka ovat saaneet käyttöönsä Copilotin Microsoft 365 -sovelluksiin. Tekoälyn käytöllä tavoitellaan muun muassa työajan tehostumista. Käyttöönottoprojekti on ollut Microsoftin tukema, jolloin se ei ole aiheuttanut suoria kustannuksia kaupungille. Lisenssikustannukset ovat noin 40 000 euroa/vuosi.

Vuoden 2025 loppupuolella henkilöstölle on järjestetty kolme koulutustilaisuutta, pilottihenkilöstölle kahdeksan ja tekoälyperiaatteet ovat olleet kaupungin johtoryhmän hyväksyttävänä. Henkilöstö on kokenut koulutukset hyödyllisiksi ja omaa työtä tehostaviksi. Hyödyllisimpinä käyttökohteina on tunnistettu tiedonhaku, kokousten tallentaminen ja muistioiden kirjoittaminen, viestien nopeampi muotoilu ja tyylittely. Henkilöstö tarvitsee ohjausta ja linjausta jatkossakin tekoälyn hyödyntämisestä omassa työssään, ja myös tietoturvallisuuden ja tietosuojan varmistamisessa.

Jyväskylän valmiutta ottaa laajemmin käyttöön tekoälyratkaisuja hidastaa tiedon luokittelun puuttuminen teknisellä tasolla ja tiedon hajanaisuus.

Havainto: Tekoälyn käyttöönotto on vielä varhaisessa vaiheessa. Pilottiryhmä on kuitenkin ko-
kenut pilotin pääosin positiiviseksi ja työtään tukevaksi. Kaupungin on tärkeää olla mukana te-
koälyratkaisujen kehityksessä.

YHTEENVETO

Perustietotekniikan ulkoistus Tiera Oy:lle on toteutettu ja peruspalvelut toimivat pääosin hyvin. Ulkoistuk-
selle asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet eivät kuitenkaan ole kokonaisuudessaan toteutuneet.
Ulkoistus on sitonut merkittävästi kaupungin Digipalvelut-yksikön resursseja, minkä seurauksena kaupungin
digikehitys on edennyt odotettua hitaammin.

Jyväskylän ICT-menot ovat olleet vertailukaupunkeihin nähden matalat. Menojen kasvu kohdistuu pääosin
palveluiden ylläpitoon ja tuotantoon, eikä menojen kasvu ole tukenut tavoitellulla tavalla digikehitystä.

DigiOne-hanke on viivästynyt olennaisesti eikä hanke valmistu alkuperäisen aikataulun tai kustannusarvion
mukaisesti. Hankkeeseen liittyy edelleen merkittäviä aikataulu- ja kustannusriskejä, vaikka käyttäjäpalaute
kehittävistä järjestelmästä on ollut pääosin myönteistä.

Tekoälyn käyttöönotto Jyväskylän kaupungilla on vielä alkuvaiheessa. Copilot-pilotin kokemukset ovat pää-
osin positiivisia, ja tekoälyn laajempi hyödyntäminen edellyttää selkeitä linjauksia, tiedonhallinnan kehittä-
mistä sekä hallittua etenemistä.

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kehittämiskohde	Konkreettinen toimenpide	Perustelu
Perustietotekniikan ulkoistus: Kustan- nustehokkuuden parantaminen	Tarkastellaan Tiera Oy:n kanssa tehtyä palvelusopimusta ja mah- dollisesti neuvotellaan uudelleen ehtoja, joilla IT-palvelujen kus- tannuksia saadaan pienennet- tyä.	ICT-menot nousivat ulkoistuksen jälkeen eikä tämä kustannus- nousu ole edistänyt kaupungin di- gikehitystä – resursseja kuluu yllä- pitoon ja tuotantoon kehittämisen sijasta.
DigiOne-hanke: Hankkeen riskien hal- linta ja resurssien varmistaminen	Tehdään DigiOne-hankkeen riip- pumaton arviointi ja päivitetään realistinen aikataulu ja budjetti.	Jyväskylän kaupungin investoinnit hankkeeseen ovat olleet noin kak- sinkertaiset verrattuna lähtöarvi- oon. Hankkeeseen liittyy yhä mer- kittäviä kustannusriskejä.
DigiOne-hanke: Käyttäjävolyymien kas- vattaminen kustannustehokkuuden ta- kaamiseksi	Tehdään suunnitelma DigiOnen käyttäjäkunnan laajentamiseksi: Mitä enemmän käyttäjiä järjes- telmällä on, sitä edullisemmaksi sen ylläpito per käyttäjä tulee.	DigiOne-järjestelmän ylläpitokus- tannus per oppija laskee merkittä- västi käyttäjämäärän kasvaessa.
Varautuminen hankintalain muutok- seen	Laaditaan skenaariot ja toimen- pidesuunnitelma: jos sidosyksik- köaseman edellytyksenä jat- kossa on ≥ 10 % omistus, tai val- mistaudutaan siirtymään mark- kinaehtoiseen malliin.	Yhdelläkään DigiOne-hankkeen edelläkävijäkunnalla ei nykyisel- lään ole yli 10 % omistusosuutta Tierasta.

Tekoälyn käyttöönotto: Tekoälyperiaatteiden jalkauttaminen	Huolehditaan, että henkilöstöllä on ohjeet, missä käyttötapauksissa ja miten tekoälyä saa työtävissä hyödyntää turvallisesti. Tekoälyn käytön arviointi.	Tekoälyn hyötyjen ja riskien tiedostaminen.
Tekoälyn käyttöönotto: Jatkuva koulutus ja osaamisen kehittäminen	Järjestetään henkilöstölle jatkuvaa koulutusta ja tukea tekoälyvälineiden käytössä. Lisäksi tunnistetaan ne tehtäväalueet, joissa tekoälystä saadaan eniten hyötyä, ja kohdennetaan syvällisempää koulutusta kyseisille käyttäjille.	Tekoälypilotin kokemukset ovat pääosin positiivisia – Koska tekoäly kehittyy nopeasti, henkilöstö toivoo jatkuvaa koulutusta ja tietoa uusista ominaisuuksista, jotta osaaminen pysyy ajan tasalla.
Tekoälyn käyttöönotto: Hallitun laajentamisen ja datahallinnan kehittäminen	Laajennetaan tekoälyn käyttöä hallitusti uusille alueille pienimuotoisten pilottien kautta.	Jyväskylän organisaatio on vielä alkuvaiheessa tekoälyn hyödyntämisessä, ja laajempaa käyttöönottoa hidastavat tiedon luokittelun puute sekä tietojen hajanaisuus eri järjestelmissä.

Tarkastuslautakunta kysyy:

- Miten kaupunginhallitus varmistaa perustietotekniikkapalvelujen ja digikehittämisen kustannustehokkuuden?
- DigiOne-hanke on viivästynyt olennaisesti eikä hanke valmistu alkuperäisen aikataulun tai kustannusarvion mukaisesti. Miten kaupunginhallitus varmistaa hankkeen jatkuvuuden ja kustannustehokkuuden?
- Miten kaupunginhallitus varmistaa tekoälyn hallitun käyttöönoton ja hyödyntämisen kaupunkiorganisaatiossa?

4.9 TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEISARVIOINTI – LASTEN JA NUORTEN MIELEN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Keski-Suomen tarkastuslautakunnat ovat jatkaneet edellisellä valtuustokaudella aloitettua yhteisarviointia. Vuoden 2025 arviointi kohdistuu lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämiseen, mikä on hyvinvointialueen, maakunnan liiton ja kuntien yhteinen strateginen tavoite.

Keski-Suomen liiton strateginen tavoite on ollut nostaa mielen hyvinvointi osaksi Keski-Suomen kehitystä. Keski-Suomen hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2024–2025 on asetettu tavoitteeksi lasten ja nuorten mielenterveyden ennaltaehkäisy ja varhainen tukeminen, yhteistyö vanhempien kanssa ja vanhemmuuden tukeminen sekä terapiapalveluiden saatavuus ja sujuva hoidon porrastus.

Kuntien on laadittava lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 417/2007 § 12). Suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran neljässä vuodessa ja hyväksyttävä kunnanvaltuustossa. Sen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä tukea palvelujen järjestämistä ja kehittämistä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Kuntalain (1 §) mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Tarkastuslautakuntien arvioinnissa tavoitteiden toteutumista tarkastellaan perhekeskustoiminnan kautta. Perhekeskuksille on hyvinvointialueella määritelty tavoitteeksi toiminnan systemaattinen kehittäminen, mikä tarkoittaa resurssointia, palveluverkko- ja tilaratkaisuja, kohdennettuja palveluja muun muassa vanhemmuuden tukemiseen ja sähköisen perhekeskustoiminnan kehittämistä sekä osaamisen vahvistamista.

Tarkastuslautakuntien arviointi tukee Keski-Suomen kuntien, Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen hyvinvointialueen strategisessa yhteistyösopimuksessa (1.1.2026 alkaen) ilmaistua tavoitetta rakentaa yhteistyöllä keskisuomalaisten osallisuutta tukevaa toimintakulttuuria. Sopimuksen tavoitteena on osallisuutta edistämällä parantaa keskisuomalaisten mahdollisuutta vaikuttaa oman kunnan, hyvinvointialueen ja maakunnan asioihin. Yhteistyöllä ylläpidetään ja vahvistetaan keskisuomalaisten luottamusta julkisiin toimijoihin. Tavoitteena on yhteistyöllä lisätä keskisuomalaisten luottamusta kuntien ja hyvinvointialueen palvelukokonaisuuteen. Tarkastuslautakuntien yhteisen arvioinnin tulokset kertovat strategisen sopimuksen yhteistyön toteutumisesta ja luottamuksen rakentumisesta.

Yhteisarviointiin osallistuneet kunnat

Arviointiin osallistuvien kuntien tarkastuslautakuntien puheenjohtajat ovat pyytäneet kuntien hyvinvointitiimejä vastaamaan lasten ja nuorten mielen hyvinvointia koskevaan kyselyyn. Kuntakyselyyn vastasi 16 kunnan hyvinvointitiimi: Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Konnevesi, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka, Viitasaari ja Äänekoski. Hyvinvointialueen perhekeskustoiminnasta vastaavat viranhaltijat ja perhekeskuskoordinaattorit (9) ovat toimittaneet pyydetyn aineiston arviointia varten.

ARVIOINTIKYSYMYKSET:

- Mikä on lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tilannekuva Keski-Suomessa?
- Mikä on perhekeskusverkoston rooli lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämisessä?
- Mitä kehittämistarpeita hyvinvointialue ja kunnat näkevät perhekeskusverkoston toiminnassa?

ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Arviointiaineiston analysoinnin toteutus

Ensimmäiseen tarkastuslautakuntien arviointikysymykseen lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tilannekuvasta on haettu vastausta tarkastelemalla kouluterveyskyselyn tuloksia vuosilta 2021, 2023 ja 2025. Kouluterveyskyselyn tuloksista on kerätty Keski-Suomen hyvinvointialueen osalta keskeisiä indikaattoreita, jotka ilmaisevat lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tilannetta vuosina 2021, 2023 ja 2025. Indikaattorit on jaoteltu viiden pääkategorian alle, yhdistellen lapsivaikutusten arvioinnin teemoja. Oranssilla värillä on merkitty ne indikaattorit, joissa muutos verrattuna vuoteen 2021 on suurempi tai yhtä suuri kuin 5 prosenttiyksikköä.

Toiseen arviointikysymykseen vastataan kunnille lähetetyn kyselyn sekä hyvinvointialueen asiantuntijoiden vastausten avulla. Kuntien hyvinvointi-alueille lähetettyjen kyselylomakkeiden vastaukset on jaoteltu yläkategorioihin: Osallisuus (kuuleminen ja lapsivaikutusten arviointi), mielen hyvinvointi (haasteet, tavoitteet ja niihin vastaaminen), perhekeskusten toiminta (rooli ja rahoitus, järjestöyhteistyö, yhteistyön sujuminen ja kehittäminen sekä vaikuttavuus), perhekeskusten rooli mielen hyvinvoinnin edistämisessä (kehittämisehdotukset) sekä perhekeskusten saavutettavuus.

Kyselyt on analysoitu käyttäen hyväksi tekoälyä:

- Tekoälyä (Copilot) on pyydetty tiivistämään / tarkastelemaan tuloksia, tekoälyn tuottamat tulokset on tarkastettu ja muokattu tarpeen mukaan manuaalisesti.
- Tuloksia on yhdistetty ylempiin teemoihin, kuten kehittäminen/kehittämistarpeet, yhteistyön sujuminen, palvelun sujuminen /palvelun saatavuus ja saavutettavuus, palvelun vaikutus ja vaikuttavuus.

Keski-Suomen perhekeskusverkosto

Perhekeskustoiminnan aluekoordinointi

Alueilla perhekeskustoiminta rakentuu verkostomaisesti yhteisövaikuttavuuden keinoin yhteistyössä kunnan, järjestöjen, yritysten ja seurakunnan yhteistyönä. Myös perheet itse ovat mukana suunnittelemassa, kehittämässä ja arvioimassa toimintaa.

Kunnan vastuulla olevat fyysiset perhekeskukset:

Äänekoski, Laukaa, Petäjävesi

Hyvinvointialueella toimii Keski-Suomen Perhekeskustoiminnan yhdyshenkilöverkosto.

Perhekeskustoiminta tarjoaa matalan kynnyksen varhaista tukea, laaja palvelutarjonta löytyy verkkosivuilta: [Perhekeskukset](#) | [Keski-Suomen hyvinvointialue](#)

Pohjoinen:
2 perhekeskuskoordinaattoria

Itäinen:
2 perhekeskuskoordinaattoria

Keskinen:
3 perhekeskuskoordinaattoria

Läntinen:
2 perhekeskuskoordinaattoria

Digitaalinen perhekeskus
2 perhekeskuskoordinaattoria

Kuvio 24: Perhekeskustoiminnan aluekoordinointi (kuvio on otettu Keski-Suomen yhdyspintasunnitelmasta 2026 alkaen)

Alla on perhekeskuskoordinaattoreille osoitetun kyselyn vastauksien perusteella koottuja esimerkkejä perhekeskusten palvelutarjonnasta: <https://www.hyvaks.fi/asiointi/perhekeskukset>

Jyväskylässä perhekeskuksen tiloissa järjestettävää yhteistyötoimintaa: Monikkoperhekahvila, Selviydytään kiusaamisesta -ryhmä, EDA/PDA-vertaistukiryhmä, Itselliset äidit -ryhmä, Ensi- ja turvakodin avopalvelutoiminta, Seurakunnan järjestämät lasten ja nuorten sururyhmät, Perheneuvolan tarjoamat ryhmät.

Jyväskylän perhekeskuksessa toimii useita järjestöjä ja toimijoita, jotka tarjoavat erilaista tukea lapsille, nuorille ja perheille. Perhekeskuksessa toimivia järjestöjä ovat: Supli ry – Uusperhekahvila, MLL Järvi-Suomen piiri – Selviydytään kiusaamisesta -juniorryhmätoiminta, Simpukka ry – Itselliset äidit -ryhmät, Suomen Monikkoperheet ry, Keski-Suomen Ensi- ja turvakoti ry – Avopalvelutoiminta, Jyväskylän seurakunta, Keski-Suomen autismiyhdistys. Nämä toimijat käyttävät tällä hetkellä Jyväskylän perhekeskuksen tiloja ja ovat mukana tarjoamassa monipuolisia palveluja perheille.

Hankasalmen perhekeskus fyysisenä tilana kattaa laajasti eri lapsiperheiden palveluja: perhesosiaalityö ja -ohjaus, perhetyö, neuvola, kouluterveydenhoito, kuraattori, psykologi. Jalkautuvana palveluna lastensuojelu, perheneuvola, mielen-terveyspalvelujen-tiimi ja puheterapia. Koordinaattori vieraillee säännöllisesti päiväkodeissa, seurakunnan perhekerhossa ja kutsuttuna koulujen vanhempainilloissa.

Konnevedellä ei omaa fyysistä tilaa. Koordinaattori jalkautuu seurakunnan perhekerhoon ja kutsuttaessa vanhempainiltoihin, päiväkotiin ja muihin tapahtumiin. Yhteistyössä kunnan kanssa kesällä toteutettu Vauvan ja muksun kaa -hyvinvointitapahtuma.

Keuruulla Seipossa on työntekijöitä perhesosiaalityöstä, perhetyöstä, lastensuojelun avohuollosta ja perheneuvola/mielen-terveyspalvelutiimistä. Koulupsykologilla on työtila perhekeskuksessa, mutta työskentelee lasten kanssa kouluilla. Lastenvalvoja käy kerran viikossa ja perheasiainneuvottelukeskukseen perheneuvoja noin 2 kertaa kuukaudessa. Järjestöistä Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) järjestää perhekahvilatoimintaa ja Pelastakaa lapset pitää kokouksiaan perhekeskuksessa. Pelastakaa lapset ry:n ruokalahjakortteja jaetaan perhekeskuksen kautta vähävaraisille lapsiperheille.

Laukaassa perhekeskuksessa hyvinvointialueen toisen asteen opiskeluhuollon kuraattori ja psykologi. Avoimen toiminnan toimijoina Mannerheimin Lastensuojelu Liiton Laukaan paikallisyhdistys.

Uuraisilla avointa toimintaa järjestää Mannerheimin Lastensuojelu Liiton Uuraisten paikallisyhdistys. Lisäksi toimittoloissa työskentelee päivittäin 3 perhetyöntekijää ja aikuisten sosiaalipalveluiden sosiaaliohjaaja. Tiloja käyttävät tarvittaessa myös lapsiperheiden sosiaalityöntekijät ja lastensuojelun sosiaalityöntekijät.

Saarijärvellä perhekeskuksen tiloja käytetään myös jälkihuollon tapaamisiin, valvottuihin/tuettuihin tapaamisiin sekä lastenvalvojan asiakastapaamisiin. Tiloissa kokoontuu ikäihmisten hyvinvointineuvola ja aikuisten sosiaalisen kuntoutuksen ryhmät sekä kotoutujien vertaistukiryhmä. Lisäksi MLL:n iltaperhekahvila aloittaa kuukausittaiset toiminnot vuoden 2026 alusta alkaen.

Viitasaaren Perhetuvalla MLL, 4H ja Mobile järjestää omia palveluita, perhekahvilaa, koululaisten kerhotoimintaa ja kriisityöntekijät vastaanotto, lisäksi hyvinvointialueen valvotut tapaamiset ovat Perhetuvalla. Muihin kuntiin jalkaudutaan perheiden pariin.

Pohjoisella alueella perhekeskuksen tukipysäkkejä sekä Parisuhteen huoltoasemia on tarjolla jokaiseen kuntaan. Jalkautumisia tehdään kuntien tapahtumiin/perhekerhoihin. Vanhempainiltoihin sekä päiväkoteihin ja kouluihin tehdään vierailuja. FinFami on järjestänyt Ihan perheestä -illan ja kaupunki järjesti Helluntaiseurakunnan kanssa päihdeiltoja.

Digitaalinen perhekeskus koko Keski-Suomen alueella Ohjausta, Neuvontaa, Chat ja kiireetön yhteydenottopyyntö digitalustalla, Pyydä apua-nappi, Tukipysäkki videovastaanottona, Etäryhmät, Perhekeskustoiminnan verkostokirje, Hyvinvointitarjotin, Instagram-tili, Hyvinvointisi tueksi-nettisivut

Perhekeskusten toimintatapa perustuu verkostoyhteistyöhön

Perhekeskusten toimintatapa perustuu verkostoyhteistyöhön ja organisoituminen vaihtelee alueittain. Osa perhekeskuksista toimii kuntavetoisesti, kuten Laukaalla, Äänekoskella ja Petäjävedellä. Muiden perhekeskusten toiminnan koordinaatiosta vastaa hyvinvointialue. Kunnat ja järjestöt ovat mukana perhekeskusten yhteistyöverkostossa erilaisin resurssein.

Osassa kuntia toimii fyysinen perhekeskus, kun puolestaan joillekin kunta-alueille tarjotaan jalkautuvia ja digitaalisia palveluja. Rahoitusmallit ja fyysisten tilojen maksullisuus hyvinvointialueelle vaihtelevat. Osa kunnista maksaa perhekeskuksen tilat, kun taas osa kunnista tarjoaa tiloja vastikkeetta ja/tai muuta tukea kuten viestintämahdollisuutta ja tiedotusta kunnan kotisivuilla. Esimerkiksi Viitasaarella avoimen varhaiskasvatuksen työntekijä (100 %) toimii perhekeskuksessa ja kaupunki osallistuu tilakustannuksiin. Äänekosken Perhekeskus Kerkkä on kaupungin omaa toimintaa, perhekeskus toimii kunnan omissa tiloissa ja kunnan palkkaaman työntekijän vetämänä. Pihtiputaalla sivistystoimen henkilöstön työpästä käytetään perhekeskustoiminnan kehittämiseen ja kunnan tilat ovat maksutta käytössä. Tilat ovat maksutta käytössä myös Laukaassa. Kunnat osoittavat tarpeen mukaista henkilöstöresurssia yhteistyöhön. Esimerkiksi hyvinvointisuunnittelija toimii perhekeskuskoordinaattorin vastinparina. Perhekeskustoiminnasta viestitään kuntien verkkosivuilla.

Sopimuksellisuus hyvinvointialueen ja kunnan kesken perustuu lähinnä tilojen käytöstä sovittuihin järjestelyihin, yhteisiin näkemyksiin sekä ohjausryhmätoimintaan. Hyvinvointialueen virkajohdon mukaan sopimuksellisuus on kuitenkin tavoitteena. Laajassa kuvassa tavoitteena on yhteisövaikuttavuuden vahvistaminen.

Havainto: Yhteisövaikuttavuus (*collective impact*) on toimintamalli, jossa useat eri toimijat – kuten kunnat, hyvinvointialueet, järjestöt, seurakunnat ja muut organisaatiot – kehittävät yhdessä tutkittuun tietoon perustuvia ratkaisuja monimutkaisten yhteiskunnallisten ongelmien, kuten lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Yhteisövaikuttavuus on pitkäjänteinen, yhteiseen tavoitteeseen perustuva yhteistyön tapa. Perinteisesti lasten ja nuorten hyvinvointia on pyritty edistämään erillisillä järjestelmillä: koulut hoitavat oppimisen, sosiaalihuolto sosiaaliset ongelmat, terveydenhuolto sairaudet. Nämä järjestelmät eivät kuitenkaan yksin pysty vastaamaan nykypäivän monimutkaisiin haasteisiin ja ongelmina on ollut muun muassa pirstaleisuus, palveluiden siiloutuminen, myöhäinen puuttuminen. Siksi tarvitaan palvelujen ja kehitysympäristöjen (koti, koulu, varhaiskasvatus, vapaa-aika) yhteistä, koordinoitua työtä, joka vahvistaa lasten ja perheiden hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. (Mm. <https://itla.fi/toiminta/yhteisovaikuttavuus/>, Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnat – palveluita yhteistyössä kansalaisten parhaaksi 2025)

Perhekeskusten toimintatapaa voi verrata Nuorten Ohjaamo -toimintaan. Hyvinvointialueen, kunnan, järjestöjen ja yritysten toimijat tuovat omia palvelujaan verkostoon/fyysiseen tilaan paikallisten tarpeiden mukaisesti. Perhekeskusten digitaaliset palvelut ovat kaikkien Keski-Suomen asukkaiden käytössä.

Tiivistetyt kuvaukset arviointikysymyksiin liittyvistä analyyseistä

Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin muutos

Alla olevaan taulukkoon 20 on kerätty Keski-Suomen hyvinvointialueen lasten ja nuorten mielen hyvinvointia kuvaavat indikaattorit vuosilta 2021, 2023 ja 2025. Indikaattorit on jaoteltu noudattaen samoja teemoja, joita käytetään lapsivaikutusten arvioinnissa. Oranssilla värillä on merkitty ne indikaattorit, joissa muutos verrattuna vuoteen 2021 on suurempi tai yhtä suuri kuin 5 prosenttiyksikköä.

Taulukko 20: Keski-Suomen hyvinvointialueen lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin kehitys 2021–2025

Kategoria	Indikaattori (Sotkanet)	Alue	2021	2023	2025
Osallisuus	Osallistunut koulun asioiden suunnitteluun, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	42	45	44
Osallisuus	Opettajat eivät ole kiinnostuneita oppilaan kuulumisista, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	35	39	40
Osallisuus	Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	23	28	28
Osallisuus	Luokassa uskaltaa sanoa mielipiteensä, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	53	54	52
Mielenterveys	Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	17	21	21
Mielenterveys	Korkea positiivinen mielenterveys, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	9	8	10
Mielenterveys	Koulu-uupumus, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	18	18	26
Mielenterveys	Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	10	10	8
Mielenterveys	Ei yhtään hyvää ystävää, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	1	1	1
Mielenterveys	Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	86	86	86
Mielenterveys	Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	71	67	69
Kiusaaminen/syrjintä	Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	26	31	31
Kiusaaminen/syrjintä	Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	8	8	8
Kiusaaminen/syrjintä	Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	7	8	8
Kiusaaminen/syrjintä	Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	3	3	5
Kiusaaminen/syrjintä	Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	2	2	3
Fyysinen terveys	Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	29	33	40
Fyysinen terveys	Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	35	32	35
Fyysinen terveys	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	44	45	43
Fyysinen terveys	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	25	25	28
Turvallisuus	Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	15	17	14
Turvallisuus	Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	14	14	10
Turvallisuus	Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Keski-Suomen hyvinvointialue	11	11	8

Lähde: Sotkanet [Etusivu - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](https://www.etusivu.fi/tilasto-ja-indikaattoripankki)

Havainto: Mielen terveyden indikaattoreista koulu-uupumus 8. ja 9. luokan oppilailla on noussut suhteellisesti eniten vuodesta 2021 vuoden 2025 mittaukseen, 8 prosenttiyksikköä. Yli 10 prosenttiyksikköä on kasvanut niiden oppilaiden määrä, jotka ovat jättäneet koululounaan syömättä.

Keski-Suomen kehitys

Kouluterveyskyselyn 8. ja 9. luokkalaisten mielen hyvinvoinnin indikaattoreista on kuntakohtainen liite 1. Tarkasteltaessa 8. ja 9. luokkalaisten mielen hyvinvoinnin indikaattoreita: *"kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, korkea positiivinen mielen terveys, ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana, sosiaalinen ahdistuneisuus, tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä ja vähintään kaksi viikkoa kestävä masennusoireilu"* vuosina 2023 ja 2025 Keski-Suomen kunnissa (liite 1) voidaan todeta, että sukupuolierot ovat huomattavat, kuntien välillä on eroja sekä korkea positiivinen mielen terveys on yhä harvinaista.

Keski-Suomessa indikaattorit korkea positiivinen mielen terveys, sosiaalinen ahdistuneisuus sekä tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä ovat kehittyneet parempaan suuntaan vuosien 2023 ja 2025 välillä. Puolestaan indikaattori *"ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana"* on muuttunut negatiivisempaan suuntaan sekä indikaattorit *"kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus ja vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu"* pysyivät samalla tasolla vuosien 2023 ja 2025 välillä. Kuntien välillä on kuitenkin eroja, jolloin vaikka osassa kunnista kehitys on ollut positiivista, osassa kunnista kehitys on ollut negatiivista.

Sukupuolierojen osalta näyttää, että keskiarvillisesti tarkasteltuna tyttöjen tulokset ovat jokaisessa tarkasteltavassa kuudessa indikaattorissa heikommat kuin poikien sekä vuonna 2023 että 2025. Esimerkiksi tarkasteltaessa koko hyvinvointialuetta vuonna 2025 indikaattorit osoittavat seuraavaa:

- *Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus* pojat 8 %, tytöt 34 %, ero 26 %-yksikköä
- *Korkea positiivinen mielen terveys* pojat 14 %, tytöt 6 %, ero 8 %-yksikköä
- *Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kk:n aikana* pojat 20 %, tytöt 54 %, ero 34 %-yksikköä
- *Sosiaalinen ahdistuneisuus* pojat 20 %, tytöt 52 %, ero 32 %-yksikköä
- *Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä* pojat 80 %, tytöt 57 %, ero 23 %-yksikköä
- *Vähintään kaksi viikkoa kestävä masennusoireilu* pojat 10 %, tytöt 33 %, ero 23 %-yksikköä

Tyttöjen huonommat tulokset koskevat lähes kaikkia Keski-Suomen kuntia ja erot ovat paikoin huolestuttavan suuria (esim. ahdistuneisuudessa ja sosiaalisessa ahdistuneisuudessa tytöt ovat 2–5 kertaa useammin oireilevia kuin pojat). Osassa kunnista tyttöjen tulokset ovat myös huonontuneet verrattuna vuosia 2023 ja 2025.

Alla taulukossa 21 on **Jyväskylän** 8. ja 9. luokkalaisten mielen hyvinvointia kuvaavien indikaattoreiden muutos (ks. liite 1).

Taulukko 21: Jyväskylän 8. ja 9. luokkalaisten mielen hyvinvoinnin indikaattorien muutos 2023–2025

Indikaattori	Alue	pojat 2023	tytöt 2023	yht. 2023	pojat 2025	tytöt 2025	yht. 2025	Pojat muu- tos	Tytöt muu- tos	Yht. muutos
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Jyväskylä	9 %	33 %	21 %	8 %	34 %	21 %	1 %	-1 %	0 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Jyväskylä	14 %	4 %	9 %	17 %	8 %	12 %	3 %	4 %	3 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Jyväskylä	19 %	52 %	36 %	21 %	53 %	37 %	-2 %	-1 %	-1 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Jyväskylä	20 %	54 %	37 %	20 %	47 %	34 %	0 %	7 %	3 %
Tyytyväinen elämänsä tällä hetkellä	Jyväskylä	78 %	56 %	67 %	81 %	60 %	70 %	3 %	4 %	3 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masennusoireilu	Jyväskylä	12 %	33 %	22 %	10 %	31 %	21 %	2 %	2 %	1 %

Jyväskylässä 8. ja 9. luokkalaisten mielen hyvinvoinnin indikaattori *ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana* on kehittynyt vuosien 2023 ja 2025 välillä negatiiviseen suuntaan. Puolestaan indikaattorit *korkea positiivinen mielenterveys*, *sosiaalinen ahdistuneisuus*, *tyytyväinen elämänsä tällä hetkellä* sekä *vähintään kaksi viikkoa kestävä masennusoireilu* ovat kehittyneet parempaan suuntaan. Indikaattori *kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus* on pysynyt vuosien 2023 ja 2025 välillä samalla tasolla.

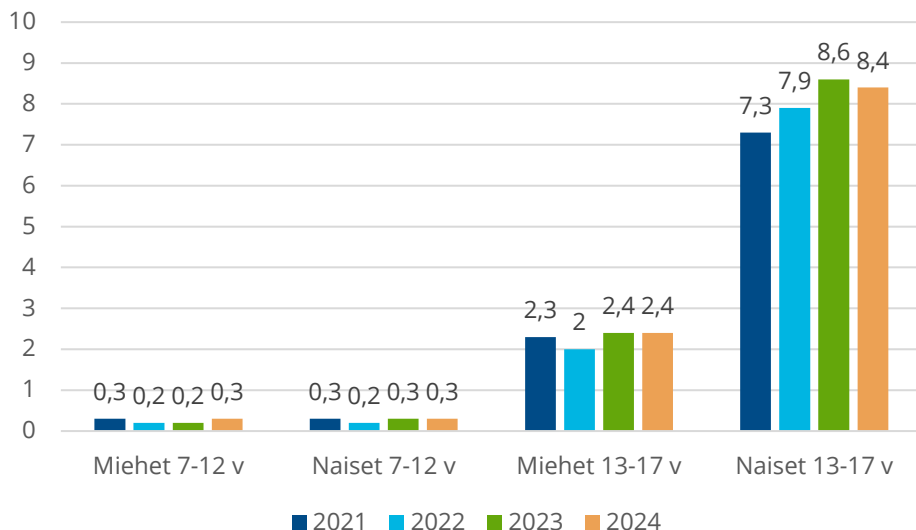
Poikien tulokset ovat heikentyneet vuosien 2023 ja 2025 välillä seuraavassa indikaattorissa: *ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana*. Tyttöjen tulokset puolestaan ovat heikkenneet seuraavissa indikaattoreissa: *kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus* sekä *ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana*. Muissa indikaattoreissa poikien ja tyttöjen tulokset ovat parantuneet tai pysyneet samalla tasolla verrattaessa vuosia 2023 ja 2025.

Huomionarvoista kuitenkin on, että tyttöjen koettu mielen hyvinvointi on jokaisessa tarkasteltavassa kuudessa indikaattorissa heikompaa kuin poikien. Erot tyttöjen ja poikien välillä vuonna 2025 ovat:

- *Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus* pojat 8 %, tytöt 34 %, ero 26 %-yksikköä
- *Korkea positiivinen mielenterveys* pojat 17 %, tytöt 8 %, ero 9 %-yksikköä
- *Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kk:n aikana* pojat 21 %, tytöt 53 %, ero 32 %-yksikköä
- *Sosiaalinen ahdistuneisuus*, pojat 20 %, tytöt 47 %, ero 27 %-yksikköä
- *Tyytyväinen elämänsä tällä hetkellä*, pojat 81 %, tytöt 60 %, ero 21 %-yksikköä
- *Vähintään kaksi viikkoa kestävä masennusoireilu* pojat 10 %, tytöt 31 %, ero 21 %-yksikköä

Lasten ja nuorten lääkkeiden käyttö

Alla olevaan kuvioon 25 on koottu masennuslääkkeiden käytön kehitystä Keski-Suomen hyvinvointialueella. Tarkastelu kattaa vuodet 2021–2024 ja tulokset on eritelty sukupuolen ja ikäryhmän mukaan.

Kuvio 25: Masennuslääkkeiden käyttö Keski-Suomen hyvinvointialueella vuosina 2021–2024, saajien väestöosuus (%) (Lähde: Kela [Nuorten masennuslääkkeiden käytön tilannekuva](#))

Miesten ja naisten masennuslääkkeiden käyttö ikäryhmässä 7–12-vuotiaat on pysynyt melko samalla tasolla verrattaessa vuosia 2021–2024. 13–17-vuotiaiden naisten masennuslääkkeiden käyttö on huomattavasti suurempaa kuin saman ikäluokan miesten.

Havainto: Masennuslääkkeiden käyttö on 13–17-vuotiailla naisilla huomattavasti korkeampaa kuin saman ikäryhmän miehillä. Ennaltaehkäisevien palvelujen toimivuudella ja vaikuttavuudella varhaiskasvatasiässä ja sen jälkeen on merkitystä raskaampien palvelujen kasvun taittamisessa.

Kyselyiden perusteella nostetaan esille palvelujen jatkuvuuden tärkeys ja palveluohjaus siten, että perheet voisivat olla yhteydessä ”tuttuun” ja matalan kynnyksen paikkaan myöhemmässäkin vaiheessa, kun lapset ovat jo kasvaneet ja ovat esimerkiksi opiskeluhoillon palvelujen piirissä. Voisiko digitaalista palvelua kohdistaa perhekeskuksissa myös nuorille?

Kyselyiden analyysi lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnista

Keskeiset haasteet

Arjen perusteet (uni, ravinto, liikunta, ruutuajan hallinta) ja vanhemmuuden tuki nousevat monessa vastauksessa taustatekijöiksi, joihin panostaminen nähdään vaikuttavana. Nykytilanne näiden tekijöiden osalta koetaan heikentyneenä. Yksinäisyys, kaverisuhteiden haasteet ja harrastamisen esteet muodostavat sosiaalisen hyvinvoinnin ytimen – etenkin pienissä kunnissa ystävyysuhteiden muodostumiselle on vähemmän luonnollisia pintoja.

Palvelujärjestelmän kapasiteetti on keskeinen pullonkaula: opiskeluhuollon ja psykologipalvelujen saatavuus, jonot ja henkilöstövaje toistuvat. Tämä heijastuu myös siihen, että koulu ja sivistyspalvelut paikkaavat sote-aukkoja, mikä kuormittaa arkea kouluissa. Taustalla vaikuttavat talouteen kohdistuneet leikkaukset, palvelupolkujen pirstaleisuus ja joidenkin ryhmien kohdalla polarisaatio ja syrjäytymisriski (NEET). Palvelujärjestelmä koetaan yhä liian siiloutuneeksi ja pirstaleiseksi.

Havainto: Aineiston perusteella mielen hyvinvoinnin haasteet on hyvin tunnistettu ja niihin tulee vastata vahvemmin ennaltaehkäisevillä palveluilla. Tavoitteena on varhainen tuki ja ennaltaehkäisy, osallisuuden, yhteisöllisyyden ja turvallisuuden vahvistaminen, mitä tukevat kynnyksetömät, helposti saavutettavat palvelut.

Kehittämiskohteena nähdään monialaisen yhteistyön parantaminen kuntien, hyvinvointialueen, järjestöjen ja seurakuntien kesken. Digipalvelut toisaalta helpottavat saatavuutta ja saavutettavuutta, mutta ovat ainoina palveluina heikennys osalle ihmisistä.

Tavoitteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi hyvinvointisuunnitelmissa

Lasten ja nuorten haasteet on tiedostettu ja ilmaistu hyvinvointisuunnitelmissa. Painopiste on arjen perhe- ja yhteisötason toimissa (vanhemmuus, lähtötason hyvinvointitaidot, yhteisöllisyys) ennen raskaampia palveluja. Oikeaksi toimintalinjaksi nähdään koulu- ja vapaa-ajan ympäristöihin juurrutetut mallit (kiusaamisen ehkäisy, harrastuspolut, ryhmäytyminen) sekä osallistavat rakenteet (nuorisovaltuusto, palautekanavat). Näiden toimenpiteiden toteutusta voidaan säätää perheiden, nuorten ja lasten palautteen mukaan. Läpileikkaavana tavoitteena hyvinvointisuunnitelmissa mainitaan oikea-aikainen, matalan kynnyksen tuki – ennen kuin ongelmat kasautuvat.

Hyvinvointisuunnitelmissa mainittuihin tavoitteisiin pyritään kunnissa vastaamaan moninaisin toimenpitein, mutta toteutuminen vaihtelee kunnittain. Useissa vastauksissa näkyy, että toimenpiteitä on viety arkeen, osallisuutta on lisätty ja yhteistyötä tiivistetty. Joissain tavoitteissa on myös mitattavaa myönteistä kehitystä (kuten kiusaamisen väheneminen tai yksinäisyyden lieventyminen joissain kunnissa).

Samalla esiin nousee rakenteellisia haasteita, kuten oppilas- ja opiskeluhuollon resurssivaje, palveluihin pääsyn viiveet, talouspaineet ja tavoitteiden sekä mittareiden epäselvyys. Osassa vastauksista todetaan suoraan, että tavoitteet ovat toteutuneet vain osin tai toteutumisen arviointi ei ole vielä mahdollista.

Havainto: Hyvinvoinnin edistämistyötä tehdään hyvinvointialueella ja kunnissa ja suunta on oikea, mutta palveluiden saatavuus, rakenteiden toimivuus ja palvelujen vaikuttavuuden todentaminen ovat keskeisiä kohtia, joissa tavoitetaso ja arki eivät vielä kohtaa kaikilta osin.

Näkemyksiä perhekeskusten toiminnasta

Kuntien hyvinvointitiimit näkevät, että perhekeskukset ovat merkittäviä toimijoita lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Ne tarjoavat matalan kynnyksen tukea, varhaista apua, vertaistukea vanhemmuuteen sekä kohtaamispaikkoja. Perhekeskukset voivat koota perheiden palveluja yhteen ja lisäävät vuoropuhelua eri toimijoiden välillä. Perhekeskukset parhaimmillaan koordinoivat monialaista yhteistyötä (neuvolat, koulut, seurakunnat, järjestöt) ja helpottavat palveluohjausta.

Perhekeskusten painopiste on pienten lasten perheissä. Useissa kunnissa toiminta keskittyy alle kouluikäisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä. Toiveena on, että toimintaa laajennettaisiin koskemaan kaikkia ikäryhmiä

ja palvelut tuotaisiin lähemmäs perheitä (esim. kouluille). Osaan perhekeskuksia toivotaan myös nuorten palveluja, joita järjestetään muun muassa nuorisopalvelujen ja nuorten ohjaamojen avulla.

Joissakin kunnissa perhekeskuskonsepti on vielä muotoutumassa. Perheiden tietoisuuden lisäämistä palveluista toivotaan lisää ja kehittämistä niin, että palvelut olisivat saavutettavia ja tasavertaisia kaikille ikäryhmille.

Havainto: Perhekeskusverkoston palvelut kohdentuvat etupäässä pikkulapsiperheille, ja nuorten palvelut järjestetään pääasiassa nuorisopalvelujen ja nuorten ohjaamojen avulla. Osaan perhekeskuksia toivotaan myös nuorten palveluja.

Perhekeskukset koordinoivat pikkulapsiperheiden ennaltaehkäiseviä palveluja. Perhekeskukset tuovat yhteen myös muita ikäryhmiä, jotka voivat oppia toisiltaan ja tukea toisiaan. Perhekeskusten toiminnalta toivotaan "seinätöntä" palvelumallia ja jalkautumista muihin palveluihin. Fyysinen tila on tärkeä kohtaamispaikkana ja uusien ideoiden luomisessa, ideointialustana.

Hyvinvointialueen virkajohdon mukaan perhekeskusten koordinaatorakenne saavuttaa kunta- ja järjestötoimijoita laajasti ja mahdollistaa yhteistyön. Useilla alueilla yhteistyö koetaan sujuvaksi ja etenkin pienissä kunnissa yhteistyö on erittäin tärkeää, ja sitä pyritään tiivistämään.

Viestintä ja tunnettuus

Kunnat korostavat tarvetta perhekeskusten parempaan näkyvyyteen ja selkeään viestintään (tunnettuus, näkyvyyden lisääminen arjen ympäristöissä). Viestinnältä toivotaan rohkeampaa ja ratkaisukeskeistä otetta vanhemmuuden haasteista (perhekeskuksen tarkoituksen avaaminen ymmärrettävästi) sekä jalkautumista arkeen (esim. vanhempainillat, some-viestintä). Konkreettisesti tämä tarkoittaa esimerkiksi ratkaisukeskeistä puhetta ja käsittelyä vanhemmuuden haasteista, tukea, joka vastaa perheiden arjen kysymyksiin ja kuormitukseen sekä elämäntapaohjauksen ja vanhemmuustaitojen vahvistamista.

Hyvinvointialueen näkökulmasta viestinä on jo monikanavaista ja kattavaa (sosiaalinen media, verkkosivut, chat, "Pyydä apua" -painikkeet). Haasteena nähdään kuitenkin palveluiden siiloutuminen.

Saavutettavuus ja jalkautuminen

Kunnat toivovat perhekeskuspalvelulta seinätöntä mallia ja fyysistä jalkautumista kouluihin ja päiväkoteihin ja muihin arjen paikkoihin. Palvelut eivät saa olla sidottuja erilliseen rakennukseen. Kuitenkin fyysisiä tiloja tarvitaan eri toimijoiden kohtaamisten toteuttamiseen. Perhekeskusten toimintamallin kehittämisessä voidaan hyödyntää nuorten ohjaamojen toimintaa ensimmäisenä yhteydenottopaikkana.

Kuntien toivelistalla on myös perhekeskuspalvelujen tasavertaisempi saavutettavuus eri alueilla ja se, että perhekeskuksen kautta löytyisi helposti hahmotettava polku palveluihin.

Hyvinvointialueen perhekeskuskoordinaattorit toteavat, että palveluiden tasavertaisuuteen on selvä pyrkimys, mutta kuntien erilaisuus näkyy palveluissa. Digitaalinen perhekeskus kuitenkin paikkaa tätä epäsuhtaa. Kuitenkin fyysiset tilat ja jalkautuminen määrittävät paljon, kuinka tasavertaisilta palvelut tuntuvat.

Yhden luukun periaate

Kunnat haluavat perhekeskusverkostoon selkeän sisääntuloväylän ja yhden kontaktihenkilön (kevyempi, helpompi sisääntulo palveluun perheille).

Hyvinvointialue tunnistaa, että perheiden ohjautuminen oikeaan palveluun oikeaan aikaan kaipaa täsmennyttä. Hyvinvointialueen vastauksessa on todettu, että yhteinen sisääntuloväylä on valmistelussa (käynnistyy 1.4.2026).

Yhteistyö ja verkostotyö

Kunnat toivovat selkeyttä yhteistyöhön – roolit ja vastuut tulee tehdä selväksi, vähentää päällekkäisyyksiä ja vahvistaa verkostoyhteistyötä. Myös teemakohtaisia, yhteisiä suunnitelmia ja koulutuksia verkoston toimijoille kaivataan (varhainen tuki, osallisuus, monikulttuurisuus).

Hyvinvointialue kokee yhteistyön toimivana, mutta tuo esiin tarpeen tiivistää ja sujuvoittaa yhteistyötä entistään. Verkostoissa osallistujamäärät vaihtelevat, jolloin tarvitaan säännöllisempiä tapaamisia laajemmalle osallistujajoukolle.

Nuorten palvelut ja ikäryhmien inklusiivisuus

Kunnat näkevät perhekeskuksen painottuvan liikaa pienten lasten perheisiin ja haluaisivat nuorille suunnattujen palvelujen vahvistamista.

Hyvinvointialueen toimijat tuovat esiin tarpeen tiiviimmästä yhteistyöstä nuorisotoimen kanssa. Toimintaa toivotaan kaikille ikäryhmille, mikä toteutuukin joissakin perhekeskuksissa tapahtumien järjestämisessä (esim. Äänekoski). Pohdittava on, voisivatko perhekeskukset tarjota tukipalveluja myös yläkoulu- ja toisen asteen ikäisille ja sukupolvien välistä toimintaa.

Resurssit

Kunnissa ja hyvinvointialueella tunnistetaan resurssipaineet, mutta ratkaisuja haetaan tehokkaammasta palvelujen koordinoinnista. Vastauksissa painottuu, että päällekkäistä työtä tulee välttää ja resursseja yhdistää entistä tehokkaammin.

Perhekeskuskoordinaattorien henkilöstö- ja aikaresurssit ovat niukat, etenkin kun työaika suunnataan asiakastyöhön.

Kuntien toivelistalla on resurssien turvaaminen / riittävät resurssi jalkautumiseen ja toiminnan kehittämisen pitkäjänteisyys / työntekijöiden mahdollisuus olla konkreettisesti mukana arjen toiminnassa. Myös tilojen ja henkilöstön tehokkaampaan kohdentamiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Paikallisten tarpeiden huomioiminen

Perhekeskustoiminnalta odotetaan räätälöintiä kunnan kokoon ja kulttuuriin, ja erityisesti pienillä paikkakunnilla toiminnan yhdistämistä esim. senioritoimintaan. Asiakas- ja työntekijätason kuulemista alhaalta ylöspäin pidetään tärkeänä ja sen mukaista kehittämistä.

Havainto: Kaikki toimijat (hyvinvointialue, kunta/kunnat yhdessä, järjestöt, seurakunta, muut organisaatiot) tuovat oman resurssinsa perhekeskusverkostoon. Perhekeskusverkostoon kertyy ruohonjuuritason tietopohjaa, joka on emo-organisaatioiden käytettävissä palvelujen kehittämisessä.

Yhteenveto: Perhekeskusverkoston rakenteiden ja toiminnan kehittäminen

Perhekeskusverkoston rakenteiden ja toiminnan kehittämisessä huomioon otettavaa:
Tulee parantaa viestintää ja näkyvyyttä.
Tulee parantaa palvelujen integraatiota ja saavutettavuutta.
Tulee laajentaa erityisesti harvaan asutuilla alueilla palvelujen tarjontaa eri ikäryhmille.
Tulee selkiyttää monialaista yhteistyötä; koordinaatiota, vastuuta ja perhekeskusten johtamista suhteessa "emo-organisaatioihin". Vahvistaa yhteistyön toteuttamista ja esihenkilötason vuoropuhelua yli organisaatio-rajoiden.
Tulee vähentää päällekkäistä työtä ja yhdistää resursseja.
Tulee huomioida paikalliset tarpeet ja turvata tarpeiden mukaisia resursseja pitkäjänteisesti. Vahvistaa toimijoiden sitoutumista perhekeskusverkoston toimintaan.
Tulee selkiyttää palveluohjausta. Selkiyttää perheiden ohjautumista oikeaan palveluun oikeaan aikaan (roolit, vastuut, missä vaiheessa ohjataan, palvelupolku).

Perhekeskusverkoston vaikuttavuus

Perhekeskus tarjoaa matalan kynnyksen palvelua ja ennaltaehkäisevää tukea, mikä auttaa estämään ongelmien kasautumista ja vähentää raskaampien palvelujen tarvetta. Varhainen ohjaus oikeisiin palveluihin nähdään tärkeänä. Nykyisin toiminta tavoittaa vain rajallisesti perheitä, etenkin pienillä paikkakunnilla tai alueilla, joissa perhekeskus on vasta rakentumassa. Joissain kunnissa palvelu ei houkuttele perheitä (esim. tapahtumiin ei osallistuta). Kunnissa, joissa toiminta näkyy vain vähän perheiden arjessa, ei palvelua koeta laajasti vaikuttavana.

Kuntakyselyyn vastanneilta hyvinvointitiimeiltä kysyttiin, kuinka vaikuttavana he kokevat perhekeskuksen toiminnan lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämisen kannalta (asteikko 1–3). Arviot jakaantuivat seuraavalla tavalla:

- Arvosana (erittäin tärkeää): 7 vastausta
 - Perusteluja: varhainen ja matalan kynnyksen tuki, säästää raskaammilta kustannuksilta, vakiintunut toiminta
- Arvosana (emme arvioi asiaa): 7 vastausta
 - Perusteluja: tavoittavuuden rajallisuus, vasta rakentumassa, tarve yhteiskehittämiselle, hankala arvioida
- Arvosana (ei ole merkittävää): 2 vastausta
 - Perusteluja: toiminnan näkyvyys arjessa heikko

Selkeän vaikuttavuuden lähteen muodostavat matalan kynnyksen palvelut, ennaltaehkäisy ja varhainen tuki.

Havainto: Perhekeskukset luovat yhdessä työskentelyn pohjan ilmiötiedon hyödyntämiselle eli yhteisövaikuttavuustyö rakentuu perhekeskusverkostojen pohjalle. Yhteisövaikuttavuustyön kautta voidaan uudistaa palvelujärjestelmää, kun ilmiötietoa tuodaan osaksi päätöksentekoa.

Hyvinvointialue on sopinut Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö Itlan kanssa yhteistyöstä, jossa saadaan maksutta Itlan yhteisövaikuttavuustiimin tuki uudistumistyölle. Palvelujärjestelmää on tarkoitus uudistaa niin, että eri sektorit työskentelevät varhaisessa vaiheessa, yhdessä ja riittävän pitkään lapsiperheiden tukena.

Yhteinen viesti on, että yhteistyö eri toimijoiden välillä on perhekeskusten toiminnan kulmakivi, ja sen sujuvuus vaikuttaa suoraan palvelujen saavutettavuuteen ja perheiden tukemiseen. Monissa vastauksissa perhekeskuksen ja kunnan välinen yhteistyö kuvataan hyväksi: toimijat tuntevat toisensa, yhteydenottokynnys on matala ja yhdessä järjestetyt ryhmät, tapahtumat ja vanhemmuuden tuen muodot ovat tuottaneet tulosta. Silti yhteistyö kaipaa edelleen rakenteiden selkeyttämistä ja yhteistä koordinaatiota, erityisesti hyvinvointialueen ja kuntien välillä, jotta palveluketjut eivät pirstaloitu ja vastuut tulevat selkeämmiksi.

Useissa kunnissa korostuu tarve tiivistää yhteistyötä varhaiskasvatukseen, perusopetuksen, neuvolan ja nuorisopalvelujen välillä, jotta lasten ja nuorten tuen tarpeisiin päästäisiin kiinni varhaisemmassa vaiheessa. Yhteistyön kehittämistä vaikeuttavat erityisesti henkilöstöresurssien niukkuus, palveluverkoston hajanaisuus sekä se, että kaikki toimijat eivät ehdi osallistua verkostotyöhön. Myös viestintään liittyy haasteita: palvelujen tunnettuus vaihtelee, ja perheille suunnattu informaatio ei aina tavoita niitä, jotka olisivat tuen tarpeessa.

Kehittämisehdotukset korostavat samoja teemoja: tarvitaan vahvempaa monialaisuutta, aktiivisempaa jalkautumista arjen ympäristöihin sekä selkeämpää ja johdonmukaisempaa viestintää. Lisäksi nostetaan esiin tarve kuulla perheitä, lapsia ja nuoria systemaattisemmin ja hyödyntää heidän kokemuksiaan palvelujen suunnittelussa.

Havainto: Pienissä kunnissa korostuu toive palvelujen tasavertaisuudesta ja läsnäolosta, kun taas suuremmat kunnat kaipaavat perhekeskustoiminnalle selkeämpää roolia ja profiilia erilaisten palvelujen kokonaisuudessa.

Keski-Suomen hyvinvointialueella tasavertaisuuteen on selkeä pyrkimys, ja digitaalinen perhekeskus on keskeinen yhdenvertaisuutta parantava tekijä. Kunnat kuitenkin eroavat fyysisten tilojen, jalkautumisen määrän, etäisyyksien ja liikenneyhteyksien osalta, mikä näkyy kokemuksena, ettei palvelu "täysin" toteudu samalla tavalla kaikkialla. Kokemus on siis kohtuullisen tasavertainen, muttei yhtenäinen – vahvimmillaan perhekeskustoiminta on siellä, missä on yhdistelmä kivijalkaa, aktiivista jalkautumista ja toimivia digipalveluja.

Lapsivaikutusten arviointien hyödyntäminen

Kuntien hyvinvointitiimien vastausten perusteella lapsivaikutusten arviointia tehdään suurimmassa osassa kuntia. Lapsivaikutusten arviointi tulisi tehdä aina, kun päätöksellä tai toimenpiteillä on vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Lapsia ja nuoria kuullaan kuitenkin useissa yhteyksissä ja eri tavoilla.

Lapsivaikutusten arviointia ja kevyempiä kuulemisen menetelmiä hyödynnetään päätöksenteon tukena ja perusteluina, valmistelussa ja esityslistojen tausta-aineistona, arjen toiminnan suuntaamisessa,

lapsiystävällisyyden varmistamisessa sekä toimintaa ohjaavien tavoitteiden täsmentämisessä. Kuulemisten perusteella ajatuksia viedään eteenpäin ja monissa tilanteissa kuuleminen johtaa konkreettisiin toimiin. Toteutukset kuitenkin riippuvat resursseista ja toteuttamiskelpoisuudesta.

Havainto: Lapsivaikutusten arviointeja tulisi hyödyntää entistä enemmän myös perhekeskusverkoston toiminnan kehittämisessä, erityisesti peruspalveluiden (ja erityisesti mielenterveys) saatavuuden, moniammatillisen yhteistyön rakenteiden ja tavoitettavuuden (osa lapsista, nuorista ja perheistä jää ulkopuolelle) tietopohjan osalta.

YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisen toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus edellyttävät yhteistä tilannekuvaa ja siihen vaikuttavaa laaja-alaista ja pitkäjänteistä yhteistoimintaa hyvinvointialueiden ja kuntien välillä. Tässä arvioinnissa on tarkasteltu, miten mielenterveyden edistäminen on integroitu perhekeskustoimintaan.

Arvioinnin tulokset osoittavat, että siellä missä perhekeskuksen vastuut, koordinaatio ja yhteinen tilannekuva ovat selkeitä, perhekeskustoiminta koetaan vaikuttavaksi; vastaavasti epäselvyyksissä palvelut pirstaloituvat ja ovat päällekkäisiä. Perhekeskustoiminnan alkuvaiheeseen liittyy jännitteitä, jotka johtuvat rakenteiden keskeneräisyydestä, ennaltaehkäisyn ja talouden sopeutustoimien välisestä ristiriidasta. Perhekeskustoimintaa pidetään erittäin tärkeänä, kunhan siihen liittyvät haasteet hallinnollisten ja ammatillisten rajojen ylittämiseksi saadaan ratkottua. Tämä edellyttää yhteistä tilannekuvaa ja tavoitteita, selkeitä rooleja ja vastuita ja luottamukseen perustuvaa toimintakulttuuria, jotka voidaan oppia ja jotta perhekeskusyhteistyö ei jää henkilöriippuvaiseksi eikä vaikuttavuutta voida todentaa. Perhekeskusten toimintaa on hyvä verrata nuorten ohjaamotoimintaan ja varmistua, että lapsilla ja nuorilla on matalan kynnyksen sisääntulo palvelujärjestelmään ja sujuva palvelupolku.

Yhdyspintatyössä toimijat ovat riippuvaisia toistensa resursseista; niukkuus korostaa koordinaation ja priorisoinnin tarvetta koko palvelujärjestelmä huomioon ottaen. Nuorten palvelut koetaan perhekeskuksissa riittämättömiksi. Hyvinvointialueen ja kuntien yhdyspinnat usein painottuvat tiettyihin ryhmiin; kohderyhmän laajentaminen vaatii tietoista strategista ohjausta paikalliset tarpeet huomioon ottaen. Perhekeskusten toimivuus rakentuu ihmisten vuorovaikutukselle, mikä puolestaan parantaa yhteisövaikuttavuutta.

Seuraavaksi tiivistetään tarkastuslautakuntien kehittämisehdotukset hyvinvointialueelle ja kunnille lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen perhekeskusverkoston avulla.

Taulukko 22: Arvioinnin keskeiset johtopäätökset

<p>Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin haasteet</p> <p>Kouluterveyskyselyn mukaan 8. ja 9. luokkalaisten huoli mielialastaan on kasvanut vuonna 2025 Keski-Suomen hyvinvointialueella. Sama ikäryhmä kokee positiivisen mielenterveyden korkeammaksi vuonna 2025 kuin aiempina vuosina. Tyttöjen tulokset ovat yleisesti heikommat kuin poikien.</p> <p>Kunnat nostavat esiin kasvavan tuen tarpeen erityisesti mielenterveyspalveluissa: opiskeluhuollon ja psykologipalvelujen pitkät jonot, henkilöstövaje ja viiveet kuormittavat arkea. Arjen perusasioissa (uni, liikunta, ruutujan hallinta) näkyy heikentymistä, ja yksinäisyys, kavereiden haasteet ja harrastamisen esteet korostuvat etenkin pienissä kunnissa.</p>	<p>Kehittämistarpeiden kärjet</p> <p>Kunnat nostavat esiin tarpeen vahvistaa perhekeskustoiminnan viestintää ja näkyvyyttä, jotta perheet löytävät palvelut helpommin. Toimintaa halutaan laajentaa nuorille etenkin pienemmissä kunnissa ja viedä vahvemmin arjen ympäristöihin (koulut, päiväkodit). Monialaisen yhteistyön tiivistäminen ja toimijoiden roolien selkiyttäminen nähdään ratkaisevana palvelujen vaikuttavuuden parantamisessa.</p>
<p>Yhdenvertaisuus: digitalisaatio apuna</p> <p>Digitaalinen perhekeskus tukee palvelujen tasavertaista saavutettavuutta koko Keski-Suomessa ja madaltaa avun hakemisen kynnyksiä (chat, videovastaanotot, "Pyydä apua"). Digipalvelut tuovat tukea kaikkien ulottuville, mutta fyysisten tilojen puute ja pitkät välimatkat voivat edelleen jättää osan perheistä heikompaan asemaan.</p>	<p>Kohti yhteisövaikuttavuutta</p> <p>Perhekeskusverkoston kautta rakennetaan yhteisövaikuttavuuden mallia, jossa kunnat, hyvinvointialue ja järjestöt ratkovat haasteita yhdessä. Huhtikuussa 2026 käyttöön tuleva yhteinen palveluiden sisääntuloväylä vahvistaa palveluiden sujuvuutta. Tavoitteena on varmistaa varhainen apu, yhteinäiset palveluketjut ja yhteistyö yli organisaatorajojen.</p>

TARKASTUSLAUTAKUNTIEN LAUSUNTOPYYNTÖ

Perhekeskusverkosto on tärkeä ja merkittävä asukkaille osallisuutta / yhteisöllisyyttä edistävää sekä ennaltaehkäisevää ja tukea tarjoavaa palvelua, jossa yhdistyvät paikallisesti eri toimijoiden voimavarat sujuvalla tavalla. Perhekeskusverkosto toimii myös ideointi- ja kehittämisalustana lasten ja nuorten palveluille. Verkosto kerää luontevasti asiakas- ja asukaspalautetta sekä verkostossa mukana olevien palvelutuottajien kokemuksia, mikä tuottaa tietoa palvelujen organisointia ja resurssien tehokkaampaa käyttöä varten. Tätä tietopohjaa voidaan käyttää muutostarpeiden eteenpäin viemiseen aina päätöksentekijöille asti.

Arvioinnissa mukana olevat tarkastuslautakunnat antavat valtuustoille arviointikertomuksen, jossa esitetään lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin arvioinnin tulokset. Hyvinvointialueen ja kuntien hallitukset antavat valtuustoille lausunnon toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakuntien arviointi antaa aihetta. Tarkastuslautakunnat pyytävät vastaamaan erityisesti seuraaviin kehittämissuhteisiin: (kunta ja hyvinvointialue erikseen)

<ul style="list-style-type: none"> • Miten hyvinvointialue ja Jyväskylän kaupunki parantavat perhekeskuksen viestintää ja tunnettuutta arjen ympäristöissä?
<ul style="list-style-type: none"> • Miten hyvinvointialue ja Jyväskylän kaupunki parantavat perhekeskuksen seinätöntä (verkotomaista) toimintamallia ja jalkautuvaa toimintaa (toimintaa arjen ympäristöissä kuten päiväkodeissa ja kouluissa)?
<ul style="list-style-type: none"> • Miten ja missä laajuudessa hyvinvointialueella ja Jyväskylän kaupungissa on tahtoa laajentaa palveluja eri ikäryhmille, miksi?
<ul style="list-style-type: none"> • Miten perhekeskusverkoston toimijoiden rooleja ja vastuita aiotaan täsmentää ja koordinaatiota vahvistaa?
<ul style="list-style-type: none"> • Miten palvelujärjestelmän yhteensovittamista on tehty ja perhekeskuksen toimintoja ja palvelujen päällekkäisyyksiä kuntien kanssa vähennetty sekä voimavaroja yhdistetty?
<ul style="list-style-type: none"> • Miten paikalliset erityispiirteet ja palvelutarpeet on huomioitu perhekeskusverkostossa? Miten ratkaisuihin on päästy?
<ul style="list-style-type: none"> • Miten palveluohjausta ja sisääntuloväylää (yhden luukun periaatetta) on selkiytetty?
<ul style="list-style-type: none"> • Mikä on Jyväskylän kaupungin resurssointi (suora rahoitus, henkilöstöresurssi, tilat tms.) perhekeskustoimintaan?

5. TOIMENPITEET EDELLISTEN VUOSIEN ARVIOINTIEN PERUSTEELLA

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota sellaisiin edellisen valtuustokauden 2021–2025 kehittämiskohteisiin, joilla on merkitystä vuosien 2025–2029 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden onnistumisen kannalta.

Talouden tasapaino

Kehittämistavoite	Muutokset vuoteen 2025
Kaupungin tulorahoituksen riittävyys ja investointikyvyn parantaminen (Arviointikertomus 2021)	<p>Vuosikate on kattanut poistot ja arvonalentumiset ainoastaan vuonna 2024 (myös vuonna 2023 jos verohäntä otetaan mukaan). Investointien tulorahoitus tunnusluku sekä laskennallinen lainanhoitokate ovat kääntyneet laskuun vuodesta 2023 lähtien.</p> <p>Vuosikate/poistot ja arvonalentumiset kehitys: 67,2 % (2021) 22,0 % (2022), 116,6 % (2023; ilman 32 milj. verohäntää 60,4 %), 110,1 % (2024), 86,4 % (2025) -Kunnan tulorahoitus katsotaan riittäväksi, mikäli vuosikate kattaa poistot ja arvonalentumiset.</p> <p>Investointien tulorahoitus kehitys: 55,3 % (2021), 15,1 % (2022), 94,3 % (2023), 86,1 % (2024), 62,2 % (2025) -Tunnusluku kertoo, kuinka paljon investoinneista on rahoitettu tulorahoituksella (vuosikate). Loppuosaa jää rahoitettavaksi pysyvien vastaavien myynnillä, lainalla tai/ja rahavaroja vähentämällä.</p> <p>Laskennallinen lainanhoitokate kehitys: 0,8 (2021), 0,4 (2022), 1,5 (2023), 1,3 (2024), 1,0 (2025) -Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi.</p>
Investointien toteuttamisen suunnitelmallisuuden parantaminen (Arviointikertomus 2023)	<p>Investointitaso on pidetty hyvällä tasolla talouden sopeutuksesta huolimatta. Investointimenot eroavat vuosittain talousarviosta, jolloin merkittävien investointihankkeiden suunnitelmallisuutta tulisi parantaa. Tilanne on kuitenkin parantunut vuonna 2025. (tarkastelujakso 2023–2025)</p> <p>Sitovien investointimenojen kehitys, toteumat: 58,3 % (2023), 79,6 % (2024), 102 % (2025)</p>
Kaupungin toiminnan ja talouden sopeutustoimenpiteiden toteutumisen seurannan kehittäminen (2024)	<p>Ulkoisten tekijöiden, kuten ennakoimattomien verotuloerien, vaikutusta sopeutustoimenpiteiden tarpeellisuuden/suuruuteen ei ole voitu huomioida riittävän ajoissa.</p>

	<p>Sopeutustoimenpiteet on raportoitu hyvin tilinpäätöksessä.</p> <p>Kaupunki on onnistunut hyvin talouden tasapainottamisessa huolimatta toimintaympäristön ennakoimattomista muutoksista.</p>
--	--

Seuranta, raportointi ja mittarit

Kehittämistavoite	Muutokset vuoteen 2025
<p>Mittarit ja tavoitteet:</p> <p>-Toiminnallisten tavoitteiden ja kaupunkistrategian toteutumisen todentamisen parantaminen ja tiedolla johtaminen (2024)</p>	<p>Kaupunkistrategiassa ja sitovissa toiminnallisissa tavoitteissa on ollut tavoitteita / mittareita, joita ei voi arvioida tai joiden toteutumisesta ei saada riittävää evidenssiä.</p> <p>(2024)</p> <p>-Tarvitaan vaikuttavuuden trendimittareita, jotka kertovat kehityksestä pitkällä aikavälillä. Lisäksi mittarien mitattavuuteen on kiinnitettävä huomiota.</p>
<p>Eri ohjelmien ja suunnitelmien yhdistäminen ja tiivistäminen voisi parantaa niiden toteutumisen seuranta ja raportointia. (2024)</p>	<p>Kaupunginhallituksen lausunnossa arviointikertomukseen 2024, mainitaan, että kaupunkistrategian päivityksen yhteydessä tarkastellaan ohjelmien ja suunnitelmien kokonaisuutta. Tarkoituksena on tiivistää ohjelma- ja suunnitelmatyötä. Tiivistämisellä pyritään toiminnan ohjauksen tehostamiseen ja keskeisimpien kehittämistavoitteiden priorisointiin.</p>
<p>Kaupungin myöntämien avustusten käytön seurannan parantaminen. (2023)</p>	<p>Käyttöön on otettu sähköinen avustusjärjestelmä, joka tehostaa avustusten käytön seuranta.</p> <p>Talousarviossa on valtuuston avustuksiin osoittama määräraha. Tilinpäätöksessä ei ole avustusten käytön seurannasta tiivistelmää.</p>

Työllisyys ja elinkeinot

Kehittämistavoite	Muutokset vuoteen 2025
<p>Elinvoimaa ja työllisyyttä edistävien palvelujen vaikuttavuuden seuraamisen parantaminen (2021 ja 2023)</p>	<p>Kaupunginvaltuusto päätti kaupunkistrategiasta (26.1.2026 § 3) ja siitä, että strategian kärkien toteutumisen arvioimiseksi kaupunginhallitus asettaa vaikuttavuusmittarit sekä toiminnallisia mittareita, joiden avulla strategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan.</p>
<p>Kotoutumisen vaikuttavuuden seuranta varten tulee kehittää mittareita. (2021)</p>	<p>Kotoutumisen prosessin vaikuttavuuden arviointia tulee edelleen kehittää (ks. luku 4.7).</p>
<p>Yritys- ja oppilaitosyhteistyön parantaminen (2023)</p>	<p>Sidosyksikköhankinnat tuovat joustavuutta palvelujen järjestämiseen. Ekosysteemyöllä on ollut positiivista vaikutusta yhteistyön näkökulmasta.</p>
<p>Toimenpiteet yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukemiseen (2024)</p>	<p>Aloitettu mm. Jyväskylän Malli. Lisäksi ekosysteemihankkeet tukevat kansainvälistymistä.</p>

Resurssiviisaus

Kehittämistavoite	Muutokset vuoteen 2025
Tarkastuslautakunta esittää, että hiilineutraalisuustavoitteen toteutumista seurataan ajantasaisesti ja että seuranta on nähtävänä kaupungin kotisivuilla (2021)	On otettu käyttöön kaupungin kotisivulla Ympäristövahti, jonka kautta voi seurata resurssiviisaustyön etenemistä.
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ympäristötulot, -menot ja -investoinnit esitetään sekä kaupungin että konsernin tasolla (2023)	Ympäristötilinpäätös on korvattu ilmastobudjetilla, jossa seurataan ilmastotoimenpiteiden kustannuksia sekä päästövähennyksiä. Ilmastobudjetti raportoidaan vuosittain tilinpäätöksessä.
Asukaspaneelien/kuntalaispaneelien kattavampi hyödyntäminen, esim. ennen metsäohjelman päivitystä (2024)	Seuraavan metsäohjelman valmistelutyö aloitetaan todennäköisesti vuonna 2028.
Metsien terveysvaikutuksien arvon määrittäminen (2024)	Tarkistetaan, sisältyykö metsäohjelman päivitystyöhön.

Muut tuloksellisuusarviointien nostot

Kehittämistavoite	Muutokset vuoteen 2025
Kaupungin olisi hyvä laatia tytäryhtiöiden yhteiskuntavastuun raportointia koskeva suositus (sosiaalinen ja taloudellinen vastuu sekä ympäristövastuu) omistajapoliittisten linjausten ja konserniohjeen päivityksen yhteydessä. (2023)	Omistajaohjauksen periaatteisiin (KH 9.3.2026 § 61) on kirjattu yhtiöiden vastuullinen toiminta.
TYKKI2023-ohjelmassa todetaan, että yritystonttitarjontaa kasvatetaan vähintään 45 tonttiin ja työpaikkatonttitarjontaa 40 hehtaariin vuoden 2025 loppuun mennessä. (2023)	Helmikuussa 2025 markkinoinnissa oli 28 tonttia / 42 hehtaaria.
Jyväskylän ICT-palveluihin osoitettu rahoitus ei ole riittänyt tukemaan kehittämistyötä tarpeeksi laajasti, jotta digitalisaation kypsyystaso olisi noussut. (2023)	Kehittämiseen tarkoitettu rahoitus kului ennakoimattomasti ICT-peruspalvelujen ulkoistukseen (ks. luku 4.8)
Vammaisneuvosto antaa lausuntoja pyynnöstä, mutta lausuntojen pyytämiseksi tulisi luoda velvoittava, yhdenmukainen linjaus / selkeät pelisäännöt (2022)	Vammaisneuvoston pöytäkirjoista ei selviä, onko pelisääntöjä lausuntojen pyytämiseksi luotu.
Tarkastuslautakunta suosittaa liikuntaneuvonnan ajanvarauksen laajentamista/joustavoittamista resurssien puitteissa. Kolmannen ja yksityisen sektorin toimijoiden tiiviimpi mukanaotto palveluketjuihin voisi laajentaa ja monipuolistaa liikuntaneuvontapalveluja (2024)	<p>Kaupunginhallituksen lausunnossa arviointikertomukseen 2024 mainitaan, että kehittämismahdollisuuksia ajanvarauksen osalta selvitetään parhaillaan.</p> <p>Liikuntaneuvonnan palveluketjua kehitetään yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa ja aluehallintovirasto on myöntänyt liikuntapalveluille avustusta kehittämistyöhön. Yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueen välillä on myös keskeisessä asemassa.</p> <p>Perustettiin (TP 2025) uusi Liikkumaan aktivointi -palveluyksikkö, jolle keskitettiin vastuu kohdennetuista liikuntapalveluista. Vuonna 2025 käynnistettiin mm. aikuisten liikuntaneuvonnan pilotti, jolle myönnettiin 70 000 € avustus, ja mukaan verkostoon on tullut lisää 12 palveluntuottajaa vastaamaan</p>

	aikuisten neuvontapalvelusta uuden yhteistyömallin puitteissa.
Tila- ja energiatehokkuuden edistäminen osana talouden sopeuttamista. (2022)	Tilinpäätöksessä 2025 raportoidaan toimenpiteistä, joiden myötä Tilapalvelu-liikelaitoksen toimintakate toteutui 2,7 milj. € budjetoitua parempana mm. sähkö- ja lämmityskulujen pienemisen (-1,1 milj. €) sekä vuokratiloista luopumisen (-0,7 milj. €) ansiosta.
Yhdyspintojen toimivuus hyvinvointialueelle, erityisesti opiskeluhoolto, kuntouttava työtoiminta, liikuntaneuvonta, kotona asumisen tuki, asiointiliikenne. (2024)	<p>Kaupunki hyväksyi joulukuussa 2025 uuden strategisen yhteistyösopimuksen yhdessä Keski-Suomen kuntien, Keski-Suomen liiton ja hyvinvointialueen kanssa. Sopimusta täydennetään tarkemmalla yhdyspintojen toimenpidesuunnitelmalla vuonna 2026. Järjestämisvastuiden epäselvyydet ja katkokset tiedonkulussa voivat heikentää palveluketjujen toimivuutta. Toisaalta hajautunut vastuu voi viivästyttää asiakkaiden pääsyä palveluun. Tiukka taloustilanne heijastuu palvelujen saatavuuteen.</p> <p>Nuorten talo -palvelu jatkoi yhteistyötä kaupungin työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueen nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden kesken, tarjoten "walk-in" -palveluja nuorille yhdessä saman katon alla.</p>

6. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TYÖSKENTELY

Tarkastuslautakunnan kokousten jälkeen on usein pidetty iltakoulu, jossa on valmisteltu arviointikertomusta. Tarkastuslautakunnan jäsenillä on käytössä Teams-työtila, josta näkee arviointikertomuksen etene-
misen syksystä keväeseen ja jonne lautakunnan jäsenet kommentoivat kertomuksen sisällöistä. Arviointien valmistelua on tehty myös jaostoissa.

Kokous	Käsitellyt asiat
Kokous 18.6.2025	<ul style="list-style-type: none"> Tarkastuslautakunnan kokouskäytännöt ja kokoukset syyskaudella 2025 Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet Tarkastuslautakunnan jaostot 2025–2029 Sidonnaisuudet Työohjelma arviointikaudelle 2025
Kokous 21.8.2025	<ul style="list-style-type: none"> Tilapalvelu-liikelaitoksen toiminnan arviointi Tilintarkastuksen työohjelma vuodelle 2025 Tarkastuslautakunnan talousarvion 2025 toteutuminen Tarkastuslautakunnan talousarvio 2026 ja suunnitelma 2027–2028 Sidonnaisuudet
Jaoston 2 kokous 28.8.2025	<ul style="list-style-type: none"> Kuulemisten ja arviointimuistioden valmistelua (Tilapalvelu-liikelaitos, resurs-siviisaus sekä lasten ja nuorten mielen hyvinvointi)
Jaoston 1 kokous 18.9.2025	<ul style="list-style-type: none"> Kuulemisten ja arviointimuistioden valmistelua (International House Jyväskylä ja Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy)
Kokous 25.9.2025 (+ iltakoulu)	<ul style="list-style-type: none"> Tarkastuslautakunnan sihteerin nimeäminen Sidonnaisuudet Iltakoulussa International House Jyväskylän toiminnan arviointi (kuuleminen työllisyyspalvelupäällikkö Sari Miettinen, palveluesihenkilö Veera Martikainen, palveluesihenkilö Maarit Heikkilä, työllisyysjohtaja Hanna Lähteelä) Iltakoulussa kaupungin talouden tilannekuva ja tasapainoisuus (kuuleminen talousjohtaja Vesa Voutilainen)
Kokous 7.10.2025 (+ iltakoulu)	<ul style="list-style-type: none"> Jyväskylän Vuokra-asunnot Oy:n tavoitteiden toteutuminen Sidonnaisuudet Iltakoulussa arviointimuistioden valmistelua
Kokous 6.11.2025 (+ iltakoulu)	<ul style="list-style-type: none"> Sidonnaisuudet Kevään kokousajat Iltakoulussa arviointimuistioden valmistelua

Kokous 11.12.2025 (+ iltakoulu)	<ul style="list-style-type: none"> Elinkeinojen ja työllisyyden edistämisen arviointi Tilintarkastuksen vuoden 2025 väliraportti Sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman 2025 toteutuminen Tarkastuslautakunnan työohjelma keväällä 2026 Tarkastuslautakunnan käyttösuunnitelma vuodelle 2026 Sidonnaisuudet Iltakoulussa tilakyselyn valmistelu kaupungin kiinteistöjen käyttäjille
Kokous 22.1.2026 (+ iltakoulu)	<ul style="list-style-type: none"> Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukemisen arviointi Tarkastuslautakunnan valtuustokauden 2025–2029 arviointisuunnitelma Sidonnaisuudet Iltakoulussa arviointimuistion valmistelua (työllisyyden ja elinkeinojen edistäminen)
Kokous 19.2.2026 (+ iltakoulu)	<ul style="list-style-type: none"> Kaupungin digikehittämisen tilannekuva Hiilineutraali Jyväskylä 2030 ja Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelmien tavoitteiden toteutuminen Sidonnaisuudet Iltakoulussa arviointimuistioiden valmistelua
Kokous 12.3.2026 (+ iltakoulu)	<ul style="list-style-type: none"> Elinkeino- ja työllisyyspalvelujen kehittämisen tavoitteet Iltakoulussa arviointimuistioiden valmistelua
Kokous 9.4.2026 (+ iltakoulu)	<ul style="list-style-type: none"> Kaupungin johdon kuuleminen tilinpäätöksestä 2025 Iltakoulussa arviointikertomuksen viimeistelyä
Kokous 29.4.2026	<ul style="list-style-type: none"> Tilintarkastuksen vuosiraportti 2025 Vuoden 2025 tilinpäätöksen hyväksyminen ja vastuuvapauden myöntäminen tilivelvollisille Arviointikertomuksen hyväksyminen vuodelta 2025

Keski-Suomen tarkastuslautakuntien puheenjohtajien verkoston toimintaa jatkettiin aktiivisesti. Yhteistyöverkosto kokoontui 7.10.2025 Jyväskylässä, 11.11.2025 Teams-etäyhteyksin, 21.1.2026 Äänekoskella sekä 19.3.2026 Teams-etäyhteyksin.

Tarkastuslautakunnan jäsenille ja varajäsenille järjestettiin koulutuspäivä 10.9.2025, jolloin osallistuttiin FCG:n koulutukseen sekä valmisteltiin vuoden 2025 arviointeja. Tarkastuslautakunta osallistui myös Eduhousen järjestämään etäkoulutukseen tarkastuslautakunnan tehtävästä 4.9.2025.

Tilintarkastuksen toteutuminen tilikaudella

Jyväskylän kaupungin tilintarkastajana toimii BDO Auditor Oy ja päävastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Minna Havia-Niemi.

Tarkastuslautakunnan tehtäviin hallinnon ja talouden tarkastusta koskien kuuluu myös kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittaminen, tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman toteutumisen seuranta, tilintarkastajan havaitsemista epäkohdista ja valtuuston tarkastusta koskevista päätöksistä aiheutuvien toimenpiteiden seuranta sekä esitysten tekeminen lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien suorittamisen yhteensovittamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tilintarkastaja on esitellyt 21.8.2025 tarkastuslautakunnalle tilintarkastuksen työohjelman vuodelle 2025 ja 11.12.2025 väliraportin vuoden 2025 tilintarkastuksesta. Tarkastuslautakunta on antanut tilintarkastajien väliraportin tiedoksi kaupunginhallitukselle.

Tilintarkastaja on esitellyt loppuraportin vuoden 2025 tilintarkastuksesta 29.4.2026 ja tarkastuslautakunta on lähettänyt raportin tiedoksi kaupunginhallitukselle. Tarkastuslautakunta on päättänyt merkitä tiedoksi Jyväskylän kaupungin tilivuotta 2025 koskevan tilintarkastuskertomuksen ja saattaa sen valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta on esittänyt valtuustolle tilivuoden 2025 tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille.

Sidonnaisuusilmoitukset ja -rekisteri

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalaissa tarkoitettujen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista, pitää sidonnaisuusrekisteriä ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kaupungin verkkosivuilla. Kuntalain 84 §:n mukaiset sidonnaisuusilmoitukset on merkitty tiedoksi tarkastuslautakunnan kokouksissa ja viety valtuustolle tiedoksi 24.11.2025. Tätä edeltävästi ilmoitusvelvollisille viranhaltijoille ja luottamushenkilöille on lähetetty useampia muistutuksia ilmoitusten täydentämisestä ja tietojen tarkistamisesta.

Kaupunginvaltuuston toimeksiannot tarkastuslautakunnalle

Valtuusto ei päättänyt antaa lisätoimeksiantoja tarkastuslautakunnalle.

Arviointikertomus on allekirjoitettu sähköisesti

Aino Kenttälä
puheenjohtaja

Otteliina Viinikainen
varapuheenjohtaja

Marianne Aho
jäsen

Tommi Kinnunen
jäsen

Jani Seijesvirta
jäsen

Outi Soikkeli
jäsen

Lauri Soukka
jäsen

Mervi Turunen
jäsen

KUVATIEDOT

Valokuvat

s. 5 Taideteos Suuri kompassi	Kuva: Riikka Kaakkurivaara
s. 8 Ilmakuva Jyväskylästä	Kuva: Mika Nuorva
s. 9 Kaupungintalo yöllä	Kuva: Kalevi Korhonen
s. 18 Kuva Lutakon satamasta	Kuva: Sami Lamminaho
s. 20 Jyväsjärven retkiluistelurata talvella	Kuva: Tero Takalo-Eskola
s. 21 Iltakuva Kuokkalan sillasta	Kuva: Touho Häkkinen
s. 28 Ilmakuva Jyväskylän keskustasta	Kuva: Hannu Korpela
s. 35 Ilmakuva Jyväskylästä	Kuva: Mika Nuorva
s. 36 Torinäkyä Kuokkalasta	Kuva: Merja Huovelin
s. 43 Lohikosken päiväkotia	Kuva: Juho Turpeinen
s. 54 Kehä Vihreä	Kuva: Hanna-Kaisa Hämäläinen
s. 65 Yrityskoordinaattorit tapaavat asiakkaita	Kuva: Tero Takalo-Eskola
s. 71 Hippoksen havainnekuva	Kuva: PES-Arkkitehdit Oy
s. 80 Yrityskoordinaattorit työssään	Kuva: Tero Takalo-Eskola
s. 85 Maahanmuuttajan työllistyminen	Kuva: Tero Takalo-Eskola
s. 98 Eskarit harjoittelevat kirjaimia iPadilla	Kuva: Dolly Aittanen
s. 104 Peruskouluikäisiä oppilaita	Kuva: Hanna-Kaisa Hämäläinen
s. 120 Ihmiset Jyväskylän satamassa	Kuva: Emmi Jokilahti
s. 124 Kokoustila Vallesmanni	Kuva: Satu Leinonen

LÄHTEET

Haastattelut ja kuulemiset, joista ei ole kokouspöytäkirjaa vaan muistio

Keskustelu ekosysteemisopimuksen toteutumisesta 15.1.2026: palvelupäällikkö Tuula Säynätmäki, ohjelmapäällikkö Timo Harju, ohjelmapäällikkö Taija Leppeteläinen, ohjelmapäällikkö Sanna Laakso, projekti-suunnittelija Leena Martin, kaupunginreviisori Tarja Saarelainen ja kaupunkitarkastaja Petra Holkko.

Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien verkoston kokouksissa 7.10.2025 ja 1.1.2026 on kuultu seuraavia henkilöitä: Keski-Suomen hyvinvointialue palvelupäällikkö Marja Lehtoranta, Äänekosken kaupunki perhekeskus- ja nuorisopalvelupäällikkö Petri Oinonen, Äänekosken kaupunki hyvinvointikoordinaattori Päivi Kivelä ja Äänekosken kaupunki opetus- ja kasvatusjohtaja Niina Rautanen.

Muut kuultavat on mainittu tarkastuslautakunnan kokouspöytäkirjoissa sekä luvussa 6 *Tarkastuslautakunnan työskentely* on mainittu kuulemiset iltakoulujen osalta.

Tarkastuslautakunnan kyselyt

Tarkastuslautakunnan Forms-kysely varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstölle tilojen olosuhteista ja sisäilmasta.

Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien verkoston kysely kuntien hyvinvointitiimeille ja perhekeskuskoordinaattoreille lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnista sekä perhekeskusten roolista.

Tarkastuslautakunnan arviointilomake kotoutumisen toimenpiteistä International House Jyväskylälle. Vastaaajina palvelupäällikkö Sari Miettinen, palveluesihenkilö Veera Martikainen ja palveluesihenkilö Maarit Heikkilä.

Jyväskylän kaupungin asiakirjoja

Arviointikertomukset Jyväskylä. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/arviointikertomus/arviointikertomukset>

Elinkeinopalveluiden seurantaraportit. Saatavilla: Intranet

Hallintosääntö. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/saannot-ja-ohjeet>

Jyväskylän kaupungin ja yhteisöjen tilinpäätökset ja toimintakertomukset. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/talous/seurantaraportit-ja-tilinpaatos>

Jyväskylän kaupungin talousarviot. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/talous/talousarvio>

Jyväskylän kaupungin tilinpäätös 2025. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/talous/seurantaraportit-ja-tilinpaatos/tilinpaatos-2025>

Jyväskylän Ympäristövahti. Saatavilla: <https://ymparistovahti.jyvaskyla.fi/fi-FI/>

Kaupunkistrategia 2022–2025. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/strategia-ja-kehittaminen/kaupunkistrategia>

Kaupunkistrategia 2026–2029. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/strategia-ja-kehittaminen/kaupunkistrategia>

Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelma. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/ymparisto/resurssiviisaus/huomien-aina-tulevaisuutta/resurssiviisas-jyvaskyla-2040-ohjelma>

Sisäilma, julkaistu 29.10.2025. Sisäilmasto, julkaistu 4.3.2026. Saatavilla: Intranet.

Tilastotietoa Jyväskylästä. Saatavilla: <https://www.jyvaskyla.fi/jyvaskyla/tilastotietoa>

Kirjalliset lähteet:

Alva. Hiilineutraaliustiekartta. Saatavilla: <https://alva.impact.page/alva/Home>

Elinkeinoelämän keskusliitto. EK:n Kuntaranking. Saatavilla: <https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/ekn-kuntaranking-2025-seinajoki-rauma-ja-tampere-ovat-suomen-parhaat-alueet-yritystoiminnalle/>

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. Yhteisövaikuttavuus. Verkkosivu. Saatavilla: <https://itla.fi/toiminta/yhteisovaikuttavuus/>

Jalonen, H., Laasanen, M., Rantamäki A., & Salminen, J. 2025. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnat – palveluita yhteistyössä kansalaisten parhaaksi. Kunnallisan kehittämissäätiö KAKS. Saatavilla: <https://kaks.fi/julkaisut/kuntien-ja-hyvinvointialueiden-yhdyspinnat-palveluita-yhteistyossa-kansalaisten-parhaaksi/>

JVA:n esittely. Verkkosivu. Saatavilla: <https://www.jva.fi/jva/ajanvaraus-asiointi/jva-esittely>

Kangasharju, A., Kuusi, T., Valkonen, T. & Wang, M. 2026. Toimintalähtöinen tuottavuusmittaus kunnissa. Kuntaliitto. Saatavilla: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2026/2358-toimintalahtoinen-tuottavuusmittaus-kunnissa>

KEHA-keskus. Työnvälitystilasto. Saatavilla: <https://www.tyonvalitystilasto.fi/>

Kela. Tietotarjotin. Nuorten ADHD-, masennus- ja psykoosilääkkeiden käytön tilannekuva. Saatavilla: <https://laaketieto.tietotarjotin.fi/psykkenlaakkeet/>

Keski-Suomen hyvinvointialue. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025. Saatavilla: <https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-02/Lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointisuunnitelma%202024-2025.pdf>

Keski-Suomen kuntien, Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen hyvinvointialueen strateginen yhteistyösopimus.

Keski-Suomen perhekeskukset. Verkkosivu. Saatavilla: <https://www.hyvaks.fi/asiointi/perhekeskukset>

Kuntabarometri 2024. Saatavilla: <https://www.yrittajat.fi/ajankohtaista/tutkimukset/kuntabarometri-2024/>

Kuntaliitto. Aikasarjapalvelu: palvelutuotannon kustannukset. Verkkosivu. Saatavilla: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYWYwNzY1MmEtODM1My00MDZiLTk1NTAtMmM4NmI2YTlkN2E5IiwidCI6IjQzNmU1ZDYxLTFhZGEtNDM4ZS05MDFjLT-VlNzM5OGE1MWMxZiIsImMiOiJh9>

Kuntaliitto. EVP-indeksi. Saatavilla: <https://www.kuntaliitto.fi/kuntaliitto/tietotuotteet-ja-palvelut/analyysit-ja-tietoaineistot/elinvoimaindikaattori>

Seppälä, J., Pukkala, T., Kotiaho, J., Aalto, J., Bäck, J., Kallio, K.P., Karttunen, M., Koivula, M., Laine, I., Oksanen, E., Ollikainen, M., Silfverberg, O., Salo, M., Soimakallio, S., Weaver, S., Vesala, T. 2026. Metsien hakkuiden, ilmastotavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun yhteensovittaminen – Skenaariotarkastelu eri hakkuutasoilla. Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2026. Saatavilla: <https://ilmastopaneeli.fi/hae-julkaisuja/metsien-hakkuiden-ilmastotavoitteiden-ja-luonnon-monimuotoisuuden-suojelun-yhteensovittaminen/>

Selvitys Keski-Suomen hiilivarastoista ja -nieluista 24.10.2024. Keski-Suomen liitto. Saatavilla: <https://keski-suomenliitto.fi/wp-content/uploads/sites/8/2024/10/Selvitys-Keski-Suomen-hiilivarastoista-ja-nieluista.pdf>

Sotkanet. Tilasto- ja indikaattoripankki. Saatavilla: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>

Suomen ympäristökeskus. Palvelu puhtaan energiasiirtymän investointien talous-, työllisyys- ja ympäristövaikutusten arviointiin. Saatavilla: <https://hiilineutraalisuomi.syke.fi/projektit/repower-cest/talous-ja-tyollisyys/palvelu-puhtaan-energiiasiirtymän-investointien-talous-tyollisyys-ja-ymparistovaikutusten-arviointiin/>

Suomen ympäristökeskuksen skenaariotyökalu. Saatavilla: <https://skenaario.hiilineutraalisuomi.fi/>

Suomen ympäristökeskuksen päästötietokanta. Kuntien ja alueiden khk-päästöt. Saatavilla: https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/#fi_kunta179

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveyskyselyn tulokset. Verkkosivu. Saatavilla: <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>

Tilastokeskus. StatFin-tietokanta. Verkkosivu. Saatavilla: <https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Ekosysteemisopimukset. Saatavilla: <https://tem.fi/ekosysteemisopimukset>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumisen sanasto 2. laitos. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/855883cc-b0ea-4d98-b737-acec62b9e1bd/content>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotoutumiskoulutuksen kehittämisen ja lainvalmistelun tueksi tarvitaan tilastotietoa. Saatavilla: <https://tem.fi/-/kotoutumiskoulutuksen-kehittamisen-ja-lainvalmistelun-tueksi-tarvitaan-tilastotietoa>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Valtion ja yliopistokaupunkien ekosysteemisopimusten (2021–2027) toteutuksen väliarviointi. Saatavilla: <https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-770-0>

Valtiokonttori. Kuntien ja kuntayhtymien ICT-menot. Verkkosivu. Saatavilla <https://www.tutkihallintoa.fi/kuntien-ja-kuntayhtymien-talous/kunnan-ja-kuntayhtymien-tilinpaatostiedot-palveluluokakohtaisesti/kuntien-ja-kuntayhtymien-ict-menot/>

Valtiovarainministeriö. Kuntien tilinpäätöstiedot ja tilinpäätöskortit. Saatavilla: <https://vm.fi/kuntien-tilinpaatoskortti>

Verohallinto. Kuntien ja seurakuntien tuloveroprosentit vuonna 2024 ja 2025. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/paatokset/47465/kuntien-ja-seurakuntien-tuloveroprosentit-vuonna-2025/>

Vertailukaupunkien tilinpäätökset.

WSP, Alueiden tutkimus -raportit. Saatavilla: <https://www.wsp.com/fi-fi/nakemyksia/alueiden-tutkimus-2025>

Ympäristöministeriö. Ilmastovuosikertomus 2025. Saatavilla: <https://ym.fi/ilmastovuosikertomus-2025#/>

Lainsäädäntöä

Kotoutumislaki (681/2023)

Kuntalaki (410/2015)

Laki toimeentulotuesta (1412/1997)

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023)

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023)

Lastensuojelulaki (417/2007)

LIITTEET

Liite 1: 8. ja 9. luokkalaisten mielen hyvinvoinnin indikaattorit Keski-Suomessa kunnittain

Indikaattori	Alue	pojat 2023	tytöt 2023	yhteensä 2023	pojat 2025	tytöt 2025	yhteensä 2025
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Hankasalmi	ei saata- villa	ei saata- villa	22 %	ei saata- villa	ei saata- villa	19 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Hankasalmi	ei saata- villa	ei saata- villa	12 %	ei saata- villa	ei saata- villa	12 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Hankasalmi	16 %	39 %	29 %	ei saata- villa	ei saata- villa	28 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Hankasalmi	15 %	41 %	29 %	ei saata- villa	ei saata- villa	40 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Hankasalmi	86 %	51 %	67 %	ei saata- villa	ei saata- villa	71 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Hankasalmi	ei saata- villa	ei saata- villa	19 %	ei saata- villa	ei saata- villa	23 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Joutsa	ei saata- villa	ei saata- villa	11 %	ei saata- villa	ei saata- villa	17 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Joutsa	ei saata- villa	ei saata- villa	9 %	ei saata- villa	ei saata- villa	16 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Joutsa	ei saata- villa	ei saata- villa	31 %	ei saata- villa	ei saata- villa	33 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Joutsa	ei saata- villa	ei saata- villa	38 %	ei saata- villa	ei saata- villa	47 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Joutsa	ei saata- villa	ei saata- villa	76 %	ei saata- villa	ei saata- villa	72 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Joutsa	ei saata- villa	ei saata- villa	13 %	ei saata- villa	ei saata- villa	25 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Jyväskylä	9 %	33 %	21 %	8 %	34 %	21 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Jyväskylä	14 %	4 %	9 %	17 %	8 %	12 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Jyväskylä	19 %	52 %	36 %	21 %	53 %	37 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Jyväskylä	20 %	54 %	37 %	20 %	47 %	34 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Jyväskylä	78 %	56 %	67 %	81 %	60 %	70 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Jyväskylä	12 %	33 %	22 %	10 %	31 %	21 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Jämsä	10 %	38 %	24 %	8 %	31 %	20 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Jämsä	14 %	1 %	8 %	8 %	4 %	6 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Jämsä	16 %	55 %	36 %	20 %	49 %	35 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Jämsä	19 %	55 %	37 %	24 %	57 %	41 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Jämsä	84 %	56 %	70 %	79 %	59 %	69 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Jämsä	12 %	36 %	24 %	12 %	35 %	23 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Kannonkoski	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	40 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Kannonkoski	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	33 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Kannonkoski	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	70 %

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Karstula	ei saata- villa	ei saata- villa	24 %	ei saata- villa	ei saata- villa	26 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Karstula	ei saata- villa	ei saata- villa	9 %	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Karstula	ei saata- villa	ei saata- villa	44 %	23 %	57 %	40 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Karstula	ei saata- villa	ei saata- villa	49 %	23 %	57 %	39 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Karstula	ei saata- villa	ei saata- villa	63 %	91 %	60 %	76 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Karstula	20 %	33 %	27 %	ei saata- villa	ei saata- villa	25 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Keuruu	7 %	36 %	24 %	11 %	31 %	21 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Keuruu	7 %	1 %	4 %	10 %	8 %	9 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Keuruu	16 %	61 %	42 %	19 %	64 %	42 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Keuruu	21 %	52 %	39 %	25 %	56 %	40 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Keuruu	71 %	57 %	63 %	72 %	42 %	57 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Keuruu	12 %	34 %	24 %	12 %	39 %	26 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Kinnula	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	22 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Kinnula	ei saata- villa	ei saata- villa	20 %	ei saata- villa	ei saata- villa	41 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Kinnula	ei saata- villa	ei saata- villa	39 %	ei saata- villa	ei saata- villa	41 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Kinnula	ei saata- villa	ei saata- villa	69 %	ei saata- villa	ei saata- villa	64 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Kinnula	ei saata- villa	ei saata- villa	13 %	ei saata- villa	ei saata- villa	29 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Konnevesi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	37 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Konnevesi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	44 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Konnevesi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	41 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Konnevesi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	56 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Konnevesi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	44 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Kyyjärvi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	27 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Kyyjärvi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	45 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Kyyjärvi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	44 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Kyyjärvi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	69 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Kyyjärvi	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	ei saata- villa	27 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Laukaa	3 %	30 %	17 %	7 %	35 %	20 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Laukaa	8 %	1 %	4 %	13 %	6 %	10 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Laukaa	16 %	49 %	34 %	17 %	56 %	35 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Laukaa	18 %	46 %	33 %	18 %	53 %	34 %

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Laukaa	82 %	55 %	67 %	80 %	51 %	67 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Laukaa	7 %	27 %	18 %	9 %	35 %	21 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Muurame	7 %	33 %	19 %	5 %	28 %	14 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Muurame	8 %	1 %	5 %	14 %	7 %	11 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Muurame	21 %	54 %	37 %	20 %	49 %	32 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Muurame	18 %	59 %	37 %	22 %	58 %	37 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Muurame	79 %	53 %	67 %	77 %	67 %	73 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Muurame	16 %	29 %	22 %	6 %	23 %	13 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Petäjavesi	ei saata-	ei saata-	23 %	ei saata-	ei saata-	32 %
		villa	villa		villa	villa	
Korkea positiivinen mielenterveys	Petäjavesi	ei saata-	ei saata-	6 %	ei saata-	ei saata-	13 %
		villa	villa		villa	villa	
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Petäjavesi	ei saata-	ei saata-	29 %	19 %	58 %	43 %
		villa	villa				
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Petäjavesi	28 %	34 %	31 %	16 %	65 %	45 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Petäjavesi	85 %	54 %	70 %	83 %	47 %	62 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Petäjavesi	ei saata-	ei saata-	24 %	ei saata-	ei saata-	26 %
		villa	villa		villa	villa	
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Pihtipudas	ei saata-	ei saata-	20 %	17 %	44 %	29 %
		villa	villa				
Korkea positiivinen mielenterveys	Pihtipudas	ei saata-	ei saata-	ei saata-	ei saata-	ei saata-	4 %
		villa	villa	villa	villa	villa	
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Pihtipudas	ei saata-	ei saata-	48 %	20 %	56 %	37 %
		villa	villa				
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Pihtipudas	ei saata-	ei saata-	44 %	28 %	44 %	36 %
		villa	villa				
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Pihtipudas	ei saata-	ei saata-	55 %	76 %	55 %	66 %
		villa	villa				
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Pihtipudas	ei saata-	ei saata-	19 %	18 %	38 %	27 %
		villa	villa				
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Saarijärvi	8 %	43 %	24 %	7 %	18 %	12 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Saarijärvi	11 %	7 %	9 %	11 %	2 %	7 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Saarijärvi	15 %	59 %	35 %	16 %	41 %	28 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Saarijärvi	22 %	62 %	40 %	9 %	47 %	27 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Saarijärvi	79 %	51 %	66 %	92 %	66 %	80 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Saarijärvi	10 %	38 %	23 %	9 %	13 %	11 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Toivakka	ei saata-	ei saata-	11 %	ei saata-	ei saata-	25 %
		villa	villa		villa	villa	
Korkea positiivinen mielenterveys	Toivakka	ei saata-	ei saata-	ei saata-	ei saata-	ei saata-	12 %
		villa	villa	villa	villa	villa	
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Toivakka	ei saata-	ei saata-	26 %	ei saata-	ei saata-	42 %
		villa	villa		villa	villa	
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Toivakka	ei saata-	ei saata-	36 %	ei saata-	ei saata-	42 %
		villa	villa		villa	villa	
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Toivakka	ei saata-	ei saata-	62 %	ei saata-	ei saata-	65 %
		villa	villa		villa	villa	
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Toivakka	ei saata-	ei saata-	ei saata-	ei saata-	ei saata-	37 %
		villa	villa	villa	villa	villa	
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Uurainen	ei saata-	ei saata-	10 %	9 %	31 %	19 %
		villa	villa				

Korkea positiivinen mielenterveys	Uurainen	ei saata- villa	ei saata- villa	6 %	ei saata- villa	ei saata- villa	7 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Uurainen	12 %	45 %	29 %	9 %	55 %	30 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Uurainen	ei saata- villa	ei saata- villa	26 %	17 %	60 %	36 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Uurainen	79 %	77 %	77 %	83 %	58 %	72 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Uurainen	ei saata- villa	ei saata- villa	12 %	11 %	37 %	22 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Viitasaari	ei saata- villa	ei saata- villa	29 %	ei saata- villa	ei saata- villa	28 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Viitasaari	ei saata- villa	ei saata- villa	7 %	ei saata- villa	ei saata- villa	4 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Viitasaari	ei saata- villa	ei saata- villa	39 %	20 %	75 %	48 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Viitasaari	17 %	56 %	39 %	15 %	68 %	42 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Viitasaari	ei saata- villa	ei saata- villa	57 %	76 %	49 %	63 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Viitasaari	ei saata- villa	ei saata- villa	28 %	15 %	45 %	30 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Äänekoski	12 %	35 %	24 %	8 %	36 %	22 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Äänekoski	13 %	1 %	7 %	11 %	5 %	8 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Äänekoski	17 %	54 %	35 %	29 %	53 %	42 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Äänekoski	25 %	53 %	40 %	27 %	58 %	43 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Äänekoski	75 %	52 %	63 %	77 %	50 %	63 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Äänekoski	15 %	35 %	25 %	12 %	39 %	26 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Hva	8 %	33 %	21 %	8 %	34 %	21 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Hva	13 %	3 %	8 %	14 %	6 %	10 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Hva	18 %	53 %	35 %	20 %	54 %	37 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Hva	20 %	54 %	37 %	20 %	52 %	36 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Hva	79 %	55 %	67 %	80 %	57 %	69 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Hva	11 %	32 %	22 %	10 %	33 %	22 %
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus	Koko maa	8 %	34 %	21 %	9 %	34 %	22 %
Korkea positiivinen mielenterveys	Koko maa	13 %	4 %	8 %	14 %	6 %	10 %
Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana	Koko maa	17 %	54 %	36 %	22 %	55 %	39 %
Sosiaalinen ahdistuneisuus	Koko maa	20 %	52 %	36 %	22 %	50 %	36 %
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Koko maa	79 %	54 %	66 %	78 %	58 %	68 %
Vähintään kaksi viikkoa kestävä masen- nusoireilu	Koko maa	12 %	33 %	23 %	11 %	32 %	22 %